Γρηγόριος, ἡ δὲ σύνοδος ἠθροίσθη οὔπω ὄντος Πατριάρχου τοῦ Γρηγορίου. ἕκτον, ὅτι γράφεται ἐν τῇ πρώτῃ συνελεύσει τῆς συνόδου, ὅτι ἐχειροτόνησαν τὸν Ἀθανάσιον Πατριάρχην Μακάριος Νικομηδείας, Νεόφυτος Νικαίας καὶ Μητροφάνης Κυζίκου, ὅπερ παράλογόν ἐστιν, ἐπειδὴ τὸν μὴ χειροτονηθέντα παρὰ τοῦ Ἡρακλείας, ἀδύνατον εἶναι Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχην. ἕβδομον, ὅτι ψευδῶς λέγει ἐν τῇ τρίτῃ συνελεύσει διαλυθῆναι τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ σύνοδον διὰ τὸν λοιμόν, ἐπειδὴ ἐν τῇ Φλωρεντίᾳ τότε λοιμὸς οὐκ ἐγένετο. ὄγδοον, ὅτι λέγει τὰ τῶν Λατίνων ἐπιχειρήματα περὶ τῆς τελειώσεως τοῦ Μυστηρίου διελύθη παρὰ τοῦ Μυτιλήνης. ἔνατον, ὅτι ἐν αὐτῇ φέρονται μαρτυρίαι παρά τινων δυτικῶν πατέρων, ὧν τὰ ὀνόματα μόλις ἐγίνωσκον τότε οἱ Ἀνατολικοί, καθὼς ὁ Ἐφέσου μαρτυρεῖ ἐν ταῖς διαλέξεσι ταῖς ἐν Φλωρεντίᾳ. ταῦτα οἱ Λατῖνοι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Περὶ λύσεως τῶν ἐννέα ἐπιχειρημάτων τῶν Λατίνων, καὶ ἑτέρων ἐπὶ τούτοις, καὶ ὧν ψευδολογοῦσιν ἐν αὐτοῖς οἱ Λατῖνοι.

Ἀλλὰ ῥητέον, πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι Δωρόθεος γράφεται καὶ ἐν τοῖς πρακτικοῖς καὶ ἐν τῇ ὑπογραφῇ, καὶ ψεύδονται οἱ γενναῖοι Λατῖνοι. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον, ὅτι καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ πράξει καὶ ἐν τῇ ὑπογραφῇ Παρθένιος γράφεται Κυζίκου, πλάσμα ἄρα τῶν παπιστῶν ὅτι γράφεται ἐν μὲν τῇ πράξει Μητροφάνης, ἐν δὲ τῇ ὑπογραφῇ Παρθένιος. εἰ δὲ Νικαίας ἐν τῇ ὑπογραφῇ οὐκ ἔστι Νεόφυτος, ἀλλὰ Σταυράκιος, οὐκ ἀπεικός ἐστι, γενομένων γὰρ τῶν συνελεύσεων οὐ κατὰ συνέχειαν, ἀλλά ποτε μετὰ πολλὰς ἡμέρας, καὶ ποτὲ μετὰ μῆνας, ὡς ἔστιν ἰδεῖν ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῶν συνόδων, ἐνδέχεται ἀποθανόντα τὸν Νεόφυτον, χειροτονηθῆναι τὸν Σταυράκιον, ὅπερ οὐκ ἀναγκαῖον ἦν ἵνα γραφῇ ἐν τοῖς πρακτικοῖς. πρὸς δὲ τὸ τρίτον, ὅτι οὐ μάχεται τοῖς ῥήμασι τοῦ Ἐφέσου τὸ ὑπογράψαι ὕστερον τὸν Ἡρακλείας, ἐπειδὴ διὰ τούτων λέγει ὁ Ἐφέσου τὴν γεγονυῖαν ἔνστασιν τοῦ Ἡρακλείας ἵνα μὴ ὑπογράψῃ, ὅθεν οὐκ εἶπεν ὅτι οὐχ ὑπέγραψεν, ἀλλ' οὔτε εἶκεν τῇ ὑπογραφῇ δεῖν ἔγνωμεν, τὴν δὲ γνῶσιν ταύτην ὁ μὲν Ἐφέσου ἐφύλαξεν, ὁ δὲ Ἡρακλείας οὐκ ἐφύλαξε. πρὸς δὲ τὸ τέταρτον, ὅτι οὐ γράφεται ἐν τῇ συνόδῳ ὡς ὁ Ἡγούμενος τοῦ Περιβλέπτου Ἀθανάσιος ἐγένετο Πατριάρχης, ἀλλ' ἀπολελυμένως, ὅτι Ἀθανάσιος ἐγένετο Πατριάρχης, ἐν δὲ τῇ ὑπογραφῇ φέρεται ὁ ποτὲ Ἡγούμενος τῆς Περιβλέπτου Ἀθανάσιος, ἐξ οὗ δείκνυται ὅτι διαφέρει θάτερος θατέρου. πρὸς δὲ τὸ πέμπτον, ὅτι εἰ ὁ Γρηγόριος ἐγένετο Πατριάρχης παραιτησαμένου τοῦ Μητροφάνους ἐν ἔτει χιλιοστῷ τετρακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ πέμπτῳ, ἡ δὲ σύνοδος ἐγένετο οὐ μετὰ ἓν καὶ ἥμισυ ἔτος τῆς Φλωρεντινῆς συνόδου, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βασιλέως Ἰωάννου, ὃς συμβέβηκεν ἐν ἔτει χιλιοστῷ τετρακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἑβδόμῳ, ἀναμφιβόλως ὁ Γρηγόριος ἦν Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὅτε ἠθροίσθη ἡ παροῦσα ἁγία σύνοδος, πλὴν καθῃρημένος, καὶ ψεύδονται κἀνταῦθα περιφανῶς οἱ Λατῖνοι. πρὸς δὲ τὸ ἕκτον, ὅτι ψεῦδός ἐστι τό, ὁ Κωνσταντινουπόλεως μὴ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείας, οὐκ ἔστι Πατριάρχης, οὐδεὶς γὰρ τοῦτο εἶπε πλὴν τῶν νεωτεριστῶν, καὶ προφάσεις ζητούντων ἐπὶ καταστροφῇ τῆς ἀληθείας, ἐχειροτόνησαν γὰρ οἱ τρεῖς τὸν Ἀθανάσιον Πατριάρχην προτροπῇ τῆς συνόδου, ἐν ᾗ οὐχ ὑπάρχων ὁ Ἡρακλείας, ὃς ἴσως διὰ περίστασίν τινα οὐκ ἠδυνήθη παρεῖναι ἐν τῇ χειροτονίᾳ, ἢ οὕτως ὥρισεν ἡ σύνοδος, ἥτις καὶ Πατριάρχας χειροτονεῖ τῇ ἰδίᾳ αὐθεντίᾳ, ἀνωτέρα οὖσα τῶν τοιούτων διατυπώσεων, ὅθεν ἡ δευτέρα ἔδωκε τοὺς θρόνους τῷ Ἱεροσολύμων καὶ τῷ Ἀντιοχείας, οἱ ἐπίτροποι τῆς τρίτης Οἰκουμενικῆς ἐχειροτόνησαν Κωνσταντινουπόλεως τὸν Μαξιμιανὸν ἐν Βυζαντίῳ, ἡ τετάρτη ἐχειροτόνησεν Ἀλεξανδρείας τὸν Προτέριον, ἡ ἕκτη Ἀντιοχείας τὸν Θεοφάνην, οὕτω κἀνταῦθα ἐγένετο. πρὸς δὲ τὸ ἕβδομον ῥητέον, ὅτι εἰ καὶ οὐ γράφουσιν ἐκεῖνον τὸν λοιμὸν οἱ τόδε καὶ τάδε ἱστορικοί, ἀλλὰ μόνη ἡ παροῦσα σύνοδος ἐμνήσθη αὐτοῦ, οὐ παράδοξον ἐστί, καὶ γὰρ τὰ γενόμενα ἐπὶ τῆς σταυρώσεως τοῦ Κυρίου, καίτοι ἀναφανδὸν γεγονότα, οὐδεὶς ἱστόρησεν ἄλλος, εἰ μὴ τὰ ἱερὰ Εὐαγγέλια, εἶτα καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις ἐστὶ τοῦτο εὑρεῖν, καὶ ὅπερ εἶπεν εἷς (ἀξιόπιστος μάρτυς) οὐκ εἶπον ἄλλοι. πρὸς δὲ τὸ ὄγδοον ῥητέον, ψεῦδός ἐστιν ὅτι εἶπεν ἡ σύνοδος περὶ τῆς τελειώσεως τοῦ Μυστηρίου ὅτι πάντα τὰ ἐπιχειρήματα τῶν Λατίνων διελύθη παρὰ τοῦ Μυτιλήνης, ἐν γὰρ τῇ τετάρτῃ συνελεύσει τοσοῦτον μόνον φέρεται, ὅτι ἐρωτησάντων τῶν Πατριαρχῶν καὶ εἰπόντων, τί συνεπεράνατε περὶ τῆς ὥρας τῆς μεταβολῆς τῆς Εὐχαριστίας, ὁ Ἐφέσου ἀποκριθεὶς εἶπεν, ἥττηνται καὶ κατὰ τοῦτο ὡς καὶ κατὰ τὰ ἄλλα οἱ Λατῖνοι. πρὸς δὲ τὸ ἔνατον ῥητέον, ὅτι ὁ Ἐφέσου βλέπων τοὺς Λατίνους παρερμηνεύοντας καὶ παραχαράττοντας τὰ ῥητὰ τῶν Δυτικῶν πατέρων, ἀγωνιστικώτερον εἶπε τό, μόλις γινώσκομεν τὰ ὀνόματα τῶν Δυτικῶν ἁγίων, ὅτι γὰρ εἶχον οἱ Ἀνατολικοὶ τὴν εἴδησιν τῶν Δυτικῶν ἁγίων, πᾶσι δῆλόν ἐστι, καὶ πάρεισι μάρτυρες αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι τρίτη, τετάρτη, πέμπτη, ἕκτη καὶ ἑβδόμη, καὶ οἱ κατ' αὐτὰς ἅγιοι πατέρες, ἐν αἷς καὶ ἐν οἷς φέρονται μαρτυρίαι τῶν Δυτικῶν ἁγίων, ἤτοι Ἰουλίου, Φίληκος, Λέοντος, Ἀναστασίου, Δαμάσου, Κελεστίνου, Ἀμβροσίου, Ἱλαρίου, Αὐγουστίνου, Κυπριανοῦ καὶ ἄλλων, καὶ ὁ δὴ Μάξιμος ὁ Πλανούδης μετέφρασε τὸ τοῦ Αὐγουστίνου περὶ Τριάδος εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καὶ ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ μετέφρασεν

ὁ Κυδώνης τινὰ τῶν συγγραμμάτων Θωμᾶ τοῦ Ἀκβίνα, καὶ τέως, μετὰ τὸ σχίσμα ἐγίνωσκον οἱ Ἀνατολικοὶ τὰς κατὰ καιροὺς παρεκτροπὰς τῶν Λατίνων, καὶ τοὺς συγγραφεῖς αὐτῶν, καὶ ὅλως βλέποντες τοὺς Λατίνους παρερμηνεύοντας τοὺς ἁγίους, συνέβη οὖν μαθεῖν τὴν λατινικὴν γλῶσσαν, καὶ ἑρμηνεύειν τὰ συγγράμματα αὐτῶν εἰς μαρτυρίαν καὶ βεβαίωσιν τῶν θείων δογμάτων, ὡς φαίνεται περὶ τῷ Νείλῳ καὶ τῷ Σχολαρίῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς, ἐξ ὧν τινὲς παρόντες τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ τὰ αὐτὰ ἐποίουν, οὐ πρόσφατον ἔργον ἀποπληροῦντες, ἀλλ' ἀρχαῖον καὶ πάτριον. προσφέρουσι δέκατον, ὅτι ἦν Ῥωσίας Μητροπολίτης ὁ Ἰσίδωρος, ἐν δὲ τῇ Συνόδῳ γράφεται Θεόδωρος, ἀλλὰ ῥητέον ὅτι καὶ τοῦτο ἑκούσιον ψεῦδος ἐστὶ τῶν Λατίνων, καθότι ὁ Ἰσίδωρος ἦν καθηγούμενος ὡς ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῶν Ῥώσων μαρτυρεῖ, καὶ ἦν ἐν τῇ ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδῳ Ῥωσίας Φώτιος, καθὼς γράφει ὁ Συρόπουλος. ἐν δὲ τῇ παρούσῃ Συνόδῳ ἢ γραφικὸν σφάλμα ἐγένετο καὶ ἐγράφη ἀντὶ Φωτίου Θεόδωρος, ἢ ἀποθανόντος τοῦ Φωτίου ἐγένετο Θεόδωρος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ΄.

Τί τὸ μάχεσθαι τοὺς Λατίνους τῇ Συνόδῳ ταύτῃ, καὶ περὶ ὧν ἔπαθον κακώσεων οἱ Ἀνατολικοὶ ἐν Φλωρεντίᾳ.

Μάχονται οἱ Λατῖνοι τῇ Συνόδῳ ταύτῃ, καὶ ἄρα διατί; ἢ διότι φανερῶς ἀντίκειται τῇ ἐν Φλωρεντίᾳ ψευδοσυνόδῳ. ἡ Σύνοδος ὅμως ἀνωτέρα ἐστὶ τῶν συκοφαντιῶν αὐτῶν, ἐπειδὴ μετὰ τῆς ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων ἕως ἄρτι καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐν πᾶσιν οἷς διωρίσατο συμφωνεῖ. ἢ τάχα συκοφαντοῦσιν αὐτήν, ὅπως δείξωσιν, ὅτι οὐδὲ μία ἀρχαία Σύνοδος ἀπέβαλε τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ, ἀλλ' εἴρηται ἀνωτέρω πόσαι Σύνοδοι καὶ πόσαι συνελεύσεις ἐν διαφόροις ἔθνεσι καὶ τόποις καὶ καιροῖς ἀνεθεμάτισαν αὐτήν, καὶ δὴ καὶ ἐν ἔτει ἑξακισχιλιοστῷ ἐννακοσιοστῷ ἐννενηκοστῷ δευτέρῳ Σύνοδος ἀθροισθεῖσα ἐν Κωνσταντινουπόλει Οἰκουμενική, κατέκρινε καὶ ἠθέτησαν αὐτήν, τὴν ἀργυραμοιβικὴν καὶ σιμωνιακὴν καὶ βιαίαν, καὶ μὴ ἀποδείξεσιν ἁγίων, ἀλλὰ βίᾳ Βασιλέως, περιενεχθέντος τῇ πλάνῃ καὶ σκοτοδινιάσαντος, καὶ ἀπειλαῖς καὶ πείνῃ καὶ δίψῃ καὶ περιορισμῷ καὶ ἄλλοις ποικίλοις ῥᾳδιουργήμασιν ἐκείνου καὶ τοῦ Πάπα Εὐγενίου συντεθειμένην ἐν Φλωρεντίᾳ Σύνοδον, ἣν ἐτυπώσαμεν ἐν τῷ Τόμῳ τῆς Ἀγάπης, καὶ ἴδε ἐκεῖ σελίδα πεντακοσιοστὴν ἑξηκοστὴν ὀγδόην.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε΄.

Ὅτι ἐκ παραθέσεώς τινων τῶν ἐν Οἰκουμενικαῖς μὲν καὶ ἐν ἄλλαις Συνόδοις συνελθόντων, ὕστερον δὲ ἀντικειμένων αὐταῖς ὀφθέντων ἐπιχειροῦντες οἱ Λατῖνοι τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ Σύνοδον συστῆσαι, καταβάλλονται ἐκ τῶν ἐνταῦθα νομίμως λεγομένων.

Ἀλλ' ἔτι προσφέρουσιν οἱ Λατῖνοι λέγοντες, ἐπειδὴ ἐν τῇ πρώτῃ καὶ ἐν τῇ τρίτῃ καὶ ἔν τισι τῶν λοιπῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων τινὲς ὑπογράψαντες ἐν τοῖς ὁρισθεῖσιν ὑπ' αὐτῶν, μετὰ ταῦτα ἐγένοντο φανεροὶ ἀντικείμενοι αὐταῖς, ἀλλ' οὐ παρεβλάβη ἐκ τῶν τοιούτων τὸ κράτος τῶν Συνόδων, οὕτως ἐνταῦθα εἰ καί τινες τῶν ὑπογραψάντων ἐν τῷ Ὅρῳ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου Ἕλληνες ἠθέτησαν τὰ ὡρισμένα ὑπ' αὐτῆς, οὐδεμία γίνεται ζημία τῇ ἀξίᾳ καὶ τῷ ὁρισμῷ αὐτῆς. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι ἐκεῖναι αἱ Σύνοδοι ἦσαν νόμιμοι, καὶ ἑκάστης ἡ ἄθροισις καὶ ἡ τάξις καὶ ἡ κρίσις καὶ ἡ διάκρισις καὶ ἡ ἀπόφασις ἦσαν κανονικαί, τῆς δὲ παρούσης Συνόδου τὰ πάντα ἦσαν παράνομα ὡς ἀπεδείχθη ἀνωτέρω. εἶτα ἐν ἐκείναις ὀλίγοι ἦσαν οἱ ἀντικείμενοι, οἱ πλείους δὲ κοινωνικοί, ἐνταῦθα δὲ μόνοι Γρηγόριος, Βησσαρίων, Μητροφάνης καὶ Ἰσίδωρος ἔμειναν ἐν τοῖς διορισθεῖσιν, οἱ λοιποὶ δὲ πάντες καθάπαξ ἠθέτησαν αὐτά, καὶ τὴν Σύνοδον λόγοις καὶ συγγράμμασι καὶ Συνόδοις αὐτίκα ποῦ, καὶ ὡς ῥᾳδιοῦργον καὶ βλάσφημον ἀπέῤῥιψαν καὶ ἀνεθεμάτισαν αὐτήν, τέως, ἐν ἐκείναις πρῶτον ἀνεθεματίζετο ἡ Αἵρεσις, εἶτα οἱ διαυθένται τῆς Αἱρέσεως, ἐνταῦθα δὲ κρινομένη μὲν πίστις ἦν τὸ Σύμβολον τῆς πρώτης καὶ δευτέρας τῶν οἰκουμενικῶν ἁγίων Συνόδων, ἔκδικος δὲ τοῦ Συμβόλου μάλιστα ὁ Ἔξαρχος τῆς Συνόδου Μάρκος ὁ Ἐφέσου, ὅθεν τὸ Σύμβολον εἰ καὶ παρεξηγήθη, ἔμεινεν ὅμως ἐν τῇ ἰδίᾳ τιμῇ καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ ἀξιώματι, ὁ δὲ ἔκδικος αὐτοῦ οὐ κατεκρίθη, οὔτε ὑπὸ τοῦ Πάπα, οὔτε ὑπὸ τῆς Συνόδου ταύτης, οὔτε ὑπὸ Βασιλέων, οὔτε ὑπὸ Συγκλήτου, οὔτε ὑπὸ Ἀρχιερέων, οὔτε ὑπὸ Διδασκάλων, οὔτε ὑπό τινων ἢ ὑπό τινος ὁπωσδήποτε Χριστιανοῦ τὸ παράπαν, ἀλλ' ἔμεινε καὶ μένει ἔνδοξος διαυθεντευτὴς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου, καὶ ἐγκαλῶν ἐπ' ὄψει πάσης τῆς Οἰκουμένης, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἐπὶ πάντων καὶ ἐν Τριάδι Θεοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ Ἀγγέλων τὴν παντολμίαν τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἄκραν βλασφημίαν τῆς πεπονηρευμένης Συνόδου.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Ι'.

Περὶ τῶν ἀνόμως καὶ ἀθέως λεγομένων ἐν τῇ πρὸς Κωνσταντῖνον Βασιλέα τὸν Παλαιολόγον ἐπιστολῇ τοῦ Πάπα Νικολάου.

Ἐπειδὴ ἀπηλπίσθησαν οἱ Πάπαι ἀπὸ Ἰωάννου τοῦ Βασιλέως, ὃν ἐπήνουν καὶ εἶχον ἅγιον, γράφει ὁ Νικόλαος εἰς Κωνσταντῖνον τὸν Βασιλέα ἐπιστολὴν, ἐν ᾗ σημειοῖ πρῶτον, ὅτι ἐστὶ τῆς εὐσεβείας προοίμιον ἡ τοῦ Συμβόλου ὁμολογία, ἐν ᾧ λέγεται μίαν εἶναι τὴν Ἐκκλησίαν, ἀδύνατον δὲ μίαν εἶναι, μὴ οὔσης μιᾶς κεφαλῆς, ὅθεν ἀναγκαῖον ἐπ' αὐτῆς ἕνα εἶναι Ἡγεμόνα τὸν Πάπαν, ᾧ πάντας πείθεσθαι ἀναγκαῖον. δεύτερον, ὅτι καταριθμεῖ πλῆθος Βασιλέων, Ῥηγῶν καὶ Ἡγεμόνων δεξαμένων τὴν ἕνωσιν. τρίτον, λέγει ὅτι ὅσοι οὐχ ὑποτάττονται τῷ Ῥώμης, εἰσὶ Σχισματικοὶ, καὶ ἀποβεβλημένοι παρὰ Θεοῦ, καθὼς ὅσοι οὐκ ἦσαν εἰς τὴν Κιβωτὸν τοῦ Νῶε ἀπώλοντο.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Περὶ ἐξηγήσεως τοῦ παπικοῦ λόγου τοῦ Πάπα Νικολάου, καὶ σημειώσεως τῶν λεγομένων κυρίως ἐπὶ μόνου τοῦ Χριστοῦ, εἰς δὲ τὸν Πάπαν ὡς ταυτὸν τῷ Χριστῷ λίαν ἀσεβῶς ὑπὸ τῶν Λατίνων μεταφερομένων, καὶ εἰδήσεως εἰς τοὺς ὀρθοδόξους πρὸς φύλαξιν.

Τῶν ὀρθοδόξων τινὲς νομίζουσιν, ὅτι ὁ Πάπας ζητεῖ εἶναι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πρῶτος, ὥστε αὐτὸν ἐκδικεῖν καὶ εἰς ἀποτελέους τὰς τῶν Συνόδων ἀποφάσεις, ὅθεν νομίζοντες τοῦτο διὰ μικρὸν, συγκοινωνοῦσιν ἐνίοτε τοῖς Λατίνοις, πλανῶνται ὅμως, οἱ γὰρ παπισταὶ μὴ θέλοντες μὲν ὁρᾶν ἃ σαφῶς ὁρῶσιν, ἀλλὰ τὰς γραφὰς βιαζόμενοι ἐξεπίτηδες, κιβδηλεύουσι καὶ παρερμηνεύουσιν, ὅθεν τινὰ ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ μόνου ἐναργῶς καὶ κυρίως λεγόμενα, μὴ δ' ἄλλῳ τινὶ τῶν θνητῶν προσήκοντα, ἀθλίως καὶ λίαν ἀσεβῶς εἰς τὸν Πάπαν μεταφέροντες, λέγουσι τὸν Πάπαν ἅπαντα εἶναι καὶ ὑπὲρ ἅπαντα, καὶ τοσαῦτα δύνασθαι ἐπὶ τῆς γῆς, ὅσαπερ καὶ ὁ Χριστὸς, καὶ σχεδὸν λέγουσιν ἅπαντας τοὺς Βασιλεῖς καὶ ἅπαντας τοὺς Ἐπισκόπους ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ λαμβάνειν. ἵνα οὖν γνώσκωσιν οἱ ὀρθόδοξοι τί λέγουσιν οἱ Λατῖνοι περὶ τοῦ Πάπα, γράφομεν τινὰ ἐνταῦθα ἐξ ὧν λέγουσιν, ἵνα ἔχωσιν εἴδησιν σαφῆ τῆς μεγάλης βλασφημίας τῶν τοιούτων. καὶ μὴ ἀπατῶνται ὑπὸ τῶν ψευδολογιῶν καὶ ὑποκρίσεων αὐτῶν.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Ὅτι κατὰ τοὺς παπιστὰς καὶ τοὺς Πάπας, Θεὸς καὶ Πάπας, Θεοὶ ἴσοι κατὰ τόπον.

Λέγουσι λοιπὸν οἱ παπισταὶ, ὅτι εἷς Θεὸς ἐν τῷ Οὐρανῷ, καὶ εἷς Θεὸς ἐπὶ τῆς γῆς ὁ Πάπας, ὡς ἔγραφε καὶ Μαρτῖνος ὁ Πάπας πρὸς Μανουὴλ καὶ Ἰωάννην τοὺς Παλαιολόγους, ὅτι ὁ Πάπας ἐστὶ Θεὸς ἐπὶ τῆς γῆς. ὅθεν ὁ παρὼν Νικόλαος προσέφερε τὸ ἅγιον Σύμβολον εἰς τὸν Βασιλέα, ἵνα δείξῃ ὅτι αὐτὸς μόνος ἐστὶ Θεὸς, οὐ γὰρ εἶπεν ὁ ἀναιδέστατος, ἵνα μὴ εἴπω ὁ διάβολος ἄθεος, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐστὶ μία, ὅτι ἔχει μίαν κεφαλὴν τὸν Χριστὸν, ὡς λέγεται καὶ εἰς τὴν ἑβδόμην Σύνοδον, καὶ ἴδε τὸν τόπον βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίου πρώτου Παραγράφῳ δωδεκάτῳ, ἀλλ' εἶπεν, ὅτι διὰ τὸ εἶναι μίαν, δεῖ ἔχειν ἕνα Ἡγεμόνα καὶ ἕνα Ἄρχοντα οὐ τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ τὸν Πάπαν.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Μαρτυρίαι Αὐγουστίνου, καὶ Ὀπτάτου, ἐκ τοῦ Ἰεζεκιὴλ περὶ Δονάτου καὶ τῶν θελόντων ἄρχειν πάντων τῶν Ἐπισκόπων.

Ὃ θέλομεν, ἅγιόν ἐστιν, ἔλεγον οἱ Δονατισταὶ, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Αὐγουστῖνος κεφαλαίῳ τρίτῳ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Παρμενιανοῦ. ὁ δὲ Ὀπτᾶτος γράφει διὰ τὸν Δονᾶτον ταῦτα, Μὴ ὄντος μηδενὸς ἐπάνω τοῦ Βασιλέως εἰ μὴ ὁ Θεὸς, ὃς ἐποίησε τὸν Βασιλέα, ἐπαιρόμενος ὁ Αἱρετικὸς Δονᾶτος ἐπάνω τοῦ Βασιλέως εἶναι, τὰ ὅρια τῶν ἀνθρώπων παρατρέχει, νομίζων ἑαυτὸν ὡς Θεὸν καὶ οὐχ ὡς ἄνθρωπον, μὴ εὐλαβούμενος τὸν μετὰ Θεὸν παρὰ ἀνθρώπων φοβούμενον. λέγει δὲ ὁ προφήτης Ἰεζεκιὴλ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ ὀγδόῳ, Υἱὲ ἀνθρώπου, εἰπὲ κατὰ τοῦ Ἄρχοντος Τύρου, ὅτι ὑψώθη ἡ καρδία σου, καὶ εἶπας ὅτι ἐγώ εἰμι Θεὸς, σὺ δὲ ἄνθρωπος εἶ καὶ οὐ Θεός. πρὸς ταῦτα λέγει ὁ αὐτὸς Ὀπτᾶτος περὶ Δονάτου, ὅτι λαλεῖ ὁ Προφήτης διὰ Ἐπίσκοπον καὶ ἐξουσιαστὴν Ἄρχοντα, καὶ διὰ τὸν βουλόμενον εἶναι Ἡγεμόνα πάντων τῶν Ἐπισκόπων.

ΠΑΡΑ'-

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Ὅτι οἱ Πάπαι ἑαυτοὺς καὶ ἀπολελυμένως Θεοὺς εἶναι φρονοῦντες, τὸ, Πάντες δουλεύσουσιν αὐτῷ, ἐπ' αὐτοὺς μεταφέρουσιν.

Ὅτι δὲ ὁ Πάπας μόνος ἐστὶν οὗτος, ὅστις βούλεται καὶ τὴν θεοποιΐαν, φανερὸν, πρῶτον, ἐπειδὴ λέγει ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ὑπὸ τὸν Οὐρανὸν παρόμοιος αὐτῷ. δεύτερον, ὅτι φρονεῖ τὸν ψαλμὸν περὶ αὐτοῦ λέγειν, τὸ, ΠΑΝΤΕΣ ΔΟΥΛΕΥΣΟΥΣΙΝ ΑΥΤΩ. τρίτον, ὅτι διδάσκει, ἵνα οἱ ἄνθρωποι ὡς Θεὸν καὶ Θεοῦ ἐπίτροπον ἀπαξάπαντες αὐτὸν προσκυνῶσιν, ὅθεν ὁ Σπαλάθου βιβλίῳ δευτέρῳ περὶ πολιτείας ἐκκλησιαστικῆς κεφαλαίῳ δεκάτῳ μαρτυρεῖ, ὅτι ὁ Πάπας ὑπὸ τῶν παρασίτων αὐτοῦ καλεῖται Ἀντίθεος, ἤτοι ἰσόθεος, καὶ Θεὸς ἐπὶ τῆς γῆς, μάλιστα καὶ Θεὸς ἀπολελυμένως, ὅπερ ἐνταῦθα ὁ Νικόλαος εἰπεῖν οὕτω φανερῶς αἰσχυνθεὶς, εἶπεν ὅτι δεῖ εἶναι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἕνα Ἡγεμόνα, μόνον δηλονότι καὶ καθόλου τὸν Πάπαν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ϛ'.

Περὶ φλυαρίας Βενάρδου Σπαλάθου, μέλη τοῦ Πάπα τὴν Ἐκκλησίαν, ἐκεῖνον δὲ κεφαλὴν αὐτῆς μυθεύοντος, καὶ τῆς δευτέρας βοσκῆς τὰ μέλη, ἤτοι τὰ ἀρνία δύνασθαι καὶ τοῖς τῷ Πάπα ὑποκειμένοις προσελθεῖν ἐρεσχελοῦντος.

Βενάρδος Ἀρχιεπίσκοπος Σπαλάθου ἐν τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι τῆς ἐν Λατερανῷ Συνόδου, παρόντος Ἰουλίου τοῦ δευτέρου, λέγει, Στερεῶς κρατεῖ ἡ σὴ ἁγιωσύνη πάτερ μακαριώτατε καθὰ κεφαλὴ καὶ κύριος. καὶ μετ' ὀλίγα, Ὥσπερ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ἀπὸ κεφαλῆς καὶ πολλῶν συνίσταται, οὕτω καὶ ἡ πολεμουμένη Ἐκκλησία παρὰ σοῦ τοῦ ἁγιωτάτου Ἀρχιερέως ὡς ἀπὸ κεφαλῆς καὶ ἀπὸ τῶν λοιπῶν Χριστιανῶν ὡς ἀπὸ μελῶν κρατύνεται, τούτου δὲ τοῦ σώματος καὶ Ἐκκλησίας ὑπὸ τῷ σημείῳ τοῦ Χριστοῦ πολεμουμένης, ἡ ἐξουσία ἐλευθέρα καὶ ἄκρα, ἥ τε δικαιολογία καὶ αἰτίαι τῇ σῇ ἁγιωσύνῃ ἱερώτατε Ἀρχιερεῦ παρεδόθησαν. ποίμαινε τὰ πρόβατά μου, βόσκε τὰ ἀρνία μου. ἀλλὰ τίς ἡ δευτέρα βοσκή; παρὰ τῆς σῆς ἁγιωσύνης ἱερώτατε Ἀρχιερεῦ, ἧς τὰ μέλη καὶ εἰς τοὺς σοὺς ὑποκειμένους προσελθεῖν δύναται, καὶ ἡ ἑνότης ἐν τῷ πιστεύειν. ταῦτα ἐκεῖνος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ'.

Περὶ ἑτέρας φλυαρίας Καϊτανοῦ, ἕνα τῶν ἐν Οὐρανοῖς τὸν Χριστὸν μόνον Κύριον, καὶ ἕνα τῶν ἐπὶ γῆς τὸν Πάπαν μόνον Κύριον, φέροντα καὶ δύο ῥομφαίας φρενοβλαβῶς μυθολογοῦντος.

Ἐν τῇ αὐτῇ Συνόδῳ πράξει δευτέρᾳ λόγον εἶπε Καϊτανὸς τῆς τάξεως Πρεδικατόρων ὁ Ἔξαρχος, καὶ μετὰ ταῦτα Καρδηνάλις, ἐν ᾧ λέγει πρὸς τὸν αὐτὸν Ἰούλιον ταῦτα, Κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς ἐν οὐρανῷ Γερουσίας ταύτης τῆς ἐν γῇ τὴν Ἡγεμονίαν διετάξατο ὁ Θεὸς, κατ' ἐκεῖνο γὰρ, οὐχὶ παρὰ πᾶσιν, ἢ παρὰ πολλοῖς, ἀλλὰ παρ' ἑνὶ τῷ βικαρίῳ Χριστοῦ καὶ τῆς κυριακῆς ποίμνης τῷ Ποιμένι συνίσταται, διότι καθάπερ ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ ἐκείνῃ τῇ ἐν οὐρανοῖς, ἥτις καὶ μήτηρ ἡμῶν ἐστὶν, εἷς μόνος ἐστὶν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· οὕτως ἐν ταύτῃ τῇ Ἱερουσαλὴμ, τῇ θυγατρὶ ἐκείνης, τῇ τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ ἀρδευομένῃ, καὶ ταῖς τῆς μητρὸς λάμψεσι καταγλαϊζομένῃ, εἷς μόνος ἐστὶν Ἡγεμὼν καὶ Κύριος τοῦ Χριστοῦ βικάριος καὶ ἄκρος Ἀρχιερεὺς, ᾧ πάντες οἱ τῆς ἀπ' οὐρανοῦ καταβαινούσης Ἱερουσαλὴμ πολῖται καὶ κάτοχοι οὐ μόνον διωρισμένως ἕκαστοι, ἀλλ' ἔτι καὶ καθόλου πάντες ὑποτάττεσθαι χρεωστοῦσι, καθ' ὃν τρόπον οἱ ἐν τῇ ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἅγιοι καὶ εἷς καθ' ἕνα καὶ ὁμοῦ πάντες ἑνὶ μόνῳ τῷ πλάστῃ ὑπόκεινται, ὑποτάσσονται καὶ ὑπακούουσιν. Ὁ αὐτὸς ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ πρὸς τὸν αὐτὸν Ἰούλιον λέγει, Καὶ ἵνα ἐκ πρώτης ἀφετηρίας τὴν δύναμιν μιμηθῇς, περίζωσαι πάτερ ἅγιε τὴν ῥομφαίαν σου, περίζωσαι φημὶ, ἐπειδὴ δύο ἔχεις, μίαν σοὶ καὶ τοῖς λοιποῖς Ἡγεμόσι κοινὴν, καὶ ἑτέραν δευτέραν σοὶ ἰδίαν, καὶ οὕτω σὴν, ὥστε αὐτὴν οὐδεὶς ἄλλος δύναται ἔχειν, εἰ μὴ λάβῃ αὐτὴν ἀπὸ σοῦ. ταύτην τοίνυν τὴν σὴν ῥομφαίαν, ἥτις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας ἐστὶ, περίζωσαι δυνατὲ ἐπὶ τῶν μηρῶν σου, τουτέστιν ἐπὶ πάσας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους τὰς ἐξουσίας. ταῦτα ὁ Καϊτανός.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η'.

Περὶ ἑτέρας παραπληξίας Χριστοφόρου Μαρκέλλου, πᾶσαν τὴν Ἐκκλησίαν τοῖς ποσὶ τοῦ Πάπα ὡς Βασιλέως καὶ Νυμφίου καὶ Θεοῦ γῆς κυλιομένην δυσσεβῶς λέγοντος.

Τμήματι τετάρτῳ, πράξει ὀγδόῃ τῆς αὐτῆς Συνόδου Χριστόφορος Μάρκελλος δημηγορῶν πρὸς τὸν αὐτὸν Ἰούλιον, προσ-

προσφωνεῖ, Σοὶ τῷ καλλίστῳ καὶ μεγίστῳ Ἡγεμόνι φαιδρῷ, καὶ ἐπὶ τῇ σῇ βασιλείᾳ προστρέχει παμπληθεὶ, καὶ εἰς τοὺς πόδας σου κυλιομένη ἡ Ἐκκλησία, βοήθειαν ἐξαιτεῖ καὶ ἐλπίζει. πρὸς σὲ ὦ Ἰούλιε μακαριώτατε Ποιμὴν ἱκετεύουσα, καὶ ὡς πρὸς ἀληθινὸν Ἡγεμόνα διατιθέντα τὴν πατέρα καὶ Νυμφίον προστρέχει. ἐπιμελήθητι μακαριώτατε πάτερ, ἵνα τῆς σῆς Νύμφης τὸ εἶδος καὶ ἡ στολὴ ἐπανέλθῃ. σὺ ἰατρὸς, σὺ κυβερνήτης, σὺ ἐργάτης, δεύτερος ἄλλος Θεὸς ἐπὶ τῆς γῆς. ταῦτα ἐκεῖ. ἴδε καὶ ἀνωτέρω βιβλίου ὀγδόου κεφαλαίου δεκάτου ἑβδόμου Παράγραφον τρίτον, ὅτι τὰ αὐτὰ ἔλεγε περὶ ἑαυτοῦ Ἰννοκέντιος ὁ τρίτος ἐν τῇ ἐν Λατερανῷ τετάρτῃ Συνόδῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ΄.

Περὶ τοῦ τῆς ἀσεβείας Κολοφῶνος Βονιφατίου Πάπα ὀγδόου, πάσῃ ἀνθρωπίνῃ φύσει ὑποκεῖσθαι τῷ Πάπᾳ, Βασιλέων Αὐτοκράτορι ὄντι, προστάττοντος, ὡς καὶ πάντων πᾶσαν ἐξουσίαν παρὰ Χριστοῦ ἔχοντι.

Τοῦτο βεβαιοῖ καὶ Βονιφάτιος Πάπας ὁ ὄγδοος εἰς τοὺς κοινοὺς Τίτλους περὶ προεδρίας καὶ ὑπακοῆς κεφαλαίῳ πρώτῳ, μίαν ἁγίαν Ἐκκλησίαν λέγει, τουτέστι διπλῆν εἶναι τὴν ῥομφαίαν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τῆς Ἐκκλησίας πνευματικὴν καὶ ὑλικὴν, καὶ τὴν μὲν ὑλικὴν ταύτην τῇ χειρὶ τῶν Βασιλέων καὶ τῶν Στρατηγῶν ἐνεργεῖσθαι νεύσει τοῦ Πάπα, αὐτὸν δὲ τὸν Ἀρχιερέα τῆς Ῥώμης ἔξω πάσης ἀνθρωπίνης κρίσεως εἶναι, ὡσανεὶ παρὰ Θεοῦ καὶ μὴ παρὰ ἀνθρώπου κριθῆναι δυνάμενον, εἶτα προστίθησι τὸν κολοφῶνα τῆς ἀσεβείας ὁ αὐτὸς λέγων, Τὸ ὑποκεῖσθαι τῷ Ἀρχιερεῖ τῆς Ῥώμης πᾶσαν ἀνθρωπίνην κτίσιν ἐκτιθέμεθα, λέγομεν, ἀποφαινόμεθα καὶ προστάττομεν εἶναι ἀναγκαιότατον ἔργον τῆς ἀνθρωπίνης σωτηρίας. ἑρμηνεύων δὲ τοῦτο Πέτρος ὁ Βερτραύτης φησὶ, Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ φυσικῷ δικαιώματι ἔχει τὴν Ἡγεμονίαν Βασιλέων καὶ Αὐτοκρατόρων, καὶ τὴν ἐξουσίαν καθαιρεῖν καὶ κατακρίνειν αὐτοὺς, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ τῆς Ῥώμης Ἀρχιερεὺς καθὸ διάδοχος τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Χριστοῦ πάσης ἀνθρωπίνης κρίσεως ἡγεμονεύει, καὶ ὁμοίας ἀποφάσεις κατὰ Αὐτοκρατόρων καὶ ἑτέρων, ὡς βούλεται, ἀποφαίνεται. Ὁ αὐτός. Ὁ Χριστὸς ἔδωκε τῷ ἄκρῳ Ἀρχιερεῖ τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀΐδιον ἀρχὴν τῆς βασιλείας καὶ τῆς ἱερωσύνης, ἀλλὰ μὴν τῷ Χριστῷ ἐδόθη πᾶσα ἐξουσία, ἄρα καὶ τῷ Πάπᾳ ὡς ἐπιτρόπῳ ἐδόθη πᾶσα ἐξουσία. ἔτι ὁ αὐτὸς περὶ τῆς θείας κυριότητος λέγει, ὅτι πᾶσα πρόσκαιρος ἐξουσία ὑπόκειται τῇ πνευματικῇ, καὶ δέον τὴν πνευματικὴν ἐξουσίαν ἄρχειν τῶν προσκαίρων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ι΄.

Περὶ τῶν τοῦ Πάπα ἀσεβημάτων Κανονιστῶν, τὸν Πάπαν κρίνειν πάντας, καὶ ὑπ᾽ οὐδενὸς κρίνεσθαι, καὶ πάσης Οἰκουμένης μείζω τὴν ἀπόφασιν ἔχειν λεγόντων.

Ἑπόμενοι δὲ τούτοις οἱ Κανονισταὶ, λέγουσι διαιρέσει τεσσαρακοστῇ, αἰτίᾳ ἐνάτῃ, ζητήματι τρίτῳ, Ὁ Πάπας κρίνει τοὺς πάντας, καὶ οὐδενὶ ἀνθρωπίνῳ κριτηρίῳ ἐπὶ γῆς ὑπόκειται. Καὶ, οὔτε παρὰ Αὐγούστου, οὔτε παρά τινος Κλήρου, οὔτε παρὰ Βασιλέων, οὔτε παρὰ Λαοῦ τινὸς κριθήσεται, ὅθεν φησὶν ὁ συγγραφεὺς τῶν Κανόνων, Εἰ καὶ πᾶσα ἡ Οἰκουμένη ἀποφαίνοιτο κατὰ τοῦ Πάπα τῇ τοῦ Πάπα γνώμῃ ἐναντίον καὶ οὐχὶ τῆς Οἰκουμένης, μεῖζον ἰσχύει ἡ γνώμη τοῦ Πάπα. εἰς ὃ δέ φησιν ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος γράφων πρὸς Εὐάγριον, ὅτι εἰ ἡ ἐξουσία ζητεῖται, μείζων ἐστὶν ἡ Οἰκουμένη τῆς πόλεως, αὐτὸς ἀντιλέγων, ἀποφαίνεται, ὅτι οὐδεμία ἐστὶν Ἐκκλησία, ἥτις οὐχ ὑπόκειται τῇ κληρουχίᾳ τῆς Ῥώμης.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΑ΄.

Ὅτι Ἰούλιος ὁ δεύτερος ἑαυτὸν Νυμφίον, κεφαλὴν, κύριον, γῆς Θεὸν καὶ Βασιλέα ὑπερτελῆ τῆς Ἐκκλησίας ἐνέδωκε καλεῖσθαι.

Συνῳδὰ τούτοις Ἰούλιος ὁ δεύτερος ἀφῆκε καὶ εἶπον αὐτὸν Τόμῳ ἐνάτῳ κατὰ τὴν ἐν Παρισίοις Ἔκθεσιν, ἐν ἔτει χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ δεκάτῳ δευτέρῳ, ὅτι ἐστὶ δηλονότι Νυμφίος καὶ κεφαλὴ καὶ κύριος καὶ ἄλλος Θεὸς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅτι πάντες οἱ Χριστιανοὶ εἰσὶ μέλη τοῦ Πάπα καὶ ὑποκείμενοι, καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐστὶ Νύμφη τοῦ Πάπα, καὶ ἡ Γερουσία τῶν Χριστιανῶν Γερουσία τοῦ Πάπα, καὶ ὅτι ὁ Πάπας ἐστὶ Βασιλεὺς ὑπερτέλειος καὶ πανάγαθος καὶ ἄριστος καὶ μέγιστος Ἄρχων.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ΙΒ'.

Ὅτι Ἀντώνιος Πούκιος τὴν τοῦ Λέοντος δεκάτου θεότητα ἐκφοβεῖν αὐτὸν εἰπών, καὶ τό, Προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες οἱ Βασιλεῖς τῆς γῆς ψαλμικὸν ἐπ' αὐτῷ ληρεῖ.

Καὶ δὴ καὶ Ἀντώνιος Πούκιος εἰς τὸν λόγον ὃν ἐποίησεν ἐπὶ παρουσίᾳ Λέοντος τοῦ δεκάτου, συνελεύσει ἐνάτῃ τῆς αὐτῆς Συνόδου, ἐν ἔτει χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ φησίν, Ἐκφοβεῖ με τῆς θεϊκῆς σου μεγαλειότητος ἡ παρουσία, ἧς ταῖς ἀκτῖσι καὶ αὐτοὶ ὀφθαλμοί μου ἀμαυροῦνται. καὶ εἰς φύλα ἑκατονδεκατέσσαρα, Ἐν σοὶ ἐπληρώθη ἐκεῖνο τὸ προφητικὸν ὡς νομίμῳ καὶ ἀληθεῖ τοῦ Θεοῦ ἐπιτρόπῳ, Προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες οἱ Βασιλεῖς τῆς γῆς, πάντα τὰ ἔθνη. Καί, ἤδη ἅπαν τῆς Ἐκκλησίας τὸ σῶμα μιᾷ κεφαλῇ, σοὶ δηλονότι ὑποκείμενον εἶναι ὁρᾶται.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ΙΓ'.

Περὶ βλασφημίας τοῦ αὐτοῦ Ἀντωνίου, τὴν ἄνω Ἱερουσαλὴμ κυλινδουμένην εἰς τὸν Πάπαν εἰπόντος.

Οὗτος ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ φέρει καὶ τὴν ἄνω Ἱερουσαλὴμ κυλινδουμένην τῷ Πάπᾳ καὶ λέγουσαν, Γλυκύτατε Νυμφίε, εὐφρόσυνε Νυμφίε, δράμε πατήρ, συνδράμε υἱέ, πρόφθασον Νυμφίε, ἐγὼ γάρ σε ὡς πατέρα καὶ τοῦ Θεοῦ ἐπίτροπον προσκυνῶ, καὶ ὡς ἀνθρώπου υἱόν σε φιλῶ, καὶ ἁπάσης τῆς Ἐκκλησίας Νυμφίον ἐναγκαλίζομαι. καὶ μετὰ ταῦτα, Ἐγέρθητι τοίνυν παναγιώτατε, τὴν μητέρα ἡμῶν τὴν Σιὼν καὶ σοὶ Νύμφην περίπτυξον, καὶ αὐτὴν ἐναγκάλισαι.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ἔλεγχος τῆς πρώτης βλασφημίας τοῦ Πάπα Νικολάου, ἥ ἐστιν, ὅτι μία ἡ Ἐκκλησία, ἐπειδὴ μίαν ἔχει κεφαλὴν τὸν Πάπαν.

Σύμφωνα φρονεῖ ὁ Νικόλαος τοῖς λοιποῖς μετὰ τὸ σχίσμα Πάπαις καὶ τοῖς Θεολόγοις αὐτῶν, ὅτι ὁ Πάπας ἐστὶν ὁ καθήμενος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ, τουτέστιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ ὡς Θεός, οὐκ ἔστι δὲ Θεὸς κατὰ τὸν Προφήτην λέγοντα, Σὺ δὲ ἄνθρωπος εἶ καὶ οὐ Θεός. εἰ δὲ οὐκ ἔστι Θεός, ἄρα οὐδὲ ὁ Χριστός, ὁ γὰρ Χριστὸς Θεός, ἄρα ἐστὶν ὁ τῷ Χριστῷ ἀντικείμενος. παριστῶσι δὲ τὸν λόγον τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα βέβηλα ὀνόματα, καὶ γὰρ ἐκεῖνος εἰς ὃν κυλίεται ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία, καὶ δέεται αὐτοῦ, καὶ ἔχει αὐτὸν Νυμφίον αὐτῆς, οὗτος ἐστὶ προφανῶς ὁ ἀντικείμενος αὐτῷ τῷ Χριστῷ, ἢ εὐφήμως εἰπεῖν, καὶ ὡς αὖ ἡ μακαριότης αὐτοῦ ὁ Πάπας ἠθυνθείη, ὁ ἰσόχριστος, περὶ οὗ τῆς μοναρχίας εἶπε καὶ ἡ Σίβυλλα κεφαλαίῳ ὀγδόῳ, Ἄναξ πολύκρανος πάντα σεβάσματα λύσει.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Β'.

Ὅτι ἐν τῇ παλαιᾷ Ἐκκλησίᾳ οἱ Τίτλοι καὶ τὰ βέβηλα ὀνόματα τῶν Παπῶν οὐκ ἦσαν, ἀλλὰ Γρηγορίου ἑβδόμου εἰσὶν ἐφευρέματα.

Οὐκ ἦσαν οἱ Τίτλοι καὶ τὰ ὀνόματα ταῦτα γνώριμα εἰς τὴν παλαιὰν Ἐκκλησίαν, καὶ μάρτυρες ἡ γραφή, τῶν Συνόδων τὰ πρακτικά, τῶν πατέρων τὰ συγγράμματα, καὶ ἡ παράδοσις καὶ πρᾶξις τῆς καθόλου Ἐκκλησίας. ἀφ' οὗ δὲ ἡ Αὐτοκρατορία τῶν Ῥωμαίων ἠσθένησε, καὶ ἤρξατο ἐκλείπειν, ἤρξατο ὁ Πάπας λέγειν Θεός εἰμι ἐπὶ γαίης. ὅθεν λέγει ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος κατηχήσει ἑνδεκάτῃ, Νῦν ἐστὶν ἀποστασία, ἀπέστησαν οἱ ἄνθρωποι τῆς ὀρθῆς πίστεως, ἔρχεται ὁ Ἀντίχριστος οὗτος ὅταν πληρωθῶσιν οἱ καιροὶ τῆς Ῥωμαίων βασιλείας, σημεῖον δέ, ὅτι ὅτε εἶχον οἱ Ῥωμαῖοι τὰ κακά, καὶ ἤρξατο καὶ τὸ μέγιστον κακὸν ὁ Ῥογέριος ἀφαιρεῖν πάντων μᾶλλον καὶ ἐσχάτως τὴν Ἰταλίαν ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων, ἦν Πάπας Γρηγόριος ὁ ἕβδομος, ὃς καὶ Σύνοδον ἤθροισε κατὰ Βασιλέων καὶ Ἡγεμόνων, καὶ τὰ βέβηλα ταῦτα ὀνόματα καὶ καὶ τοὺς ἀντιχριστιανικοὺς Τίτλους αὐτὸς πρῶτος ἐφεῦρεν, ὡς μαρτυρεῖ Ῥιχάρδος ὁ τῆς ἐν Παρισίοις Σορβώνας καλουμένης Σχολῆς Διδάσκαλος, εἴρηται δὲ ἀνωτέρω περὶ αὐτοῦ ἐν πολλοῖς, καὶ ὁ Ὀνούφριος περιγράφων εἰς τὰς σημειώσεις αὐτοῦ εἰς τὸν Πλάτινα τὴν βέβηλον αὐτοῦ τοῦ Γρηγορίου ζωήν, φανεροῖ αὐτὸν ὁποῖος ἄνθρωπος ἦν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ´.

Ὅτι λέγων ὁ Πάπας ἑαυτὸν μονάρχην, καὶ ἐπὶ τῶν Βασιλέων, λέγει ἑαυτὸν μείζονα τῶν Ἀποστόλων, ὡς ἐκ τῆς πρὸς τὸν Πάπαν Εὐγένιον ἐπιστολῆς τοῦ Βερνάρδου, καὶ τῆς εἰς τὸ, Πᾶσα ψυχὴ, ῥητὸν ἑρμηνείας τοῦ Χρυσοστόμου δείκνυται, ὅθεν ἀφ' ἑαυτοῦ ὁ Πάπας λαλεῖ.

Ὁ Βερνάρδος γράφων πρὸς Εὐγένιον Πάπαν τὸν τρίτον περὶ μελέτης βιβλίῳ τρίτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ λέγει, Ἁμαρτάνεις, ἐὰν ὡς ἄκραν οὕτω καὶ μόνην παρὰ Θεοῦ τὴν ἀποστολικήν σου ἐξουσίαν διαταγεῖσαν πιστεύῃς. εἰ τοῦτο λογίζῃ, παραλογίζῃ τὸν λέγοντα, Οὐκ ἔστιν ἐξουσία, εἰ μὴ ἀπὸ Θεοῦ, καὶ τὸ ἀκόλουθον, ὁ ἀνθιστάμενος τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ διαταγῇ τοῦ Θεοῦ ἀνθέστηκε. Καὶ, φησὶ γὰρ ἑτέρωθι ὁ Ἀπόστολος, Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω, οὐ λέγει ὑπερεχούσῃ μιᾷ, ἀλλὰ πληθυντικῶς ὑπερεχούσαις. οὐκ ἔστιν ἄρα σὴ ἐξουσία μόνη παρὰ Θεοῦ. Καὶ, τέρας ποιεῖς εἰ ἀφελὼν τῆς χειρὸς τὸν δάκτυλον, κρέμασθαι ποιεῖς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὑπέρτερον τῆς χειρὸς καὶ σωτέρφον τοῦ βραχίονος. ὅμοιόν τι ἐστὶ τοῦτο, εἰ ἐν τῷ σώματι τοῦ Χριστοῦ ἑτέρῳ τρόπῳ διατίθης τὰ μέλη, παρ' ὃ ὁ Θεὸς διέθετο ταῦτα, ὅστις ἔθετο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τινὰς, Ἀποστόλους, τινὰς, Προφήτας, ἄλλους, Εὐαγγελιστὰς, Ποιμένας, Διδασκάλους πρὸς καταρτισμὸν τῶν ἁγίων, πρὸς ἐργασίαν τῆς διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ἐν οἷς πληθυντικῶς πάντα φέρεται, καθότι οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς μήτε ἔσαι ὁ μείζων, ἀλλὰ μόνος αὐτὸς ὁ Χριστός. Ὁ αὐτὸς γράφων πρὸς τὸν αὐτὸν Πάπαν, φησὶ, μὴ εἶναι τὸν Πάπαν Νυμφίον τῆς Ἐκκλησίας, Νύμφη γὰρ ἡ Ἐκκλησία μόνῳ τῷ ἁρμοσαμένῳ αὐτὴν Χριστῷ. προσθετέον ἐνταῦθα τὸ τοῦ Χρυσοστόμου, ὃς ὁμιλίᾳ εἰκοστῇ τρίτῃ πρὸς Ῥωμαίους ἐξηγούμενος τὸ, ΠΑΣΑ ΨΥΧΗ, λέγει, Κἂν Ἀπόστολος ᾖ, κἂν Εὐαγγελιστὴς, κἂν Προφήτης, κἂν ὁστισοῦν. καὶ λοιπὸν οὐκ ἔστι μείζων τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν ὁ Πάπας, οὐκ ἔστιν ἐπάνω τῶν Βασιλέων, οὐδὲ ἔχει Ἡγεμονίαν ἄκραν ἐπὶ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, λέγων δὲ ὅτι ἔχει ταύτην, λέγει ὅτι ἐστὶ μείζων τῶν Ἀποστόλων, ἄρα αὐτός ἐστι κατὰ τὸν Ἐπιστήθιον κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ λαλῶν, καὶ ζητῶν τὴν ἰδίαν δόξαν, καὶ οὐ τὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ ἑπόμενον δῆλον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ´.

Ὅτι τὸ ὑπ' οὐδενὸς κρίνεσθαι τὸν Πάπαν, καὶ κεφαλὴν, ἢ νυμφίον καθόλου, ἢ διμάχαιρον εἶναι, δείκνυται ἐνταῦθα ἔκ τε Συνόδων καὶ Διδασκάλων ἐξοχωτάτων ἄθεον.

Ὅπερ δὲ εἶπον ἀνωτέρω οἱ Κανονισταὶ, ὅτι ὁ πρῶτος θρόνος οὐ κρίνεται, ἐδογμάτισεν αὐτὸ ὡς τερατεύονται καὶ ἡ ἐπὶ Σιλβέστρου τῶν διακοσίων ὀγδοήκοντα Ἐπισκόπων ἐν Ῥώμῃ Σύνοδος κεφαλαίῳ εἰκοστῷ, λέγουσα, ὅτι ὁ πρῶτος θρόνος ὑπ' οὐδενὸς κρίνεται, οὔτε γὰρ ὑπὸ Αὐτοκρατόρων, οὔτε ὑπὸ τοῦ Κλήρου, οὔτε ὑπὸ τῶν Βασιλέων, οὔτε ὑπὸ λαοῦ ὁ κριτὴς κριθήσεται. δοκεῖ ὅμως ἀηδείας μεστὸν, καὶ γὰρ κρίνεται καὶ καθαιρεῖται, ὅθεν λέγει ὁ ἱερὸς Νεῖλος, Ὅτι δὲ πάντας ἀνακρίνων, αὐτὸς ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται, τοῦτο καὶ ψεῦδος, καὶ τοῖς τῶν Ἀποστόλων ἤθεσιν οὐ συμβαίνει, καὶ ἔχεις ἀνωτέρω πολλὰ παραδείγματα οὐ μόνον τὰς ὀρθοδόξους Συνόδους καὶ Οἰκουμενικὰς καὶ Τοπικὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν Πίσῃ καὶ Κωνσταντίᾳ καὶ Βασιλείᾳ, ὅθεν οἱ ἀπὸ τῆς ἐν Παρισίοις Σχολῆς ἄθεον τοῦτον τὸν λόγον κρίνουσιν εἶναι, λέγουσι γὰρ Ἰωάννης ὁ Γέρσων καὶ ἄλλοι ἐξοχώτατοι αὐτῶν Διδάσκαλοι ἐν ἑνὶ ῥήματι ἀποφαινόμενοι ταῦτα, Οὐδενὶ ἐν τῇ αὐτοῦ ὑποθέσει πιστευτέον, ἐὰν μὴ ὁμοφρόνως τῷ φυσικῷ καὶ τῷ κανονικῷ Νόμῳ συμφωνῶσιν οἱ λόγοι αὐτοῦ, ἀλλὰ μὴν οἱ προειρημένοι λόγοι ἀντίκεινται τῷ θείῳ καὶ τῷ φυσικῷ Νόμῳ, τουτέστιν ὅτι ὁ Πάπας ὑπ' οὐδενὸς κρίνεται, καὶ δὴ καὶ οἱ ἄλλοι, ὅτι ἐστὶ μετὰ Χριστὸν τῆς καθόλου Ἐκκλησίας κεφαλὴ καὶ καθόλου Νυμφίος, καὶ ἔχει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πᾶσαν γενικὴν καὶ αὐτοκρατορικὴν Ἡγεμονίαν καὶ ἐξουσίαν ἀπολελυμένην καὶ δύο μαχαίρας, ἄρα ὁ Νικόλαος καὶ οἱ κατ' αὐτὸν δογματίζοντες καὶ ἡ διαληφθεῖσα Σύνοδος ἄθεον λόγον εἶπον, καὶ οὐκ ἐμὸς ὁ λόγος, ἀλλ' ὁ Πλάτου, Γρηγορίου τοῦ διαλόγου, Γέρσωνος καὶ τῶν ὁμοίως ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ θεολογούντων. ἴδε καὶ ἀνωτέρω βιβλίου ἕκτου κεφαλαίου δεκάτου Παράγραφον δεύτερον. ὅτι δὲ ἡ ἐπὶ Σιλβέστρου Σύνοδος συκοφαντεῖται ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφάλαιον ἔσχατον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε´.

Ὅτι τὸ, ὁ μὴ πειθόμενος τῷ Πάπᾳ οὐκ ἔστι Χριστιανὸς, λοίδορον μυθάριον, ἐλέγχεται ἐνταῦθα ὑπό τε ἁγίων πατέρων ἐγκρίτων καὶ τῶν ἐν ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις λεχθέντων μάταιον, ὡς μὴ βεβαιούμενον παρὰ τῆς γραφῆς.

Ἔτι δείκνυται μάταιον τοῦτο τὸ μυθάριον, τὸ, ὁ μὴ πειθόμενος τῷ Πάπᾳ, οὐκ ἔστι Χριστιανὸς, καθότι οὐ

βεβαιοῦται

βεβαιοῦται παρὰ τῆς γραφῆς, καὶ γὰρ κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον ὁμιλίᾳ περὶ πίστεως, Φανερῶς ἐκπτώσεως πίστεως καὶ ὑπερηφανίας ἐστὶ κατηγορία ἢ ἀθετεῖν τι τῶν γεγραμμένων, ἢ ἐπεισάγειν τι τῶν μὴ γεγραμμένων. καὶ Θεοδώρητος δευτέρῳ διαλόγῳ, μηδεὶς φησὶ τολμάτω παρὰ τὴν γραφὴν λαλεῖν. καὶ Ἀθανάσιος ἐν τῷ κατὰ Ἀνομοίων, Τί πρὸς ἡμᾶς διαμάχεσθε, τοὺς μήτε ἀκούειν μήτε λέγειν παρὰ τὰ γεγραμμένα πειθομένους, λέγοντος τοῦ Κυρίου, Ἐὰν μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ὄντως ἐλεύθεροί ἐστε. καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος κατηχήσει τετάρτῃ, Δεῖ περὶ τῶν θείων καὶ ἁγίων τῆς πίστεως Μυστηρίων μήτε τὸ τυχὸν ἄνευ τῶν θείων παραδίδοσθαι γραφῶν. καὶ Χρυσόστομος ὁμιλίᾳ πεντηκοστῇ ὀγδόῃ τοῦ δεκάτου κεφαλαίου εἰς τὸν Ἰωάννην, Τὸν μὴ κεχρημένον τῇ θείᾳ γραφῇ ἐν τῇ ἰδίᾳ δείξει, μὴ διὰ τῆς θύρας, ἀλλὰ ἀλλαχόθεν ἀναβαίνειν. ἀποσκορακίζομεν οὖν τὴν ἐφεύρεσιν τῆς πονηρᾶς θέσεως καὶ τοὺς πειθομένους αὐτῇ, ὡς μὴ τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ ἴδια λαλοῦντας. εἶτα Χριστιανὸς λέγεται ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, καὶ παπιστὴς ἀπὸ τοῦ Πάπα, πάντως δὲ οὐχ ὁ μὴ πειθόμενος τῷ Πάπα, ἀλλ' ὁ μὴ πειθόμενος τῇ παραδόσει τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀεὶ ἐφευρίσκων νέα καὶ ἄγνωστα τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, οἷός ἐστιν ὁ Πάπας, ἐκεῖνος οὐκ ἔστι Χριστιανός. Γρατιανός, Οὐαλεντιανὸς καὶ Θεοδόσιος οἱ Αὐτοκράτορες γράφοντες Κωνσταντινουπολίταις λέγουσι, Χριστιανός ἐστιν, ὁ πιστεύων μίαν εἶναι Θεότητα ἐν ἴσῃ ἐξουσίᾳ Πατρός, Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος, ὁ δὲ παρὰ τὰ εἰρημένα δοξάζων, Αἱρετικός ἐστι. βασιλικῶν βιβλίῳ πρώτῳ Τίτλῳ πρώτῳ κεφαλαίῳ πρώτῳ. ὁ Ἱερώνυμος ὁμιλίᾳ τριακοστῇ τρίτῃ εἰς τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων φησί, Χριστιανός ἐστιν, ὁ ἐμμένων τοῖς τοῦ Κυρίου διδάγμασι. καὶ ὁ Χρυσόστομος ὁμιλίᾳ δεκάτῃ ἕκτῃ, Χριστιανός ἐστιν, ὁ πιστεύων ταῖς γραφαῖς. καὶ Ἀμβρόσιος βιβλίῳ ἕκτῳ κεφαλαίῳ ἐνάτῳ, Χριστιανός ἐστιν, ὁ στηριζόμενος τῇ πέτρᾳ, ἤτοι τῷ Χριστῷ. τίνες δὲ εἶπον τῶν πατέρων τὸν μὴ πειθόμενον τῷ Πάπα Χριστιανὸν μὴ εἶναι; καὶ πῶς ὁ Βασίλειος ἐν τῷ τέλει τῶν κατὰ πλάτος Ὅρων πολλὰ εἰπὼν περὶ τοῦ τί ἐστι Χριστιανός, καὶ τί τὸ ἴδιον Χριστιανοῦ, οὐκ ἐμνήσθη τοῦ Πάπα; ἔπειτα ἐπειδὴ τῷ μὴ διδάσκοντι οὐδεὶς οὔτε πείθεται οὔτε πεισθήσεται, ὁ δὲ Πάπας τοὺς Ἀνατολικοὺς οὐ διδάσκει, ἐδίδασκον γὰρ οἱ ἀρχαῖοι Πάπαι καὶ ἀντεδιδάσκοντο, ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ Συνόδῳ, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω πολλάκις, καὶ μάλιστα βιβλίου ἕκτου κεφαλαίου δεκάτου Παραγράφῳ δευτέρῳ μόνοι τρεῖς ἦσαν ἀπὸ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, Ὅσιος Κορδούβης, Βίτων καὶ Βικέντιος, πάντες δὲ οἱ λοιποὶ Ἕλληνες ἦσαν καὶ Ἀνατολικοί, καὶ ἐν ταῖς διαλέξεσιν εἷς ἦν ὁ Ὅσιος Δυτικός, πάντες δὲ οἱ λοιποὶ Ἕλληνες, ὡς γράφει καὶ ὁ Γελάσιος. ἐν τῇ δευτέρᾳ οὐδεὶς ἦν ἀπὸ τῆς Ῥώμης. ἐν τῇ τρίτῃ ἦν μετὰ τῶν λοιπῶν ὁ πρῶτος Διδάσκαλος Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, ὡς πᾶσα ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ Πάπας Κελεστῖνος καὶ αὐτὴ ἡ πεῖρα ἐμαρτύρησαν, ἀπὸ δὲ τῆς Ῥώμης μόνοι ἦσαν τρεῖς, καὶ οὐδεὶς ἕτερος, καὶ οὗτοι ἦλθον μετὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνόδου. ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι ἦσαν μόνοι τρεῖς Ῥωμαῖοι, οἱ δὲ λοιποὶ ἑξακόσιοι εἰκοσιεπτὰ πάντες Ἕλληνες ἐξετασταὶ καὶ τῆς πίστεως ἔκδικοι. ἐν τῇ πέμπτῃ οὐδεὶς ἦν Ῥωμαῖος ὡς καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ, ἀλλ' οἱ πάντες Ἀνατολικοί. ἐν τῇ ἕκτῃ ἦσαν ὡς καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ. ἐν τῇ ἑβδόμῃ καὶ ἐκεῖ τρεῖς Ῥωμαῖοι, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες Ἕλληνες, ἐξετάζοντες καὶ τῶν Πατριαρχῶν καὶ τοῦ Πάπα τὰς ἐπιστολὰς καὶ τὰς μαρτυρίας καὶ τὰ κώδικα, καὶ βεβαιοῦντες ἀπό τε τῶν γραφῶν καὶ τῶν ἐγκρίτων πατέρων τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν. ἐδίδασκον οὖν οἱ ἀρχαῖοι Πάπαι καὶ ἐδιδάσκοντο, ὡς ἡ πρᾶξις βεβαιοῖ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, καὶ ἡ ἐν Χαλκηδόνι βεβαιοῖ ἐν τῷ πρὸς τὸν Βασιλέα Μαρκιανὸν προσφωνητικῷ αὐτῆς. οἱ δὲ νέοι νέα καὶ διάμετρον ἀντικείμενα τῇ γραφῇ καὶ τοῖς πατράσιν ἀνόμοια ἐφευρίσκουσιν εἰς καταστροφὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων καὶ ἠθῶν καὶ παραδόσεων. τρίτον, ὅτι οὐ διορίζει μὴ πείθεσθαι τὸν Χριστιανὸν τῷ Αἱρετικῷ Πάπα, ἀλλὰ μόνον τῷ ἁγίῳ καὶ τῷ πειθομένῳ ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις, γινώσκομεν γὰρ πρῶτον εἶναι τὸν Πάπαν, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ἢ τῶν Ἀποστόλων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν πατέρων, καὶ δεῖ ἕκαστον Χριστιανὸν ἀκολουθεῖν τῷ Πάπα ὅτε διορίζει καὶ ἐκδικεῖ τὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καθ' ὃν τρόπον δεῖ πείθεσθαι καὶ τοῖς λοιποῖς Πατριάρχαις, καὶ γὰρ οὐ δέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἡ ἀλήθεια, εἰ γὰρ καὶ ὑποπίπτει τῷ ἀναθέματι ὁ ἀπειθῶν ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις, ἑκάστη δὲ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐστὶν ἄθροισμα πολλῶν ἀνακεφαλαιουμένων εἰς τοὺς πέντε Πατριάρχας, ἀνάγκη καὶ τοῖς πέντε πείθεσθαι καὶ οὐ μόνον τῷ Πάπα, καὶ μάλιστα ὅτε διδάσκει Αἵρεσιν, ἢ ἔθη ἀλλότρια τῆς γραφῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἔστω ὁ Πάπας πρῶτος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' οὐκ ἀληθεύει διὰ τὸ εἶναι πρῶτον· ἐδείχθη γὰρ ἀνωτέρω πόσοι Πάπαι ἐγένοντο τῆς ἀληθείας παραχαράκται ἐν πολλοῖς καὶ μεγίστοις, ἀλλ' ἀληθεύει ὁ σοφὸς καὶ ἅγιος καὶ διὰ τοῦ Πνεύματος φωτιζόμενος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς οἱ Ἀπόστολοι ἰδιῶται ὄντες, καὶ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος φωτισθέντες, εἶπον καὶ ἔγραψαν ὑπὲρ τοὺς σοφοὺς τὰ ἐξαίρετα, καὶ διὰ τοῦτο οἱ σοφοὶ πατέρες ἐν ταῖς Συνόδοις ἐδίδασκον, ὅθεν καὶ οἱ Πάπαι εἰς τὰ συγγράμματα αὐτῶν καὶ εἰς τὰς ἐπιστολὰς ἃς ἔπεμπον εἰς τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους, καὶ αἱ Σύνοδοι ἐν τοῖς Ὅροις καὶ ταῖς ἀποφάσεσιν αὐτῶν τοὺς ἁγίους πατέρας προσέφερον μάρτυρας; καὶ ἴδε ἀνωτέρω τοὺς τόπους ἑκάστης Συνόδου, καὶ δὴ καὶ ἡ ἕκτη καὶ ἑβδόμη αἱ Σύνοδοι οὐκ εἶπον δεῖ πείθεσθαι τῷ Πάπα, ἀλλὰ τοῖς ἁγίοις πατράσι καὶ Διδασκάλοις, ὡς εἶπε καὶ Γρηγόριος ὁ δεύτερος ἐν ταῖς πρὸς τὸν Ἴσαυρον ἐπιστολαῖς αὐτοῦ. ὅθεν ὁ Ἀμβρόσιος κεφαλαίῳ δευτέρῳ περὶ τῆς ἀξίας τῆς Ἱερωσύνης λέγει, Ἃ πρόβατα καὶ ὃ ποίμνιον οὐ μόνος τότε ὁ μακάριος Πέτρος ἐδέξατο, ἀλλὰ καὶ μεθ' ἡμῶν ἐκεῖνα ἐδέξατο, καὶ μετ' ἐκείνου ἡμεῖς ἐδεξάμεθα. καὶ ὁ Κυπριανὸς βιβλίῳ τρίτῳ

τρίτῳ ἐπιστολῇ δεκάτῃ τρίτῃ, εἰ γάρ φησι καὶ πολλοὶ ὑπαρχόμενοι Ποιμένες, μίαν ὅμως ποίμνην ποιμαινόμενοι, καὶ τὰ καθόλου πρόβατα, ἅπερ ὁ Κύριος τῷ ἰδίῳ περιεποιήσατο αἵματι, συνάγειν καὶ περιθάλπειν ὀφείλουσι, καὶ ἁπλῶς οἱ σοφοὶ καὶ ἅγιοι πατέρες τῆς Οἰκουμένης φωστῆρες καλοῦνται ὑπὸ τῆς ἑβδόμης Συνόδου, δι᾽ ἣν αἰτίαν πείθονται πάντες οἱ Χριστιανοὶ καὶ αὐτὸς ὁ Πάπας, εἴπερ ἐθέλοι Χριστιανὸς εἶναι, τοῖς θεοφόροις πατράσι, καὶ οὐ τὸ ἀνάπαλιν. οἱ μὴ πειθόμενοι τοῖς ἁγίοις πατράσιν, ἀλλότριοι κρίνονται τῆς Ἐκκλησίας, οὐ μὴν καὶ οἱ μὴ τῷ Πάπᾳ τῆς Ῥώμης πειθόμενοι, καὶ ἄθροι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ϛʹ.

Ὅτι ἐκ τῶν αὐθεντεσάντων Συνόδων καὶ ἐγκρίτων ἁγίων τῷ Πάπᾳ ἀπὸ τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ μέχρι Φωτίου, δείκνυται τοὺς μὴ τοῖς ἁγίοις πατράσι καὶ ταῖς Συνόδοις, ἀλλὰ τῷ Πάπᾳ πειθομένους, μὴ εἶναι Χριστιανούς.

Ὁ ἅγιος Κυπριανὸς οὐκ ἐπείσθη τῷ Πάπᾳ περὶ ἀναβαπτισμοῦ, ἀλλ᾽ ἀντέστη ὡς γράφει αὐτὸς ἐν τῇ πρὸς Πομπήϊον ἐπιστολῇ, καὶ μάλιστα ἀντέστη διὰ δύο μεγάλων Συνόδων. τὸ αὐτὸ ἐποίησαν ὁ Καισαρείας Φιρμιλιανὸς καὶ Ἕλενος ὁ Ταρσοῦ, ἀλλ᾽ ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τοῦ Σαμοσατέως Σύνοδος ἁγίους ἔχει αὐτούς. περὶ τοῦ Πάσχα ἀντέστη τῷ Πάπᾳ συνοδικῶς ὁ Ἐφέσου Πολυκράτης καὶ οἱ Ἀσιανοὶ ἔγκριτοι Ἐπίσκοποι, ἀλλ᾽ ἦσαν οἱ ἀντιστάμενοι τῷ Πάπᾳ Χριστιανοὶ καὶ οἱ πλείους ἅγιοι. ὁ Πάπας Βίκτωρ ἀφώρισε τὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς διὰ τὸ Πάσχα, ἀλλ᾽ ἀντέστη αὐτῷ καὶ ὠνείδισεν αὐτῷ ὁ Λουγδούνων ἅγιος Εἰρηναῖος, καὶ πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι κατεφρόνησαν τῶν ἐπιταγῶν αὐτοῦ. ὁ Πολύκαρπος Σμύρνης ἤρισε μετὰ τοῦ Πάπα Ἀνικήτου διὰ τὸ Πάσχα, καὶ οὐ μόνον οὐκ ἐπείσθη αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ ἀντέστη, καὶ μάλιστα ἔσω τῆς Ῥώμης, καὶ ἔστιν ὁ Πολύκαρπος ἀποστολικὸς ἅγιος, ὅτε δὲ ἡ πρώτη Σύνοδος διώρισε περὶ τοῦ Πάσχα, πάντες ὑπήκουσαν. περὶ τοῦ ἀναβαπτισμοῦ καταφρονήσας ὁ μέγας Βασίλειος τῶν παπικῶν ἐνταλμάτων, Σύνοδον ἐπιζητεῖ, ὅθεν τῇ δευτέρᾳ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ διορισάσῃ περὶ τοῦ βαπτίσματος πάντες ἐπείσθησαν. οἱ Ῥωμαῖοι τῷ Ἀθανασίῳ καὶ οὐ τῷ Πάπᾳ ἐπείσθησαν περὶ οὐσίας καὶ ὑποστάσεως, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Θεολόγος ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν ἐγκωμίῳ. ὁ Πάπας Λιβέριος, εἰπόντος αὐτῷ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίου, Πόσον εἶ μέρος τῆς οἰκουμένης, ὅτι σὺ μόνος τῆς Οἰκουμένης τὴν εἰρήνην καὶ ὅλου τοῦ κόσμου λύεις, οὐκ εἶπεν ὅτι Βασιλεῦ μὴ ἀντιλέγεις τῷ Πάπᾳ, ᾧ πείθεσθαι πάντα Χριστιανὸν ἀνάγκη, ἀλλ᾽ εἶπε Σύνοδον ἀθροισθῆναι καὶ διορισθῆναι τὸ δίκαιον. ὁ Πάπας Δάμασος ἐδικαίωσε τὸν Οὐϊτάλιον ἀπατηθεὶς ἐξ ἁπλότητος, οὐκ ἐπείσθη δὲ αὐτῷ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ἀλλ᾽ ἔστιν ὁ Γρηγόριος ἅγιος. ὁ μέγας Βασίλειος κατέκρινε τῶν Παπῶν τὸ ὑπερήφανον ἦθος, καὶ ἐμαρτύρησεν αὐτοὺς μὴ εἰδέναι τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὸ δὴ χεῖριστον κακὸν, ὅτι μήτε διδαχθῆναι ταύτην ἀνέχονται, ἀλλὰ Κανὼν πίστεως ὁ Βασίλειος. ὁ Ἀντιοχείας Φλαβιανὸς οὐκ ἐπείσθη τοῖς Πάπαις, ἀλλὰ μάλιστα τρισὶν ἀντέστη, ἀλλ᾽ ἦν Χριστιανός. οἱ πατέρες τῆς δευτέρας Συνόδου χωρὶς τῆς τοῦ Πάπα γνώμης ἤθροισαν τὴν Σύνοδον, καὶ ὕστερον καλέσαντος αὐτοῦ αὐτοὺς εἰς Σύνοδον ἣν αὐτὸς ἤθροισεν ἐν Ῥώμῃ, διὰ τὴν πρόλογον προθεσμίαν οὐκ ἤκουσαν αὐτοῦ, καὶ δὴ καὶ τὸν παρὰ τοῦ Πάπα διωκόμενον Φλαβιανὸν εἰς τὸν θρόνον Ἀντιοχείας ἀποκατέστησαν. Μελέτιον τὸν Ἀντιοχείας οὐκ ἐδέχοντο οἱ Πάπαι, μάλιστα ἀντεχειροτόνησαν κατὰ τοῦ ἁγίου τὸν Παυλῖνον, ἀλλ᾽ οἱ πατέρες τῆς δευτέρας Συνόδου καὶ πᾶσα ἡ Ἀνατολὴ τὸν μὲν Μελέτιον εἶχον ἅγιον, τὸν δὲ Παυλῖνον παράνομον. ὁ Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος ἐμάχετο τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ῥώμης, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδος Κανόνι ἑκατοστῷ ἕκτῳ, ἀλλὰ καίτοι ἀντιλέγων τῷ Πάπᾳ, ἦν Χριστιανὸς ὁ Θεόφιλος, καὶ μάλιστα ἅγιος. ἔπεμψεν ὁ Πάπας Ἰννοκέντιος Λεγάτους συστῆσαι εἰς Βυζάντιον Σύνοδον ἵνα ἀθῳώσωσι τὸν Χρυσόστομον, οἱ δὲ Κωνσταντινουπολῖται ἐκείνους ἐδίωξαν μετ᾽ αἰσχύνης, ἀλλ᾽ ἦσαν οἱ καταφρονήσαντες τοῦ παπικοῦ προστάγματος Χριστιανοὶ καὶ ὀρθόδοξοι. ὁ Πάπας Λέων ὁ πρῶτος ἔγραψε πρὸς τὸν μικρὸν Θεοδόσιον τοῦ προστάξαι γενέσθαι Σύνοδον εἰς τὴν Ἰταλίαν κατὰ τοῦ Διοσκόρου, ὁ δὲ Βασιλεὺς οὐ μόνον οὐκ ἐπείσθη, ἀλλὰ καὶ ἀντέστη. ὁ αὐτὸς Λέων ἐβεβαίωσε τὸν Στέφανον εἰς τὴν Ἔφεσον, καὶ τὸν Θεοδώρητον ἔγραψεν ἀποκατασταθῆναι, ἀλλ᾽ ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος τὸν μὲν Στέφανον τοῦ θρόνου ἀπεδίωξε, τὸν δὲ Θεοδώρητον ἀπέβαλε, καὶ ἐδέξατο ὅτε ἀνεθεμάτισε ῥητῶς τὸν Νεστόριον, καὶ δὴ καὶ περὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως κοινῶς ἡ Σύνοδος, καὶ ἰδίως πάντες οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ἀνατολῆς ἀντεῖπον τῷ Πάπᾳ Λέοντι, ἀλλ᾽ ἦσαν Χριστιανοὶ πάντες οἱ ἀντειπόντες τῷ Πάπᾳ, καὶ πάντες σχεδὸν ἅγιοι. Εὐθύμιος καὶ Μακεδόνιος οἱ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχαι ἐμνημόνευον τοῦ Ἀκακίου ἐν τοῖς Διπτύχοις, καὶ ἠναντιοῦντο τοῖς Πάπαις ἀναθεματίσαι τὸν Ἀκάκιον ἐπιτάττουσιν, ἀλλ᾽ ἦσαν Χριστιανοὶ, καὶ μάλιστα ἅγιοι. Ἰωάννης ὁ Μαξέντιος καὶ οἱ Μοναχοὶ Σκύθαι ἀντεῖπον τῷ Πάπᾳ Ὁρμίσδᾳ, ἀλλ᾽ οὐδεὶς αὐτοὺς κατέκρινεν, ἦσαν δὲ Χριστιανοί. ὁ Κωνσταντινουπόλεως Μηνᾶς ἀντεῖπε τῷ Πάπᾳ Βιγιλίῳ, καὶ ἀκοινωνησίαν καταπειρασθεὶς, ἀκοινωνησίαν ἀντεπήγαγεν, ἀλλ᾽ ἔστιν ὁ Μηνᾶς ἅγιος. ἡ πέμπτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τὸν Πάπαν Βιγίλιον κατέκρινεν, ὅθεν ὁ Βασιλεὺς ἐκεῖνον ἐξώρισε διὰ τὴν ἀπείθειαν, ἀλλ᾽ ἔστιν ἡ Σύνοδος ἁγία καὶ καθολικὴ, καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς ὑπὸ τῆς ἕκτης Συνόδου λέγεται ἅγιος. ἡ ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδος ἀντεῖπε τοῖς Πάπαις καὶ διὰ λόγων καὶ διὰ ἀγώνων καὶ διὰ ἐπιστολῶν, καὶ ὅμως

ἐστὶν ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος. πολλοὶ κατέκρινον τινὰς μεμφομένους τοὺς μὴ πειθομένους τῇ ἀποφάσει τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν νηστείαν τοῦ Σαββάτου, ἀλλ᾽ ὁ Αὐγουστῖνος τοὺς μὲν δικαιοῦντας περὶ τούτου τὸν Πάπαν κατέκρινε, τοὺς δὲ ἐναντιουμένους ἐδικαίωσεν. Ἰωάννης ὁ νηστευτὴς, ὃν ἡ ἑβδόμη Οἰκουμενικὴ μαρτυρεῖ ἅγιον, ἀντεφέρετο πρὸς τὸν Πάπαν διὰ τὴν Οἰκουμενικὸς προσηγορίαν καὶ ἀντέλεγον ἀναφανδὸν καὶ πάσῃ σπουδῇ, οὐκ εἶπον ὅμως μήτε οἱ τότε Πάπαι Πελάγιος καὶ Γρηγόριος, μήτε οἱ τότε καιροῦ Πατριάρχαι καὶ λοιποὶ Ἐπίσκοποι, μήτε Βασιλεῖς, μήτε οἱ λοιποὶ σοφοὶ καὶ οἱ ἰδιῶται τοὺς τοιούτους μὴ εἶναι Χριστιανούς. κατὰ τὸν μέγαν Μάξιμον οἱ Κωνσταντινουπολῖται ἐπελάβοντο τῶν συνοδικῶν τοῦ Πάπα, ἀπολογούμενοι δὲ οἱ Ῥωμαῖοι διὰ τοῦ ἁγίου Μαξίμου εἶπον τὴν λύσιν ἐκκλησιαστικῶς, πῶς δὲ οὐκ ἐγίνωσκον οἱ τότε Ῥωμαῖοι οὔτε μὴν οἱ Κωνσταντινουπολῖται οὔτε ὁ Μάξιμος, ὅτι ὁ μὴ τῷ Πάπᾳ πειθόμενος οὐκ ἔστι Χριστιανός; ἡ κατὰ Φωτίου Σύνοδος διορίζει Κανόνι δεκάτῳ τρίτῳ, Εἰ γένοιτό τις ἐν Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ἀμφιβολία περὶ τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, χρὴ δέχεσθαι τὴν λύσιν, καὶ ἢ ὠφελεῖσθαι ἢ ὠφελεῖν, εἰ δὲ ὠφεληθήσεται ἡ Ἐκκλησία Ῥώμης, πῶς τῷ Πάπᾳ δεῖ πείθεσθαι καὶ μὴ κατὰ πρῶτον λόγον τῇ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ; ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἰγνάτιος ἀντέστη τῷ Πάπᾳ Ἰωάννῃ διὰ τὴν Βουλγαρίαν, ὡς φαίνεται ἐπιστολῇ ἑβδομηκοστῇ ὀγδόῃ, ἀλλ᾽ ὁ Ἰγνάτιος τὴν ἀγανάκτησιν αὐτοῦ εἰς οὐδὲν λογισάμενος, τὴν Βουλγαρίαν οὐκ ἔδωκε, καὶ ἀπέθανεν, ἔχουσιν ὅμως αὐτὸν καὶ οἱ Λατῖνοι ἅγιον. ἡ ἐν Τρούλλῳ Σύνοδος οὐκ ἐπείσθη τῷ Πάπᾳ κακῶς νομοθετοῦντι ἐν τῇ Ῥώμῃ, ἀλλὰ Νόμους ἔθετο περὶ τῆς νηστείας τοῦ Σαββάτου καὶ τοῦ γάμου τῶν Ἱερέων καὶ τοῦ Πάπα, ὅμως ἐστὶν ἁγία, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἑβδόμη ἁγία Σύνοδος καὶ ὁ Πάπας Ἀδριανὸς ὁ πρῶτος. τὸν Φώτιον ἀνεθεμάτισαν ἐννέα Πάπαι, ἀλλ᾽ ἐνώπιον πάσης τῆς βασιλείας Ῥωμαίων καὶ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου τῆς ἑνώσεως Σύνοδος ἐβόησεν, Ἅπαντα τὰ κατὰ Ἰγνατίου καὶ Φωτίου τῶν ἁγιωτάτων Πατριαρχῶν γραφέντα ἢ λαληθέντα, ἀνάθεμα. καὶ ὁ Ἀδριανὸς Πάπας ἐν τῇ κατὰ Φωτίου ἐν Ῥώμῃ Συνόδῳ ἔλεγε, Δεῖ καὶ τοὺς μικροὺς κατεξανίστασθαι τῶν Αἱρετικῶν Παπῶν, καὶ μὴ ὑποτάσσεσθαι. ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου πέμπτου Παράγραφον ὄγδοον, καὶ βιβλίου ἕκτου κεφαλαίου δεκάτου Παράγραφον τέταρτον, καὶ βιβλίου πρώτου κεφάλαιον ἔσχατον, καὶ βιβλίου δευτέρου κεφαλαίου ἐσχάτου Παράγραφον ἔσχατον.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Ζ'.

Ὅτι οἱ παπισταὶ διὰ τὸ πείθεσθαι τοῖς μετὰ τὸ σχίσμα δογματίσασι Πάπαις πιστεύειν εἰς τοὺς Πάπας, παπισταὶ λέγονται, οἱ Φωτειανοὺς ἡμᾶς τοὺς τῶν πατρικῶν δογμάτων ἐγκρατεῖς λέγοντες, δείκνυνται φλύαροι.

Ἀλλ᾽ οὐδ᾽ αὐτοὶ οἱ παπισταὶ τοῖς ἀρχαίοις Πάπαις πείθονται, ἀλλὰ τοῖς νέοις, καὶ ἐκ ταύτης τῆς παρατροπῆς ὑπέπεσον σχεδὸν εἰς πεντήκοντα αἱρετικὰ φρονήματα, ἅτινα ὁ φιλομαθὴς ἰδέτω εἰς Γεώργιον τὸν Κορέσσιον ἐν τοῖς πρὸς τὸν Βελλαρμῖνον περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα ἀντιῤῥητικοῖς. ἐντεῦθεν δὲ δῆλον, ὅτι οἱ Λατῖνοι διὰ τὸ πεποιηκέναι μετὰ τὸ σχίσμα δόγμα πίστεως ἵνα πιστεύῃ εἰς τὸν Πάπαν Ῥώμης ὅστις βούλεται σωθῆναι, λέγονται δικαίως παπισταί. τὸ δὲ τοὺς παπιστὰς λέγειν Φωτειανοὺς ἡμᾶς τοὺς ὀρθοδόξους τοὺς κρατοῦντας τὰ ἀρχαῖα καὶ τὰ ἀποστολικὰ καὶ πατρικὰ ἀκαινοτόμητα, ἐστὶ προφανὴς φλυαρία, καθότι ἡμεῖς εἰς μόνον τὸν Χριστὸν πιστεύομεν καὶ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ εἰς οὐδένα ἕτερον, μάλιστα οὗτος τῶν Λατίνων ὁ λόγος ἐστὶν Αἱρετικῶν ἴδιος, ὁ γὰρ Ναυάτος ἔλεγε τοὺς ὀρθοδόξους Κορνηλιανοὺς, τοὺς δὲ αὐτῷ ἑπομένους ἔλεγε Καθαρούς, ὥς φησιν ὁ Ἀλεξανδρείας Εὐλόγιος παρὰ Φωτίῳ ἀναγνώσει ἑκατοστῇ ὀγδοηκοστῇ δευτέρᾳ, καὶ ὁ τριθεΐτης Φιλόπονος Ἰωάννης τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον Νεστοριανὴν ἔλεγεν, ὡς Φώτιος φησὶν ἀναγνώσει πεντηκοστῇ πέμπτῃ. καὶ οἱ Ἀρειανοὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς ὀρθοδόξους Εὐσταθιανοὺς καὶ Παυλιανοὺς ὠνόμαζον, ὧν ἡγεῖτο Παῦλος καὶ Μελέτιος, Ἑρμείας βιβλίῳ ἕκτῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ πρώτῳ. καὶ Ἀπολινάριος ὁ Ἱεραπόλεως λέγει, ὅτι οἱ περὶ τὸν Μοντανὸν τὸν Αἱρεσιάρχην Προφητεύοντας ἐκάλουν τοὺς ὀρθοδόξους, ὅτι μὴ τοὺς ἀμετροφώνους αὐτῶν Προφήτας ἐδέχοντο, Εὐσέβιος βιβλίῳ πέμπτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἕκτῳ. καὶ Βασίλειος ὁ μέγας γράφων τοῖς ὑφ᾽ ἑαυτὸν Ἀσκηταῖς, λέγει περὶ τῶν Ἀρειανῶν, Τοίνυν καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ διαβάλλουσι πίστιν, καὶ Ὁμοουσιαστὰς ἡμᾶς ἀποκαλοῦσι. καὶ ὁ ἄθεος Ἀέτιος ὁ τοῦ Ἀνομοίου εἰσηγητὴς Χριστιτὰς ἐκάλει τοὺς ὀρθοδόξους, ὡς ὁ Νύσσης Γρηγόριος μαρτυρεῖ. καὶ ὁ Ἀντιοχείας Μακάριος Μονοθελήτης ὢν, ἔλεγεν ἐν τῇ ἕκτῃ Οἰκουμενικῇ τοὺς ὀρθοδόξους Μαξιμιανοὺς, ὅθεν καὶ οἱ Λατῖνοι τοὺς ὀρθοδόξους Φωτειανοὺς καλοῦντες, τὸ μοίρας εἰσὶ τῶν Αἱρετικῶν.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Η'.

Ὅτι τὸ πείθεσθαι τῷ Πάπᾳ, ἐκ πάντων ἁπλῶς ἐκκλησιαστικῶν τε καὶ ἱστορικῶν σχισματικὸν δείκνυται, ἡ δ᾽ ἐσχάτη ψῆφος, τῆς κοινότητος, καὶ κεφαλὴ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, ὁ Χριστός.

Κανὸς

Καινὸς λοιπὸν ὁ λόγος οὗτος καὶ βλασφημία σαφής, βλάσφημον δὲ καὶ νέαν πίστιν ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία οὐ δέχεται, γράφει γὰρ ὁ μέγας Βασίλειος τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀντιοχέων, Ἡμεῖς νεωτέραν πίστιν οὐ δεχόμεθα· ἀλλ᾽ ἅπερ παρὰ τῶν πατέρων ἐδιδάχθημεν πιστεύομεν. καὶ Ἀθανάσιος λόγῳ περὶ τοῦ, ΠΑΝΤΑ ΜΟΙ ΠΑΡΕΔΟΘΗ, Ἀληθινή φησι διδασκαλία ἐστίν, ἥτις τῶν πατέρων οὐδὲν διαφέρει. οὐδὲ λόγος οὗτος τοῦ πείθεσθαι τῷ Πάπᾳ σχισματικός ἐστιν, οὔτε γὰρ ὑπὸ τῆς γραφῆς, οὔτε ὑπὸ τῶν πατέρων, ἢ Βασιλέων, ἢ Συνόδων, ἢ Ἐπισκόπων, ἢ ἱστορικῶν ἀρχαίων, οὔτε ὑπὸ τῶν ἐπιστρεφόντων Αἱρετικῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ διδόντων λιβέλλους ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις, οὔτε ὑπὸ ὑμνῳδῶν, ἢ ἀσκητῶν, ἢ τοῦ μεταφραστοῦ, ἢ τῶν συγγραψάντων τοὺς τῶν ἁγίων βίους ἐρρέθη, ἀλλὰ πάντες κοινῶς καὶ ἰδίως τὴν ἐσχάτην ψῆφον τῇ καινότητι τῆς Ἐκκλησίας ἀπένειμαν, καὶ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας μίαν κεφαλὴν οἴδασι τὸν Χριστόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

Ἔλεγχος τῆς δευτέρας τοῦ Πάπα Νικολάου βλασφημίας, ἥ ἐστιν, ὅτι πολλοὶ οἱ παπισταί, καὶ διὰ τοῦτο ὀρθόδοξοι.

Πρὸς δὲ τὸ δεύτερον ῥητέον, ὅτι δεῖ ἡμᾶς διαιρεῖν τοὺς καιροὺς καὶ τὰς διαφόρους καταστάσεις τῆς Ἐκκλησίας. ἡ οὖν κατάστασις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολικῆς ἡ ἐπὶ Νικολάου οὐκ ἦν ξένη καὶ ἀσυνήθης, ἀλλ᾽ ἀρχαία καὶ συνήθης, Νικόλαος δὲ ὑποκρινόμενος μὴ εἰδέναι τὸ πλῆθος τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, λέγει ἄλλα ἀντ᾽ ἄλλων, εἰ ἦσαν ὅμως καὶ ὀλίγοι οἱ Ἀνατολικοί, πάλιν κακῶς εἶπεν ὁ Νικόλαος, καθότι ἐναντία εἶπε τῷ δικαίῳ καὶ τοῖς πατράσι. κατὰ τῶν τοιούτων φερόμενος ὁ Αὐγουστῖνος ἔλεγε, Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἔλεγον οἱ Ἀρειανοί, ὅτι μεθ᾽ ἡμῶν ὁ κόσμος συμφωνεῖ, οἱ δὲ ὀρθόδοξοι ἀπεκρίνοντο, ὅτι καὶ μετὰ πλήθους τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀληθείας ἡ συναναστροφὴ ἀεὶ κακή. Ὁ αὐτὸς ἐπιστολῇ πρὸς Βικέντιον λέγει, Ἡ Ἐκκλησία πολλάκις συγκρινομένη μετὰ τῶν λοιπῶν, ἐν ὀλίγαις ὑπάρχει, καὶ γὰρ τότε ὀλίγοι τινὲς ὑπὲρ πίστεως ἀθλοῦντες, τινὲς μὲν αὐτῶν ἐξωρίζοντο, τινὲς δὲ ἐκρύπτοντο, καὶ οὕτως ἡ Ἐκκλησία, ἥτις κατὰ πάντα τὰ ἔθνη αὐξάνει ἐν ταῖς ὑποθήκαις τοῦ Κυρίου, πρὸς καιρὸν διεφυλάχθη. Ἱερώνυμος ἐν τῷ κατὰ Λουκιφεριανῶν διαλόγῳ λέγει, ὅτι διὰ τὸν Λουκίφερα ἐθρήνει ἅπας ὁ κόσμος, καὶ ἐθαύμασεν Ἀρειανὸν ὁρῶν αὐτόν, καὶ κατὰ Ἰωάννου Ἱεροσολύμων γράφων φησί, κατεκράτει πάσης τῆς Ἀνατολῆς ἡ Αἵρεσις τῶν Ἀρειανῶν. ὁ Βελδῖνος ἐν τῇ αὐτοῦ ἱστορίᾳ, τῆς Ἀφρικῆς φησιν ἡ τοῦ Ἀρείου Αἵρεσις ἐκράτησε καὶ τῆς Δύσεως, καὶ αὐτὸν τὸν Ῥώμης Ἐπίσκοπον κατέστρωσεν, ὅθεν καὶ ὁ Λιβέριος Ῥώμης συνέθετο Ἀρειανοῖς, καὶ ἔγραψεν ὑπὲρ τῆς Αἱρέσεως τοῦ Ἀρείου, ὡς φαίνονται αἱ ἐπιστολαὶ αὐτοῦ ἕως καὶ τῆς σήμερον ἐν τῇ Ῥώμῃ εἰς τὴν Βιβλιοθήκην ἐν τῷ Βατικανῷ. καὶ ὁ δεύτερος Φίληξ ἀρειάνισεν, ὃν καὶ ἀνεθεμάτισαν. καὶ δὴ καὶ Ἀττικὸς ὁ ὀρθόδοξος πρὸς Κριτόβουλον τὸν Πελαγιανὸν ἔλεγε παρὰ Ἱερωνύμῳ ἐν τῷ τέλει τοῦ τρίτου βιβλίου κατὰ Πελαγιανῶν, Πᾶς ὅστις διαυθεντεύσας σε, κακῶς πιστεύοντα καλῶς νοεῖν ἔπεισε, οὐ τοῦτο ποιεῖ, ἵνα σε τῆς δυσφημίας ἐλευθερώσῃ, ἀλλ᾽ ἵνα σεαυτὸν δυσφημήσῃ τῇ κακοπιστίᾳ, τὸ πλῆθος τῶν ἐπαδόντων σε οὐκ ὀρθόδοξον, ἀλλ᾽ Αἱρετικὸν εἶναί σε ἀποδέχεται, διὸ ἢ διαυθεντεύσον ὃ πιστεύεις, ἢ ἄφες ὃ διαυθεντεῦσαι οὐ δύνασαι, πάντα ὃν αὖ εἰς τὴν σὴν διαυθεντεύουσιν προσφέροις, οὐχὶ κηδεμόνα, ἀλλ᾽ ἀκόλουθον ὀνομάσεις. καὶ ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ πέμπτου βιβλίου πρὸς Ἱερεμίαν λέγει, Ἡ ἀλήθεια κλασθῆναι καὶ δεθῆναι δύναται, ἀλλ᾽ οὐχ ἡττηθῆναι, ἥτις καὶ τῇ ὀλιγότητι τῶν αὐτῆς ἀρκεῖται, καὶ τῷ πλήθει τῶν ὑπεναντίων οὐκ ἐκφοβεῖται. Ὁ αὐτὸς ἐπιστολῇ πρὸς Ῥουφῖνον, ἧς ἡ ἀρχή, ΜΑΚΡΟΝ ΧΡΟΝΟΝ ΣΟΙ ΕΝ ΡΩΜΗ, φησί, Τῶν ἁμαρτανόντων τὸ πλῆθος οὐ γεννᾷ τῷ ἁμαρτήσαντι βοήθειαν. τοιοῦτον οὖν λέγεται ἔσεσθαι καὶ τὸν καιρὸν τοῦ Ἀντιχρίστου, ᾧ πᾶσα ἡ γῆ ἀκολουθήσει ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν, ὧν τὰ ὀνόματα ἐγράφη ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς, ἡ δὲ ἐξουσία τοῦ πραγματεύεσθαι κοινῶς ἀπηγόρευται πᾶσι τοῖς μὴ ἔχουσι τὸν χαρακτῆρα τοῦ θηρίου, ἢ τὸ ὄνομα, ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β΄.

Περὶ τῆς μετὰ τῶν πατέρων ἐξετάσεως, ὅτι τὸ πλῆθος οὐκ ἀρκετὸν τῇ ὀρθοδοξίᾳ, μὴ συντρεχούσης αὐτῇ τῆς ἀληθοῦς διδασκαλίας, καὶ κρείσσων εἷς ὀρθόδοξος πάσης τῆς Οἰκουμένης.

Τὸ τοιοῦτον τοῦ Νικολάου ἐπιχείρημα λίαν φρονίμως ἐξετάζειν δεῖ μετὰ τῶν ἁγίων πατέρων, ἤτοι πῶς ἐκεῖνοι οἱ θεοφόροι ἐκείνῳ, ἢ τῷ ὁμοίῳ ἐχρήσαντο ἐπιχειρήματι, διότι οὐκ ἀρκεῖ μόνον τὸ πλῆθος, εἰ μὴ συνδράμῃ ἡ ἀλήθεια τῆς διδασκαλίας, εἰ καὶ πολλάκις ὑπὲρ τοῦ εὑρεῖν καὶ γνῶναι τὴν ἀλήθειαν οὐ καταφρονητέον τὸ ἐκ προοιμίων ἐπιχαρίζεσθαι ἐκ τῆς συμφωνίας τῶν πολλῶν πιστευόντων εὐσεβῶς, ἀεὶ δὲ διὰ

τῶν

τῶν ἁγίων γραφῶν καὶ τῆς διδασκαλίας τῶν ἁγίων λάμπουσα ἀλήθεια τῇ γνώμῃ τοῦ πλήθους μάχεται, αἱρετέα ἡ ἀλήθεια, ἀφεθέντος τοῦ πλήθους, κἂν ἡ εἷς ἢ ἐν τῇ Οἰκουμένῃ ὀρθόδοξος. εἰπόντος γὰρ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίου τῷ Πάπᾳ Λιβερίῳ, ὡς Θεοδώρητος βιβλίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἕκτῳ, Πόσον εἶ μέρος τῆς Οἰκουμένης, ἀπεκρίθη, Οὐ διὰ τὸ εἶναί με μόνον ὁ τῆς πίστεως ἐλαττοῦται λόγος. καὶ γὰρ κατὰ τὸ παλαιὸν, ἤτοι Δανιὴλ κεφαλαίῳ τρίτῳ, τρεῖς μόνοι εὑρίσκονται αὐτιστάντες προστάξει.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Μαρτυρία Αὐγουστίνου κατὰ τοῦ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματος τοῦ Πάπα Νικολάου.

Αὐγουστῖνος βιβλίῳ κατὰ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Μανιχαίου, ἣν ὠνόμαζον τοῦ θεμελίου, κεφαλαίῳ τετάρτῳ, ἀριθμηθεισῶν πολλῶν αἰτιῶν, αἷς ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐκρατεῖτο, ἐν αἷς τίθησι καὶ τὴν συναίνεσιν τῶν λαῶν καὶ τῶν ἐθνῶν, καὶ τὴν διαδοχὴν τῶν ἱερέων, μεταβαλὼν τὸν λόγον πρὸς Μανιχαίους, παρ' ὑμῖν φησὶν ὅπου οὐδὲν τοιοῦτόν ἐστιν ὅ με προσεκαλεῖτο καὶ προσεκρατεῖτο, καὶ μόνης τῆς ἀληθείας ἡ ὑπόσχεσις μορμολυκεῖται, ἥτις εἰ καὶ οὕτω παρρησίᾳ δείκνυται, ὥστε περὶ αὐτῆς μὴ ἔξεῖναι ἀμφιβάλλειν, ὅμως προτίθεσθαι δεῖ πάντων ἐκείνων τῶν πραγμάτων, οἷς ἐν τῇ καθολικῇ κρατοῦμαι, εἰ δὲ μόνον ὑπόσχεσθε καὶ οὐδίδοτε, οὐδείς με σαλεύσει ἀπ' ἐκείνης τῆς πίστεως, ἥτις τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τοσούτοις δεσμοῖς τῆς χριστιανικῆς εὐσεβείας κατέδησε.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Μαρτυρία Βικεντίου Λιρινένσης κατὰ τοῦ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματος τοῦ Πάπα Νικολάου.

Βικέντιος Λιρινένσης εἰς τὴν αὐτοῦ νουθεσίαν κατὰ τῶν νεωτερισμάτων κεφαλαίῳ τρίτῳ φησὶν, Ὀρθόδοξόν ἐστι τὸ ἁπανταχοῦ, τὸ ἀεὶ, τὸ παρὰ πάντων καὶ παρὰ πᾶσι πιστευόμενον, συνδραμουσῶν τῆς κοινότητος τῆς παλαιότητος ἐν ἑνὶ φρονήματι, καὶ οὐ τὸ πλῆθος, τὸ νεωτεροποιὸν δηλονότι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Μαρτυρία τοῦ αὐτοῦ καὶ Βασιλείου, Ἀθανασίου καὶ Κυπριανοῦ, ὅτι οὐ προσώποις, ταὐτὸν δ' εἰπεῖν πλήθεσιν ὁ χριστιανισμὸς χαρακτηρίζεται, ἀλλὰ πίστει.

Ὁ αὐτὸς ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ κεφαλαίῳ τρίτῳ νουθετεῖ μὴ δείκνυσθαι τὴν πίστιν ἐκ τῶν προσώπων, ἀλλὰ τὰ πρόσωπα ἐκ τῆς πίστεως, ὡς καὶ Βασίλειος παρὰ Γρηγορίῳ φησὶν, οὐ προσώποις τὸν χριστιανισμὸν, ἀλλὰ πίστει χαρακτηρίζεσθαι. αὐτὸς δὲ προσθεὶς οὐ τῷ πλήθει, ἀλλὰ τῇ πίστει. ὅπερ δὲ λέγουσιν οἱ πατέρες, ὅτι ἡ πίστις ἐστὶ χαρακτὴρ τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ ἐκ τῆς πίστεως δοκιμάζεσθαι τὰ πρόσωπα, οὐκ ἐννοοῦσι τὴν ἐσωτέραν ἕξιν τῆς πίστεως, ἤτοι τὴν πίστιν ᾗ πιστεύεται, ἥτις ἔτι γε οὐκ ἔστι κοινὴ πάντων, ἀλλ' ἰδία ἑνὶ ἑκάστῳ πιστεύοντι, ἀλλ' ἐννοοῦσι τὴν πίστιν ἣ πιστεύεται, ἤτοι ἐκείνην τὴν διδασκαλίαν τῆς πίστεως, ἣν ἐξωτερικῶς ἐπαγγέλλονται οἱ λέγοντες ἑαυτοὺς εἶναι χριστιανοὺς, καὶ αὐτοὺς εἶναι τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, καὶ γὰρ εἰ οἱ γνωστοὶ ἀφ' οὗ γνωρίζονται λέγονται, μᾶλλον δεῖ γνωρίζεσθαι τὴν πίστιν, ἢ τὸν πιστεύοντα. περὶ ταύτης τῆς πίστεως ἡ ἁγία γραφὴ φησὶν, Εἷς Κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα. Καὶ, ἡ ἅπαξ δοθεῖσα τοῖς ἁγίοις πίστις οὐχ ἡ καινὴ καὶ πρόσφατος καὶ καθ' ἡμέραν ἐναλλαττομένη καὶ καινοτομουμένη παρὰ τοῦ Πάπα, ἀλλ' ἡ ἅπαξ παραδοθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ ἑρμηνευθεῖσα παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων, ταύτην καὶ ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος καθολικὴν πίστιν καλεῖ, καὶ ἐκ τῆς ἐπαγγελίας, ἢ ἀρνήσεως αὐτῆς γινώσκονται οἱ ὀρθόδοξοι καὶ οἱ Αἱρετικοὶ, οὐχ ἑνοῦνται δὲ τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅσοι παρὰ τοῦ Εὐαγγελίου χωρίζονται, ὥς φησι Κυπριανὸς, κἂν πολλοὶ καὶ ἄπειροι ὦσι δηλονότι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ϛ'.

Μαρτυρία Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐκ τοῦ εἰς τοὺς ἑκατονπεντήκοντα Ἐπισκόπους λόγου κατὰ τοῦ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματος τοῦ Πάπα Νικολάου.

Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐν τῷ εἰς τοὺς ἑκατονπεντήκοντα Ἐπισκόπους λόγῳ φησὶν, Ἀγνοοῦν ὅτι κρείσσων ὑπάρχει ὀλίγων πίστις πολυτελοῦς ἀσεβείας, καὶ πλείους Θεῷ τρεῖς συνηγμένοι ἐν ὀνόματι Κυρίου πολλῶν ἀρνουμένων Θεότητα, ἢ καὶ τοὺς Χαναναίους ἅπαντας προτιμήσεις ἑνὸς τοῦ Ἀβραὰμ, ἢ καὶ τοὺς Σοδομίτας

μίτας ἑνὸς τοῦ Λώτ, ἢ Μαδιαναίους Μωσέως τῶν παροίκων καὶ ξένων. τί δαὶ τοὺς μετὰ Γεδεὼν τριακοσίους τοὺς λάψαντας τῶν ἀπογραφεισῶν χιλιάδων; τί δαὶ τοὺς οἰκογενεῖς Ἀβραὰμ τοὺς μικρὸν ὑπὲρ τούτους τῷ ἀριθμῷ τῶν πολλῶν Βασιλέων καὶ τοῦ αὐτοῦ στρατοῦ μυριάδων; ἃς καίπερ ὄντες ὀλίγοι κατεδίωξαν καὶ ἐτρέψαντο. ἐκεῖνο δὲ πῶς νοεῖς, ὅτι ἐὰν γένηται ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα σωθήσεται; τί δαὶ τό, κατέλιπον ἐμαυτῷ ἑπτακισχιλίους ἄνδρας οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βάαλ; οὐκ ἔστι τοῦτο οὐκ ἔστιν, οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν εὐδόκησεν ὁ Θεός. σὺ μὲν ἀριθμεῖς τὰς μυριάδας, Θεὸς δὲ τοὺς σωζομένους. καὶ σὺ μὲν τὸν ἀμέτρητον χοῦν, ἐγὼ δὲ τὰ σκεύη τῆς ἐκλογῆς. οὐδὲν γὰρ οὕτω Θεῷ μεγαλοπρεπὲς ὡς λόγος κεκαθαρμένος, καὶ ψυχὴ τελεία τοῖς τῆς ἀληθείας δόγμασι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ΄.

Μαρτυρία προσφυὴς τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου κατὰ τοῦ αἰωτέρω ἐπιχειρήματος τοῦ Πάπα Νικολάου.

Ἀθανάσιος ὁ μέγας κεφαλαίῳ τετάρτῳ κατὰ διαφόρων Αἱρέσεων λέγει, Εἷς εὐδοκιμῶν, προτιμότερος ὑπὲρ μυριάδας αὐθαδείᾳ σεμνυνομένας, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς παλαιᾶς Διαθήκης εὑρίσκομεν, ἐν ᾗ χιλιάδες μὲν ἔπιπτον τοῦ λαοῦ θεηλάτῳ πληγῇ, μόνος δὲ ὁ Φινεὲς ἐξιλάσατο. Καί, ἀλλὰ σὺ μὲν προτίμησον, εἰ δοκεῖ, τοῦ σωζομένου Νῶε τὸ ὑποβρύχιον πλῆθος, ἐμοὶ δὲ συγχώρησον τῇ τοὺς ὀλίγους ἐχούσῃ Κιβωτῷ προσδραμεῖν. καὶ σὺ μέν, εἰ βούλει, τάξον σεαυτὸν μετὰ πολλῶν ἐν Σοδόμοις, ἐγὼ δὲ συνοδεύσω τῷ Λώτ. Καί, ἐμοὶ πλῆθος αἰδέσιμον οὐ τὸ χαῖρον καινοτομίᾳ, ἀλλὰ τὸ φυλάττον πατρῴαν κληρονομίαν. Καί, πλήθει τὸ ψεῦδος κρατυνθέν, ἔδειξας τοῦ δεινοῦ τὴν ἐπίτασιν, ὅσῳ γὰρ πλείους ἐν τῷ κακῷ, τοσοῦτον μείζων ἡ συμφορά.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η΄.

Μαρτυρία τοῦ Χρυσοστόμου κατὰ τοῦ πλήθους τοῦ Πάπα Νικολάου.

Ὁ Χρυσόστομος, Τί γάρ μοι τοῦ πλήθους ὄφελος εἰπέ μοι, ἂν μετὰ κακίας ᾖ πολιτευόμενον; καὶ παρ' ὀλίγον, ἐὰν ἴδοις τὴν ἀγορὰν ἔχουσαν ἄνδρας ἐπιεικεῖς, σώφρονας καὶ μετρίους, μακάριζε τὴν πόλιν ἐκείνην, οὐδὲν γὰρ αὐτὴν ἡ ὀλιγότης παραβλάψαι ποτὲ δυνήσεται ἀρετῆς προσούσης, ὥσπερ οὖν τὸ πλῆθος οὐδὲν ὠφελήσει ποτὲ κακίας οὔσης. ἐὰν ᾖ ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, φησίν, ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα σωθήσεται, οὐδὲν δὲ τὸ πλῆθος δυσωπῆσαι δυνήσεταί φησι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ΄.

Μαρτυρία Αὐγουστίνου κατὰ τοῦ λεγομένου κεφαλῇ καὶ νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας Πάπα, καὶ τὸ πλῆθος εὐσεβείας αἴτιον προβαλλόντος.

Ὁ Αὐγουστῖνος, Ὅλος ὁ Χριστὸς κεφαλὴ καὶ σῶμά ἐστι, κεφαλὴ ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ σῶμα ἡ αὐτοῦ Ἐκκλησία, Νυμφίος καὶ Νύμφη οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν, ὅστις οὐ συνᾴδει τῇ αὐτῇ κεφαλῇ ἀπὸ τῶν ἁγίων γραφῶν (δὸς δ' εἰπεῖν καὶ ἀπὸ τῆς καθαρᾶς καὶ κοινῆς διδασκαλίας τῶν ἁγίων πατέρων) εἰ καὶ ἐν ἅπασι τοῖς τόποις εὑρίσκεται, ἐν οἷς διατυποῦται ἡ Ἐκκλησία, οὐκ ἔστιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. καὶ πάλιν βιβλίῳ περὶ ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας κεφαλαίῳ τετάρτῳ λέγει, Ὅσοι συμφωνοῦσι τῇ αὐτῇ κεφαλῇ, καὶ τῇ ἑνότητι τῆς Ἐκκλησίας οὐ κοινωνοῦσιν, οὐκ εἰσὶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. ἐπεὶ γοῦν μετὰ τῶν Δονατιστῶν ἐστὶν ἡμῖν ἡ πάλη, οὐχὶ περὶ τῆς κεφαλῆς, ἀλλὰ περὶ τοῦ σώματος, τουτέστιν οὐχὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ περὶ τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας, αὕτη ἡ κεφαλὴ ἣ συναινοῦμεν δείκνυσιν ἡμῖν τὸ αὐτοῦ σῶμα ἀφ' οὗ διαφωνοῦμεν, ὥστε διὰ τῶν αὐτοῦ ῥημάτων τὸ διαφωνεῖν καταλείπομεν, ὥστε ὅταν ἡ διδασκαλία ψευδής, οὐ δεῖ προβάλλειν τὸ πλῆθος. καὶ ἐπειδὴ οἱ Λατῖνοι οὐ συμφωνοῦσι τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ, μυριάκις κριθέντες καὶ κατακριθέντες, ἐδιώχθησαν ὑπ' αὐτῆς ὡς νεωτερισταὶ καὶ ἀλλότριοι γενόμενοι αὐτῆς, οὐδὲν ὠφελοῦνται, κἂν ᾖ πολλοί εἰσι καὶ ὑπὲρ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης, εἰ καὶ διὰ ταύτην αὐτῶν τὴν ἄλογον καύχησιν γεγόνασιν οἱ πλείους τῶν Ῥηγῶν καὶ Ἡγεμόνων, ναὶ μὴν καὶ οἱ πλείους τῶν παπιστῶν, οὓς προβάλλει ὁ ἐγκαυχώμενος Νικόλαος, Καλβῖνοι, Λουτεροι, καὶ ἑτέρων πολλῶν καὶ ἀμετρήτων εἰδῶν Αἱρετικοί, καὶ τοῦ παπισμοῦ ἀντίδοξοι, καὶ γενναίως πολέμιοι.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Ἔλεγχος τῆς τρίτης βλασφημίας τοῦ Πάπα Νικολάου, ἥ ἐστιν, ὅτι οἱ τῷ Πάπᾳ μὴ ὑποτασσόμενοι, εἰσὶ σχισματικοὶ καὶ σωτηρίας ἐκτὸς, καὶ ὅτι τὰ κατὰ τῶν πάλαι σχισματικῶν ἐπιχειρήματα τῶν ἁγίων ἁρμόζει καὶ τοῖς Λατίνοις.

Πρὸς δὲ τὸ τρίτον ῥητέον, ὡς εἴρηται καὶ τισι τῶν ἀρχαίων κατὰ τῶν Δονατιστῶν, φλυαρούντων παραπλησίως τῷ αὐτοχειροτονήτῳ τούτῳ Θεῷ ἐπὶ γαίης, καὶ Ἡγεμόνι καὶ Ἄρχοντι τῆς Ἐκκλησίας αὐτοκρατορικῷ, μᾶλλον δὲ Ἄρχοντι τοῦ αἰῶνος τούτου. Καθάπερ τὸν ἅπαντα κόσμον κατακρίναντες ἐκεῖνοι οἱ παλαιοὶ Σχισματικοὶ, περιέσφιξαν τὴν κληρονομίαν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν γωνίαν τῆς Ἀφρικῆς, ἥνπερ ᾤκουν τά τε συνέδρια τὰ αὐτοῖς ὁμόφρονα, καὶ τὴν γνώμην αὐτῶν ἀνθρωπίνοις μᾶλλον ἢ θείοις διδάγμασι συστῆσαι σπουδάζοντες, καίπερ τινὰ σκοτεινὰ (ὥς φησι καὶ Μάξιμος ὁ Πελοποννήσιος ἐν τῷ ἐγχειριδίῳ αὐτοῦ κατὰ τοῦ Πάπα) καὶ ἀμφίβολα τῆς γραφῆς ῥητὰ ἀπὸ μόνης τῆς ἑαυτῶν ἐξουσίας πρὸς τὴν αὐτῶν διαυθέντευσιν χρώμενα, οὕτω καὶ Νικόλαος οὗτος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν Ῥωμαῖοι κατακρίνοντες ἅπαντα τὸν κόσμον τῆς ἀρχαίας καὶ ἀληθοῦς Ἐκκλησίας, στενοχωροῦσι τὴν Χριστοῦ κληρονομίαν εἰς γωνίαν τινὰ τῆς Ἰταλίας, δηλονότι ἐν Ῥώμῃ, τά τε συνέδρια τὰ ὁμοφρονοῦντα τῇ αὐτῶν καινοτομίᾳ καὶ τὴν γνώμην αὐτῶν ἀνθρωπίνοις μᾶλλον ἢ θείοις διδάγμασιν ἐπιστηρίζουσιν, ἢ καί τινα σκοτεινὰ καὶ ἀμφίβολα τῆς γραφῆς καὶ τῶν πατέρων ῥητὰ πρὸς διαυθέντευσιν τῶν καινοτομιῶν αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἐξουσίας αὐτῶν χρῶνται. ἄρα τὰ ἐπιχειρήματα τὰ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων κατὰ τῶν παλαιῶν Σχισματικῶν ληφθέντα ἀπὸ τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας, ἁρμόζει καὶ τοῖς Λατίνοις.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Β'.

Ἔλεγχος δεύτερος ἐκ τοῦ Αὐγουστίνου, Ὀπτάτου καὶ ἄλλων κατὰ τῆς βλασφημίας τοῦ Πάπα Νικολάου, τῆς στρεφομένης κατὰ τοῦ σχίσματος τῶν παπιστῶν, τῶν τῇ πίστει προσθεμένων, καὶ πάντα τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀλλοιωσάντων, ὅθεν σπήλαιον λῃστῶν ἡ Ῥώμη καὶ ὑαίνης.

Φάσκοντες αὐθαδῶς λίαν, Χριστιανοί ἐσμεν, τολμῶσι λέγειν, Μόνοι ἡμεῖς ἐσμεν, ὅπερ αἱρετικόν ἐστιν ὥς φησιν ὁ Αὐγουστῖνος βιβλίῳ δευτέρῳ κατὰ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Παρμενιανοῦ. Ὀπτάτος ὁ Μιλεβιτανὸς βιβλίῳ δευτέρῳ ἐπαινεῖ τὴν ὁμόνοιαν ἣν εἶχον οἱ Ἄφροι μετὰ τῆς καθέδρας τοῦ Πέτρου καὶ τῶν αὐτοῦ διαδόχων Ἐπισκόπων Ῥωμαίων, ἀλλ' ἔδει αὐτὸν εἰπεῖν ταύτην τὴν ὁμόνοιαν εἰ ἔδει ὀρθόδοξον εἶναι, μὴ εἶναι μετὰ μόνης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥώμης, ἀλλὰ μετὰ πάσης τῆς Οἰκουμένης, καὶ γὰρ ἡ ὁμοφωνία καὶ ἡ συντροφία μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν εἰς ἃς ἐδόθησαν αἱ γραφαὶ, καὶ ἐν αἷς οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀποστολικοὶ ἄνδρες ἐδίδαξαν, ἀναγκαία ἐστὶν, εἰ γὰρ καὶ τὴν καθέδραν τῆς Ῥώμης τῷ Ἀποστόλῳ Πέτρῳ κληρωθεῖσαν λέγουσιν, ἀλλ' ἀνάγκη, ἵνα ὥσπερ ἐν ἐκείνῃ τῇ μιᾷ καθέδρᾳ, οὕτω μετὰ τῶν τῆς Ἐκκλησίας κοσμίων καὶ πατρικῶν ἡθῶν, ὥστε μετὰ τῶν λοιπῶν λέγεσθαι κόσμιον, φυλαττομένης τῆς ἑνότητος, καὶ παραιτουμένων τῶν σχισμάτων αὐτῆς, καὶ δῆλον ὅτι ὅσα οἱ ἅγιοι πατέρες εἶπον περὶ τῆς Ῥώμης καλὰ καὶ ἐγκωμιαστικὰ, εἶπον αὐτὰ ὅτε συνεφώνει ἡ Ῥώμη μετὰ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν ἀποστολικῶν, μεθ' ὧν καὶ Ὀπτάτος ἀναγκαίαν εἶπεν εἶναι τὴν ὁμόνοιαν ὅτε συνάξις τις ἢ μέρος τι ἐκκλησιαστικὸν ὀρθόδοξον βούλεται εἶναι, ἄνευ γὰρ τῆς κοινῆς μετὰ τῶν ἀποστολικῶν Ἐκκλησιῶν ὁμονοίας πάντη καὶ πάντως ἀντίδοξον, ἡ γὰρ καθολικὴ Ἐκκλησία μιᾷ γωνίᾳ τῇ Ῥώμῃ ὡς νομίζει ὁ Νικόλαος οὐ περικλείεται, ἀλλὰ πανταχοῦ διαλάμπει, ὅθεν τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Νικολάου στρατεύονται κατὰ τοῦ σχίσματος τῶν Ῥωμάνων, Ἐπιστρέψει γάρ φησιν ὁ ψαλμῳδὸς ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ κορυφὴν αὐτοῦ ἡ ἀδικία αὐτοῦ καταβήσεται. λέγομεν οὖν, ὅτε ἡ Ἐκκλησία τῆς Ῥώμης συνεφώνει μετὰ πασῶν τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τότε ἀναγκαία ἦν καὶ ἡ συμφωνία μετὰ τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, τῆς δὲ ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας μεταστραφείσης εἰς τοσοῦτον ἐσμὸν σφαλμάτων, οὐκ ἂν ἔτι οὔτε Ὀπτάτος, οὔτε ἄλλος τὶς ἔμφρων τοιαύτην τιμὴν συγχωρήσειε τῇ Ῥώμῃ, μάλιστα δὲ αὐτὸς ὁ Ὀπτάτος ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ διδάσκει, Ἀπὸ τῆς πίστεως, ἀπὸ τῶν Μυστηρίων καὶ ἀπὸ τῆς ὀρθοδοξίας μᾶλλον, ἢ ἀπὸ τῶν ἔξω κοσμίων καὶ προνομίων γινώσκεσθαι τὴν Ἐκκλησίαν, αἱ προῖκες γὰρ τῇ Νύμφῃ ἀλλ' οὐχ ἡ Νύμφη ταῖς προιξὶ πρέπουσι λέγει ὁ αὐτὸς ἐκεῖ. καὶ ὁ Χρυσόστομος, Ἐμοὶ πόλις μὴ ἔχουσα πολίτας θεοφιλεῖς, πάσης κώμης ἐστὶν εὐτελεστέρα, καὶ σπηλαίου παντὸς ἀτιμοτέρα. καὶ ἔχεις παράδειγμα τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις Ναὸν κληθέντα σπήλαιον λῃστῶν καὶ ὑαίνης, τοιαύτη ἐστὶ καὶ ἡ Ῥώμη, ἐπειδὴ ἐν τῇ κοινῇ πίστει προσέθηκε, τὰ Μυστήρια μετήλλαξε, τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἤθη καὶ σχήματα μετέβαλε, καὶ πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν καὶ παράδοσιν καθάπαξ ἠλλοίωσε, ὥστε μόνον τὸ ὄνομα τῆς Ἐκκλησίας ἔχει καὶ οὐδὲν πλέον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Ἔλεγχος τρίτος κατὰ τῆς βλασφημίας τοῦ Πάπα Νικολάου ἐν τοῦ λόγου τοῦ Ὀφάτου πρὸς Παρμενιανόν.

Τὴν Ἐκκλησίαν (φησὶν ὁ αὐτὸς) σὺ ἀδελφὲ Παρμενιανὲ παρ' ὑμῖν μόνον ἔφησας εἶναι, ἴσως βουλόμενος ἐξ ὑπερηφανίας μερικὴν ἁγιωσύνην ἡμῖν φανερῶσαι, ὅτι ὅπου θέλετε, ἐκεῖ ἐστὶ καὶ ἡ Ἐκκλησία, καὶ μὴ ὅπου οὐ θέλετε. ἄρα ὥσπερ ἐν τῷ μορίῳ τῆς Ἀφρικῆς ἐν γωνίᾳ βραχυτάτης ἐπαρχίας εἰ δύναται εἶναι ἡ Ἐκκλησία παρ' ὑμῖν, ἐν ἄλλῳ μορίῳ τῆς Ἀφρικῆς οὐκ ἔσεται, οὔτε ἔσαι ἐν Ἱσπανίᾳ, Γαλλίᾳ, Ἰταλίᾳ, καὶ ὅπου ὑμεῖς οὐκ ἐστέ, παρ' ὑμῖν γὰρ μόνον θέλετε αὐτὴν εἶναι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Ἔλεγχος τέταρτος κατὰ τῆς βλασφημίας τοῦ Πάπα Νικολάου, τὴν αὐθάδειαν αὐτοῦ, ἀλαζονείαν, ἀντίθεον τε θεοποιΐαν καὶ τὸν ἀπὸ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας χωρισμὸν ἅμα Ὀφάτῳ παριστῶν.

Ῥητέον μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἔτι βιβλίῳ ἕκτῳ τῆς αὐτῆς πραγματείας, πόθεν ὦ Νικόλαε τοὺς ὀρθοδόξους σχισματικοὺς καλεῖς, ἢ διότι τῷ θελήματι καὶ τῇ προσταγῇ τοῦ Θεοῦ ἀκολουθοῦντες, ἀσπαζόμεθα τὴν εἰρήνην, κοινωνοῦντες τοῖς ἁγίοις Ἀποστόλοις καὶ τοῖς ἁγίοις πατράσι, καὶ μάλιστα ὁμοφωνοῦντες πάσῃ τῇ Ἀνατολῇ, ὅπου κατὰ τὸν αὐτοῦ ἄνθρωπον ἐγεννήθη ὁ Χριστός, ὅπου τὰ αὐτοῦ ἅγια ἴχνη ἐτυπώθησαν, ὅπου παρ' αὐτοῦ τοσαῦται δυνάμεις γεγόνασιν, ὅπου αὐτῷ πρῶτοι Ἀπόστολοι συνώδευσαν, ὅπου ἐστὶν ἡ ἑπτάμορφος Ἐκκλησία, ἀφ' ἧς ὑμεῖς οἱ Λατῖνοι ἀποχωρισθέντες, οὐ μόνον οὐκ ὀδύρεσθε, ἀλλὰ καὶ τρόπῳ τινὶ χαίρετε, ὅτι τὴν Θεῷ ἀρεστὴν ἑνότητα ἠθετήσατε. Σχισματικοὺς ἀποκαλεῖς ἡμᾶς ὦ πάντων ἀνθρώπων ἀναιδέστατε Νικόλαε, ὅτι Κορινθίοις, Γαλάταις, Φιλιππησίοις, Θεσσαλονικεῦσι καὶ τῇ διασπορᾷ Πόντου, Γαλατίας, Βιθυνίας, Ἀντιοχεῦσιν, Ἐφεσίοις καὶ ταῖς λοιπαῖς Ἐκκλησίαις τὴν ἀρχαίαν ἕνωσιν καὶ παράδοσιν ἀπαρασάλευτον φυλάττομεν. Σχισματικοὺς ἀποκαλεῖς ὦ ἀλαζὼν σὺ καὶ ἀντίθεε, Θεὸς καλούμενος καὶ Ἄρχων τοῦ σκότους, ὡς τῆς καθόλου Ἐκκλησίας οὐ κατὰ τοὺς Ἀποστόλους διάκονος καὶ συνεργός, ἀλλ' Ἄρχων εἶναι βουλόμενος, καὶ τ' ἄλλα ὅσα εἴρηται ἀνωτέρω παρὰ τῶν ὁμοίων σοι, ᾧ καὶ ὁ Θεὸς μαχόμενος, διὰ ταῦτα εἶπον Ἄρχοντα τῶν Εἰδωλολατρῶν Τυρίων, ὡς ἡρμήνευσεν ὁ Ὀφάτος, καὶ γὰρ ὅσοι παπολατρεύουσι, τουτέστι πείθονται τῷ Πάπᾳ ὡς δῆθεν κεφαλῇ αἰσθητῇ καὶ γενικῇ οὔσῃ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ Ἡγεμονίαν ἔχοντι ἐπὶ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἀπολελυμένην, καὶ ἐξουσίαν καθόλου καὶ αὐτοκρατορικὴν κεκτημένῳ ἐπὶ πάντων, ἀναμφιβόλως ἄθεον ἔργον ποιοῦσι, προσκυνοῦντες τὸν ἐπὶ γαίης Θεόν. Σχισματικοὺς καλεῖς τοὺς κλεψίμαια μὴ γινώσκοντας, τοὺς τὰ ἀρχαῖα φυλάττοντας, τοὺς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων πατέρων ἀναπνέοντας. οὐ δύνασθε ὑμεῖς οἱ καινοτόμοι Λατῖνοι οἱ ἐγκαταλιπόντες τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν τῶν πατέρων καὶ τὰς ἀρχαίας Συνόδους, καὶ ἀκολουθοῦντες Σχολαστικοῖς καὶ ἐπισάκτοις καὶ νεωτέραις Συνόδοις εἰπεῖν μὴ ἀναγινώσκειν τὰ ἑτέρων μαθήματα, καὶ τί ἄρα τολμᾶτε ἀναγινώσκειν τοὺς ἁγίους πατέρας, ὧν τινὰς μὲν παρεξηγεῖσθε, τινὰς δὲ ἀθετεῖτε, τινὰς δὲ καὶ παραγράφετε. τούτων οὕτως ἐχόντων, ἔλθετε εἰς αἴσθησιν, ὅτι ὑμεῖς ἐστε οἱ Σχισματικοί, ὅτι ἀπὸ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας ἀπεκόπητε, καὶ ἡμᾶς μὴ εἶναι Σχισματικούς, ἀλλὰ ὀρθοδόξους.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Ἔλεγχος πέμπτος κατὰ τῆς βλασφημίας τοῦ Πάπα Νικολάου ἐκ τῆς κατὰ Ὀρβίκου ὁμιλίας καὶ τῆς πρὸς Κασουλάνον ἐπιστολῆς τοῦ Αὐγουστίνου, μέρος τῆς καθόλου Ἐκκλησίας παρὰ γινομένου εἰς τὸ Σάββατον τὴν ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν λέγοντος.

Ὁ Αὐγουστῖνος ἐν τῇ ὁμιλίᾳ περὶ τῆς νηστείας τοῦ Σαββάτου κατὰ Ὀρβίκου, ἀκολουθοῦντος τῇ συνηθείᾳ τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, καὶ διδάσκοντος τὴν ἀνάγκην ταύτης τῆς νηστείας, μέρος λέγει τῆς καθόλου Ἐκκλησίας τὴν ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν. καὶ ἐπιστολῇ ὀγδοηκοστῇ ἕκτῃ πρὸς Κασουλάνον ταῦτα διεξιών, διατοῦτο, φησίν, ὁ Σωτὴρ ἀμφότερα ἐν Σαββάτῳ γενέσθαι βεβούληται τό, τε ψώχειν τοὺς στάχυας, καὶ τὸ ἐσθίειν τοὺς μαθητάς, ἵνα ἐκεῖνο μὲν ᾖ κατὰ τῶν χολαζόντων, τοῦτο δὲ κατὰ τῶν ἀναγκαζόντων νηστεύειν ἐν Σαββάτῳ, εἴτε ἐπιφέρει, εἴθε οὕτως ἐζήτει, ἢ καὶ οὕτως ἀπεδέχετο, τουτέστιν εἰς πᾶσαν τὴν Οἰκουμένην κρατεῖσθαι ταύτην τὴν νηστείαν, καὶ μὴ εἰς τινὰς Ῥωμαίους, ἢ καὶ ὀλίγους Δυτικούς, εἰ γὰρ ταῦτα ἐποίει, οὐκ ἂν οὕτω φανερῶς ἐβλασφήμει τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ φησί, Μὴ πείθου σαυτὸν οὕτως ἐπαινεῖν τὴν χριστιανικὴν πόλιν τὸ Σάββατον νηστεύουσαν, ὥστε βιάζειν σεαυτὸν κατακρίνειν τὸν χριστιανικὸν κόσμον γινόμενος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ς'.

Ἔλεγχος αὐτὸς κατὰ τῆς βλασφημίας τοῦ Πάπα Νικολάου ἐκ τοῦ Ἀμβροσίου καὶ τῶν ἐνταῦθα ἀριθμουμένων Παπῶν τῶν τοῖς Βασιλεῦσι δουλικῶς ὑποταγέντων, Χρυσοστόμου τε καὶ Θεοφυλάκτου, Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου καὶ Ἐπιφανίου, πᾶσαν ἐξουσίαν τοῦ Πάπα ἐπὶ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας διαπτύων, καὶ τὸν Πάπαν Νικόλαον ληρώδη ἀποδεικνύων.

Οὕτως ἐν τιμῇ εἶχον τὴν ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν αἱ λοιπαὶ Ἐκκλησίαι, ὥστε ἐξουσίαν ἔχειν ἀποχωρίζεσθαι ἀπὸ τῆς διδασκαλίας καὶ βοηθείας αὐτῆς, καὶ μετὰ ἐλευθερίας διαφωνεῖν ἀπ' αὐτῆς ὅτε αὐτὴν πταίειν ἐγνώκεισαν, καὶ οὔτε αὐτὴν ἀναμάρτητον εἶναι ἐνόμισαν, ἐπειδὴ ἐστὶ μερικὴ Ἐκκλησία καὶ οὐχὶ καθολική. ὅθεν ὁ Ἀμβρόσιος ἐν τῷ περὶ Μυστηρίων κεφαλαίῳ πρώτῳ, ὅπου διαλεγόμενος περὶ τῆς πλύσεως τῶν ποδῶν, φησὶν, Ἐν πᾶσι ποθῶ ἀκολουθεῖν τῇ ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ὅμως καὶ ἡμεῖς ἄνθρωποί ἐσμεν, καὶ αἴσθησιν ἔχομεν, διατοῦτο ὅπερ ἀλλαχοῦ ὀρθοτέρως διαφυλάττεται, αὐτὸ καὶ ἡμεῖς καλῶς φυλάττομεν, καὶ οὕτως αὐτῷ ἀκολουθοῦμεν τῷ Ἀποστόλῳ Πέτρῳ, καὶ τῇ αὐτοῦ εὐλαβείᾳ περιαδόμεθα. τί οὖν εἰς τοῦτο ἔχεις εἰπεῖν αὐτὸς σχισματάρχα Νικόλαε; ὁ Πάπας Ἰωάννης γονυπετὴς ἐδέετο Ἰουστίνου τοῦ Θρακός. ὁ Πάπας Βιγίλιος ἐκρίθη ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ. ὁ Κωνστάντιος ἔκρινε τὸν Λιβέριον. ὁ Λέων ἐδέετο τοῦ Θεοδοσίου συγχωρῆσαι γενέσθαι Σύνοδον εἰς Ἰταλίαν. ὁ Βιταλιανὸς προϋπήντησε τῷ Κώνστα ἔξω τῆς Ῥώμης. ὁ Ἀγάθων ἔγραφεν ἑαυτὸν δοῦλον τοῦ Πωγωνάτου, καὶ οἱ λοιποὶ Πάπαι οὕτως ὑπετάσσοντο τοῖς τῶν Χριστιανῶν Αὐτοκράτορσιν ὡς κοινοῖς πάντων ἀνθρώπων ἐπιστάταις, ὡς λέγει ὁ Ἰουστινιανὸς Νεαρᾷ ἑκατοστῇ τριακοστῇ τρίτῃ, ἑπόμενος τῷ Μακαρίῳ Πέτρῳ λέγοντι, Ὑποτάγητε οὖν πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν Κύριον, εἴτε Βασιλεῖ, ὡς ὑπερέχοντι, εἴτε Ἡγεμόσιν, ὡς καὶ Κύριλλος γράφει ὁμιλίᾳ πρὸς Νεστόριον, Γένοιτο δὲ ἡμᾶς τρέμειν καὶ προσκυνεῖν τὴν ἑνότητα, καὶ Βασιλεῖ θεοφιλεστάτῳ ὑπηκόους γίνεσθαι, καὶ ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι. ἐν τῇ κατὰ Φωτίου Συνόδῳ πράξει πρώτῃ ὁ Ῥώμης Νικόλαος λέγει ἑαυτὸν ὑπηρέτην Βασιλέως τοῦ Μακεδόνος, καθυπούργησε γάρ φησι τῇ θείᾳ βουλῇ καὶ ψήφῳ τοῦ φιλοχρίστου καὶ θεοκυβερνήτου μεγάλου Βασιλέως ἡμῶν Βασιλείου. καὶ Χρυσόστομος, Οὐ γάρ ἐστιν ἀνυβρισθεὶς ὁμότιμον τινὰ ἔχων ἐπὶ τῆς γῆς, Βασιλεὺς γὰρ κορυφὴ καὶ κεφαλὴ τῶν ἐπὶ γῆς ἐστὶν ἁπάντων ἀνθρώπων, διατοῦτο δὴ πρὸς τὸν ἄνω καταφύγωμεν Βασιλέα, Ἀνδριάντων λόγῳ δευτέρῳ, ἴδε καὶ ἀνωτέρω κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ τὸν Βερνάρδον καὶ τὸν Χρυσόστομον. καὶ σὺ Νικόλαε γράφων εἰς Αὐτοκράτορα ὀρθόδοξον, πῶς ἀπαυθαδιάζῃ κατὰ τῆς γραφῆς, κατὰ τῶν Συνόδων, κατὰ τῶν πατέρων, κατὰ τῶν Χριστιανῶν πάντων καὶ κατὰ τοῦ Βασιλέως; Γρηγόριος ὁ δεύτερος γράφων πρὸς Λέοντα τὸν Ἴσαυρον, λέγει ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἐστὶ κεφαλὴ τῶν Χριστιανῶν, καὶ σὺ ταλαίπωρε γράφων εἰς τὸν Βασιλέα, πῶς τολμᾷς καλεῖσθαι Ἡγεμὼν τῆς Ἐκκλησίας ἁπάσης; γινώσκεις καλῶς ὅτι βλασφημεῖς (εἰ μήπου καὶ μαίνῃ) ἀλλὰ κατὰ τὸν Στρωματέα λόγῳ ἑβδόμῳ πάντα κάλων κινεῖς, καὶ ἀσεβεῖν μέλλεις, ἤπερ μεταθέσθαι σε ὑπὸ φιλοτιμίας τῶν καινοτομιῶν σου καὶ τῆς πολυθρυλλήτου κατὰ τὰς Ἐκκλησίας, ὡς νομίζεις, πρωτοκαθεδρίας σου, ἀλλ' ἀνθιστάτει σοι ὁ Θεοφύλακτος, λέγων ἐν τῷ δεκάτῳ τοῦ Ἰωάννου, Καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἷς Ποιμὴν, ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὐκ ἔνι Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, οὐδὲ διαφορά τις, εἷς γὰρ χαρακτὴρ ἅπασι, μία σφραγὶς τοῦ βαπτίσματος, εἷς Ποιμὴν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸς, οἱ κατακυριεύοντες κατὰ τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ εἰσὶν ἐθνικοὶ, ἡμεῖς πάντες σῶμα Χριστοῦ, καὶ μεθ' ἡμῶν καὶ αὐτὸς ὅταν ὀρθοδοξῇς μέλη ἐκ μέρους, κεφαλὴ δὲ μόνος ὁ Χριστὸς, ὅθεν καὶ καθόλου Ἡγεμὼν, οὐδεὶς μέσον ἡμῶν πάντων καὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀναίτιψον, ἴδε τὸν Χρυσόστομον λέγοντα ὁμιλίᾳ ὀγδόῃ εἰς τὴν πρώτην πρὸς Κορινθίους. εἰ δὲ καὶ τρίτον καὶ τέταρτον ζητεῖς ἀναιροῦντά σου τὴν πεπλασμένην Ἡγεμονίαν, ἴδε τὸν μέγαν Ἀθανάσιον ἐπιστολῇ πρὸς Ἀντιοχεῖς λέγοντα, Ἴσως ὁ Κύριος ἐλεήσει ἡμᾶς, καὶ συνάψει τὰ διῃρημένα, καὶ γενομένης μιᾶς ποίμνης πάλιν, πάντες ἕνα ἔχωμεν καθηγεμόνα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἐπιφάνιος Αἱρέσει Ναζωραίων, ὁ Χριστὸς τὸ βασίλειον τοῦ Δαβὶδ μεταστήσας, καὶ χαρισάμενος τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις καὶ τῇ Ἀρχιερωσύνῃ, τουτέστι τοῖς Ἀρχιερεῦσι τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, οὐ τῷ Ἀρχιερεῖ τῆς Ῥώμης δηλονότι. ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίου πρώτου παραγράφῳ δωδεκάτῳ, καὶ κεφαλαίῳ δευτέρῳ ἐπιστολὴν Γρηγορίου δευτέρου πρὸς τὸν Ἴσαυρον. Τοῦτό ἐστι Νικόλαε τὸ φρόνημα τῆς ἁγίας πίστεως, ἃ δὲ σὺ ληρεῖς, οὐκ ἔστι ταῦτα τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, οὐδὲ ταῦτα οἱ πατέρες ἐφρόνησαν, λέγει ὁ Ἀθανάσιος γράφων πρὸς Ἐπίκτητον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ'.

Ὅτι μία τῶν πολλῶν ἡ ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία κατὰ τὸν Διάλογον Γρηγόριον.

Ὁ Διάλογος ἀποκρινόμενος εἰς τὸ τρίτον ζήτημα Αὐγουστίνου Καντουαρκόδου, συναριθμεῖ τὴν ῥωμαϊ-

τὴν Ἐκκλησίαν ταῖς λοιπαῖς Ἐκκλησίαις ὡς μίαν τῶν πολλῶν, οὐ γάρ φησιν ὑπὲρ τῶν τόπων τὰ πράγματα, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἀγαθῶν πραγμάτων τοὺς τόπους ἀσπάζεσθαι δεῖ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η'.

Ὅτι Ἀρνοῦφλος ὁ Αὐρηλιανὸς, κατὰ τὴν Σιλβέστρου δευτέρου ἱστορίαν, Ἰωάννην τὸν ἕβδομον, ἐν τῇ ἐν Ἐρεμούστῃ Συνόδῳ, Ἀντίχριστον καὶ Εἴδωλον ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Θεοῦ ἑστὼς εἶπε.

Ἐγένετο Σύνοδός τις εἰς Φράντζαν ἐν ἔτει ἐννακοσιοστῷ ἐννενηκοστῷ πρώτῳ ἐν Ἐρεμούστῃ, ἐν ᾗ καθῃρέθη Ἀρνοῦφλος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Μητροπόλεως, καὶ γέγονε Βιγέρτος, ὃς μετ' ὀλίγον ἐγένετο Πάπας, Σίλβεστρος δεύτερος κληθεὶς, ὃς καὶ ἔγραψε τὴν ἱστορίαν τῆς Συνόδου, καὶ εἰσφέρει ἐν τῷ εἰκοστῷ ὀγδόῳ κεφαλαίῳ Ἀρνοῦφλον τὸν Αὐρηλιανὸν γνώμῃ τῆς Συνόδου κατὰ Ἰωάννου Πάπα τοῦ δεκάτου ἑβδόμου λέγοντα, Τί τοῦτον τὸν Πάπαν εὐλαβέστατοι πατέρες ἐπὶ ὑψηλοῦ θρόνου καθήμενον, πορφύρᾳ καὶ χρυσῷ διαλάμποντα; τί τοῦτόν φημι εἶναι νομίζετε; εἰ μὲν ἠλλοτρίωται τῆς ἀγάπης, καὶ μόνῃ ἐπιστήμῃ τετύφωται καὶ ἐπαίρεται, Ἀντίχριστός ἐστιν ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος, καὶ δεικνύων ἑαυτὸν ὡσεὶ Θεόν, εἰ δὲ οὐ μόνον οὐ θεμελιοῦται ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀλλ' οὐδὲ μετέχει ἐπιστήμης τινὸς, ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ὥσπερ Ἄγαλμα, ὥσπερ Εἴδωλον, ἐξ οὗ καὶ ἀποκρίσεις δέχεσθαι δεῖ ὡς ποτὲ τὰς ἀπὸ τῶν λίθων οἱ ἀναίσθητοι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ'.

Ὅτι κατὰ τὴν πρὸς Κωνσταντῖνον Βασιλέα ἐπιστολὴν τοῦ Πάπα Νικολάου, καὶ τὸν Σχολάριον ἐν τῷ κατὰ προσθήκης λόγῳ, οὐκ ἦν ὡς ἀληθῶς λατινόφρων καὶ αὐτὸς ὁ Παλαιολόγος Ἰωάννης, ἀλλὰ πραγματικῶς ἐλπίδι βοηθείας.

Ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτὸς ἡ ἄκρα κεφαλὴ τῆς λατινικῆς ὕδρας ὁ Παλαιολόγος Ἰωάννης ὅτι οὐκ ἦν ἐνδοτικὸς εἰς τὸ λατινικὸν δόγμα ὡς νομίζει ὁ Νικόλαος, ἀλλ' ἐπραγματεύετο καὶ πρὸ τῆς Συνόδου καὶ μετὰ τὴν Σύνοδον τὴν Ἐκκλησίαν, νομίζων ἐκ τούτου βοηθῆσαι τῇ πολιτείᾳ, εἴρηται ἀνωτέρω, καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ἐπιστολῇ ὀλοφυρόμενος ὁ Νικόλαος, βεβαιοῖ τοῦτο, λέγων πρὸς Κωνσταντῖνον τὸν Βασιλέα, Ὡς εἰ κατὰ μικρὸν γοῦν ἐκεῖνος (ὁ Ἰωάννης) ἰσχὺν τοῖς γενομένοις προσθεῖναι ἐβούλετο, οὐδὲν ἂν ἦν ἐμποδὼν μὴ εἰς τέλος εὐτυχὲς τὰ τῆς Συνόδου προχωρῆσαι· νῦν δὲ ἄλλ' ἄττ' ἀεὶ προαιρούμενος, καὶ ἔργον θεῖον ἐπιθυμίᾳ πραγμάτων πολιτικῶν μᾶλλον τοῦ δέοντος φιλοτιμούμενος ἐφαρμόσαι, ἐπιχειρεῖ προαιρέσεως οὐκ ἀγαθῆς καταστροφὴν τοῦ βίου λαμβάνει παρὰ Θεοῦ. ἀλλὰ καὶ ὁ Σχολάριος ἐν ᾧ γράφει κατὰ τῆς προσθήκης λέγει, Περὶ μὲν Ἰωάννου τούτου ἴσμεν καλῶς τί περὶ τῶν ἐν Φλωρεντίᾳ ὑπ' αὐτοῦ γεγονότων ἐφρόνει, καὶ πῶς ταῖς ἡμετέραις ἠσμένιζεν ἀποκρίσεσι, καὶ ὅπως οὔτε ἐπηνάγκαζε, καὶ ἐβούλετο τὸ πάτριον ἡμᾶς διαφυλάττειν δόγμα, καὶ ἐπῄνει τοὺς τοῦτο πράττοντας, ἐμίσει τε τοὺς ἄλλως διακειμένους, ἡμεῖς τούτων μάρτυρες πάντες ἐκ τῆς ἐκείνου φωνῆς καὶ γλώττης ἕκαστος πάντα εἰδότες, ἀλλὰ περὶ τῆς ἀρχῆς δεδιὼς ἀδεὲς τὸ δέος, οὐκ ἠνείχετο φανερὰν τὴν ἰατρείαν τῆς ψυχῆς ἐξεργάσασθαι. Καὶ, εἰ δ' ἔσαι τι πλέον αὐτῷ παρὰ τῆς θείας φιλανθρωπίας διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἡμερότητα καὶ τὰς ἔνδον μεταμελείας ὑπὸ τῶν κακῶς αὐτῷ καινοτομηθέντων, Θεὸς ἂν εἰδείη.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ι'.

Ὅτι σκοπὸς τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου ἦν, σμικρυνθῆναι τὴν τῶν Ῥωμαίων βασιλείαν, καὶ ὑψωθῆναι τὸν Πάπαν, καὶ περὶ τῶν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ πολέμου μέχρι τοῦ Πάπα Νικολάου ἐπιβουλῶν τῶν Παπῶν καὶ Λατίνων, τῶν καὶ τὸ σχίσμα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπὲρ τῆς μοναρχίας τοῦ Πάπα ποιησάντων.

Καὶ μὴν σὺ τὸ τῆς ἐρημώσεως βδέλυγμα, ἢ μῦς Ἀκκαρῶν ὁ Νικόλαος ἑστὼς ἐν τόπῳ ἁγίῳ διατί καταψεύδῃ; ἀπ' ἀρχῆς τῆς Συνόδου οὐκ ἦν ὁ λόγος τῶν προκατόχων σου Μαρτίνου καὶ Εὐγενίου καὶ τῶν φρερίων καὶ Καρδηνάλεων ἔν τε Βυζαντίῳ καὶ Ἰταλίᾳ γενέσθαι ἕνωσιν, καὶ τὸν Πάπαν δοῦναι βοήθειαν ἀφ' ἑαυτοῦ, παρακινῆσαί τε καὶ τοὺς Ἡγεμόνας τῆς Δύσεως βοηθῆσαι ὅση δύναμις εἰς καταστροφὴν τῶν ἐν Θρᾴκῃ καὶ Ἀσίᾳ ἐθνῶν; ὅπερ καὶ σὺ κολακεύων τὸν Κωνσταντῖνον καὶ παρακινῶν εἰς παπισμὸν ἤδη λέγεις, Ἕξεις ἡμᾶς καὶ τοὺς Καρδηνάλεις βοηθοῦντάς σοι. μέμφου λοιπὸν σεαυτὸν καὶ τοὺς πρὸ σοῦ, διότι ἐσχίσατε τὴν βασιλείαν, καὶ γὰρ τῆς παντόλμου ταύτης Συνόδου οὐδεὶς ἕτερος ἦν ὁ κυρίως σκοπὸς, ἢ ὅπως ἀπελθόντος τοῦ Βασιλέως Ῥωμαίων εἰς Ἰταλίαν σμικρυνθῇ μὲν ἡ Βασιλεία, ὑψωθῇ δὲ ὁ Πάπας. ἐσχίσατε τὴν Ἐκκλησίαν, ἐποιήσατε τὸν ἱερὸν πόλεμον, ἐλάβετε τῶν Ῥωμαίων τὰς ἐπαρχίας, ἐποιήσατε

ἐποιήσατε αὐτοῖς μυρίας ἐπιβουλάς, ἐπλανήσατε αὐτοὺς καὶ ἦλθον εἰς Ἰταλίαν καὶ ἐποιήσατε αὐτοὺς ἐχθροὺς τοῦ Θεοῦ, ὥσπερ ποτὲ οἱ Μωαβῖται τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰσραὴλ τῇ συμβουλῇ τοῦ Βαλαάμ, καὶ οὕτως ἐσβέσατε αὐτούς. τὸν δὲ Ἰωάννην μὴ κατάκρινε ζητοῦντα τὰ συμπεφωνημένα παρ' ὑμῶν, τῶν μὴ ἁμαρτανόντων μᾶλλον δὲ ἀεὶ ἀνομούντων καὶ ἀδεῶς δολιευομένων καὶ ἐπιορκούντων ἐν παντὶ καιρῷ καὶ ἐν παντὶ τόπῳ καὶ ἐν παντὶ προσώπῳ, ἐλθεῖν εἰς τέλος. ὅτι δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης ἐδιόλου ἐλατίνιζε, καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ὁμοίως, οὐδὲ μίαν παρ' ὑμῶν κατὰ τῶν ἐθνῶν ἢ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶχον βοήθειαν, ἐστὶ φανερὸν ἐκ πολλῶν ὧν εἴπομεν ἀνωτέρω, καὶ ἐροῦμεν μεταταῦτα βιβλίῳ ἑνδεκάτῳ κεφαλαίῳ πρώτῳ.

ΒΙΒΛΙ'ΟΥ Ι'. ΜΕ'ΡΟΣ Β'. ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ Ἐπισκόπων, ἢ Ποιμένων, καὶ ποσαχῶς λέγονται.

Ἐπίσκοπος ἢ Ποιμὴν ἐστὶ σκοπὸς ἀποκαθιστάμενος τοῦ ἐπιμελουμένου καὶ ποιμαινομένου ποιμνίου. λέγεται δὲ ποσαχῶς, πρῶτον, ὃς ἐπιμελεῖται τῶν ἀλόγων, ὡς ὁ Ἰακὼβ τῶν προβάτων τοῦ Λάβαν, καὶ ὁ Μωϋσῆς τῶν τοῦ Ἰοθόρ. δεύτερον, ἣ ἐκτείνεται ἐπὶ τοὺς Βασιλεῖς καὶ ἐξουσιαστὰς τοῦ λαοῦ, ὡς ὁ Συνέσιος καὶ Ὅμηρος εἶπον τὸν Ἀγαμέμνονα Ποιμένα λαῶν. τρίτον, λαμβάνεται ἢ ὡς σημαίνων τὴν καθόλου πρόνοιαν καὶ ἐπιμέλειαν, ταυτιζομένην τῇ ἀποστολῇ, ὡς ἔχει τό, Καὶ τὴν Ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λάβοι ἕτερος, ἢ ὡς σημαίνων τὴν ὁλόκληρον ἐν τόπῳ ἐπιμέλειαν, καὶ τὴν πανταχοῦ ἀπεριήγητον ποιουμένην πρόνοιαν, ὡς τό, Ὁ Θεὸς ἔθετο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοὺς μὲν Ἀποστόλους, τοὺς δὲ Προφήτας, τοὺς δὲ Ποιμένας, τοὺς δὲ Διδασκάλους, καὶ ἑκατέρως πάντες οἱ Ἀπόστολοι ἐξίσου ἦσαν καὶ Ποιμένες καὶ Ἐπίσκοποι τῆς Οἰκουμένης, καὶ ὡσαύτως τὰ πρόβατα αὐτοῖς ἐνεχειρίσθησαν. Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς Οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. Καί, καταστήσεις Ἄρχοντας αὐτοὺς ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. Καί, καθίσεσθε ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. κατὰ δὲ τὸν δεύτερον τρόπον εἰσὶ Ποιμένες καὶ Ἐπίσκοποι, οἱ κατὰ τόπους καὶ Ἐπαρχίας παρὰ τῶν Ἀποστόλων χειροτονηθέντες διάδοχοι αὐτῶν, ὅθεν ὁ Παῦλος πράξεων κεφαλαίῳ εἰκοστῷ φησί, Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο Ἐπισκόπους τοῦ ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. ἡ θεία γὰρ χάρις, οὐχ ἡ ἀνθρωπίνη δύναμις προχειρίζεται τὸν Ἐπίσκοπον, καὶ ὁ χειροτονῶν εἴτε Ἀπόστολος, εἴτε Ἀρχιερεὺς μόνον ἁπλοῦν ὄργανον καὶ μέσον ἀναγκαῖον ἐστί, τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐστὶ τὸ ποιητικὸν αἴτιον καὶ καθολικόν. οὐ μέλει τῷ πιστῷ εἰ ὁ Ἱερεὺς ὁ τελῶν τὰ Μυστήρια ἐστὶν ἁμαρτιῶν γέμων, ἀλλ' ἀπέρχεται πρὸς αὐτὸν καὶ ζητεῖ τὴν λύσιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ παρ' αὐτοῦ, καὶ οὐ πολυπραγμονεῖ περαιτέρω, καθὼς οὔτε ὁ Ἠλίας ἠρεύνα εἰ ἦν Κόραξ ὃς τὴν τροφὴν αὐτῷ ἐκόμιζε, τὸ γὰρ παράκλητον Πνεῦμα ὃν ἡ πηγὴ τῶν χαρισμάτων καὶ ὁ τοῦ ἁγιασμοῦ δοτήρ, ἐκεῖνο βαπτίζει, χρίει, στέφει, χειροτονεῖ, μετουσιάζει, λύει, δεσμεῖ, καὶ πάντα τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐκτελεῖ, πάντα μὲν διὰ τοῦ Ἀρχιερέως, τινὰ δὲ διὰ τοῦ Πρεσβυτέρου, ὅθεν ψάλλει ἡ Ἐκκλησία, Πάντα χορηγεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, βρύει προφητείας, Ἱερέας τελειοῖ, ὅλον συγκροτεῖ τὸν θεσμὸν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπεκτείνεται τὸ ὄνομα καὶ ἐπὶ τὸν Αὐτοποιμένα καὶ Ἀρχιερέα Χριστόν, ὃν ὁ μακάριος Πέτρος φησὶν Ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ἡμῶν, παρ' οὗ καὶ Ποιμένες καὶ Βασιλεῖς καὶ πᾶσα φύσις διοικεῖται, καὶ τὸ ἄθροισμα τῶν Ἐκκλησιῶν προνοεῖται, περιορίζεται, δικαιοῦται, στεφανοῦται, καὶ δοξάζεται, εἷς καὶ μόνος ὢν καὶ οὐδέτερος κατ' ἐκεῖνον, ἐκεῖνοι δὲ δεύτεροι διὰ τοῦτον, καὶ πληθυνόμενοι, συναριθμούμενοι καὶ συνταττόμενοι τῇ αὐτῇ ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει, οὓς, ὡς εἴρηται, πέμπων παρὰ τοῦ Πατρὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, Ἐπισκόπους ἀποκαθίστησι.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ Μητροπολιτῶν καὶ Πατριαρχῶν, καὶ ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κλήσεως αὐτῶν.

Ἐπισκόπους λοιπὸν ἐχειροτόνησαν οἱ Ἀπόστολοι, ἐκλήθησαν δὲ μεταταῦτα Μητροπολῖται οἱ τῶν Μητροπόλεων τῶν Ἐπαρχιῶν Ἐπίσκοποι, ὅμως κοινῶς Ἐπίσκοποι πάντες ἐλέγοντο. ἐσημαίνετο δὲ Ἐπίσκοπος τῆς Μητροπόλεως μετὰ προσδιορισμοῦ, λεγόμενος Ἐπίσκοπος τῆς Μητροπόλεως, ὕστερον δὲ ὠνομάθησαν οἱ τοιοῦτοι καὶ Μητροπολῖται. ἀλλὰ καὶ ἡ πρώτη Σύνοδος ἡ τοὺς τέσσαρας πρώτους θρόνους τιμήσασα εἰς τὸ μέγιστον ἀξίωμα, καὶ ἡ δευτέρα ἡ εἰς τὸ αὐτὸ ἀξίωμα ἀναβιβάσασα τὸν Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοὺς πρότε τούτους Ἐπισκόπους ὠνόμαζον, καὶ οὕτως ἐκαλοῦντο ἕως τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου. ἡ δευτέρα δὲ Οἰκουμενικὴ ὠνόμασε Πατριάρχας οὐ μόνον τὸν Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ καὶ τινὰς Ἐξάρχους τῶν Ἐπαρχιῶν,

χιῶν, καθὼς καὶ ὁ Σωκράτης λέγει εἰς τὸ πέμπτον βιβλίον περὶ τῶν ἐν αὐτῇ πατέρων, ὅτι ἐβεβαίωσαν τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν, καὶ Πατριάρχας κατέστησαν, διανειμάμενοι τὰς Πατριαρχείας, Νεκτάριος μὲν τὴν μεγαλόπολιν καὶ τὴν Θράκην, τῆς δὲ Ποντικῆς Διοικήσεως καὶ ἀπὸ Βιθυνῶν ἕως Ἀρμενίας Ἑλλάδιος ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας, ὁ Νύσσης Γρηγόριος καὶ ὁ Τρήϊος Μελιτηνῆς τὴν Ἐπαρχίαν ἐκληρώσαντο, τὴν Ἀσιανὴν δὲ Ἀμφιλόχιος ὁ Ἰκονίου καὶ Ὄπτιμος ὁ Ἀντιοχείας Πισιδίας, τὰ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ Τιμοθέῳ Ἀλεξανδρείας προσενεμήθη. τῶν δὲ εἰς τὴν Ἀνατολὴν Ἐκκλησιῶν ἐπέτρεψαν Πελαγίῳ Λαοδικείας, καὶ Διοδώρῳ τῷ Ταρσοῦ, φυλάξαντες τὰ πρεσβεῖα Ἀντιοχείας, ἅτινα παρόντι Μελετίῳ ἔδωκαν, καὶ ἴδε περὶ τούτου ἀνωτέρω βιβλίου δευτέρου κεφάλαιον τρίτον καὶ τέταρτον, καὶ βιβλίου τρίτου κεφάλαιον τέταρτον. περὶ δὲ τῆς τρίτης Συνόδου ὁ Σωκράτης εἰς τὸ τριακοστὸν πρῶτον κεφάλαιον τοῦ ἑβδόμου βιβλίου τὸν Νεστόριον Πατριάρχην εἶπεν. εἰς δὲ τὴν τρίτην Σύνοδον Πατριάρχης ἤκουσε παρὰ τοῦ μικροῦ Θεοδοσίου ὁ Ῥώμης ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Βασιλέα τῶν Ἑσπερίων Οὐαλεντινιανὸν, κειμένῃ πράξει πρώτῃ τῆς τετάρτης Συνόδου. ἡ δὲ τετάρτη ἐν ταῖς ἀναφωνήσεσιν αὐτῆς εἶπε, Λέοντος πολλὰ τὰ ἔτη, τοῦ Πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη. καὶ ἀφ᾽ οὗ ἐδόθησαν καὶ τῷ Κωνσταντινουπόλεως αἱ χειροτονίαι τῶν εἰς τὸν τόπον εἰρημένων Διοικήσεων, συνείθισαι λέγεσθαι Πατριάρχας μόνους τοὺς Ἐπισκόπους τῶν Πατριαρχικῶν θρόνων εἰς σημεῖον τοῦ μεγίστου ἀξιώματος τῶν πέντε μεγάλων Ἀρχιερέων, εἰ καὶ Λέων ὁ Ῥώμης πολλὰ ἐμόγησε κατὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων, φθονῶν ὡς ἄνθρωπος τῷ ὀνόματι, ὅμως ἡ κοινὴ ψῆφος ὑπερίσχυσεν, ὅθεν, ὡς εἴρηται, ὁ Ἰουστινιανὸς εἰς τὴν ἑκατοστὴν εἰκοστὴν τρίτην Νεαρὰν ἐξίσου τοὺς πέντε Πατριάρχας ὀνομάζει.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ΄.

Ὅτι Πατριαρχικοὶ θρόνοι πέντε μόνον παρὰ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας διωρίσθησαν, καὶ κάραι λέγονται οἰκουμένης. καὶ ὅτι οὐκ ἦν μόνῳ τῷ Ἀντιοχείας ἰδικὸν τὸ Πατριάρχης ὄνομα, ὃ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀκυληΐας καὶ Ἐφέσου καὶ Θεσσαλονίκης λέγεται, καὶ διατί οἱ Πατριάρχαι λέγονται Ἐπίσκοποι, Ἀρχιεπίσκοποι, Ἱερεῖς καὶ Διάκονοι.

Ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ Παυλῖνος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀκυληΐας τόσον ὑπερηφανεύθη, ὥστε καὶ ἐτόλμησε γράφεσθαι Πατριάρχης, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο Παῦλος ὁ Διάκονος, κακῶς ποιῶν προφανέστατα, ἐπειδὴ τοῦτο τὸ ὄνομα εἰς μόνους ἀπενεμήθη τοὺς πέντε Πατριαρχικοὺς θρόνους, ὅθεν εὐστοχώτατα εἶπεν ὁ εἰπὼν (ᾧ ἠκολούθησε καὶ ὁ Βαλσαμὼν ἐν τῇ περὶ τῶν Πατριαρχῶν μελέτῃ) ὅτι οἱ Πατριάρχαι εἰσὶ τῆς Οἰκουμένης ΚΑΡΑΙ, καὶ μόνοι πέντε, καὶ διατοῦτο ἡ τετάρτη Σύνοδος τὸ τοιοῦτον ὄνομα δοθὲν τῇ Μητροπόλει Ἐφέσου ὑπὸ τοῦ Διοσκόρου καὶ Τιμοθέου τοῦ Αἰλούρου, ἠθέτησεν, ἐπειδὴ, ὡς εἴρηται, κυρίως μόνοι οἱ ἀποστολικοὶ πέντε θρόνοι Πατριαρχεῖα εἰσὶ, καὶ λέγονται καὶ Πατριάρχαι ὡς διορισθέντες ὑπὸ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἵνα ὦσι καθ᾽ ὑπέρτερον λόγον τῶν Ἀποστόλων διάδοχοι, καθὼς καὶ ὁ ὁμολογητὴς ἅγιος Μάξιμος εἰς τὰ σχόλια τῆς πρὸς Δημόφιλον ἐπιστολῆς Διονυσίου Ἀποστόλων διαδόχους φησὶ τοὺς νῦν Πατριάρχας, οἳ μείζους εἰσὶ τῶν Ἐπισκόπων, ὅθεν τὸ μεγαλεῖον αὐτῶν κηρύττουσι Κανόνες καὶ Σύνοδοι, καὶ ἐγκωμιάζουσι Βασιλεῖς, καὶ πῶς εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν εἰσὶν ἀσύγκριτον. εἰ δὲ οἱ αὐτοὶ λέγονται Ἀρχιεπίσκοποι, οὐκ ἔστι θαυμαστὸν, ἐπειδὴ ἐν τῷ πατριαρχικῷ ἀξιώματι πάντα τὰ ἀξιώματα περιέχονται, ὅθεν καὶ λέγονται Πατριάρχαι, Ἀρχιεπίσκοποι, Ἐπίσκοποι, Ἱερεῖς καὶ Διάκονοι. εἶπε δὲ παραλαβὼν ὁ Ἀντιοχείας Πέτρος, γράφων πρὸς τὸν Ἀκυληΐας, ᾧ συνῇσε καὶ ὁ Βαλσαμὼν ἐν τῷ ἀνωτέρω εἰρημένῳ τόπῳ, ὅτι μόνος ὁ Ἀντιοχείας ἐλέγετο Πατριάρχης, καὶ ἔστι τοῦτο ἰδικὸν αὐτοῦ ὄνομα, καὶ πολλοὶ ἠκολούθησαν τῇ γνώμῃ ταύτῃ ἐξ ἀγνοίας, ὅμως εἴπομεν, ὅτι οὐ βλέπομεν τί λέγουσιν οἱ Ἐπίσκοποι περὶ ἑαυτῶν, ἀλλὰ τί περὶ αὐτῶν λέγει ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία. ἔπειτα ἀνεξετάστως τοῦτο εἶπεν, εἰς γὰρ τὴν πρώτην, δευτέραν, τρίτην καὶ τετάρτην τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους οἱ Ἀντιοχείας Ἐπίσκοποι μόνον Ἐπίσκοποι ὠνομάζοντο, οὐ μὴν καὶ Πατριάρχαι. καὶ ὅτι μὲν ἐν τῇ πρώτῃ μόνον Ἐπίσκοπος ἐλέγετο ὁ Ἀντιοχείας, μαρτυρεῖ αὐτὸ ὁ Γελάσιος βιβλίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ τετάρτῳ λέγων, Ἀπόκρισις τῶν πατέρων (πρὸς τὸν φιλόσοφον) διὰ Εὐσταθίου Ἐπισκόπου Ἀντιοχείας, ἴδε καὶ τὸν Εὐσέβιον ἐν τῷ βίῳ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ τὸν Θεοδώρητον ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας βιβλίῳ πρώτῳ κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ. ἡ δὲ δευτέρα Σύνοδος ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς Δυτικοὺς λέγει τὸν Φλαβιανὸν θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας. ἐν δὲ τῇ τρίτῃ εἰς ὅσους τόπους ἀναφέρεται ὁ Ἀντιοχείας, Ἐπίσκοπος ὀνομάζεται, καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ ὁμοίως. μεταταῦτα ὅμως ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Σάββα καὶ ἐν τισι Νεαραῖς τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ Πατριάρχης ἐκλήθη, καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ ἕκτῃ Οἰκουμενικῇ πράξει δεκάτῃ ἑβδόμῃ ἐρρέθη, Θεοφάνους Πατριάρχου (Ἀντιοχείας) πολλὰ τὰ ἔτη. εἰ οὖν ὁ Ῥώμης ἐρρέθη Πατριάρχης παρὰ τοῦ μικροῦ Θεοδοσίου, καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Βασιλέως καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης ἐρρέθη, ὡς λέγει ὁ Σωκράτης βιβλίῳ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ τριακοστῷ πρώτῳ, καὶ καθεξῆς ὠνομάζοντο καὶ οἱ δύο οὗτοι (τοὺς γὰρ λοιποὺς Πατριάρχας χάριν συντομίας οὐ λέγομεν κατὰ τὸ παρὸν) Ἐπίσκοποι, Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Πατριάρχαι, ὁ δὲ Ἀντιοχείας ἐρρέθη Πατριάρχης μετὰ τὴν τετάρτην Σύνοδον,

πῶς

πῶς μόνῳ τῷ Ἀντιοχείας ἰδιαίτερον προσῆκει τὸ Πατριάρχης ὄνομα; ἢ ποία Σύνοδος τοῦτο εἶπεν ἢ διώρισεν; ἐφεῦρον καὶ προσῆψαν ἑαυτοῖς τινὲς ἕτεροι γενικὰ προσρημάτια πρὸς καταστροφὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁμονοίας, οὓς μιμούμενος καὶ ὁ Ἀντιοχείας Πέτρος, εἶπε τοῦτο τὸ ψυχρὸν καὶ ἕωλον λογίδριον, διόλου τῇ ἐκκλησιαστικῇ δόξῃ καὶ πράξει ἀντίθετον, ὅθεν καὶ καθάπαξ φωνηθὲν, ἀπέπτη εἰς τὸ μηδέν. Σημειωτέον ὅτι τὸ Πατριαρχικὸν δίκαιον, ὅπερ ὁ Ἀίλουρος ἔδωκε τῷ Μητροπολίτῃ Ἐφέσου, οὐκ ἦν τοιοῦτον ὥσπερ τὰ νῦν Πατριαρχικὰ, ἀλλὰ τὸ Μητροπολιτικὸν, ὃ πρότερον μὲν εἶχεν, ἀφῄρητο δὲ ὑπὸ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, καὶ ὡρίσθη ὑποκεῖσθαι αὐτὸν τῷ Κωνσταντινουπόλεως. ἀλλὰ καὶ τὸν Θεσσαλονίκης οἱ ἱστορικοὶ Θεόδωρος Πατριάρχην εἶπεν, ὅμως εἶπεν αὐτὸν καθ᾽ ὃν τρόπον διώρισεν ἡ δευτέρα Σύνοδος λέγεσθαι τινὰς Ἐξάρχους καὶ Πατριάρχας ὡς εἴρηται ἀνωτέρω. ἔμενε λοιπὸν κυρίως καὶ πρώτως καὶ καθ᾽ αὑτὸ Πατριαρχικοὺς θρόνους εἶναι τοὺς πέντε, ὧν ἐπειδὴ ὁ πρῶτος ἀφηνίασεν, ἔμειναν εἶναι τὸν δεύτερον, ἤτοι τὸν Κωνσταντινουπόλεως πρῶτον, τὸν Ἀλεξανδρείας δεύτερον, τὸν Ἀντιοχείας τρίτον, τὸν Ἱεροσολύμων τέταρτον, προσετέθη δὲ πέμπτος ὁ τῆς μεγάλης Μοσχοβίας.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Τί τὸ αἴτιον τοῦ τοὺς Πάπας τινὰς τῶν οὐδαμινῶν Ἐπισκόπων αὐτῶν κεκληκέναι Πατριάρχας, δι᾽ ὃ καὶ Αἱρετικοῖς ἤδη κοινωνοῦσι, καὶ ὅτι τὸ στεφθῆναι ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου τὸν Τηριδάτην Βασιλέα Ἀρμενίας, καὶ τὸν Γρηγόριον ὑπὸ τοῦ Σιλβέστρου Πάπα τῆς αὐτῆς Πατριάρχην προχειρισθῆναι, δείκνυται ἐνταῦθα ψεῦδος τῶν Λατίνων λαμπρότατον.

Οἱ Ἐπίσκοποι Ῥώμης μὴ ἰσχύσαντες ἐν οἷς ἐπεχείρησαν κατὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων, οὐδαμινοὺς τινὰς Ἐπισκόπους τῆς Ἐπαρχίας Ῥώμης ὠνόμασαν Πατριάρχας, καὶ δι᾽ ἄλλας αἰτίας ὡς ἐροῦμεν, ἀλλὰ καὶ ἵνα δείξωσι μὴ εἶναι δῆθεν ἰσότιμον τὸ Πατριαρχικὸν ἀξίωμα τῷ Παπικῷ. ἔπειτα τὸν Μητροπολίτην Ἀρμενίων, ὃν ἐκεῖνοι ὀνομάζουσι καθολικὸν, καὶ τοὺς Μητροπολίτας Ἰακωβιτῶν, Νεστοριανῶν καὶ Αἰγυπτίων λέγουσι Πατριάρχας καθὰ λέγουσιν αὐτοὺς καὶ ἐκεῖνοι οἱ ἴδιοι, κοινωνοῦντες κατὰ τοῦτο καὶ τοῖς Αἱρετικοῖς τούτοις, καὶ ἑτέροις τοιούτοις καὶ τοῖς Ἀρειανοῖς, τοῖς τοὺς πρώτους τῶν Ἐπισκόπων αὐτῶν εἰς καταφρόνησιν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ὀνομάσασι Πατριάρχας. Περὶ δὲ τῶν Ἀρμενίων ἱστοροῦσιν οἱ Λατῖνοι, ὅτι ὁ Τηριδάτης ὁ πρῶτος Ἀρχηγὸς τῶν Ἀρμενίων, ὁ χριστιανίσας ἐπὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ Γρηγόριος ὁ Ἀρμενίας ἀπῆλθον εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ τὸν μὲν Τηριδάτην ἔστεψεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος εἰς Βασιλέα Ἀρμενίων, τὸν δὲ Γρηγόριον ὁ Σίλβεστρος εἰς Πατριάρχην τῶν Ἀρμενίων καὶ Ἀλβανῶν, ὅπερ ἐστὶ ψεῦδος πρόδηλον, πρῶτον, ὅτι τότε οὔπω ἦν τὸ Πατριαρχικὸν ὄνομα ἐν τοῖς προεστῶσι τῶν Ἐκκλησιῶν. δεύτερον, ὅτι εἰς τὸν βίον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἄλλως λέγεται περὶ τούτων. τρίτον, ὅτι Σωκράτης, Σωζόμενος, Θεοδώριτος: οἱ περὶ τῶν τοιούτων ἀκριβολογούμενοι, καὶ περὶ τῶν Ἀρμενίων πότε καὶ πῶς ἐχριστιάνισαν εἰπόντες, οὐδὲν τοιοῦτον εἶπον, μάλιστα ὁ Σωζόμενος, ἐ ἀπὸ τοῦ ὀκτοῦ κεφαλαίου ἕως τοῦ δεκάτου πέμπτου ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ διηγούμενος εἰς πλάτος τὰ κατὰ τοὺς Ἴβηρας καὶ Ἀρμενίους πότε ἐχριστιάνισαν, καὶ τὸ ἄπλετον πλῆθος τῶν Ἀρμενίων τόσον ἱερωμένων ὅσον καὶ λαϊκῶν, τὸ μαρτυρῆσαν ὑπὸ τῶν Περσῶν, καὶ τὴν βοήθειαν ἣν ἐποίησεν αὐτοῖς ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, ὅμως οὐδὲν τοιοῦτον εἶπε. τέταρτον, ὅτι τὸν Γρηγόριον Ἀρμενίας ἐχειροτόνησεν ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας Λεόντιος, κἀκεῖθεν ἐχειροτονοῦντο οἱ τῆς μεγάλης Ἀρμενίας Ἐπίσκοποι ἕως ὀκτὼ Ἐπισκόπων, καὶ μετὰ τοὺς ὀκτὼ ὠνομάσθησαν καθολικοὶ, καὶ ἐχειροτονοῦντο ὑπὸ τῆς ἰδίας Συνόδου, καὶ πῶς εἶησαν αὐτοκέφαλοι καὶ Πατριάρχαι ἐχειροτονοῦντο ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Καισαρείας; ἴδε κατωτέρω βιβλίου δωδεκάτου κεφάλαιον ἕβδομον.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Ὅτι τὸ τὸν Ἐπίσκοπον Ἀρμενίας χειροτονεῖν Πατριάρχην Ἀλβανίας, καὶ τὸ τοὺς Ἴβηρας διὰ τὴν ἐν Τβὶν Σύνοδον ἀποσχισθῆναι τῶν Ἀρμενίων, καὶ τὸ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον αἰτῆσαι ἐν Ῥώμῃ ὄντα παρὰ τοῦ Τηριδάτου σωματοφύλακας, δοῦναί τε τῷ Τηριδάτῃ μέρος τοῦ τιμίου ξύλου, καὶ ἔτι τὸ τὸν Σίλβεστρον Πάπαν προνόμια ἐπὶ τῶν τῆς Ἕω Πατριαρχῶν καὶ τόπους καὶ Ναὸν ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ σκιάδειον δοῦναι τῷ Ἀρμενίας Γρηγορίῳ, δείκνυνται ἐνταῦθα δι᾽ ἀποδείξεων ἀναντιῤῥήτων ψεύματα πασίδηλα τῶν μυθοπλάστων Λατίνων. καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ διασπορᾷ Πατριαρχῶν τῶν Ἑβραίων.

Ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ, ἐχειροτόνει ὁ Ἀρμενίας Πατριάρχην Ἀλβανίας, ψεῦδός ἐστι, πρῶτον, ὅτι οἱ εἰρημένοι ἱστορικοὶ λέγουσι τοὺς Ἴβηρας ζητῆσαι Ἀρχιερέα οὐκ ἀπὸ τῶν Ἀρμενίων, ἢ τοῦ Ῥώμης Ἐπισκόπου, ἀλλ᾽ ἀπὸ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, ὅστις ἔπεμψεν αὐτοῖς καὶ Ἐπίσκοπον καὶ Κλῆρον, εἶτα κατὰ τὸν

Στράβω-

Στράβωνα ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ βιβλίῳ εἰς Ἰβηρίαν καὶ Ἀλβανίαν ἦν εἷς Βασιλεύς, καὶ πῶς ἐχειροτόνησε Πατριάρχην Ἀλβανίας ὁ Ἀρμενίας χωρὶς τῆς γνώμης τοῦ Βασιλέως; ἢ πῶς τότε τῶν Ἰβήρων χριστιανισάντων, καὶ Ἐπίσκοπον παρὰ Κωνσταντινουπόλεως λαβόντων, ὁ Ἀλβανίας ἐχειροτονεῖτο ὑπὸ τοῦ Ἀρμενίας; δεύτερον, ὅτι τοῦτο οὐδεὶς ἀξιόλογος ἢ γνώριμός πως τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἱστορικὸς εἶπε. τρίτον, καὶ τοῦτο ὑπὸ Μαρτυρολογίων καὶ Βαρωνίου τοῦ μυθοπλάστου μαρτυρεῖται. τέταρτον, ὅτι εἰ καὶ οἱ Ἀρμένιοι λέγουσι τοῦτο εἰς τὰς ἱστορίας, ὅμως ὡς βάρβαροι ψεύδονται, οὐ γὰρ πιστεύομεν τοῖς Αἱρετικοῖς ὡς τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐκ παραδόσεως μαρτυρούσῃ ἅπερ ὁ βίος τοῦ Γρηγορίου κηρύττει. πέμπτον, ὅτι μήτε αὐτοὶ τοῦτο λέγουσιν, ἀλλὰ τῶν τοιούτων γεννήτωρ Μωσῆς, ὃς τὰ πολλὰ ψεύδεται ὡς ῥηθήσεται. ἕκτον, ὅτι οἱ Ἴβηρες οὐκ ἀρνοῦνται τοῦτο, οἵτινες καὶ τὸ Πατριαρχικὸν μεγαλεῖον ἔχουσιν εἰς τόπον Χριστοῦ, καὶ ἄκρως εὐλαβοῦνται, καὶ τὸ δὴ κύριον, ὅτι οὐδέποτε οὔτε τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς καὶ τοῖς πολιτικοῖς οἱ Ἴβηρες ὑπετάχθησαν Ἀρμενίοις, καὶ τῶν Ἀρμενίων στερηθέντων αὐθεντίας ἤδη τόσους χρόνους, οἱ Ἴβηρες καὶ Ἀλβανοὶ ἰδίας αὐθέντας μέχρι τῆς δεῦρο κυβερνῶνται. ἕβδομον, καὶ αὐτὸ ὅπερ λέγουσιν οἱ Λατῖνοι, ὅτι δηλαδὴ γενομένης τῆς ἐν Τβὶν τῶν Ἀρμενίων Συνόδου καὶ καινοτομησάσης, οἱ Ἴβηρες ἀπεχωρίσθησαν ἐκείνων, ψεῦδός ἐστι περιφανέστατον διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας, καὶ δείκνυται ἐκ τῆς πράξεως, ἐκ τῆς ἀρχαίας παραδόσεως καὶ κοινῆς φήμης καὶ δόξης, ὅτι ἡ Ἰβηρία καὶ ἀλβανία εἶχε Μητροπολίτην ἕως τοῦ Μονομάχου, ἀφ' οὗ γέγονεν Ἀρχιεπίσκοπος αὐτοκέφαλος ὁ Μητροπολίτης ἐκείνων, καθολικὸς ὀνομασθείς. Ἀκούσατε πάντα τὰ ἔθνη τὰ ψεύματα τῶν παπιστῶν, οἷς ψεύμασιν ἀπατοῦσι τοὺς ἀθλίους Ἀρμενίους. Λέγουσι λοιπὸν ἔτι οἱ αὐτοί, ὅτι ὄντων Γρηγορίου καὶ Τηριδάτου εἰς Ῥώμην, ἐκάθισεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐν τῷ Ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων μετὰ τριακοσίων Ἐνδίκων καὶ εἰκοσιτεσσάρων Βασιλέων, καὶ ὅτι ᾐτήσατο ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος παρὰ τοῦ Βασιλέως Ἀρμενίας τούτους τριακοσίους σωματοφύλακας. Καὶ ὅμως ῥητέον, ὅτι ὁ Λούκουλλος μετὰ ὀκτὼ χιλιάδων Ῥωμαίων συνέτριψε τὸν Βασιλέα Ἀρμενίων, ἔχοντα ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα χιλιάδων στράτευμα ὥς φησι Πλούταρχος, καὶ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐζήτησε σωματοφύλακας παρὰ τῶν Ἀρμενίων, ὁ Σεβαστός, ὁ μέγας Βασιλεύς; λέγουσιν ἔτι, ὅτι ἐδωρήσατο τῷ Τηριδάτῃ μέρος Σταυροῦ ἐξ οὗ ἔφερεν ἀπὸ Ἱεροσολύμων ἡ μήτηρ Ἑλένη. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος ἀφ' οὗ ἦλθε καὶ ἔκτισε τὸ Βυζάντιον, ἔπεμψε τὴν μητέρα εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἔτι ὑπέστρεψεν εἰς τὴν Ῥώμην. λέγουσιν ἔτι, ὅτι ὁ Σίλβεστρος ἐτίμησε τὸν Γρηγόριον συντιμᾶσθαι τῷ Ἱεροσολύμων καὶ Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας τοῖς Πατριάρχαις. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι τότε ἦν πρὸ τῆς πρώτης Συνόδου, καὶ οὐδεὶς ἦν Πατριάρχης, καὶ μάλιστα ὁ Καισαρείας ἐχειροτόνει τὸν καθολικὸν Ἀρμενίων, ὅθεν ὁ Καισαρείας Λεόντιος ἐν τῇ πρώτῃ Συνόδῳ, ὡς λέγει ὁ Γελάσιος, ὑπέγραφε Μητροπολίτης Ἀρμενίας, ἴδε καὶ κατωτέρω βιβλίου δωδεκάτου κεφάλαιον ἕβδομον. λέγουσιν ἔτι, ὅτι ἔδωκεν ἐξουσίαν ὁ Σίλβεστρος τῷ Γρηγορίῳ χειροτονεῖν Ἀρχιεπισκόπους ἐν διαφόροις ἔθνεσιν. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι τότε τὸ Ἀρχιεπίσκοπος ὄνομα οὐκ ἦν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐν χρήσει, καὶ ὁ Ἀρμενίας ὑποκείμενος τῷ Καισαρείας, πῶς προεβάλετο Ἀρχιεπισκόπους, καὶ ποῦ, καὶ ποίους; λέγουσιν ἔτι, ὅτι ἔδωκεν αὐτῷ προνόμιον, ἵνα οἱ τρεῖς Πατριάρχαι τῇ θελήσει τοῦ Ἀρμενίας ἐνεργῶσι, καὶ τὴν ἐνθρονιαστικὴν πίστιν αὐτῶν τῷ Ἀρμενίας πέμπωσι, καὶ ὅτι δέδωκεν αὐτῷ πολυτελὲς ἄμφιον, ὃ ἦν τοῦ Ἀδελφοθέου, καὶ δακτύλιον, καὶ ῥάβδον λιθομάργαρον, καὶ Ποτήριον καὶ Δισκάριον ἐκ Τοπαζίου, καὶ τὴν Μίτραν αὐτοῦ, ἥτις ἦν ποτὲ Σκιάδειον τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅτι ἔδωκεν αὐτῷ τόπον ἐν τῷ Γολγοθᾷ, καὶ ἀνάπτειν τρεῖς κανδήλας ἐν τῷ ἁγίῳ τάφῳ, καὶ τὸν Ναὸν τοῦ ἁγίου Ἰακώβου. Ἀλλὰ ῥητέον, αἱ ῥάβδοι αἱ χρυσαῖ καὶ διάλιθοι εἰσὶ χθιζαί, ὁμοίως καὶ αἱ Μίτραι, καὶ ὅτι τὸ Σκιάδειον τοῦ Χριστοῦ νῦν μόνον ἠκούσαμεν, καὶ ὅτι τότε ἐν τῷ Γολγοθᾷ ἦν Ναὸς τῆς Ἀφροδίτης, καὶ Ναὸς οὐκ ἦν τοῦ ἁγίου Ἰακώβου. Λέγουσιν εἰς αὐτὸ τὸ Σύνταγμα οἱ αὐτοὶ καὶ ἄλλα πολλὰ γελοῖα, οἷς πλανῶσι τοὺς Ἀρμενίους, ἵνα νομίζωσιν αὐτοὺς συγγενεῖς, ἔδει ὅμως ἀρνεῖσθαι ἔχειν αὐτοὺς συγγενεῖς τῷ οἰκειοτέρῳ τρόπῳ καθ' ὃν κοινωνοῦσιν αὐτοῖς, ὅστις ἐστὶν ἡ Αἵρεσις, ὁ κοινωνῶν γὰρ ἀκοινωνήτῳ, ἀκοινώνητός ἐστιν, ἄρα. Σημείωσαι δὲ ὅτι τόσον μαίνονται οἱ Πάπαι κατὰ τοῦ Πατριαρχικοῦ ὀνόματος, ὥστε καὶ προκαθίζουσι τοὺς Καρδηνάλεις τῶν ὀνομαζομένων ἐκεῖ Πατριαρχῶν, καὶ ἴδε τὰς ὑπογραφὰς τῆς ἐν Τριδέντῳ συναγωγῆς, καὶ ἐνταῦθα τὸ περὶ Καρδηναλέων. Σημείωσαι τινὰς λέγοντας, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι διασπαρέντες, κατεστήσαντο ἑαυτοῖς προέδρους, οὓς καὶ Πατριάρχας ἐκάλεσαν καὶ Ἀποστόλους, φησὶ γὰρ ὁ Ἐπιφάνιος Αἱρέσει τριακοστῇ, εἰσὶ δὲ οὗτοι μετὰ τὸν Πατριάρχην Ἀπόστολοι καλούμενοι, προσεδρεύουσι δὲ τῷ Πατριάρχῃ. ὅθεν Φλάβιος Βοπίσκος μέμνηται τινὸς ἰουδαίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, περίπου γὰρ τὸ τετρακοσιοστὸν ἔτος τοῦ Σωτῆρος ἤρθη ἐκ τῶν Ἰουδαίων τὸ ὄνομα, καὶ μετηνέχθη εἰς τινὰς ἀνατολικοὺς Ἐπισκόπους, ἔνθα μάλιστα ἤκμαζον οἱ Ἰουδαῖοι, ὅθεν ὁ Σωκράτης ἐν ἔτει τετρακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ φησίν, ὅτι ἡ δευτέρα οἰκουμενικὴ Πατριάρχας ἐκάλεσε τινὰς Ἐπισκόπους, βιβλίῳ πέμπτῳ κεφαλαίῳ ὀγδόῳ, καὶ ὅτι ἐπὶ Φωκᾶ ἐρρέθη ὁ Γραδῶν, καὶ τρίτος ὁ Φεροϊουλίου. καὶ Γρηγόριος ὁ Τουρονένσης βιβλίῳ πέμπτῳ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ πρώτῳ τὸν Λουγδούνων Πατριάρχην καλεῖ, ἐξαιρέτῳ ὅμως λόγῳ, ὡς εἴρηται, οἱ πάντων τῶν καθολικῶν θρόνων Ἐπίσκοποι Πατριάρχαι καλοῦνται κυρίως, πρώτως, καὶ καθ' αὐτό, καὶ παρὰ πάσης τῆς Ἐκκλησίας σεβάζονται, ὡς ἀποδέχεται καὶ μαρτυρεῖ πᾶσα ἡ Οἰκουμένη.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι΄. ΜΕΡΟΣ Β΄. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ τοῦ Πάπας ὀνόματος, καὶ τί σημαίνει Πάπας, Παπᾶς καὶ Πατὴρ, καὶ ἐπὶ τίσι, καὶ πότε τὸ Πάπας ὄνομα εἴρηται.

Πάπας, Παπᾶς, καὶ Πατὴρ ταὐτὸν σημαίνει. καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες τοῦτο προφέρουσι, Παπᾶς, τιθέντες τὸν τόνον ἐν τῇ ληγούσῃ, οἱ δὲ Λατῖνοι ἐν τῇ παραληγούσῃ κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς γλώττης αὐτῶν, καὶ λέγουσι, Πάπας. Πάπας ἐστὶ καὶ κύριον ὄνομα μάρτυρος, ἑορταζομένου τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τοῦ Μαρτίου. καὶ οἱ Δάκες ἕως καὶ τῆς σήμερον κύρια ὀνόματα, Πάπας, ἔχουσι πολλά. ἐλέγετο δὲ Πάπας πολλάκις ὁ Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπος ὡς ὁ Ἀθανάσιος καὶ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ, καὶ ἴδε τὴν δευτέραν ἀπολογίαν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, Κυρίῳ Πάπᾳ Ἀθανασίῳ Οὐρσάκιος καὶ Οὐάλης. Τῷ μακαρίῳ Πάπᾳ Ἀθανασίῳ Ἰσχύρας. Νικητὴς Κωνσταντῖνος μέγιστος σεβαστὸς τῷ Πάπᾳ Ἀθανασίῳ. Μακαρίῳ Πάπᾳ Ἐπισκόπῳ ἡμῶν Ἀλεξάνδρῳ οἱ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι ἐν Κυρίῳ χαίρειν. καὶ Ἐπιφάνιος Αἱρέσει ἑξηκοστῇ ἐνάτῃ ἀπὸ Νικομηδείας, Τῷ ἁγιωτάτῳ Πάπᾳ. καὶ ὁ Καρθαγένης Πάπας ἐλέγετο. ἐλέγετο δὲ πολλάκις καὶ ὁ Ῥώμης Ἐπίσκοπος Πάπας. Ἔτι Πάπας εἶπον τινὲς πολλοὺς Ἐπισκόπους, σεμνύνοντες αὐτοὺς τῷ ὀνόματι τούτῳ ὡς πατέρα σημαίνοντι, καθὼς ὁ ἅγιος Λουκιανὸς γράφων ἐπὶ Διοκλητιανοῦ εἰς τοὺς Ἀντιοχεῖς διὰ τὸ μαρτύριον Ἀνθίμου Ἐπισκόπου Νικομηδείας, εἶπεν αὐτὸν Πάπαν. καὶ ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος τὸν Κύπρου Ἐπιφάνιον ἔγραφε Πάπαν. καὶ οἱ Ἀλεξανδρινοὶ ἐπανελθόντι τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἀπὸ τῆς ἐξορίας ἔλεγον αὐτῷ, Ἐψώνισας Πάπα τοὺς ἐχθροὺς σου. Ἴσον ἐπιστολῆς Νεστορίου πρὸς τὸν Πάπαν Κύριλλον. Σύνοδος τρίτη μέρει πρώτῳ. Θωμᾷ Πάπᾳ Ἱεροσολύμων. ἐπιστολὴ πρὸς Ἀρμενίους. εἶτα τοῖς καλουμένοις ἰδιαίτερον Πάπας, οἷον τῷ Ἀλεξανδρείας καὶ τῷ Ῥώμης ἔλεγον τοῦτο κατὰ καιροὺς καὶ οὐ πάντοτε. διὸ εἰ καὶ εἰς τὰς Λατινικὰς εἴρηται, εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἱστορίας ὅμως οὐχ εὑρίσκομεν ῥηθῆναι τὸν Ῥώμης, Πάπαν, ἐν Συνόδῳ. ἀλλ' ἢ πρῶτον ἐν τῇ ἐν Καρθαγένῃ. εἶτα ἐν τῇ τρίτῃ Οἰκουμενικῇ πράξει τρίτῃ εἶπον οἱ Τοποτηρηταὶ τοῦ Ῥώμης τὸν Ἐπίσκοπον Ῥώμης, Πάπαν. εἰς δὲ τὴν τετάρτην Οἰκουμενικὴν ἐν ταῖς ἀναβοήσεσι (λέγω δὲ ἀναβοήσεις, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι θερμοτέρως εὐφήμουν τοὺς Βασιλεῖς καὶ τινὰς τῶν θερμοτέρως ἐπιμελουμένων περὶ τῆς πίστεως Ἐπισκόπους) ἡ πᾶσα Σύνοδος ἐπεκραύγασε ταῦτα, Αὕτη ἡ πίστις τῶν ὀρθοδόξων, οὕτω πάντες πιστεύομεν, ὁ Πάπας Λέων οὕτω πιστεύει, Κύριλλος οὕτως ἐπίστευσεν, ὁ Πάπας οὕτως ἡρμήνευσεν, ἐῤῥέθη ὁ Ῥώμης Πάπας, ἀλλ' εἰς τὴν γραφὴν ἣν ἔπεμψεν ἡ Σύνοδος πρὸς τὸν Λέοντα, καὶ εἰς τὸν Ὅρον αὐτῆς Ἀρχιεπίσκοπον εἶπεν αὐτὸν, οὐ μὴν Πατριάρχην, ἢ Πάπαν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β΄.

Περὶ τῶν ἐπιγραφομένων τῷ Πάπας ὀνόματι, καὶ τί δηλοῖ Παπᾶς.

Εἴωθε καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας ἐπιγράφεσθαι συχνότερον Πάπας, οὐχ ὅτι γε ἔλαβε τοῦτο ὁ Κύριλλος ὢν τοῦ Κελεστίνου ἐν τῇ τρίτῃ Συνόδῳ ἐπίτροπος, ἀλλ' εἶχεν αὐτὸ ἀπ' ἀρχῆς, ὡς εἴρηται. τὴν σήμερον δὲ ἐστὶν εἰς χρῆσιν ἔν τε τῷ Ῥώμης καὶ Ἀλεξανδρείας ἐκφερόμενον ὑπό τε Λατίνων καὶ Ἑλλήνων, Πάπας, ὑπὸ δὲ τῶν αὐτῶν Παπᾶς λεγόμενον, δηλοῖ τὸν Πρεσβύτερον. σημείωσαι δὲ ὅτι εἰς τὰ πεπραγμένα ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Φλαβιανοῦ κατὰ Εὐτυχοῦς, εἴρηται ὁ Εὐτυχὴς Ἱερεὺς ὢν Πάπας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ΄.

Περὶ τοῦ πόθεν ἔχει τὴν ἀρχὴν τὸ Πάπας ὄνομα, καὶ τῆς ἐκτάσεως τούτου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ χρήσεως συχνότερον ἐπὶ τῷ Ῥώμης καὶ τῷ Ἀλεξανδρείας, καὶ ὅτι γελοῖος Λαυρέντιος ὁ Μπερβερλίγγε, ἐκ τοῦ κοινοῦ μόνῳ τῷ Ῥώμης τὸ Πάπας ὄνομα δοθῆναι λέγων.

Τινὲς περὶ τοῦ Πάπα ὀνόματος λέγουσιν ὅτι ἐστὶν Ἑλληνικὸν καὶ σημαίνει πατέρα, τὰ γὰρ βρέφη τῶν Ἑλλήνων Πάπα κράζουσι τὸν πατέρα. καὶ αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες Πάππον λέγουσι τὸν τοῦ πατρὸς πατέρα. ὅθεν καὶ ὁ κωμικὸς Φιλήμων λέγει παρὰ τῷ Δειπνοσοφιστῇ Ἀθηναίῳ, Χαῖρε Πάπα φίλτατε. καὶ ὁ Ὅμηρος εἰς τὸ Σ. γράμμα τῆς Ὀδυσσείας, Πάππα φίλε. πλὴν ὅθεν καὶ εἰ ἔσχηκε τὴν ἀρχὴν, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐξετάνετο εἰς τὸν Ῥώμης καὶ εἰς τὸν Ἀλεξανδρείας, ὡς εἴρηται. καὶ περὶ μὲν τοῦ Ῥώμης λέγει ὁ Ἰουστινιανὸς εἰς τὴν ἑκατοστὴν τριακοστὴν πρώτην Νεαρὰν, Διατοῦτο θεσπίζομεν κατὰ τοὺς τῶν ἁγίων πατέρων Ὅρους τὸν ἁγιώτατον τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Πάπαν πρῶτον εἶναι πάντων τῶν Ἱερέων. καὶ ὁ Μεταφραστὴς εἰς τὸν Βίον τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου φησὶν, Οἱ πάλιν τῷ προεδρεύοντι τῆς κατὰ Ῥώμην Ἐκκλησίας,

σίας, Πάπαν αὐτὸν συνήθες ὀνομάζειν, ἐγχειρίζει τὴν ἔρευναν. καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Μανασσῆς εἰς τὸ χρονικὸν αὐτοῦ, Τῶν ἄλλων τε πρωτόαρχος τῶν ἱεροπόλων Λέων, Πάπας κατονομάζεται τῇ τῶν Ῥωμαίων γλώττῃ. καὶ Μαρτῖνον Ἐπίσκοπον Ῥώμης, Πάπαν αὐτὸν ἀποκαλεῖν οἶδε Ῥωμαίων γλῶσσα. καὶ ὁ Εὐστάθιος Ἰλιάδος Ε. Πάπας τῇ Ῥωμαίων φωνῇ Πατέρα σημαίνει. περὶ δὲ τοῦ Ἀλεξανδρείας λέγεται ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ τῆς αὐθολογίας Σωφρονίου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, Εἰς τὸν τάφον Ἰωάννου Πάπα Ἀλεξανδρέων Ἐπίγραμμα. ἀλλὰ καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Θωμᾶς, ὡς εἴρηται, Πάπας ἐκλήθη, ὡς μαρτυρεῖ καὶ Εὐτύχιος Ἀλεξανδρείας, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίον ἕβδομον. ὁ δὲ Μπερβερλινγε Λαυρέντιος λέγων ἐν τῷ ἕκτῳ Τόμῳ τοῦ Θεάτρου αὐτοῦ, ὅτι ἕως τοῦ ὀκτακοσιοστοῦ πεντηκοστοῦ ἔτους ἦν κοινὸν τὸ Πάπας ὄνομα καὶ Ἐπισκόποις καὶ Ἱερεῦσιν, εἶτα ἐδόθη μόνῳ τῷ Ῥώμης, γελοῖος δοκεῖ ἕνεκεν δύο τινῶν, πρῶτον, ὅτι ἐφ᾽ οἷς ἡ Ἐκκλησία τὸ ὄνομα ἐκέχρητο ἐξ ἀρχῆς, ἐν ἐκείνοις χρῆται καὶ μετὰ ταῦτα, ὅθεν καὶ ἕως τοῦ νῦν λέγεται ἕκαστος τῶν Ἱερέων τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Παπᾶς, ὁ Ῥώμης καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας, Πάπας. δεύτερον, ὅτι τὸ λέγεσθαι μόνον τὸν Ῥώμης Πάπαν, πόθεν ἡ ἀπόδειξις; καὶ ποία ἡ δοῦσα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος;

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ΄.

Ὅτι τὸ Πάπας ὄνομα οὐ πλεῖόν τι σημαίνει τοῦ Πατριάρχης ὀνόματος, ὡς δοκεῖ Λαυρεντίῳ, καὶ πότε πρῶτον ἐπὶ τοῦ Ῥώμης ἐρρέθη ὡς ἐπὶ Πατρός, καὶ πότε ὡς ἐπὶ Ἐπισκόπου, καὶ πότε ἀντὶ τοῦ Πατριάρχης ὀνόματος ἐλήφθη, καὶ τί δηλοῖ τὸ Πάπας ἢ μόνον ἢ μετὰ τοῦ Ἐπίσκοπος ἢ τοῦ Ἀρχιεπίσκοπος ὀνόματος λεγόμενον, καὶ ὅτι ἰδίως τοῦ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ τοῦ Πάπας μεῖζον τὸ Πατριάρχης ὄνομα.

Ὁ τοῦτο λέγων Λαυρέντιος, βούλεται δῆθεν δεῖξαι ὅτι τὸ Πάπας τοὔνομα ἐπὶ τοῦ Ῥώμης λεγόμενον, πλεῖόν τι δηλοῖ καὶ μεῖζον τοῦ Πατριάρχης ὀνόματος, ἀλλ᾽ εἰ καὶ ἀσθενές ἐστι τὸ λογίδριον τοῦτο καὶ αὐτοκατάκριτον, καὶ σαφὴς ἡ ἀλήθεια ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων, ὅμως πάλιν ῥητέον, ὅτι ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῶν Ἀποστόλων ἕως τοῦ τετρακοσιοστοῦ ἑνδεκάτου ἔτους, ἐν ᾧ ἠθροίσθη ἡ ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδος, ὁ Ῥώμης ὑπὸ πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν χρονογράφων καὶ Ἐπισκόπων καὶ Συνόδων τῶν ἀρχαίων καὶ ἑλληνικῶς συγγραψάντων (ἴσως γὰρ ὑπό τινων δυτικῶν πατέρων λατινιστὶ ἐρρέθη καὶ πρότερον, ὡς ἐλέγοντο καὶ ἄλλοι Ἐπίσκοποι ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω) Ἐπίσκοπος μόνον ἐλέγετο καὶ ἐγράφετο, εἰς δὲ τὴν Σύνοδον ταύτην ἐρρέθη Πάπας. ἐπὶ δὲ τῆς τρίτης Συνόδου πράξει τρίτῃ Φίλιππος Λεγᾶτος τοῦ Ῥώμης εἶπε τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ἐξέλαβον αὐτὸ εἰς σημασίαν τοῦ Ἐπισκόπου Ῥώμης, εἰπών, Ὁ ἅγιος καὶ μακαριώτατος Πάπας ἡμῶν, ἐπειδὴ δὲ ἐξετείνετο τὸ ὄνομα καὶ εἰς ἄλλους πολλούς, καὶ ἔτι ἵνα μή τις νομίσῃ ὅτι εἶπεν αὐτὸ περί τινος ἀνθρώπου πατρὸς καλουμένου, ἐπήγαγε, Κελεστῖνος ὁ Ἐπίσκοπος. ὁ δὲ Προϊέκτος, Λεγᾶτος καὶ οὗτος τοῦ Ῥώμης, εἰπών, Τοῦ ἁγίου Πάπα Κελεστίνου, ἐπήγαγε καὶ οὗτος διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, Τοῦ Ῥωμαίων Ἐπισκόπου. ὡς οὖν ἡ πρώτη Σύνοδος εἶπε τὸν Σίλβεστρον ἅμα Γελασίῳ, καὶ ἡ ἐν Σαρδικῇ Σύνοδος τὸν Ἰούλιον Ἐπισκόπους μόνον, ἡ δὲ δευτέρα Οἰκουμενικὴ εἶπε καὶ αὐτὴ τὸν Δάμασον ἐν τῇ πρὸς τοὺς Δυτικοὺς ἐπιστολῇ αὐτῆς συναριθμήσασα μετὰ τῶν λοιπῶν Ἐπισκόπων Ἐπίσκοπον, οὕτω καὶ ἐν τῇ τρίτῃ καὶ Κύριλλος καὶ οἱ λοιποὶ πάντες Ἐπίσκοποι, καὶ δὴ καὶ οἱ Βασιλεῖς καὶ ἡ Σύνοδος ἐν ταῖς πρὸς αὐτὸν τὸν Ῥώμης ἐπιστολαῖς οὐκ εἶπον αὐτὸν οὔτε Πατριάρχην οὔτε Πάπαν, ἀλλ᾽ ἁπλῶς Ῥωμαίων Ἐπίσκοπον, καὶ Κελεστῖνον Ἐπίσκοπον, ὡς εἶπον καὶ τοὺς λοιποὺς Πατριάρχας, ἔστι δ᾽ ὅτε εἶπον αὐτοὺς τινὲς καὶ Ἀρχιεπισκόπους, οὐ μὴν καὶ ἡ Σύνοδος ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν τὸν Ῥώμης ἐπιστολῇ. δεύτερον περὶ τῆς τετάρτης Συνόδου εἴρηται ὁ Ῥώμης παρὰ τοῦ μικροῦ Θεοδοσίου Πατριάρχης, ἐν δὲ τῇ τετάρτῃ Συνόδῳ εἴρηται ποτὲ μὲν Ἐπίσκοπος, ποτὲ δὲ Πατριάρχης, καὶ ποτὲ Ἀρχιεπίσκοπος. ἐν ταῖς ἀναβοήσεσιν ὅμως, ἤτοι ἐν ταῖς Φήμαις τῶν Βασιλέων καὶ Πατριαρχῶν ἐρρέθη ὁ Ῥώμης Πάπας, καὶ καθεξῆς ἐρρέθη ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἔν τισι Νεαραῖς Πάπας· ἐν δὲ τῇ πέμπτῃ Συνόδῳ ἔν τισι συνελεύσεσιν αὐτῆς, καὶ ἔν τισιν ἐπιστολαῖς Ἐπισκόπων ἐρρέθη Πάπας. ἐν τῇ ἕκτῃ μέντοι ἐρρέθη Πάπας ὁ Ῥώμης ὑπὸ τῶν Βασιλέων καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων Λεγάτων. ἐν δὲ τῇ ἑβδόμῃ ἐρρέθη ὑπό τινων πατέρων. ἥντινα οὖν δύναμιν εἶχε τὸ Ἐπίσκοπος ἐν τῇ πρώτῃ καὶ δευτέρᾳ καὶ τῇ τρίτῃ ταῖς Συνόδοις, καὶ τὸ Ἀρχιεπίσκοπος ἐν τῇ τετάρτῃ Συνόδῳ, εἶχε καὶ τὸ Πάπας, ῥηθὲν ἐν τῇ τετάρτῃ, καὶ ἐν τῇ πέμπτῃ ὑπ᾽ αὐτῆς καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καὶ ἐν τῇ ἕκτῃ καὶ ἑβδόμῃ ταῖς Συνόδοις, οὐ γὰρ ὁ Ῥώμης ἔλαβέ τι ἀξίωμα ὕστερον ὅπερ οὐκ ἔλαβεν ἀπὸ τῆς πρώτης Οἰκουμενικῆς, ἀλλ᾽ ἐν ἐκείναις ταῖς Συνόδοις ταὐτὸν ἐδήλου τὸ Ἐπίσκοπος καὶ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Πατριάρχης ἐν πᾶσι τοῖς Πατριαρχικοῖς θρόνοις, ὡς εἴρηται καὶ ῥηθήσεται, ἄρα καὶ ἐν αἷς ἐρρέθη μετὰ ταῦτα ὁ Ῥώμης Πάπας, ταὐτὸν ἐδήλου καὶ οὐδέν τι μεῖζον ἢ ἕτερον. εἶτα ἐν τῇ ἕκτῃ ὥσπερ ἐρρέθη ὁ Ῥώμης Πάπας, ἐρρέθη καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Πάπας ἐν τῇ δεκάτῃ τρίτῃ πράξει, καὶ ἴδε τὸν τόπον. ὡς οὖν τὸ Πάπας νοεῖται ἐν τῷ Ἀλεξανδρείας, νοεῖται καὶ ἐν τῷ Ῥώμης. ῥητέον ἔτι, καθὼς ἄλλως ἐρρέθη ὑπὸ τῆς δευτέρας Συνόδου τὸ Πατριάρχης ὄνομα, καὶ ἄλλως ἐλήφθη μετὰ ταῦτα, οὕτω καὶ τὸ Πάπας ὄνομα

εἰς

εἰς τὴν ἀρχὴν μὲν ἐξετείνετο εἰς πολλοὺς ἄλλους καὶ εἰς τὸν Ῥώμης, καὶ ἐδήλου τὸ Πατήρ, ἔπειτα δὲ ἔμεινεν ἐκ συνηθείας καὶ μόνης ἐπὶ μόνων τοῦ Ῥώμης καὶ Ἀλεξανδρείας ληφθὲν ἀντὶ τοῦ Πατριάρχης, ὅπου μέντοιγε λέγεται τὸ Πάπας καὶ Πατριάρχης ὁμοῦ, δηλοῖ τὸ Πάπας Πατήρ, τουτέστι Πατὴρ καὶ Πατριάρχης, ὅπου δὲ λέγεται ἢ μόνον τὸ Πάπας, ἢ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Πάπας, τὸ Πάπας δηλοῖ τὸ Πατριάρχης καὶ οὐδὲν ἕτερον, μάλιστα μεῖζον καὶ ἰδιαίτερον τοῖς μεγίστοις θρόνοις τὸ Πατριάρχης ὄνομα τῶν λοιπῶν, καὶ τοῦτο δηλοῦσι πάντα ἐκεῖνα, ὅθεν ὁ μέγας Γρηγόριος βιβλίῳ τρίτῳ τῶν Διαλόγων κεφαλαίῳ δευτέρῳ τοὺς Πάπας Ῥώμης Ἰωάννην καὶ Ἀγαπητὸν Πατριάρχας καλεῖ, καὶ ἐν τῇ δεκάτῃ αὐτῇ πράξει τῆς αὐτῆς Συνόδου λέγεται, Σεργίου καὶ Ὀνωρίου τῶν γενομένων Πατριαρχῶν, καὶ πράξει δευτέρᾳ τῆς ἑβδόμης Συνόδου Ἰωάννης Τοποτηρητὴς τῶν Ἀνατολικῶν Ἀρχιερέων εἶπον, Ἔλεος καὶ ἀλήθεια ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶν, ἐν μετοχῇ δὲ καὶ οἱ ἁγιώτατοι Πατριάρχαι καὶ τῆς Οἰκουμένης Ποιμένες ὑπάρχουσι καὶ λέγονται, καὶ γὰρ ἔλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν Ἀδριανὸς ὁ ἁγιώτατος Πάπας τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ Ταράσιος ὁ μακαριώτατος Πατριάρχης τῆς βασιλίδος Κωνσταντινουπόλεως, ἴδε καὶ ἄλλους μυρίους τόπους ἀνωτέρω καὶ κατωτέρω ἐν τῇ παρούσῃ ἐκκλησιαστικῇ διδασκαλίᾳ. καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς ἐπιστολῇ πρὸς Ἐπιφάνιον λέγει, Πρὸς τὸν Πάπαν Ῥώμης καὶ Πατριάρχην, καὶ διαλέξει ἑξηκοστῇ ἑβδόμῃ λέγει, Μηνᾷ οἰκουμενικῷ Ἀρχιεπισκόπῳ καὶ Πατριάρχῃ. ἰδοὺ λοιπὸν πάντων τῶν ὀνομάτων, καὶ ἰδίως τοῦ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Πάπας μεῖζον τὸ Πατριάρχης, εἰ δὲ καὶ ὁ Πάπας αὐχεῖ ὅτι μόνος καλεῖται Ποντίφεξ, ἤτοι Ἀρχιερεὺς, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ Πατριαρχικοὶ θρόνοι Ἀρχιερατικοὶ καλοῦνται κατ' ἐξαίρετον λόγον, καὶ ἴδε τὸν Φώτιον ἀναγνώσει διακοσιοστῇ πεντηκοστῇ ὀγδόῃ, καὶ ἄλλους μυρίους πατέρας, καὶ τὰς ἐπιστολὰς τοῦ ἁγίου Ταρασίου πρὸς τοὺς Πατριάρχας τῆς Ἀνατολῆς, καὶ τὴν ἐκείνων πρὸς αὐτὸν, κειμένην ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς ἑβδόμης Συνόδου, καὶ τὴν ἐπὶ Φωτίου Σύνοδον, καὶ αὐτὴν τὴν κατὰ Φωτίου ἀνωτέρω βιβλίῳ ἑβδόμῳ, καὶ κατωτέρω κεφαλαίῳ τετάρτῳ Παραγράφῳ πέμπτῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Ὅτι Πάπας καὶ Πατριάρχης, Πατὴρ καὶ Πατριάρχης, καὶ Πατὴρ Πατέρων ταυτοσήμαντα. καὶ τί δηλοῖ παρὰ Λατίνοις Πάπας, παρ' Ἑβραίοις Πατριάρχης, καὶ παρ' ἡμῖν Ἀρχιεπίσκοπος.

Εἰ καὶ ἐρρέθησαν ὁ Ῥώμης καὶ Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων Πάπαι καὶ Πατριάρχαι, καὶ οὐκ ἐκλήθησαν οὕτως ὁ Ἀντιοχείας καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι ὁ μὲν Ἀντιοχείας λέγεται Πατὴρ καὶ Πατριάρχης, ὅπερ ταὐτόν ἐστι τῷ Πάπας καὶ Πατριάρχης, ὁ δὲ Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ Καππάδοκος καὶ ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ Μηνᾶ ταῖς Συνόδοις Πατὴρ Πατέρων, ὡς ἐρρέθη καὶ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ὁ Ῥώμης Ἀγαπητός. προσεκτέον ὅμως, ὅτι ἐκ τούτου οὐ λαμβάνεταί τι ἰδικὸν ἀξίωμα οὔτε ἐν τῷ Ῥώμης οὔτε ἐν τῷ Κωνσταντινουπόλεως· ἐρρέθη γὰρ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας ὑπὸ τοῦ Στουδίτου Πατὴρ Πατέρων, ὡς δὲ λαμβάνεται ἐν τούτῳ, οὕτω καὶ ἐν ἐκείνοις, τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ Θεόδωρος Ἀντιοχείας ὁ Βαλσαμὼν ἐν τῇ μελέτῃ λέγων, Πάπας παρὰ Λατίνοις κέκληται ὁ Πατὴρ τῶν Πατριῶν, καὶ παρὰ Ἰουδαίοις Πατριάρχης, ἤτοι ὁ Ἄρχων, ὁ Πατὴρ τῶν Πατριῶν, καὶ Ἀρχιεπίσκοπος ὁμοίως ὁ Πατὴρ τῶν Ἐπισκόπων. κἂν γοῦν ὦσι τοῦ Πάπα, τοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τὰ σημαινόμενα τῇ διαλέκτῳ διάφορα, ἀλλὰ τῇ δυνάμει (ἐπὶ τῶν Πατριαρχῶν) κατὰ μηδὲν διαφέρει, διὸ καὶ πάντες κοινῷ ὀνόματι Πατριάρχαι κατονομάζονται. καὶ μετωνομάσθησαν οὖν οἱ ἐν ταύταις ἀρχιερατεύοντες Ἀρχιεπίσκοποι, ἤτοι ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων, ἀρχαὶ δηλονότι καὶ κεφαλαὶ πολλῶν Ἐπισκόπων, ταὐτὸν δ' εἰπεῖν καὶ Πατριάρχαι. ἐρρέθη δὲ πρῶτον τὸ Πατὴρ Πατέρων καὶ τὰ λοιπὰ τοιαῦτα ὀνόματα εἰς ἐκεῖνα τὰ πατριαρχικὰ πρόσωπα, Ἰωάννου, Μηνᾶ καὶ Ἀγαπητοῦ διὰ τὴν δραστικωτάτην ἐνέργειαν καὶ διακαεστάτην φροντίδα, ἣν εἶχον ἐκεῖνοι εἰς καθαίρεσιν μὲν τῶν Αἱρετικῶν, βεβαίωσιν δὲ τῆς ὀρθοδοξίας οὐ μόνον εἰς τὰς ἰδίας Ἐπαρχίας, ἀλλὰ σχεδὸν εἰς πᾶσαν τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, καθὼς θερμότατα καὶ ἐπιμελέστατα ἐνήργει ὁ τὰ πάντα ἁγιώτατος ὁ μέγας Λέων ὁ Ῥώμης, ὅθεν καὶ δικαίως ἐκλήθησαν πρῶτοι οἱ τέσσαρες οὗτοι Πατέρες Πατέρων, καθολικοὶ Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι, ἐμὲν ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν πατέρων διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, εἰ καὶ οὐκ ἐρρέθησαν Οἰκουμενικοὶ Πάπαι, ἢ Πατριάρχαι, ἀλλ' ἐκλήθησαν Πατέρες Πατέρων καὶ Οἰκουμενικοὶ Διδάσκαλοι, ὡς ῥηθήσεται κατωτέρω.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ϛ'.

Ὅτι οἱ Λατῖνοι σημειοῦντες ἔξωθεν τῆς πέμπτης πράξεως τῆς ἑβδόμης Συνόδου μὴ ἀνεγνωκέναι τὸν Χαρτοφύλακα Ἀναστάσιον τὴν ἐν τῇ τοῦ Πέτρου Λεγάτου τοῦ Ῥώμης διαλαλιᾷ ῥηθεῖσαν Οἰκουμενικὸς λέξιν ἐπὶ Ταρασίῳ, ἀποδείκνυνται ἐνταῦθα σὺν ἐκείνῳ ψεῦσαι καὶ φθορεῖς τῶν πρακτικῶν τῶν Συνόδων.

Ἐν τῇ πέμπτῃ πράξει τῆς ἑβδόμης Συνόδου, ὅτε προσηνέχθη ἡ Δεσποτικὴ ἁγία Εἰκὼν εἰς προσκύνησιν,

προκατῆρξε τοῦ λόγου Πέτρος ὁ Λεγάτος τοῦ Πάπα, καὶ δὴ λέγεται ἐκεῖ οὕτω, Πέτρος ὁ ἁγιώτατος πρωτοπρεσβύτερος καὶ Τοποτηρητὴς τοῦ ἁγιωτάτου Πάπα Ῥώμης Ταρασίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, καὶ πάσῃ τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ. εἰς ταύτην οὖν τὴν διαλαλιὰν ἐσημειώσαν ἔξωθεν οἱ παπισταὶ, ὅτι ταύτην τὴν λέξιν (Οἰκουμενικὸς) ὁ ἀρχαῖος ἑρμηνεὺς Ἀναστάσιος οὐκ ἀνέγνω, καὶ ἔοικε παρεμβεβλῆσθαι. Ἀλλὰ εἰ καὶ εἰς τὸν τόπον εἴρηται περὶ τούτου τὰ εἰκότα, καὶ ἤδη ὅμως ῥητέον, ὅτι οἱ Λατῖνοι πολλὰ ἔχουσι γραφικὰ σφάλματα εἰς τὴν ἁγίαν γραφὴν, καὶ ἴδε τὸ Συνταγμάτιον Νεκταρίου Ἱεροσολύμων, οὕτω καὶ τὰ πρακτικὰ τῶν Συνόδων ἔφθειραν ἐν πολλοῖς. δεύτερον, ὁ Ἀναστάσιος οὗτος εἰ καὶ οὐκ ἐφρόνει εἶναι τὸν Πάπαν μονάρχην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐβούλετο ὅμως προτιμᾶσθαι αὐτὸν μᾶλλον τῶν Πατριαρχῶν ὡς ἡ Ὅρασις τῶν λοιπῶν αἰσθήσεων, καὶ τοιοῦτος ὢν, οὐκ ἔστι θαυμαστὸν εἰ ἐψεύσθη, φθονῶν τοῖς Ἀνατολικοῖς, καὶ ὡς χαρτοφύλαξ Ῥώμης χάριν ποιῶν τοῖς τότε Πάπαις Νικολάῳ καὶ Ἀδριανῷ, μαινομένοις ὅσῃ δύναμις κατὰ Φωτίου. εἶτα οἱ παπισταὶ ἐν μεγάλοις καὶ μάλιστα μεγίστοις πράγμασιν ἐκφέρουσιν ἱστορικοὺς ἀρχαίους καὶ ἀναμφιβόλους, ἀλλὰ τοὺς ὑποαιτίους καὶ τοὺς ἐναγομένους καὶ μεταγενεστέρους καὶ ἡμῖν παντάπασιν ἀγνώστους. τρίτον, ἐνδέχεται συκοφαντεῖσθαι τὸν Ἀναστάσιον ὑπὸ τῶν Λατίνων, εἰ δὲ μὴ, ἐψεύσθη καὶ ἐθελοντὶ ἐνανούργησε προφανῶς, καθότι, ὡς εἴρηται, ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐῤῥέθη Οἰκουμενικὸς ἐν ἔτει πεντακοσιοστῷ δεκάτῳ ὀγδόῳ ἐπὶ τῆς ἐπὶ τοῦ Καππάδοκος Συνόδου, καὶ ἐν ἔτει πεντακοσιοστῷ τριακοστῷ ἐνάτῳ ἐπὶ τῆς ἐπὶ Μηνᾶ Συνόδου, καὶ ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ καὶ Τιβερίου καὶ Ἡρακλέου τῶν Βασιλέων, καὶ ἐν πολλοῖς τόποις, καὶ ὑπὸ τοῦ Πωγωνάτου ἐν τῇ ἕκτῃ Συνόδῳ, καὶ πῶς ταῦτα εἰδὼς ὁ Ἀναστάσιος εἴρηκεν ὅτι οὐκ εἶπεν ὁ Πέτρος τὸν Ταράσιον Οἰκουμενικὸν, ἀλλὰ παρενεβλήθη ἡ λέξις; ἐν πολλοῖς καὶ μεγάλοις ἐψεύσθη ὁ Χαρτοφύλαξ τῆς Ῥώμης, ὡς εἴρηται ἡμῖν ἀνωτέρω ἐν πολλοῖς τόποις, ψευσθεὶς δὲ καὶ ἐνταῦθα, τὸ ἴδιον αὐτοῦ πεποίηκε.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ΄.

Ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸς ὄνομα οὔτε ὑπὸ Συνόδων οὔτε ὑπὸ Κανόνων ἢ διορισμῶν κοινῆς ψήφου ἐῤῥέθη τῷ Ῥώμης, ὥστε μόνον ἐκεῖνον καὶ μὴ καὶ τὸν Κωνσταντινουπόλεως Οἰκουμενικὸν λέγεσθαι, καὶ περὶ τοῦ πότε, καὶ ὑπὸ τίνων, καὶ διατί ὅ, τε Ῥώμης καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Οἰκουμενικοὶ ἐῤῥέθησαν.

Τὸ Οἰκουμενικὸς ὄνομα οὐκ ἐῤῥέθη μόνῳ τῷ Πάπᾳ, οὔτε ἐῤῥέθη ὑπὸ τῶν Συνόδων διὰ Κανόνων ἢ διορισμῶν ἢ ὑπὸ κοινῆς συνοδικῆς ψήφου, ὥστε εἶναι ἴδιον αὐτοῦ, καὶ δηλοῦν ἰδικόν τι ἀξίωμα, καὶ ἔχειν μόνον αὐτὸν τοῦτο καὶ οὐχὶ καὶ τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἢ ἄλλον τινὰ, ἀλλ᾽ ἐῤῥέθη αὐτῷ πρῶτον ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ ὑπό τινων καὶ μόνων ἠδικημένων Ἀλεξανδρινῶν εἰς λίβελλον, ὡς εἴρηται εἰς τὸν τόπον καὶ ῥηθήσεται κατωτέρω, ἡ δὲ Σύνοδος οὐκ ἐβεβαίωσε, μάλιστα δὲ βαθέως ἐσιώπησε, καὶ καθὼς ἐν αὐτῇ εἰπόντος τοῦ Ἱεροσολύμων Ἰουβεναλίου ὅτι ἐστὶν ἔθος ἀρχαῖον ἵνα κρίνηται ὁ Ἀντιοχείας εἰς τὸν Ἱεροσολύμων, ἡ Σύνοδος ἐσιώπησε, καὶ ἔμεινεν ἀβέβαιος ὁ λόγος τοῦ Ἱεροσολύμων, οὕτως ἔμεινεν ἀβέβαιος ὁ λόγος τῶν Ἀλεξανδρινῶν τῶν εἰπόντων τὸν Πάπαν Οἰκουμενικὸν Ἀρχιεπίσκοπον καὶ Πατριάρχην, ὅθεν ἡ Σύνοδος ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἣν ἔπεμψε τῷ Ῥώμης, μόνον εἶπεν αὐτὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ῥωμαίων καὶ οὐδὲν ἕτερον, τῷ δὲ Κωνσταντινουπόλεως ἐῤῥέθη πρῶτον ἐπὶ τῆς ἐπὶ τοῦ Καππάδοκος Συνόδου, οὐχ ὑπὸ τῶν τυχόντων ὡς ἐῤῥέθη τὸ πρῶτον τῷ Πάπᾳ, ἀλλ᾽ ὑπὸ τῶν πατέρων τῶν ἐλθόντων ἀπεσταλμένων ὑπὸ τῶν ἀποστολικῶν θρόνων Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, καὶ ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιδημούσης τότε Συνόδου. τὸ δεύτερον ἐῤῥέθη ὁ Ῥώμης Οἰκουμενικὸς, ἐπιδημοῦντος ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῦ Ἀγαπητοῦ, ὑπὸ Ἀρχιμανδριτῶν καὶ Μοναχῶν τινῶν, καταβοώντων Σεβήρου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν Αἱρετικῶν, ἀλλὰ τῷ Κωνσταντινουπόλεως ἀφ᾽ οὗ ἤρξατο λέγεσθαι ἐπὶ τοῦ Καππάδοκος οὐκ ἔπαυσε τοῦ λέγεσθαι, ὅθεν οἱ μετ᾽ ἐκεῖνον Ἐπιφάνιος καὶ Ἄνθιμος καὶ Μηνᾶς καὶ Εὐτύχιος ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ ἔν τε Νεαραῖς καὶ Ἠδίκτοις Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι ἐκλήθησαν. τρίτον, ἐῤῥέθη τῷ Ῥώμης ἐν τῇ ἕκτῃ Συνόδῳ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου ἀλλ᾽ οὐ μόνῳ, ἔγραψε γὰρ εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν Σάκραν, Τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικῷ Πάπᾳ Ἀγάθωνι, ἀλλ᾽ ἔγραψεν ἐν ταυτῷ καὶ εἰς τὴν πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Σάκραν, Γεωργίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, καὶ ταῦτα μὲν ὁ Αὐτοκράτωρ, ἡ δὲ Σύνοδος γράψασα τῷ Ἀγάθωνι, οὐκ εἶπεν αὐτὸν Οἰκουμενικὸν, ἀλλὰ μόνον, Τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ Πάπᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνι. Ἔτι πράξει ὀγδόῃ τῆς αὐτῆς Συνόδου ἐρωτηθέντες οἱ πατέρες παρὰ τοῦ Βασιλέως, Εἰ δέχονται τὰ ἀπὸ τῆς Ῥώμης ἀπεσταλμένα γράμματα, καὶ ἀποκριθέντες ὅτι δέχονται αὐτὰ, οὐκ εἶπον τὸν Ῥώμης Οἰκουμενικὸν, ἀλλὰ μόνον Πάπαν. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ πράξει τῆς ἑβδόμης Συνόδου ἀναγνωσθεισῶν τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Πάπα πρὸς τοὺς Βασιλεῖς καὶ τὸν Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐρωτησάντων Πέτρου καὶ Πέτρου τῶν Τοποτηρητῶν τοῦ Ῥώμης τοὺς πατέρας, Εἰ δέχονται ταύτας, ἀπεκρίθησαν ὅτι δέχονται, ἀλλὰ πάντες μὲν εἶπον τὸν Ῥώμης μόνον ἁγιώτατον Πάπαν, τὸν δὲ Ταράσιον εἶπον οἱ

πλεῖστοι

πλείους Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην. ἀλλὰ δὴ καὶ ἐν τῇ τρίτῃ πράξει ἀναγνωσθεισῶν τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τοὺς τῆς Ἀνατολῆς Πατριάρχας, καὶ τῆς ἐπιστολῆς τῶν Ἀρχιερέων τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τὸν Ταράσιον, καὶ τοῦ Συνοδικοῦ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, οἱ πατέρες τῆς Συνόδου δεχόμενοι ταῦτα, πάντες σχεδὸν ἐν ταῖς ἰδίαις διαλαλιαῖς εἶπον τὸν Ταράσιον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ὡς εἶπον αὐτὸν καὶ πάντες οἱ Ἀρχιερεῖς τῶν Ἀνατολικῶν Ἀποστολικῶν Θρόνων ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῇ αὐτῶν, κειμένῃ πράξει τρίτῃ τῆς αὐτῆς Συνόδου, ἀλλὰ καὶ ἡ Σύνοδος καὶ ὁ Ταράσιος γράψαντες πρὸς τὸν Πάπαν Ἀδριανὸν, οὐκ εἶπον αὐτὸν Οἰκουμενικὸν, ἀλλὰ μόνον ἁγιώτατον καὶ μακαριώτατον ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργὸν Πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης· οἱ οὖν εἰπόντες τὸν Πάπαν Οἰκουμενικὸν, οἱ αὐτοὶ εἶπον καὶ μάλιστα οἱ πλείους καὶ τὸν Κωνσταντινουπόλεως, ποτὲ μὲν, ὡς εἴρηται, διὰ τὸν ἐν ταῖς δυσὶ πατριαρχικοῖς θρόνοις τῶν πατριαρχευόντων ζῆλον καὶ ἄκραν ἐγκάρδιον ἐπιμέλειαν καὶ ἐνέργειαν ὑπὲρ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, ποτὲ δὲ ἐκ συνηθείας καὶ μόνης, οὐκ ἀπὸ Κανόνων, ἢ ἄλλου τινὸς ἀναγκαίου γραφικοῦ ἢ συνοδικοῦ ἢ πατρικοῦ διορισμοῦ, καὶ τί μάτην ταράττεται ὁ Πάπας διὰ τὸ ὄνομα, καὶ ὁ Ἀναστάσιος συκοφαντεῖ τὸν Πέτρον καὶ τὴν ἁγίαν Σύνοδον διὰ τὸ Οἰκουμενικός; ὅπερ εἴ τις οὕτως ἐκλάβοι, ὥστε νομίζειν ἔχειν αὐτὸ γενικῆς τινος ἐξουσίας σημασίαν ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ, πρόδηλον ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ πρόδρομος τοῦ Ἀντιχρίστου, ὡς ῥηθήσεται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η΄.

Ὅτι εἰ ἀπρεπῶς κατὰ τὸν ἐπιβαίνοντα ταῖς οἰκουμενικαῖς Συνόδοις Ἀναστάσιον οἰκουμενικὸς ὁ Κωνσταντινουπόλεως λέγεται, ἀπρεπῶς καὶ ὁ Ῥώμης, ὡς ἄμφω ὑπὸ τῶν αὐτῶν οἰκουμενικοὶ ῥηθέντες, καὶ περὶ τοῦ πῶς καλῶς καὶ πῶς κακῶς τὸ οἰκουμενικὸς ὄνομα λέγεται.

Ὁ ῥηθεὶς Βιβλιοθηκάριος Ἀναστάσιος ἐν τῷ προοιμίῳ, ὃ ποιεῖ εἰς τὴν ἑβδόμην Σύνοδον, λέγει πρὸς τὸν Πάπαν Ἰωάννην τὸν ὄγδοον, Συχνάκις οἱ Γραικοὶ ἐν ταύτῃ τῇ Συνόδῳ ἀπρεπῶς τὸν αὐτῶν Πατριάρχην Οἰκουμενικὸν καλοῦσιν, ὅμως ἐγὼ εὑρισκόμενος ἐν Κωνσταντινουπόλει, συχνάκις διὰ ταύτην τὴν ὀνομασίαν ἤλεγχον τοὺς Γραικοὺς, καὶ κατηγόρουν αὐτῶν ὑπερηφανίας καὶ αὐθαδείας, οἱ δὲ ἀπεκρίνοντο ὅτι οὐ διὰ τοῦτο Οἰκουμενικὸν ἔλεγον τὸν Πατριάρχην, ὅτι παντὸς τοῦ κόσμου ἐκράτει τὴν ἐπιστασίαν, ἀλλ᾽ ὅτι μερικῷ μέρει τοῦ κόσμου, ὃ παρὰ τῶν Χριστιανῶν κατέχεται ἐκράτει. Εἰ οὖν ὁ Ἀναστάσιος ἀσεβῶς ἀντιβαίνει τῇ ἁγίᾳ Οἰκουμενικῇ ἑβδόμῃ Συνόδῳ, καὶ μάλιστα οὐ ταύτῃ μόνῃ, ἀλλὰ καὶ τῇ ἕκτῃ (ἵν᾽ ἐάσωμεν τὰς λοιπὰς) ἐν αἷς κοινῶς ὑπὸ τῶν πατέρων ὁ Κωνσταντινουπόλεως οἰκουμενικὸς καλεῖται, αὐτὸς ὄψεται. εἰ δ᾽ ἀπρεπῶς κατ᾽ αὐτὸν ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν αὐταῖς οἰκουμενικὸς λέγεται, πάντως ἀπρεπῶς λέγεται παρ᾽ αὐτῶν οἰκουμενικὸς καὶ ὁ Ῥώμης, εἰ δ᾽ ὁ Ῥώμης πρεπόντως λέγεται, πρεπόντως καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως λέγεται, ὑφ᾽ ὧν γὰρ ὁ Ῥώμης οἰκουμενικὸς καλεῖται, ὑπ᾽ αὐτῶν τούτων καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Οἰκουμενικὸς λέγεται, εἰ μὴν καὶ ὑπὸ Κανόνων καὶ συνοδικῶν ἀποφάσεων, ὡς εἴρηται πολλάκις, ἀρκεῖ ὅμως ὅτι οὐκ ἐτόλμησεν εἰπεῖν τὸν Πάπαν οὕτω καλεῖσθαι ὡς παγκόσμιον Ἐπίσκοπον, ἀλλὰ μαρτυρεῖ ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸς οὐ βούλεται εἰπεῖν ἔχειν τινὰ ἐξουσίαν ἐπὶ πάσης τῆς Ἐκκλησίας, καθὼς τὴν σήμερον οἰκειοποιεῖται τοῦτο ὁ τῆς Ῥώμης Πάπας τῇ ὑπερηφάνῳ ἐκείνῃ καὶ αὐθάδει ἐννοίᾳ, ἢ παντὸς τοῦ κόσμου τὴν ἐπιστασίαν ἑαυτῷ ἀντιχριστιανικῶς ὑπογράφει. ὅτι δὲ τοῦτο καὶ ὁ Ἀναστάσιος οὗτος οὐκ ἐπὶ τῶν Πατριαρχῶν ἡγεῖτο τῆς Ῥώμης κατά τι εἰδικὸν ἀξίωμα, οὐδὲ μονάρχην τῆς Ἐκκλησίας τὸν Ῥώμης, μάρτυς ὁ αὐτὸς ἐν τῷ προλόγῳ τῆς κατὰ Φωτίου Συνόδου τῷ ὑπ᾽ αὐτοῦ προσφωνηθέντι πρὸς τὸν Πάπαν Ἀδριανὸν τὸν δεύτερον, Ἐπειδὴ, φησὶν, ὁ Χριστὸς ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ, ὅπερ ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία, τοσούτους Πατριαρχικοὺς θρόνους, ὅσας ἐν ἑκάστῳ τῶν ἀνθρώπων σώματι αἰσθήσεις κατέθετο, ἐπ᾽ ἀληθείας οὐδὲν ἐλλιπὲς τῇ κοινότητι τῆς Ἐκκλησίας, εἰ πάντες ἐκεῖνοι οἱ θρόνοι ἑνὸς ἦσαν θελήματος, καθότι οὐδὲν ἐλλιπές ἐστι τῇ κινήσει τοῦ σώματος, εἰ πᾶσαι αἱ πέντε αἰσθήσεις σῶαι καὶ τῆς κοινῆς ἦσαν ὑγείας, καὶ ὧν μεταξὺ θρόνων ἐπεὶ ὁ Ῥώμης ὑπερτερεῖ, οὐκ ἀναξίως τῇ ὁράσει συγκρίνεται, ἥτις κατὰ ἀλήθειαν πασῶν τῶν αἰσθήσεων ὑπέρκειται, ὀξυτέρα ἐκείνων ὑπάρχουσα, καὶ κοινωνίαν ὡς οὐδὲ μίαν μετὰ πασῶν ἐκείνων ἔχουσα· ὅτι δὲ καλῶς τὸ Οἰκουμενικὸς λέγεται ἀπὸ τοῦ ὁρίζειν πολὺ τῆς οἰκουμένης μέρος, μάρτυς ἡ ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ Σύνοδος, λέγουσα μὴ εἶναι Ἀντίχριστον τὸν καλούμενον οἰκουμενικὸν ὡς πλείστου τῆς Οἰκουμένης μέρους ἐπάρχοντα, ἀλλὰ τὸν ἁπλῶς ἁπάσης τῆς Οἰκουμένης κρατεῖν ἐθέλοντα, τοῦτον γὰρ ἀποσκυβαλίζει ὁ Διάλογος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ΄.

Ὅτι ἐκ τοῦ τὸν Ἀναστάσιον παρεικάζειν τοὺς πέντε Πατριάρχας ταῖς πέντε αἰσθήσεσιν ἐν τῷ προσεχεῖ παραγράφῳ, δείκνυται εἷς τῶν Πατριαρχῶν καὶ ἰσότιμος αὐτοῖς κατ᾽ ἀξίαν καὶ ἐξουσίαν ὁ Ῥώμης.

Εἰ καὶ ἐπαινεῖ ὁ Ἀναστάσιος τὰ οἰκεῖα, ἀρκεῖ ὅμως ὅτι μαρτυρεῖ ὅπερ ἐκράτει ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἡ Ἐκκλησία περὶ τῶν Πατριαρχῶν, καὶ γὰρ οὐ λέγει τὸν Πάπαν μόνον κυβερνήτην τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ κοινῶς τοὺς πέντε Πατριάρχας ὡς πέντε αἰσθήσεις, ὧν συμφωνούντων, οὐδὲν ἐλλείπει τῇ Ἐκκλησίᾳ. λέγων δὲ τοὺς πέντε Πατριαρχικοὺς θρόνους ἀναγκαίους ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παρὰ Θεοῦ κατασταθῆναι ὡς τὰς πέντε αἰσθήσεις ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι, ἀναλογεῖ τὸν τῆς Ῥώμης τῇ Ὁράσει, ὥστε καὶ κατ᾽ αὐτὸν οὐκ ἔστιν ὁ Ῥώμης, ἀλλ᾽ ἢ μόνον αἴσθησις μία, καὶ ἀναγκαίως χρεία καὶ τῶν λοιπῶν αἰσθήσεων οὐχ ὑποτεταγμένως, ἀλλὰ συντεταγμένως, τοιαύτη γὰρ ἡ τῶν αἰσθήσεων πρὸς ἀλλήλας σχέσις, ἤτουν ἀναλογία (εἰ γὰρ καὶ ὁ Ῥώμης δίκην τινὸς ὁράσεως προεκαθέζετο ἐν τῇ κεφαλῇ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ᾽ ἐπηκολούθει ἡ Ἀκοή, μεθ᾽ ἣν ἡ Ὄσφρησις, εἶτα ἡ Γεῦσις, καὶ τέως ἡ Ἁφή) πασῶν πρὸς ἀλλήλας συνδεδεμένων καὶ συναριθμουμένων, καὶ παρὰ τῆς μιᾶς κεφαλῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξηρτημένων καὶ προχεομένων ἐπὶ τὸ κοινὸν καὶ διακονικὸν καὶ συνεργητικὸν ἐνθύμημα τὸ σῶμα τῆς μιᾶς πίστεως, καὶ τὴν φωνὴν τὴν μίαν τῆς ἀχωρίστου ὁμολογίας καὶ τοῦ λόγου τῆς συλλειτουργοῦ διδασκαλίας, τὸ ἓν λέγω πλήρωμα τῆς αὐτοκεφαλῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι΄. ΜΕΡΟΣ Ε΄. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ τοῦ ποσαχῶς λέγεται τὸ οἰκουμενικὸς ὄνομα, καὶ τίσι τρόποις ὁ Ῥώμης καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Οἰκουμενικοὶ λέγονται.

Εἰ καὶ ἐν τῇ Καταλλαγῇ καὶ ἀνωτέρω ἐν πολλοῖς ἀρκετῶς, ὡς οἶμαι, διείληπται ἡμῖν περὶ τοῦ ὀνόματος τούτου, ῥητέον ὅμως περὶ αὐτοῦ ἰδιαίτερον πρὸς σαφεστέραν κατάληψιν. Τὸ τοίνυν ὄνομα τοῦτο, ὅσον εἰς φανέρωσιν τῆς παρούσης ὑποθέσεως, διαιρεθείη ἂν εἰς ἐννέα, πρῶτον, εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν προστάτην κατὰ τὸ εἶναι τῆς ἀξίας καὶ τῆς χάριτος, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅς ἐστι φύσει ἐξουσιοποιὸς καὶ χαριτοποιὸς καὶ προστατοποιὸς Ἀρχιερεύς, πηγὴ τῶν χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τοῦ πανταχοῦ παρόντος καὶ τὰ πάντα πληροῦντος, μόνη καθόλου καὶ ἀΐδιος καὶ κυρίως κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, μόνος ἀρχηγὸς καὶ τελειωτὴς τῆς πίστεως ἡμῶν, καὶ μόνος κυρίως Ποιμήν, ὅθεν καὶ μία ἡ ποίμνη αὐτοῦ ἅπασα ἡ Ἐκκλησία. δεύτερον, εἰς τὸ προστατεῦον οἰκουμενικῶς, ὡς προστατοδόχον καὶ ἐξουσιοδόχον καὶ χαριτοδόχον κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῶν χαρισμάτων ὧν ἐκληρώσατο παρὰ τοῦ προστατοποιοῦ Χριστοῦ, τοιοῦτον ἐστὶ τὸ Ἀποστολικὸν ἀξίωμα, κοινότατον καὶ οἰκουμενικώτατον κατὰ τὸν λόγον τῆς ἀποστολῆς, περιέχον ἐν ἑαυτῷ πάντα τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος, καὶ γὰρ κοινῶς ἕκαστος Ἀπόστολος οἰκουμενικὸς λέγεται, ὡς ἔχων τὴν ἐξουσίαν διὰ τὸν λόγον τῆς ἀποστολῆς πανταχοῦ περιέρχεσθαι, πᾶσαν γὰρ τὴν Οἰκουμένην ἐνεπιστεύθησαν, καθόλου οὐκ ἐρρέθη αὐτοῖς, ψήφῳ καὶ δοκιμασίᾳ τῶν δεῖνων Ἐπισκόπων καὶ Κληρικῶν τὸν δεῖνα προχειρίζεται ἡ θεία χάρις Ἐπίσκοπον Ῥώμης, ἢ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοὺς ἑξῆς, ἀλλὰ πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε, καίπερ οὐ πᾶσαν περιῆλθον τὴν Οἰκουμένην, ἀλλὰ κατὰ τὴν Διοίκησιν ἕκαστος ὡς ἔτυχε τὸν διαχαραχθέντα αὐτῷ τόπον καὶ χώραν σχεδὸν ἐπισκοπικῶς, διὸ καὶ Ἐπίσκοποι λέγονται οἱ Ἀπόστολοι, ἐκεῖνο μέν, Οἰκουμενικοὶ προστάται διὰ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἀποστολῆς καὶ τὴν καθόλου προνοίαν, τοῦτο δέ, Ποιμένες καὶ Ἐπίσκοποι διὰ τὴν περιήγησιν καὶ φροντίδα τῆς Ἐπισκοπῆς, καθ᾽ ἣν Οἰκουμενικοὶ προστάται οὐκ ἂν ῥηθεῖεν, ὅτι μή γε διὰ τὸν λόγον τῆς καθόλου διδασκαλίας τοῦ ὁδηγοῦντος Πνεύματος, καὶ τῆς κοινῆς πρὸς ἀλλήλους εὐδοκίας, συγκοινωνίας τε καὶ ἑνώσεως. τρίτον, λέγεται προστασία ἢ θρόνος Οἰκουμενικὸς διὰ τὴν ἔννοιαν καὶ τὸν καθόλου χαρακτῆρα τῆς μιᾶς Ἀρχιερωσύνης, κοινῶς τιθεμένης καὶ χαρακτηριζομένης ἐπὶ πάντας τοὺς κατὰ χάριν καὶ θέσιν ἐπιγινομένους Ἀρχιερεῖς, οἱ ἐνθρονιαζόμενοι δεσποτικῶς ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου Ἐπίσκοποι καὶ θεῖοι ἐπίτροποι κατὰ τὴν τάξιν τῶν Ἀποστόλων ἐν μιᾷ πίστει καὶ ὁμολογίᾳ τῇ εἰς Χριστὸν ποιμαίνουσι καὶ ποιοῦσι προνοίαν τοῦ ἐμπιστευθέντος αὐτοῖς ποιμνίου κατά τε τοὺς τόπους καὶ τὰς ἀφορισθείσας αὐτοῖς Ἐπαρχίας, καὶ οὕτω πάντες λέγονται Οἰκουμενικοί, προτιμώμενοι παρὰ Θεῷ μόνῳ λόγῳ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς συναγωνιζομένης αὐτοῖς χάριτος ἐπὶ τοῖς κατορθώμασιν, οὐ μὴν καὶ τῷ λόγῳ τῆς μιᾶς ἀξίας καὶ δωρεᾶς, κατὰ ταύτην γὰρ ἕκαστος Ἐπίσκοπος καθόλου ἐστὶν Ἐπίσκοπος, καὶ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπος. τέταρτον, λέγεται ἕκαστος Χριστιανὸς ὀρθόδοξος καθολικὸς Χριστιανὸς διὰ τὸν καθόλου λόγον τῆς καθολικῆς πίστεως καὶ καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν μίαν κεφαλὴν αὐτῆς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. πέμπτον, σημαίνει τὸν Ἱερέα ἐφ᾽ ᾧ σύμπαν λαμβάνεται καὶ τὸ ὄνομα τῆς Ἀρχιερωσύνης, καὶ σημαίνει κοινῶς τὸν οἰκουμενικὸν προστάτην, μέντοιγε ὡς Θεοσυνεχέτην, ὡς ἔχει τὸ πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῇ πρώτῃ κεφαλαίῳ δευτέρῳ, Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις. ὅπου ὁ Χρυσόστομος φησίν, Ὥσπερ κοινός τις ἐστὶ Πατὴρ τῆς Οἰκουμένης ἁπάσης ὁ ἱερεύς, πάντων τοίνυν ἄξιον αὐτὸν κήδεσθαι, καθάπερ καὶ ὁ Θεὸς ᾧ ἱερᾶται.

ἕκτον,

ἕκτον, λέγεται προστασία Οἰκουμενικὴ κατὰ τὴν πρὸς ἄλληλα διοίκησιν τῶν μελῶν τοῦ σώματος, ὡς ἔγραφεν ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ αὐτοῦ κατὰ Ἀρείου ἐπιστολῇ, Ἑνὸς σώματος ὄντος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐντολῆς τε οὔσης ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς τηρεῖν τὸν σύνδεσμον τῆς ὁμονοίας καὶ εἰρήνης, ἀκόλουθόν ἐστι γράφειν ἡμᾶς καὶ σημαίνειν ἀλλήλοις τὰ παρ' ἑκάστοις γινόμενα, ἵνα εἴτε πάσχει εἴτε χαίρει ἓν μέλος, ἢ συμπάσχωμεν ἢ συγχαίρωμεν ἀλλήλοις, οὕτω γὰρ πάντες οἱ Διδάσκαλοι ὑπερασπίζονται τῆς καθόλου Ἐκκλησίας ἐν μιᾷ Ποίμνῃ, ἐν ἑνὶ Πνεύματι, ἐν ἑνὶ Ποιμένι καὶ μιᾷ κεφαλῇ τῷ Χριστῷ συναρμολογούμενοι, ὅθεν καὶ Οἰκουμενικοὶ Διδάσκαλοι καὶ κοινοὶ πατέρες ὑπὸ πάσης τῆς Ἐκκλησίας καλοῦνται. ἕβδομον, λέγεται προστασία Οἰκουμενικὴ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, καθὸ ὑπὸ τῆς αὐτῆς πηγῆς καὶ τῆς αὐτῆς κεφαλῆς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ὥσπερ τινες πέντε αἰσθήσεις ἐκχεόμεναι ἐπὶ τὸ καθόλου σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, τῇ ἐκείνου χάριτι διοικοῦσιν αὐτὴν κατὰ τὰ κλίματα καὶ μέρη τῆς Οἰκουμένης ἐφ' ἧς διετάχθησαν. τοιαῦται εἰσὶν αἱ προεστῶσαι διοικήσεις τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας τὰ πέντε Πατριαρχεῖα καθάπερ πέντε αἰσθήσεις διακεχυμέναι καὶ διαδεδομέναι καὶ ἐπικεχορηγημέναι πρὸς ὅλον τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς γράφει καὶ ὁ Ἀντιοχείας ἁγιώτατος Πέτρος πρὸς τὸν Βενετίας καὶ ὁ Βαλσαμών, καὶ δὴ καὶ ὁ ὁμολογητὴς Θεοφάνης λέγει ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ χρονικοῦ αὐτοῦ, Τοὺς Ἀρχιερεῖς τῶν μεγάλων καὶ οἰκουμενικῶν θρόνων, Ῥώμης φημὶ Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων. τὸ αὐτὸ λέγεται καὶ ἐν τῇ ἑκατοστῇ ἐνάτῃ Νεαρᾷ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅπου ἐξίσου τοὺς πέντε πάσης τῆς Οἰκουμένης Πατριάρχας καλεῖ, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφαλαίου δεκάτου ἐνάτου Παράγραφον δεύτερον, διατὶ δὲ τῆς αὐτῆς ὄντες πάντες τάξεως οὐκ ἔτυχον τῆς αὐτῆς κλήσεως, ῥηθήσεται μεταταῦτα. ὄγδοον, ἐρρέθη οἰκουμενικὴ προστασία, διὰ τὸ ἔχειν ὑπ' αὐτὴν πολὺ τῆς Οἰκουμένης μέρος, καὶ διὰ τὴν προθυμοτέραν σπουδὴν καὶ διαπρεπεστέραν φροντίδα καὶ δραστικωτάτην ἐνέργειαν τινῶν Πατριαρχῶν εἰς καθαίρεσιν μὲν τῶν Αἱρετικῶν, βεβαίωσιν δὲ τῆς ὀρθοδοξίας οὐ μόνον εἰς τὰς ἰδίας Ἐπαρχίας, ἀλλὰ σχεδὸν εἰς πᾶσαν τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ οὕτως ἐρρέθησαν Οἰκουμενικοὶ ὁ Ῥώμης καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως. ἔνατον, λέγεται ἀπὸ προστάξεως τοῦ κριτοῦ καὶ τῶν κρινομένων, ὥσπερ ὁ Ἀλεξανδρείας διὰ τὸ κεκρικέναι τὴν διαφορὰν Βασιλείου τοῦ πορφυρογεννήτου καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Σεργίου, ὡς οἰκουμενικὰ πρόσωπα καταλλάξας, κριτὴς τῆς Οἰκουμένης ἐκλήθη.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Β'.

Ὅτι ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων μέχρι τῆς τετάρτης Συνόδου πάντες οἱ Ἀρχιερεῖς Ἐπίσκοποι ἐλέγοντο ἐπὶ μαρτυρίαις, ὧν πρώτη αἱ πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους Ῥώμης ἐπιστολαὶ Κυπριανοῦ.

Ἡμῖν περὶ τοῦ ὀγδόου μάλιστα ἐστὶν ὁ λόγος ἐπὶ τοῦ παρόντος. Ἰστέον λοιπὸν ὅτι, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων ἕως τῆς τετάρτης σχεδὸν οἰκουμενικῆς Συνόδου πάντες οἱ Ἀρχιερεῖς Ἐπίσκοποι ἐλέγοντο, οἱ δὲ Ἐπίσκοποι τῶν Μητροπόλεων ποτὲ ἐλέγοντο Ἐπίσκοποι ὡς καὶ οἱ λοιποί, καὶ ποτὲ Μητροπολῖται, ἤτοι τῶν Μητροπόλεων Ἐπίσκοποι. ὅθεν ἐν ἔτει διακοσιοστῷ πεντηκοστῷ τετάρτῳ ὁ Καρθαγένης Κυπριανὸς ἐπιστέλλων τῷ Ῥώμης ἔγραφε, Κυπριανὸς Κορνηλίῳ τῷ ἀδελφῷ ὑγιαίνειν. ὁ αὐτὸς Κυπριανὸς καὶ τριακοντατρεῖς Ἐπίσκοποι τῷ ἀδελφῷ Κορνηλίῳ, καὶ προστάττονται Κυπριανὸς καὶ τριακοντατρεῖς Ἐπίσκοποι τοῦ Ῥώμης Κορνηλίου. καὶ ἐπιστολὴ πεντηκοστὴ ὀγδόη, Κυπριανὸς μετὰ τῶν ὀπαδῶν Λουκίῳ τῷ ἀδελφῷ. καὶ ἐπιστολὴ ἑβδομηκοστὴ δευτέρα, Κυπριανὸς καὶ οἱ ὀπαδοὶ Στεφάνῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ πάντοτε ἔγραφε τῷ Ῥώμης ἀδελφὲ περιπόθητε. καὶ πρὸς Ἀντωνιανὸν περὶ Κορνηλίου τοῦ Πάπα γράφει, Μετὰ Κορνηλίου τοῦ Ἐπισκόπου ὑμῶν. καὶ ἐπιστολὴ πεντηκοστὴ δευτέρα, ἤτοι βιβλίῳ τετάρτῳ ἐπιστολὴ δευτέρα, Πρὸς Κορνήλιον τὸν ὀπαδὸν ἡμῶν.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Μαρτυρία δευτέρα ἐκ τῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου.

Ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως σύνοδος ἐν ἔτει διακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ τετάρτῳ, ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ αὐτῆς ἐπιστολῇ, Διονυσίῳ (τῷ Ῥώμης) Μαξίμῳ (Ἀλεξανδρείας) καὶ τοῖς κατὰ τὴν Οἰκουμένην πᾶσι συλλειτουργοῖς ἡμῶν Ἐπισκόποις Πρεσβυτέροις καὶ Διακόνοις. Εὐσέβιος ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας βιβλίῳ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ τριακοστῷ. ἰδοὺ ὁ Ῥώμης συναριθμεῖται μετὰ πάντων τῶν ἐν πάσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἐπισκόπων Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Μαρτυρία τρίτη ἐκ τῶν πρὸς τὸν Ῥώμης καὶ τὸν Συρρακούσης καὶ Καρθαγένης ἐπιστολῶν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου.

Ὁ

Ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐν ἔτει τριακοσιοστῷ δεκάτῳ. Κωνσταντῖνος Μιλτιάδῃ Ἐπισκόπῳ Ῥωμαίων. Κωνσταντῖνος Χρήστῳ Συρρακουσίων. Κωνσταντῖνος Καικιλιανῷ Ἐπισκόπῳ Καρθαγένης. Εὐσέβιος ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας βιβλίῳ δεκάτῳ κεφαλαίῳ πέμπτῳ. ἰδοὺ καὶ ὁ ἅγιος Βασιλεὺς ἀπαραλλάκτως γράφει τῷ Ῥώμης καὶ Συρρακούσης καὶ Καρθαγένης Ἐπισκόποις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε΄.

Μαρτυρία τετάρτη ἐκ τῆς πρὸς τὸν Ῥώμης ἐπιστολῆς τῆς ἐν Λαμψάκῳ Συνόδου τῶν Μακεδονιανῶν, καὶ ἐκ τῆς πρὸς αὐτὴν ἀποκρίσεως τοῦ Ῥώμης, διωρισμένως ἐν αὐτῇ Ἐπίσκοπον Ἰταλίας ἑαυτὸν λέγοντος.

Ἡ ἐν Λαμψάκῳ τῶν Μακεδονιανῶν Σύνοδος ὑποκριθεῖσα ὀρθοδοξίαν, ἔπεμψεν εἰς Ῥώμην πρέσβεις ὡς ἀνωτέρω βιβλίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ Παραγράφῳ τετάρτῳ, οἱ δόντες τῷ Ῥώμης λίβελλον εἶπον, Κυρίῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ Λιβερίῳ Εὐστάθιος Θεόφιλος καὶ Σιλβανὸς ἐν Κυρίῳ χαίρειν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ῥώμης πρὸς τοὺς Μακεδονιανοὺς ἔγραψε, Τοῖς ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς Εὐσταθίῳ καὶ τοῖς ἑξῆς τοῖς ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὀρθοδόξοις Ἐπισκόποις Λιβέριος Ἐπίσκοπος Ἰταλίας καὶ οἱ κατὰ τὴν Δύσιν ἐπίσκοποι. Σωκράτης βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ δωδεκάτῳ. ἰδοὺ Ἐπίσκοπος, Ἐπίσκοποι, καὶ μάλιστα διωρισμένως Ἐπίσκοπος Ἰταλίας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ς΄.

Μαρτυρία πέμπτη ἐκ τῆς περὶ τοῦ Ἀρείου ἐπιστολῆς Ἀλεξάνδρου Ἀλεξανδρείας, καὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ Ἐπισκόπους, καὶ τῆς δευτέρας Οἰκουμενικῆς πρὸς Δάμασον καὶ Ἀμβρόσιον, καὶ τῆς τοῦ Ἀμβροσίου πρὸς τὸν Ῥώμης, καὶ τῆς τοῦ μεγάλου Βασιλείου πρὸς τοὺς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας Ἐπισκόπους, καὶ τῆς Δαμάσου πρὸς τὴν ἐν Ἰλλυρικῷ Σύνοδον.

Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρείας ἐπιστολῇ περὶ τοῦ Ἀρείου, Τοῖς ἀγαπητοῖς καὶ τιμιωτάτοις συλλειτουργοῖς τῆς ἁπανταχοῦ Ἐκκλησίας. ἡ ἐν Σαρδικῇ ἐν τῇ συνοδικῇ ἐπιστολῇ τοῖς ἁπανταχοῦ Ἐπισκόποις λέγει περὶ τοῦ Ῥώμης, Ἰουλίῳ τῷ συλλειτουργῷ ἡμῶν τῷ τῆς Ῥωμαίων Ἐπισκόπῳ. ἡ δευτέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος γράφει, Τοῖς τιμιωτάτοις καὶ εὐλαβεστάτοις ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς Δαμάσῳ Ἀμβροσίῳ καὶ τοῖς ἑξῆς. ὁ ἅγιος Ἀμβρόσιος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Πάπαν, Κυρίῳ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ Σιρικίῳ Πάπᾳ Ἀμβρόσιος συνεπίσκοπος Βασιανὸς καὶ οἱ λοιποί. καὶ ἐν τῷ σώματι τῆς ἐπιστολῆς, Κύριε ἀδελφὲ ἡμῶν περιπόθητε. καὶ ἐν τῷ τέλει, Ὁ Θεὸς διατηρήσαι σε ἀδελφὲ περιπόθητε. βιβλίῳ πρώτῳ ἐπιστολῇ ἑβδόμῃ. ὁ μέγας Βασίλειος γράφει, Τοῖς κατὰ τὴν Γαλλίαν καὶ Ἰταλίαν Ἐπισκόποις, ἐν οἷς καὶ ὁ Ῥώμης. γενομένης Συνόδου ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ, ἔγραψεν ὁ Πάπας Δάμασος ἐπιστολῇ αὐτῇ οὕτως, Οἱ Ἐπίσκοποι οἱ ἐπὶ τῆς Ῥωμαίων εἰς τὸ ἱερὸν συνέδριον συνελθόντες τοῖς ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ καθεστῶσιν Ἐπισκόποις Δάμασος καὶ Οὐαλέριος καὶ οἱ λοιποὶ τοῖς ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς. Ἑρμείας βιβλίῳ ἕκτῳ καὶ εἰκοστῷ τρίτῳ. Θεοδώρητος βιβλίῳ εἰκοστῷ δευτέρῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ΄.

Μαρτυρία ἕκτη τοῦ πάντας τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ τὸν Ῥώμης Ἐπισκόπους μόνον λέγεσθαι, ἐκ τῆς ἐν τῇ τρίτῃ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ἐπιστολῆς τοῦ Κυρίλλου πρὸς Κελεστῖνον, καὶ τοῦ Ἀντιοχείας Ἰωάννου, ἐξ ὧν δείκνυται τὸν Ῥώμης ἐν ταῖς συνοδικαῖς καὶ ἰδικαῖς ἐπιστολαῖς γράφεσθαι μόνον Ἐπίσκοπον:

Ἐν τῇ τρίτῃ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ὁ ἅγιος Κύριλλος γράφει τῷ Ῥώμης, Τῷ ὁσιωτάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ πατρὶ Κελεστίνῳ. Καί, ἡ ἁγία Σύνοδος ἡ κατὰ Θεοῦ χάριν συναχθεῖσα ἐν τῇ Ἐφεσίων Μητροπόλει Κελεστίνῳ Ἐπισκόπῳ. ὁ Ἀντιοχείας Ἰωάννης, Τοῖς ὁσιωτάτοις καὶ θεοφιλεστάτοις ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς Ξύστῳ Κυρίλλῳ καὶ Μαξιμιανῷ, ἤτοι τῷ Ῥώμης Ἀλεξανδρείας καὶ Κωνσταντινουπόλεως. ἰδοὺ λοιπὸν ἔν τε συνοδικοῖς καὶ ἰδικοῖς τῶν πατέρων ἐπιστολαῖς ὁ Πάπας, ὡς εἴρηται, Ἐπίσκοπος γράφεται μόνον καὶ ἁπλοῦς ἀδελφός, καὶ συναριθμεῖται πᾶσι τοῖς Ἐπισκόποις λίαν ἀδιορίστως, ὥστε ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῶν Ἀποστόλων ἕως τῆς τετάρτης Συνόδου οὔτε πρωτόθρονος, οὔτε κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, οὔτε ἄκρος Ἀρχιερεύς, οὔτε Οἰκουμενικὸς ἐκλήθη, μάλιστα ἡ ἐν Καρθαγένῃ ἁγία Σύνοδος Κανόνι τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ ἰσχυρῶς ἀποφαίνεται ὥστε μηδένα λέγεσθαι Ἔξαρχον τῶν Ἱερέων ἢ ἄκρον Ἱερέα, ὅτις καὶ Κανόνι πεντηκοστῷ πρώτῳ τὸν Ῥώμης Σιρίκιον καὶ τὸν Μεδιολάνων Σιμπλικιανὸν ἐξίσου καλεῖ ἀδελφοὺς καὶ συνιερεῖς, καὶ πρὸς τούτοις ἐπιτάττει τῷ Ῥώμης μένειν ἐν μόνοις τοῖς ἰδίοις ὅροις, ὡς ἀνωτέρω βιβλίῳ τρίτῳ. ἐπὶ δὲ τῆς τετάρτης Συνόδου, ὡς φαίνεται πράξει τρίτῃ, Ἀλεξανδρεῖς τινὲς Θεόδωρος

Θεόδωρος καὶ Ἰσχυρίων Διάκονοι, Ἀθανάσιος Πρεσβύτερος καὶ Σωφρόνιος Χριστιανὸς δόντες τῇ Συνόδῳ κατὰ Διοσκόρου λιβέλλους εἶπον, Τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ οἰκουμενικῷ Ἀρχιεπισκόπῳ καὶ Πατριάρχῃ Λέοντι, καὶ τῇ ἁγίᾳ καὶ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ. ὥστε ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ πρῶτον οὐχ ὑπὸ τῶν πατέρων τῆς Συνόδου, ἀλλ' ὑπό τινων οὐδαμινῶν καὶ ἠναγκασμένων ἐρρέθη ὁ Ῥώμης οἰκουμενικός, ὡς εἴρηται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η΄.

Ὅτι ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων μέχρι τῆς τετάρτης Συνόδου οἱ πλείους τῶν Παπῶν ὑπὲρ τοῦ καθολικοῦ καὶ θείου δόγματος ἠγωνίσθησαν, καὶ πλέον τούτων ὁ Λέων, ὁ καὶ Οἰκουμενικὸς διὰ τὴν μέριμναν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν κληθείς.

Εἰ γὰρ καὶ μὴ πάντες, οἱ πλείους ὅμως τῶν μακαριωτάτων Παπῶν, λέγω περὶ τῶν ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων ἕως τῆς τετάρτης Συνόδου, πολλοὺς ἱδρῶτας πεποιήκασιν ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τοῦ θείου καὶ καθολικοῦ δόγματος, ὡς εἴρηται ἐν τοῖς προλαβοῦσι βιβλίοις, ὁ Πάπας ὅμως Λέων ἔδοξέ τι μεῖζον πάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ πεποιηκέναι, πρῶτον, ὅτι γινομένης τῆς ἐν Ἐφέσῳ Συνόδου, καὶ τοῦ Διοσκόρου λίαν κακούργως τὴν πίστιν ἀθετήσαντος καὶ ἀσεβῶς ἐνεργήσαντος, ὡς εἴρηται εἰς τὸν τόπον, ὁ μέγας Λέων ἔγραψε τῷ Βασιλεῖ Θεοδοσίῳ, καὶ μὴ εἰσακουσθείς, ἐδεήθη μετὰ δακρύων Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος Ῥώμης καὶ τῆς συζύγου καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἔγραψαν καὶ ἐκεῖνοι πρὸς τὸν Θεοδόσιον ἵνα γένηται Σύνοδος πληρεστέρα Οἰκουμενική, καὶ διορθωθώσῃ τὰ κακῶς πεπραγμένα, καὶ μὴ εἰσακουσθείς, ὡς εἴρηται εἰς τὸν τόπον, οὐκ ἐσιώπα, ἀλλὰ διαφόρως καὶ ὁλοψύχως ἐσπούδαζε διὰ τὴν διόρθωσιν τοῦ θείου δόγματος. δεύτερον, ὅτι ὁ μὲν Ἀλεξανδρείας Διόσκορος ἦν Αἱρετικός, ὁ δὲ Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων δυναστευθέντες ὑπὸ τοῦ Διοσκόρου ὑπέγραψαν εἰς τὴν παρανομίαν ἐκείνου, διὸ μόνος ἐμονομάχει κατὰ πάντων τῶν ἐν τῇ οἰκουμένῃ Αἱρετικῶν ὁ ἀοίδιμος, διακαῶς ἔχων πρὸς τὸν Κύριον καὶ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ. τρίτον, τοῦ Θεοδοσίου θανόντος, οὐκ ἔδωκεν ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἕως οὗ παραινέσεσι, δεήσεσιν, ἄλλαις τε διδασκαλίαις ἔπεισε τὸν Αὐτοκράτορα Μαρκιανὸν καὶ συνεστήσατο τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν Σύνοδον, καὶ εἰ καὶ εἶχε συνεργὸν τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἀνατόλιον, ὡς εἴρηται εἰς τὸν τόπον, ἀλλ' αὐτὸς ἦν μετὰ Θεὸν ὀργανικῶς διενεργῶν τὸ πλεῖον, ἕως οὗ συνέστη ἡ Σύνοδος, εἰς ἣν καιροῦ δεξάμενοι οἱ ὀρθόδοξοι συνηγωνήσαντο, καὶ οὕτως αἱ ἀμφιβολίαι ἐλύθησαν, τὸ θεῖον δόγμα ἐδιδάχθη, ἡ Αἵρεσις ἐθριαμβεύθη, καὶ οἱ ἀσθενεῖς διωρθώθησαν. ἔχων οὖν ὁ Λέων διὰ ταῦτα καὶ τὴν αὐθεντίαν ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Βασιλεὺς εἰς τὴν Σύνοδον, ἐνομίζετο μέγας τις ἐν τῇ Συνόδῳ, διὸ ἐρρέθη οἰκουμενικὸς Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Πατριάρχης οὐ κατὰ ἄλλον τινὰ τρόπον ἢ σκοπόν, ἀλλ' ἢ μόνον διότι εἶχε τὴν μέριμναν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ ἴδε καλῶς ἀνωτέρω βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον δωδέκατον.

ΒΙΒΛΙΟΝ Ι΄. ΜΕΡΟΣ Β΄. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ Ἰωάννου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Καππάδοκος, τοῦ ὑπὲρ πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ θειοτάτους καὶ ἐξαιρέτους Πατριάρχας ἐν τῷ κοινῷ τῆς Ἐκκλησίας χρηματίσαντος, καὶ ὧν ἔπραξεν ἀγαθῶν ἐν πάσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ἀλλὰ δὴ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ τῆς κτίσεως αὐτῆς ἕως Ἰουστίνου τοῦ Θρακὸς εἰ καί τινες Αἱρετικοὶ ἐγένοντο Πατριάρχαι, οἱ πλείους ὅμως καὶ σχεδὸν οἱ πάντες ἐγένοντο θειότατοι καὶ ἐξαίρετοι ἄνδρες, ὡς λέγουσιν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἱστορικοί, καὶ πολλοὶ τῶν πατέρων καὶ τῶν ἁγίων Συνόδων τὰ πρακτικά, Ἰωάννης ὅμως ὁ Καππάδοξ μέγας τῷ ὄντι καὶ ὑπὲρ πάντας σχεδὸν τοὺς πρὸ αὐτοῦ πατριάρχας γέγονεν ἐν τῷ κοινῷ τῆς Ἐκκλησίας, καίτοι ἔτος ἓν καὶ μῆνας δέκα ἐπισκοπεύσας, καὶ ὥσπερ ὁ Πάπας Λέων ἐπὶ Θεοδοσίου καὶ Μαρκιανοῦ, οὕτως ὁ Ἰωάννης ἐπὶ Ἰουστίνου τοῦ Θρακός, ὡς γὰρ ἐκεῖνος ὁ ἐκκλησιαστικὸς Γίγας πολεμουμένῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐβοήθησε, καὶ συστήσας ταῖς πρὸς τοὺς Βασιλεῖς παραινέσεσι καὶ δεήσεσι τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον, τὴν ὀρθοδοξίαν δι' αὐτῶν ἐβεβαίωσεν, οὕτως ὁ Καππάδοξ πολεμηθεῖσαν τὴν εὐσέβειαν ὑπὸ Ζήνωνος καὶ Βασιλίσκου καὶ Ἀναστασίου τῶν τριῶν Βασιλέων ἔτη τεσσαράκοντα τέσσαρα (ὁ γὰρ Ζήνων ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν ἐν ἔτει τετρακοσιοστῷ ἑνενηκοστῷ πρώτῳ, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτη εἰκοσιεπτά, καὶ ἀπέθανεν ἐν ἔτει πεντακοσιοστῷ δεκάτῳ ὀγδόῳ) ἐν τε Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Ἀντιοχείᾳ, καὶ σχεδὸν κινδυνεύουσαν πεσεῖν, ἀνέστησε, καθότι τοὺς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Αἱρεσιάρχας συνοδικῶς ἐθριάμβευσε, τὰς Ἐκκλησίας Ῥώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως τοσαῦτα ἔτη κεχωρισμένας οὔσας εἰρήνευσέ τε καὶ ἥνωσε,

ψ ψ ψ ψ ψ.

ἥνωσε, καὶ τὰς τέσσαρας ἁγίας καὶ Οἰκουμενικὰς Συνόδους καὶ τὸν μακάριον Λέοντα πρῶτος τοῖς Διπτύχοις ἐνέταξε, καὶ δὴ καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις εἰ καὶ ἡ ὀρθοδοξία ἐφυλάχθη πᾶσι τρόποις ἀσφαλής, οἱ Πατριάρχαι ὅμως ὑπὸ τοῦ Ἀναστασίου καὶ Σεβήρου κακῶς ἔπαθον, ἤδη περὶ τούτων πάντων ἀνωτέρω ἐν τῷ τετάρτῳ βιβλίῳ, ἔχων μέντοι ἐν πᾶσι τούτοις τὴν αὐθεντίαν καὶ τὴν ἄκραν βοήθειαν παρὰ τοῦ Βασιλέως Ἰουστίνου.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Διατί, καὶ παρὰ τίνων, καὶ πότε πρῶτον ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννης ὁ Καππάδοξ Πατριάρχης Οἰκουμενικὸς ἐῤῥέθη, εἶτα καὶ ὑπὸ τῆς Συνόδου, καὶ περὶ ὧν ἡ Σύνοδος τῷ Πατριάρχῃ εἶπεν, ὁ λαὸς τῷ Πατριάρχῃ, ὁ Πατριάρχης δὶς τοῖς πᾶσι καὶ αὖθις ὁ λαός.

Εἰ γὰρ καὶ εἴρηται ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ πέμπτου βιβλίου, ἀλλὰ καὶ ἤδη ῥητέον, ὅτι ὁ παρὼν Ἰωάννης Σύνοδον ἀθροίσας ἐν Κωνσταντινουπόλει, σπουδαιότατα ἐφρόντιζεν ἵνα καταβληθῇ μὲν ἡ Αἵρεσις, θριαμβεύσῃ δὲ ἡ ὀρθοδοξία. ταῦτα δὲ μαθόντες οἱ Κληρικοὶ Ἀντιοχείας καὶ οἱ ὀρθόδοξοι εἰς Βυζάντιον, τὸν Ἰωάννην ὡς ἐπιμελούμενον καὶ ὑπὲρ τοῦ θρόνου Ἀντιοχείας εἶπον πρῶτοι καὶ πρῶτον τοῦτον τὸν Κωνσταντινουπόλεως Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην· ἐν ἔτει ἀπὸ μὲν τοῦ Χριστοῦ πεντακοσιοστῷ δεκάτῳ ὀγδόῳ, ἀπὸ δὲ τῆς πρώτης Συνόδου ἑκατοστῷ ὀγδοηκοστῷ ὀγδόῳ· ἔγραψαν γὰρ εἰς λίβελλον, Τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Ἰωάννῃ καὶ τῇ ἐνδημούσῃ ἁγίᾳ Συνόδῳ· εἶπον δὲ ταῦτα ῥητῶς, Δεόμεθα τῆς ὑμετέρας ἁγίας Συνόδου ὀψὲ καὶ μόλις στῆσαι τὰ συνέχοντα κακὰ τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν καὶ πᾶσαν σχεδὸν τὴν Ἀνατολικὴν Διοίκησιν, καὶ τοῦ παμπονήρου ἀνδρὸς (Σεβήρου) ἡμᾶς ἐλευθερῶσαι, καὶ κινηθῆναι ὑμᾶς δεόντως, καὶ μὴ περιϊδεῖν ἡμῶν τὰς αἰτήσεις, ἀναγαγεῖν δὲ ταῦτα πάντα ἐπὶ τοὺς εὐσεβεστάτους ἡμῶν Βασιλεῖς, καὶ πᾶσαν τὴν αὐτῶν γαληνότητα τῆς αὐτῶν εἰς ἡμᾶς προνοίας τυχεῖν. Ἡ ἐνδημοῦσα ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδος τῷ Ἰωάννῃ. Τῷ δεσπότῃ ἡμῶν τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ πατρὶ πατέρων Ἀρχιεπισκόπῳ καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Ἰωάννῃ. Ὅτι μιᾷ φωνῇ ἐκίνησε τὸν ἀναρίθμητον μυριάδων λαόν, ὥστε ζήλῳ θείῳ τοῦτον ἐκκαυθέντα ἐπὶ πολὺ καὶ ἐπιμόνως αἰτῆσαι τὴν ὑμετέραν μακαριότητα ἐπὶ τοῦ Ἄμβωνος ἀνελθεῖν, καὶ προσφωνῆσαι ὑπὲρ τῆς ὀρθῆς πίστεως ὑπὲρ ἧς ἀεὶ ἠγωνίσασθε καὶ ἀγωνίζεσθε.

Ὁ λαός.

Πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ Βασιλέως, τῆς Αὐγούστης, καὶ τοῦ Πατριάρχου. Ἀκοινώνητοι διατί μένομεν ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη; διατὶ οὐ κοινωνοῦμεν; ἀπὸ τῶν χειρῶν σου κοινωνῆσαι θέλομεν. Ἔξελθε, ἔξελθε, ἄνελθε εἰς τὸν Ἄμβωνα, ἔξελθε, πεῖσον τὸν λαόν σου, ὀρθόδοξος εἶ, τίνα φοβῇ ἄξιε τῆς Τριάδος, τὴν ἁγίαν Σύνοδον ἄρτι κήρυξον. Ἰουστῖνε Αὔγουστε τὴν Σύνοδον Χαλκηδόνος ἄρτι κήρυξον, Σεβῆρον τὸν νέον Ἰούδαν τὸν ἐπίβουλον τῆς Τριάδος ἔξω βάλε. ἀδελφοὶ Χριστιανοὶ μία ψυχή, πίστις ἐστίν, οὐκ ἔνι ἁπλῶς.

Ὁ Πατριάρχης.

Οἴδατε τοὺς ἐμοὺς ἀγῶνας ἀγαπητοὶ οὓς καὶ ἐν τῷ πρεσβυτερίῳ ὢν κατεβαλόμην, καὶ νῦν ἀντέχου τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ ἀντέχομαι ἕως θανάτου, οὐ χρεία τοίνυν ταραχῆς ἢ θορύβου, οὔτε γάρ τι παρεβιβάσθη τῆς ὀρθῆς πίστεως, οὔτε τὴν ἁγίαν Σύνοδον τολμᾷ τις ἀναθεματίσαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν καὶ τὰς τρεῖς λοιπὰς ἁγίας Συνόδους δεχόμεθα.

Ὁ αὐτός, ἤτοι ὁ Πατριάρχης εἶπε μετὰ τὰ πολλά. Σεβῆρον, ἑπόμενοι τοῖς θείοις Κανόσι καὶ τοῖς ἁγίοις πατράσι, ἀλλότριον ἡγούμεθα, καὶ ὑπὸ τῶν θείων Κανόνων ἤδη διὰ τὰς αὐτοῦ βλασφημίας κατακριθέντα, ἀναθεματίζομεν καὶ ἡμεῖς. Καί, λαβὼν τὰ Δίπτυχα ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ἐκέλευσε ταχθῆναι τὰς ἁγίας τέσσαρας Συνόδους, καὶ τὰ ὀνόματα Εὐθυμίου καὶ Μακεδονίου καὶ Λέοντος.

Ὁ λαός.

Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὅτι ἐπεσκέψατο τὸν λαὸν αὐτοῦ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς Ἰωάννου Ἱεροσολύμων εὐχαριστικῆς ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Καππάδοκα ἕνεκεν τῆς κατακρίσεως καὶ ἀναθεματισμοῦ τοῦ Σεβήρου.

Ὁ Ἱεροσολύμων Ἰωάννης καὶ ἡ Σύνοδος αὐτοῦ ἐν τῇ ἀντιγράφῳ ἐπιστολῇ πρὸς τοῦτον τὸν Καππάδοκα καὶ τὴν αὐτοῦ Σύνοδον εὐχαριστοῦντες διὰ τὴν κατάκρισιν ἣν πεποιήκασι τῶν Αἱρετικῶν, καὶ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν τεσσάρων Συνόδων καὶ τοῦ Λέοντος, εἶπον, ἰδοὺ γὰρ ὁ Θεὸς φησὶ διὰ τοῦ Σαμουήλ, ποιῶ τὰ ἔργα μου ἐν Ἱερουσαλήμ, ὥστε παντὸς ἀκούοντος ἠχῆσαι ἀμφότερα τὰ ὦτα, ταῦτα καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν ἡμετέρων ἔργῳ προῆλθε, τὸ γὰρ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως Σεβῆρον ἀναθέματι ὑποβέβληκεν ὁ ὑμέτερος ἱερατικὸς σύλλογος.

ΠΑΡΑ-

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Περὶ τῆς συγχαρτικῆς ἐπιστολῆς τῶν τῆς δευτέρας Συρίας Ἐπισκόπων πρὸς τὸν Καππάδοκα ἕνεκεν τῆς ὑπ' αὐτοῦ ὑπερασπίσεως τῶν δογμάτων.

Οἱ πολλὰ παθόντες ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Σεβῆρον Αἱρετικῶν τοσαῦτα ἔτη τῆς δευτέρας Συρίας Ἐπίσκοποι πρὸς τὸν Ἰωάννην. Βασιλέως γὰρ πιστοῦ χρηματίζοντος καὶ τὴν καρδίαν ἐλλαμπομένου προμηθείᾳ τοῦ κρείττονος, καὶ Ἀρχιερέως ὁσίου ψήφῳ τῆς θείας χάριτος ἀναφανέντος κατὰ τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων, καὶ τῶν ἀποστολικῶν ὑπερμαχοῦντος δογμάτων, πῶς ἔνεστι μὴ λίαν εὐφραίνεσθαι.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Ὅτι εἰ καὶ ὁ Ῥώμης καὶ ὁ Ἱεροσολύμων ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας συνηγωνίσθησαν τῷ Καππάδοκι, ἀλλ' ὁ τὰ αὐτῶν διενεργῶν πανταχοῦ καὶ τελειῶν ἦν ὁ Καππάδοξ, ὅθεν καὶ ὑπὸ Συνόδων πάσης τῆς Ἀνατολικῆς Διοικήσεως οὐ μόνον Οἰκουμενικὸς, ἀλλὰ καὶ Πατὴρ Πατέρων ἐῤῥέθη, ὡς τὴν μέριμναν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐσχηκώς.

Εἰ καὶ ὁ Ῥώμης Ὁρμίσδας καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Ἰωάννης συνηγωνίσθησαν τῷ Καππάδοκι ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, ὡς μαρτυροῦσιν οἱ Κωνσταντινουπόλεως Ἐπίσκοποι Ἐπιφάνιος καὶ Μηνᾶς καὶ ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς, ὁ Ἐπιφάνιος καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδος κατὰ Σεβήρου καὶ Πέτρου περὶ τῶν τελῶν τούτων φασίν· Ὥστε ἐγκλήματος εἶναι μεγίστου τὸ μὴ τούτοις ἐξακολουθεῖν τοῖς οὐ μικροὺς ἱδρῶτας ἐσχηκόσιν ὑπὲρ τῆς κοινῆς τῶν ἁγιωτάτων Ἐκκλησιῶν εἰρήνης, καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις καὶ Πατριαρχικοῖς διαλάμψασι θρόνοις. Ὁ δὲ Μηνᾶς ἐν τῇ ψήφῳ κατὰ Σεβήρου καὶ Πέτρου πράξει πέμπτῃ, Κατεφρόνησαν μὲν (Σεβῆρος καὶ Πέτρος) τῆς ἐν τῇ Ῥωμαίων ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῶν Ἀποστόλων διαδοχῆς τὴν κατ' αὐτῶν ἀπόφασιν ποιησαμένης, παρ' οὐδὲν λογισάμενοι καὶ τὸν τῆσδε τῆς βασιλευούσης Πατριαρχικὸν θρόνον καὶ πᾶσαν τὴν ὑπ' αὐτὸν ἁγίαν Σύνοδον τήν τε αὐτοῦ τοῦ Δεσπότου καὶ Σωτῆρος τῶν ὅλων ἐν τοῖς ἁγίοις τόποις ἀποστολικὴν διαδοχὴν, καὶ πρὸς πᾶσι τούτοις τὴν πάσης τῆς Ἀνατολικῆς Διοικήσεως κατ' αὐτῶν γεγενημένην ψῆφον. Καὶ ὁ Βασιλεὺς ἐν τῇ διατάξει κατὰ τῶν εἰρημένων Αἱρετικῶν, Οὐ μὴν δὲ καὶ τὴν δικαίως ἐξενεχθεῖσαν κατὰ Σεβήρου ψῆφον τὴν ἐκ πάντων ὡς εἰπεῖν τῶν ἀρχιερατικῶν καὶ πατριαρχικῶν μετὰ καὶ τῆς μοναχικῆς συνελεύσεως προελθοῦσαν θρόνων. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτοι. Ἀλλ' ὁ Καππάδοξ τὰ παρὰ τοῦ Ὁρμίσδου ἐνήργει, τὰ παρὰ τοῦ Ἱεροσολύμων καὶ τῶν Ἀντιοχέων ἐτέλει, τὰ πεπραγμένα ἔπεμπεν ἐν Ῥώμῃ, ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἐν Τύρῳ καὶ ἀλλαχοῦ εἰς βεβαίωσιν, καὶ μετὰ μερικῆς Συνόδου ἰσχυρῶς ἀνεζωπύρησε τὴν ἐν Χαλκηδόνι. Εἶτα αὐτὴν καὶ τὰς λοιπὰς τρεῖς Συνόδους καὶ τὸν θεηγόρον Λέοντα τοῖς διπτύχοις ἐνέταξεν, ὅθεν οὐ μόνον Οἰκουμενικὸς ἐκλήθη ὡς ὁ Λέων, ἀλλὰ καὶ Πατὴρ πατέρων, καὶ οὐ μόνον ὑπὸ τεσσάρων τινῶν δυστυχῶν ὡς ὁ Λέων, ἀλλὰ ὑπὸ Συνόδων καὶ πάσης τῆς Ἀνατολικῆς Διοικήσεως, πλὴν καὶ τούτῳ οὐκ ἐῤῥέθη τὸ Οἰκουμενικὸς κατ' ἄλλην τινὰ σημασίαν ἢ σκοπὸν ἕτερον, ἀλλ' ἢ μόνον δι' ἐκεῖνον, καθ' ὃν ἐῤῥέθη καὶ τῷ Πάπᾳ Λέοντι, ἤτοι διὰ τὴν μέριμναν ἣν εἶχε πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ς'.

Ὅτι μετὰ τὸν Λέοντα μέχρι Διαλόγου ἑπτακαίδεκα Πάπαι παρελθόντες, οὐκ ἐῤῥέθησαν οἰκουμενικοὶ πλὴν τοῦ Ἀγαπητοῦ ὑπό τινων Μοναχῶν.

Μετὰ τὸν Λέοντα γεγόνασιν ἕνδεκα Πάπαι, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν οὐδὲ παρὰ τοῦ τυχόντος ἐῤῥέθη Οἰκουμενικὸς ἕως τοῦ πεντακοσιοστοῦ τριακοστοῦ ἕκτου ἔτους, ὅτε ἀνελθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ ἀοίδιμος Πάπας Ἀγαπητὸς, καὶ ἐλθόντων ἐκεῖσε τῶν Μοναχῶν Συρίας καὶ τῶν τελῶν Παλαιστινῶν, καὶ καταβοώντων Σεβήρου καὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ Αἱρετικοῦ Ἀνθίμου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἐῤῥέθη ὁ Ἀγαπητὸς ὑπὸ τῶν εἰρημένων Οἰκουμενικὸς Ἀρχιεπίσκοπος, ὡς ἀγωνισάμενος διακαεστάτῃ καρδίᾳ καὶ ἐπιμελείᾳ σπουδαιοτάτῃ ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας, ὡς ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφαλαίου ἑνδεκάτου Παραγράφῳ εἰκοστῷ πέμπτῳ. Καὶ πάλιν μετὰ τὸν Ἀγαπητὸν γεγόνασι Πάπαι ἓξ ἕως τοῦ Διαλόγου, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐῤῥέθη Οἰκουμενικὸς παρά τινος τὸ παράπαν, καίτοι τοῦ Βιγιλίου παρόντος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τῆς πέμπτης Συνόδου, ἀλλ' οὐδεὶς αὐτοῦ λόγος, μάλιστα ὡς μὴ συμφωνήσας τῇ Συνόδῳ ἐξωρίσθη, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίῳ πέμπτῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζʹ.

Ὅτι καὶ μετὰ τὸν Καππάδοκα Ἐπιφάνιος Ἄνθιμος Μηνᾶς Εὐτύχιος καὶ Ἰωάννης Οἰκουμενικοὶ ἐκλήθησαν.

Μετὰ τὸν Καππάδοκα γέγονε Κωνσταντινουπόλεως Ἐπιφάνιος Πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας ἐν ἔτει πεντακοσιοστῷ δεκάτῳ ἐνάτῳ, καὶ ἐπατριάρχευσεν ἔτη δεκαὲξ καὶ μῆνας τρεῖς, ἐκλήθη δὲ καὶ οὗτος Οἰκουμενικὸς παρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ Νεαραῖς τρίτῃ πέμπτῃ ἕκτῃ καὶ ἑβδόμῃ. μετὰ τὸν Ἐπιφάνιον ἐγένετο Κωνσταντινουπόλεως ὁ Τραπεζούντιος Ἄνθιμος, καὶ ἐστάθη μῆνας δέκα, ἐκλήθη δὲ καὶ οὗτος Οἰκουμενικὸς παρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ Νεαρᾷ ἑκκαιδεκάτῃ. μετὰ τὸν Ἄνθιμον ἐγένετο ὁ Μηνᾶς, εἶτα ὁ Εὐτύχιος καὶ Ἰωάννης, ἐκλήθησαν δὲ καὶ οὗτοι Οἰκουμενικοί, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίῳ πέμπτῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ηʹ.

Ὅτι πρῶτος Ἰωάννης ὁ Νηστευτὴς ἐν τῇ ἐπιγραφῇ αὐτοῦ ἔγραψεν ἑαυτὸν πρὸς τὸ λέγεσθαι παρ' ἄλλων Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, καὶ τί τὸ ἐπικρατῆσαν λέγεσθαι τούς τε Ῥώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχας Οἰκουμενικούς.

Ὁ Νηστευτὴς Ἰωάννης οὐκ ἠρκέσθη ἵνα γράφωσιν αὐτὸν Οἰκουμενικὸν οἱ βουλόμενοι, ἀλλὰ πρῶτος ἐν τῇ ἐπιγραφῇ αὐτοῦ ἔγραψεν ἑαυτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην. καὶ ὁ μὲν Ἐπιφάνιος ὅτι ἀκολουθήσας τῷ Καππάδοκι ἐσπούδασε κατ' ἐκεῖνον διὰ τὸ ὀρθόδοξον δόγμα, μάρτυς ἡ πρὸς αὐτὸν τοῦ Πάπα Ὁρμίσδου ἐπιστολή, κειμένη ἐν τῇ πέμπτῃ πράξει τῆς ἐπὶ Μηνᾶ Συνόδου, καὶ εἴποι τις ἄν, ὅτι οὐκ ἄτοπος ἦν τὸ κληθῆναι κἀκεῖνον Οἰκουμενικόν, πῶς δὲ ὁ Ἄνθιμος Αἱρετικώτατος ὢν ἐκλήθη οὕτω; καὶ μετὰ ταῦτα εἰ καὶ πολλοὶ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχαι ἐφάνησαν ἐν πολλοῖς δόκιμοι καὶ ἰσχυροὶ κατὰ τῶν Αἱρετικῶν, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ γεγόνασιν Αἱρετικοί, τινὲς δὲ καὶ ἀχρεῖοι, ὡς καὶ μετὰ τὸν Λέοντα καὶ Ἀγαπητὸν γεγόνασι πολλοὶ ἀξιώτατοι Πάπαι, πολλοὶ ὅμως ἐγένοντο καὶ ἐκ τούτων Αἱρετικοὶ καὶ βλάσφημοι, πολλοὶ δὲ καὶ ἀχρειέστατοι, διατί οὖν οἱ πάντες καὶ δόκιμοι καὶ ἀδόκιμοι καὶ Ῥώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχαι ἐκλήθησαν Οἰκουμενικοί; πάντως οὐ δι' ἄλλο τι, ἀλλὰ διὰ μόνην τὴν συνήθειαν, ὡς συμβέβηκε καὶ ἐν ταῖς ἔξω Ἀρχαῖς εἰς τοὺς Βασιλεῖς τῶν Αἰγυπτίων καὶ Ῥωμαίων, ὧν οἱ μὲν Πτολεμαῖοι, οἱ δὲ Καίσαρες ἐκλήθησαν, καίτοι τῶν μεταγενεστέρων Βασιλέων Αἰγυπτίων καὶ Ῥωμαίων ἀνομοίων παντάπασι γεγονότων καὶ κατὰ ἀρετὴν καὶ κατὰ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν τοῖς οὕτω πρώτως κληθεῖσι. διὰ τὴν συνήθειαν λοιπὸν ἐρρέθησαν καὶ οἱ μετὰ τὸν Ἰωάννην καὶ Ἀγαπητὸν Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ῥώμης Πατριάρχαι Οἰκουμενικοί, βοηθήσαντος αὐτοῖς καὶ τοῦ πολλοῦ τῆς Οἰκουμένης μέρους τῶν οἰκείων Διοικήσεων, ὡς εἴρηται προσεχῶς ἀνωτέρω. περὶ δὲ τῆς Οἰκουμενικῆς προσηγορίας καθαρῶς ἡ ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ Σύνοδος λέγει, μὴ εἶναι Ἀντίχριστον τὸν καλούμενον Οἰκουμενικόν, ὡς πλείστου μέρους τῆς Οἰκουμένης ἐπάρχοντα, ἀλλὰ τὸν ἁπλῶς ἁπάσης τῆς Οἰκουμένης κρατεῖν ἐθέλοντα, τοῦτο ἄρα διαπτύει καὶ σκυβαλίζει ὁ ἅγιος ἤτοι Γρηγόριος ὁ Διάλογος πράξει τετάρτῃ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θʹ.

Ὅτι διὰ τὰς δύο ἀνωτέρω αἰτίας καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἑνώσεως τῶν δύο Πατριαρχῶν Ῥώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως λέγονται ἀμφότεροι Ῥώμης παλαιᾶς καὶ νέας Οἰκουμενικοί.

Πολλάκις καλοῦνται Οἰκουμενικοὶ τῶν εἰρημένων θρόνων οἱ Ἐπίσκοποι, οὐ μόνον δι' ἃς εἴπομεν αἰτίας ὅτι καλοῦνται οἱ ἀγαθοὶ καὶ οἱ φαῦλοι, ἤτοι Αἱρετικοί, ἀλλὰ καὶ δι' ἣν αἰτίαν ἐκλήθη οὕτως ὁ Καππάδοξ καὶ ὁ Μηνᾶς, ὡς ἐκλήθησαν ἐν μὲν τῇ ἕκτῃ Συνόδῳ καὶ ὁ Ῥώμης καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ γὰρ ἔμεινεν ἡ Αἵρεσις τῶν Μονοθελητῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους Ἡρακλείου, ὅπερ ἐστὶν ἔτος σωτήριον ἑξακοσιοστὸν τριακοστόν, ἕως τῆς Πατριαρχείας τοῦ Γεωργίου, ἥτις ἐγένετο περὶ τὸ ἑξακοσιοστὸν ἑβδομηκοστὸν ἔνατον ἔτος, καὶ ἦσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριάρχαι Αἱρετικοὶ Σέργιος Πύρρος Παῦλος καὶ Πέτρος, οἵτινες εἶχον κατὰ τῆς ῥωμαϊκῆς τότε ἁγίας Ἐκκλησίας ἀδίκως μεγάλην ἀπέχθειαν καὶ μάχην. τοῦ δὲ Γεωργίου ἀκολουθήσαντος εὐθὺς τῇ γνώμῃ Αὐγούστου τοῦ Πωγωνάτου ἵνα γένηται Σύνοδος Οἰκουμενικὴ καὶ ἕνωσις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν Ῥώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως, ὁ τότε Πάπας ἐδίσταζε μήπως καὶ γένηται ἐν τῇ Συνόδῳ νεωτερισμάτι κατὰ χάριν τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν, ὅθεν ἐδέετο τοῦ Βασιλέως ἵνα φυλαχθῇ ἰσότης, διατοῦτο ὁ Βασιλεὺς ἔγραφεν ἰσχυρῶς ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν Σάκρᾳ ὅτι πάντως φυλάξει τὴν ἰσότητα. διὰ δὲ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἑνώσεως τῶν Πατριαρχῶν τῶν δύο θρόνων ἔγραφε καὶ τὸν Ῥώμης καὶ τὸν Κωνσταντινουπόλεως Οἰκουμενικούς, καὶ ἴδε βιβλίῳ ἕκτῳ τὸν τόπον. ἐν δὲ τῇ ἑβδόμῃ Συνόδῳ ἐπειδὴ ἡ ἐπιμέλεια καὶ ἡ φροντὶς ἵνα γένηται Σύνοδος Οἰκουμενικὴ καὶ ἕνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν ἦν ἀσυγκρίτως πλεῖον τῶν Βασιλέων ἢ τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ῥώμης, ἢ εἰπεῖν οἰκειότερον ἦν

μόνου

μόνου τοῦ Ταρασίου, ὡς ἐπιτοπλεῖστον ὁ Ταράσιος ἐλέγετο ἐν ἐκείνῃ τῇ Συνόδῳ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης παρὰ τῶν Βασιλέων καὶ παρὰ τῶν Πατριαρχῶν καὶ παρὰ πάντων καθάπαξ τῶν πατέρων τῆς ἁγίας ἐκείνης Συνόδου. ἃ δὲ καὶ οἱ παπισταὶ πρὸς τοῦτο ἀντιφέρονται κατὰ τὸ συνήθες αὐτῶν, ἀλλ' εἴρηται πρὸς αὐτοὺς τὰ εἰκότα καὶ περὶ τούτου ἀνωτέρω βιβλίῳ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ πρώτῳ Παραγράφῳ δεκάτῳ ἐνάτῳ, νῦν δὲ ῥητέον τὰ ἐλλείποντα τοῦ κατὰ συνέχειαν λόγου.

ΒΙΒΛΙ'ΟΥ Ι'. ΜΕ'ΡΟΣ Β'. ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Ε'.

Περὶ τῆς διαφορᾶς Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ τῶν ἁγίων, ἕνεκεν τοῦ Οἰκουμενικοῦ ὀνόματος.

Μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ Εὐτυχίου ἐγένετο Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννης ὁ Νηστευτὴς ἐν ἔτει πεντακοσιοστῷ ὀγδοηκοστῷ δευτέρῳ κατὰ τὸν Καλβίσιον, κατὰ δὲ τὸν Βαρώνιον πεντακοσιοστῷ ὀγδοηκοστῷ τρίτῳ, καὶ ἐπατριάρχευσεν ἔτη δεκατρία καὶ μῆνας πέντε. καὶ τὸν μὲν Καππάδοκα καὶ Ἀγαπητὸν καὶ τοὺς μετ' αὐτοὺς Πατριάρχας Ῥώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως τινές, ὡς εἴρηται, ἔγραφον οἰκουμενικούς, καὶ οὐ πάντοτε, ἀλλὰ ποτέ, ὡς ἐστὶ πασίδηλον ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων, οἰκουμενικὸν ὅμως τινὰ Πατριάρχην ἐπιγράφειν ἑαυτὸν ἕως τοῦ τότε καιροῦ οὐκ ἦν εἰθισμένον. ὁ Νηστευτὴς δὲ Ἰωάννης ἢ θείῳ βουλήματι, ὥστινες λέγουσι, διὰ τὸ τὸν Ῥώμης δῆθεν μέλλειν ἀφηνιάσειν, καὶ μόνον τὸν Κωνσταντινουπόλεως πρῶτον τῇ τάξει, ἤ, ὅπερ καὶ ἀληθέστερον, θείᾳ παραχωρήσει, ἵνα ἀκολουθήσωσι σκάνδαλα καὶ σχίσματα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐπεγράφετο Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μόνος αὐτός, ὁ δὲ Ῥώμης Πελάγιος ὁ δεύτερος καὶ ὁ μετ' αὐτὸν Πάπας Γρηγόριος ὁ Διάλογος ἐμάχοντο ὅση δύναμις τῷ Νηστευτῇ, ἵνα ἐάσῃ τὸν τοιοῦτον Τίτλον καὶ οὐκ εἰσηκούοντο. ἔγραφεν ὁ Διάλογος πρὸς τὸν Βασιλέα Μαυρίκιον καὶ τοὺς Πατριάρχας, καὶ οὐδὲν ἤνυε, γράφων δὲ πρὸς τὸν Βασιλέα Μαυρίκιον, ἔλεγεν, Ὁ βουλόμενος καλεῖσθαι Οἰκουμενικός, ἐστὶ πρόδρομος τοῦ Ἀντιχρίστου. πρὸς τὸν Νηστευτὴν δὲ γράφων, ἔλεγε· Μήτε ὁ Πέτρος μήτε ὁ Παῦλος ἐστὶ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ μέρη τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, καὶ κεφαλὴ μερικῶν Ἐκκλησιῶν. καὶ βιβλίῳ τετάρτῳ ἐπιστολῇ τριακοστῇ ἕκτῃ, Μηδένα λέγει τῶν πρὸ αὐτοῦ Ἐπισκόπων καθολικὸν κληθῆναι Ἐπίσκοπον. καὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας Εὐλόγιον ἐπιστολῇ, ἐπειδὴ πρὸς αὐτὸν προγράψας ὁ Εὐλόγιος Οἰκουμενικὸν ἐκάλεσεν, ἀντιγράφων ἔλεγε, Μή με καλέσῃς τοῦ λοιποῦ καθόλου Ἐπίσκοπον, τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα μυσάττομαι. μένοντος τοίνυν μετὰ τοσαῦτα τοῦ Νηστευτοῦ ἐν τῇ γνώμῃ αὐτοῦ, ὁ Διάλογος μᾶλλον δυσχεραίνων, κατέκρινε τὸν Τίτλον ἐκεῖνον, ὀνομάζων αὐτὸν βέβηλον τολμηρὸν δεισιδαίμονα ὑπερήφανον ἰοβόλον μιαρὸν βλάσφημον διαβολικὸν ἀντιχριστιανικόν, καὶ τέως ἐκήρυξεν ὅτι τὴν μιαρὰν ταύτην λέξιν ὁ δεχόμενος οὐκ ἔστιν ἄλλο, ἀλλ' ἢ προδότης τῆς πίστεως, ὅθεν ἔγραψε τῷ Ἀποκρισιαρίῳ αὐτοῦ Σαβινιανῷ ἵνα μὴ κοινωνῇ τῷ Νηστευτῇ.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ τῆς μέσον Γρηγορίου Διαλόγου καὶ Ἰωάννου Νηστευτοῦ εἰσφρησάσης ὁμωνυμίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ ὀνόματος, καὶ δηλώσεως τῆς διπλῆς αὐτοῦ σημασίας καθ' ἣν ἑκάτερος ἀληθεύει, καὶ ὅτι οὔτε οἱ Ἀπόστολοι Οἰκουμενικοὶ ἢ κεφαλαὶ λέγονται κατὰ τὸ πρῶτον σημαινόμενον αὐτοῦ, ἀλλὰ κατὰ τὸ δεύτερον, ἤτοι συνεκδοχικῶς, καὶ περὶ Συνεκδοχῆς καὶ τῶν συνεκδοχικῶς λεγομένων.

Ἰστέον ὅμως ὅτι ὁμωνυμία εἰσέφρησεν εἰς τὸ μέσον τοῦ Διαλόγου καὶ Νηστευτοῦ, ἐπειδὴ τὸ ὄνομα ΟἸΚΟΥΜΕΝΙΚΌΣ διχῶς ἐννοεῖται, ἢ γὰρ ἐκλαμβάνεται ἁπλῶς ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ, τουτέστιν εἶναί τινα Ἐπίσκοπον ἔχοντά τινα ἐξουσίαν ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ ἰδικήν, ὡς ἐροῦμεν μετὰ ταῦτα πλατύτερον ἐν ἁρμοδιωτέρῳ τόπῳ, καὶ ἀληθεύει ὁ Διάλογος, οὐδεὶς γὰρ κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἐστὶ καθόλου, ἤτοι οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ἢ διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Καππάδοκος ἐπικρατήσασαν συνήθειαν, καὶ καθ' ὅσον δηλοῖ πολὺ τῆς οἰκουμένης μέρος, ὡς εἴρηται προσεχῶς ἀνωτέρω, καὶ ἀληθεύει ὁ Νηστευτής. καὶ κατὰ μὲν τὸν πρῶτον τρόπον ὁ λεγόμενος ἢ Οἰκουμενικός, ἢ καθόλου Ἐπίσκοπος, ἢ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἢ πρῶτος θρόνος, ἢ ἄκρος Ἀρχιερεύς, ἢ πατὴρ πατέρων, ἢ Ἐπίσκοπος Ἐπισκόπων, ἢ πατὴρ Ἐπισκόπων ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ μοναρχικῶς, ἢ Ἀρχιεπίσκοπος, ἢ Ἡγεμών, ἢ Ἄρχων, ἢ ἄλλως πως τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, οὗτος ὡς ἀληθῶς ἐστὶ κατὰ τὸν Διάλογον καὶ κατὰ τὴν ἀλήθειαν ὁ πρόδρομος τοῦ Ἀντιχρίστου, καὶ μήτε ὁ Πέτρος μήτε ὁ Παῦλος ἐστὶ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ κατὰ ἀλήθειαν, κατὰ δὲ τὸν δεύτερον τρόπον συνεκδοχικῶς λέγονται καὶ ὁ Ῥώμης καὶ ὁ Κων-

Κωνσταντινουπόλεως Οἰκουμενικοί. Καὶ περὶ μὲν τῆς συνηθείας εἴπομεν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ κεφαλαίῳ, νῦν δὲ λέγομεν περὶ τῆς Συνεκδοχῆς, ἤτοι περὶ τοῦ πολλοῦ μέρους. εἰ γὰρ καὶ εἴπομεν περὶ τούτου ἀνωτέρω, ὅμως ῥητέον καὶ πάλιν πλατύτερον, καὶ πρῶτον, ὅτι εἰς τὴν τρίτην καὶ τετάρτην τὰς Οἰκουμενικάς, καὶ εἰς τινὰ πρακτικά, ὅπου οἱ Ἐπίσκοποι ἀπεκρίνοντο τῷ Αὐτοκράτορι Λέοντι διὰ τὸν Αἴλουρον, καὶ εἰς τὰς ἐπὶ τοῦ Καππάδοκος καὶ Μηνᾶ Συνόδους, καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς τόπους, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, ἐρρέθησαν οἱ Βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ θαλάσσης καὶ τῆς Οἰκουμένης καὶ παντὸς ἔθνους καὶ γένους Δεσπόται, καὶ δὴ καὶ Εὐαγρίου βιβλίῳ τρίτῳ καὶ ἑπτακαιδεκάτῳ ἐρρέθη ὁ Ζήνων τῆς οἰκουμένης Δεσπότης. ἐλέγοντο δὲ οἱ Βασιλεῖς τοιοῦτοι, διότι ἐβασίλευον πολλοῦ μέρους τῆς οἰκουμένης, τοῦτο βοηθῆσαν τῇ μετὰ τὸν Καππάδοκα συνηθείᾳ, ἐποίησεν ἵνα λέγωνται οἱ δύο οὗτοι Ῥώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχαι Οἰκουμενικοί, ἴδε καὶ ἀνωτέρω βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον δωδέκατον. δεύτερον, ὅτι ἡ Σύνοδος ἡ ἐπὶ Συμμάχου καὶ ἡ ἐν Τολέτῳ τρίτη Τοπικαὶ οὖσαι, Οἰκουμενικαὶ καλοῦνται ὑπὸ τῶν Λατίνων διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀθροισθέντων ἐκεῖ ἀπὸ πολλῶν καὶ διαφόρων ἐθνῶν, καὶ ὁ Παῦλος εἶχε τὴν μέριμναν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ ὁ Κύριλλος εἰς τὴν τρίτην Σύνοδον καλεῖ τοὺς Ἀποστόλους τῆς οἰκουμένης μυσταγωγούς, καὶ τοῦτον ἡ Σύνοδος ἐκείνη ἐκάλεσε τῆς Οἰκουμένης καθηγητήν, καὶ τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον ὁ Θεολόγος εἰς τὸ ἐγκώμιον αὐτοῦ καλεῖ τῆς Οἰκουμένης προστάτην, καὶ τὸν Κύριλλον οἱ Ἀλεξανδρινοὶ εἶπον τῆς Οἰκουμένης παιδευτήν, καὶ ὁ Χρυσόστομος τοῦ Αὐρηλίου ἐπιστολῇ ἑκατοστῇ τεσσαρακοστῇ ἐνάτῃ τὸν ὑπὲρ ἁπάσης τῆς Ἐκκλησίας πόνον ἠγάσθη, καὶ ὁ Θεολόγος πρὸς Νεοκαισαρεῖς τὴν Καισάρειαν μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν καλεῖ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γʹ.

Ὅτι τοῦ Διαλόγου πρόδρομον τοῦ Ἀντιχρίστου τὸν καλούμενον Οἰκουμενικόν, ἤτοι τῆς καθόλου Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπον λέγοντος, καὶ Στρατὸν τῆς ὑπερηφανίας τοὺς τὸν τοιοῦτον συνιστῶντας ἱερεῖς καλοῦντος, δείκνυται εἶναι τοιούτους τοὺς οὕτω νῦν καλουμένους Πάπας.

Σημειωτέον ἐνταῦθα πρῶτον, ὅτι ὁ Διάλογος ἔλεγε πρόδρομον τοῦ Ἀντιχρίστου τὸν καλούμενον Οἰκουμενικόν, ἤτοι τῆς καθόλου Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπον, καὶ ἐπειδὴ οὕτω καλοῦνται οἱ νῦν Πάπαι, ἔνοχοί εἰσιν ἐκείνων τῶν ἀποφάσεων, καὶ γὰρ τοῦτο ὅπερ ὁρίζει ὁ Γρηγόριος οὐκ ἔστιν ἑνικόν, δηλαδὴ πότερον τοῦτον ἢ ἐκεῖνον, τὸν Ἰωάννην ἢ τὸν Κυριακὸν οὐ δεῖ καλεῖσθαι Οἰκουμενικόν, ἀλλὰ κοινόν ἐστι καὶ γενικόν, καὶ οὐδ᾽ αὐτὸς ὁ Ῥώμης Ἀρχιερεὺς ἐξαιρεῖται, ὥστε λέγεσθαι αὐτὸν Οἰκουμενικόν. τοῦτο τὸ γενικὸν ζήτημα ἐκεῖνος ὁρίζει γενικῶς, ἀρνούμενος, καὶ οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις, γράφων γὰρ πρὸς τοὺς δύο Πατριάρχας Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρείας, βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ τρισκαιδεκάτῳ ἐπιστολῇ τριακοστῇ ἕκτῃ λέγει, ὅτι ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος ἔπεμψε πρὸς τὸν Ῥώμης τὰ πρακτικὰ αὐτῆς ἔχοντα τὸν ΟἸΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ τίτλον, ὅμως οὐδεὶς τῶν πρὸ αὐτοῦ ἀπεδέχθη αὐτὸν ὥστε γράφεσθαι Οἰκουμενικόν, καὶ λέγει καὶ τὸ αἴτιον, ὅτι ὁ λεγόμενος Πατριάρχης Οἰκουμενικός, ἀφαιρεῖ τὸ ὄνομα τῶν λοιπῶν Πατριαρχῶν, μὴ γένοιτο δὲ ἵνα ὁ εἷς ἀδελφὸς σμικρύνῃ τοῦ ἄλλου ἀδελφοῦ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀξίαν. ὅθεν μετὰ ταῦτα καλέσαντος δι᾽ ἐπιστολῆς αὐτὸν τοῦ Ἀλεξανδρείας Εὐλογίου Οἰκουμενικόν, λίαν ἐλυπήθη ὁ Γρηγόριος, καὶ θερμῶς παρεκάλεσεν αὐτὸν ἵνα τοῦ λοιποῦ μὴ γράψῃ αὐτὸν οἰκουμενικόν. βιβλίῳ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἐπιστολῇ τριακοστῇ. δεύτερον, ἐὰν μήτε ὁ Πέτρος μήτε ὁ Παῦλος εἰσὶ κεφαλὴ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, πολλῷ μᾶλλον οὐκ ἔστιν ὁ Ῥώμης. τρίτον, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω βιβλίῳ τρίτῳ ἐν τῇ κατὰ Φωτίου Συνόδῳ, λεγομένου συνεχέστερον τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Οἰκουμενικοῦ, ἐδυσχέραινον ἐπὶ τούτῳ ὁ Ἀναστάσιος καί τινες ἕτεροι Ῥωμαῖοι παρόντες, λέγει δὲ ὁ αὐτὸς Ἀναστάσιος (οὐκ οἴδαμεν εἰ ἀληθὲς λέγει) ὅτι εἶπον αὐτοῖς οἱ Κωνσταντινουπολῖται, αὐτὸ τὸ ὄνομα ἰσχύει εἰς μόνην τὴν Ἐπαρχίαν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὅτι ἔχει τὴν δευτέραν τάξιν μετὰ τὸν Ῥώμης, οὐ μὴν εἶπον ὅτι ἐστὶν ὁ Ῥώμης ἐπὶ τῶν λοιπῶν Πατριαρχῶν κατά τινα ἐξουσίαν ἢ δύναμιν ἢ ἐνέργειαν, ὡς ψεύδονται οἱ Λατῖνοι τοιαῦτα ἱστοροῦντες, καὶ ὁ Ἀναστάσιος τερατεύεται εἰς τὸ προοίμιον τῆς ἑβδόμης Συνόδου, οὐχ ὅτι ἐτόλμησε κἀκεῖνος εἰπεῖν τὸν Πάπαν Οἰκουμενικὸν κατά τινα γενικὴν ἐξουσίαν, ἐπειδὴ τοῦτο οὐδὲ εἰς τὸν νοῦν ἦλθε τῶν παλαιῶν, ὡς εἴρηται πολλάκις, ἀλλ᾽ ὅτι ἐπαινεῖ αὐτὸν ὑπερέχειν ὡς ἡ ὅρασις τῶν λοιπῶν αἰσθήσεων, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω. τέταρτον, αὐτοὶ οἱ Λατῖνοι οἱ λέγοντες τοῦ Ἀντιχρίστου πρόδρομον τὸν καλούμενον τῷ τοιούτῳ ὀνόματι, βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς ἀποδοχῆς ἑαυτοῦ παρὰ τῶν Ἀνατολικῶν, ἐν τῇ ἐν Λατερανῷ Συνόδῳ παρόντος Ἰννοκεντίου τοῦ τρίτου, ἔτει χιλιοστῷ διακοσιοστῷ δεκάτῳ, ὠνόμασαν τὸν Κωνσταντινουπόλεως Οἰκουμενικόν, καὶ ἐν τῇ ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδῳ ὁ Ἰωσὴφ ἐκλήθη Οἰκουμενικὸς κατὰ πρόσωπον τοῦ Εὐγενίου, οὐχ ὑπὸ ἁγιότητος τοῦ Ἰωσήφ, ὡς λέγουσιν οἱ Λατῖνοι, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀνάγκην τῶν προνομίων τοῦ θρόνου. πέμπτον, μεμφόμενος ὁ Διάλογος τὴν τότε Σύνοδον, ἣν εἴπομεν ἀνωτέρω βιβλίῳ ἕκτῳ κεφαλαίῳ δευτέρῳ συναχθῆναι περὶ τοῦ Γρηγορίου Ἀντιοχείας, μήπως καὶ ἠθροίσθη βεβαιῶσαι

τὸ, ΟἸΚΟΥΜΕΝΙΚΟ'Σ, ἔγραφε τῷ Νηστευτῇ βιβλίῳ τετάρτῳ, ὁ Βασιλεὺς τῆς ὑπερηφανίας πλησίον ἐστὶ, καὶ ὃ εἰπεῖν ἔτι ἀθέμιτον, ἱερέων αὐτῷ στρατὸς ἑτοιμάζεται. λέγομεν οὖν κατὰ τὸν ἅγιον Διάλογον, Εἰ ὁ στρατὸς τοῦ Βασιλέως τῆς ὑπερηφανίας εἰσὶν οἱ ἱερεῖς οἱ συνιστῶντες λέγεσθαι ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ τινὰ Ἐπίσκοπον καθόλου, ὁ πρῶτος δὲ τῶν τοιούτων ἱερέων ἐστὶν ὁ τοιοῦτος Βασιλεὺς, ἀλλὰ μὴν οἱ Γρηγόριοι καὶ οἱ λοιποὶ ἱερεῖς τῶν Λατίνων τοιοῦτον λέγουσι καὶ πιστεύουσιν εἶναι τὸν Πάπαν, ἄρα οἱ τοιοῦτοι στρατός εἰσι τοῦ Βασιλέως τῆς ὑπερηφανίας, ὁ Πάπας δέ ἐστιν ὁ τοιοῦτος Βασιλεύς.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Ὅτι λέγοντες οἱ Λατῖνοι τὸν Πάπαν ἀποφαινόμενον περὶ τὴν πίστιν καὶ τὰ ἤθη καὶ τὴν σκανδαλοποιὸν πρότασιν καὶ τὸν κατὰ πάσης Ἐκκλησίας δεσμὸν μὴ σφάλλειν, δείκνυνται ἐνταῦθα ἐκ τῆς καταστραφείσης καὶ καταφρονηθείσης ἐν τούτοις κρίσεως τοῦ Διαλόγου προφανῶς ψεῦσται.

Πρὸς τούτοις ῥητέον, ὅτι ἔδει βεβαίως εἶναι ταύτην τὴν κρίσιν τοῦ Διαλόγου, πρῶτον, διότι οἱ παπισταὶ λέγουσιν, Ἀδύνατόν ἐστι τὸν Πάπαν ἁμαρτάνειν ὅτε δηλοποιεῖ τι συμφωνοῦν τῇ πίστει, ἤ τι μαχόμενον τῇ πίστει, ἐνταῦθα δὲ ῥητῶς λέγει ὁ Γρηγόριος ὅτι ἐστὶ προδότης τῆς πίστεως ὁ δεχόμενος τὴν μιαρὰν λέξιν ταύτην. δεύτερον λέγουσιν, ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἵνα σφάλῃ ὁ Πάπας ὅταν διορίζῃ περὶ πραγμάτων ἀνηκόντων τοῖς ἤθεσιν, ἐνταῦθα δὲ ὁ Γρηγόριος ὀνομάζει τὴν λέξιν ταύτην βέβηλον, ὑπερήφανον, μιαρὰν, διαβολικὴν καὶ ἀντιχριστιανικήν. λέγουσι τρίτον, Ἀδύνατόν ἐστιν ἵνα σφάλῃ ὁ Πάπας ὅταν ἀποφαίνηται περί τινος προτάσεως ὅτι ἐστὶ σκανδαλοποιὸς, ἐνταῦθα δὲ ὁ Γρηγόριος οὐ μόνον ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις λέγει ὅτι οὐκ ἔστι δυνατὸν ἄνευ σκανδάλου ὀνομασθῆναι τινὰ Ἐπίσκοπον οἰκουμενικὸν, βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ τρίτῳ ἐπιστολῇ τριακοστῇ δευτέρᾳ, καὶ βιβλίῳ ἕκτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ ἐπιστολῇ δεκάτῃ. λέγουσι τέταρτον, Ὅτι ὁ Πάπας ἀδύνατόν ἐστι σφαλῆναι ὅταν ἐνοχοποιῇ δῆσαι πᾶσαν τὴν Ἐκκλησίαν, ἐνταῦθα δὲ ὁ Γρηγόριος ἔχει τοῦτον τὸν σκοπὸν, γράφων γὰρ πρὸς τοὺς Ἀνατολικοὺς λέγει, Εἴτις, ὅπερ οὐ πιστεύομεν, τῶν παρόντων γραμμάτων ἔν τινι μέρει καταφρονήσει, γνωσκέτω ἑαυτὸν τῆς κοινωνίας τοῦ μακαρίου Πέτρου τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων κεχωρισμένον, βιβλίῳ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ δευτέρῳ ἐπιστολῇ ἑβδομηκοστῇ πρώτῃ. τούτων οὕτως ἐχόντων, σημείωσαι ὀρθόδοξε ὅτι κατεστράφη ἡ κρίσις τοῦ Γρηγορίου καὶ διόλου κατεφρονήθη, πρῶτον μὲν, ὅτι οἱ διάδοχοι τοῦ Γρηγορίου θερμότατα ἥρπασαν τὸν Τίτλον, καὶ μάλιστα κατὰ τὸν ἀπηγορευμένον τρόπον. δεύτερον, ὁ Νηστευτὴς καὶ ὁ μετ' αὐτὸν Κυριακὸς περιεποιήθησαν τὸν Τίτλον, καίτοι δυσχεραίνοντος καὶ καταβοῶντος τοῦ Γρηγορίου, ὡς εἴρηται, καὶ οὐ μόνον αὐτοὶ, ἀλλὰ καὶ οἱ διάδοχοι αὐτῶν, καὶ πλὴν Φωκᾶ τοῦ τυράννου ὑπό τε Βασιλέων καὶ πάσης τῆς Ἐκκλησίας καὶ πάντων τῶν Πατριαρχῶν καὶ πάντων τῶν Χριστιανῶν ἔν τε κοιναῖς συνελεύσεσι καὶ ἰδικοῖς γράμμασιν Οἰκουμενικοὶ ἐκλήθησαν καὶ καλοῦνται, καὶ δὴ καὶ ὑπὸ τῶν Λατίνων οὕτως ἐκλήθησαν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω πολλάκις.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Ὅτι ὁ Τίτλος ὑπὸ τοῦ Διαλόγου ἐν τῷ Νηστευτῇ οὐ κατ' ἄλλην ἔννοιαν κατεκρίθη, κατ' ἄλλην δὲ εἰς τοὺς μετ' αὐτὸν διεδόθη, ὡς διαιροῦσιν οἱ παπισταὶ τὸν Πάπαν εἰς μερικὸν Διδάσκαλον καθὸ πλαίστην, καὶ εἰς κριτὴν καθὸ ἀναμάρτητον, ἀλλὰ καθ' ἣν ἐννοεῖται ὁ Οἰκουμενικὸς Ἐπίσκοπος εἶναι μόνος Ἐπίσκοπος, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν Ἐπισκόπων ἐκείνου ἐπίτροποι.

Ἀνθυποφέρουσιν οἱ Ῥωμαῖοι λέγοντες, Ὅτι κατ' ἄλλην ἔννοιαν ὁ Γρηγόριος κατέκρινε τὸν Τίτλον τοῦτον εἰς τὸν Ἰωάννην, καὶ κατ' ἄλλην διεδόθη τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ, κατεκρίθη γὰρ παρὰ τοῦ Γρηγορίου ἐννοοῦντος τὸν Οἰκουμενικὸν Ἐπίσκοπον εἶναι μόνον Ἐπίσκοπον, τοὺς δὲ λοιποὺς πάντας Ἐπισκόπους εἶναι ἐπιτρόπους αὐτοῦ. Ἀλλὰ ῥητέον πρῶτον, ὅτι ὁ Νηστευτὴς καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ οὐκ ἐφρόνησαν ποτὲ ὥστε ἐννοεῖσθαι αὐτοὺς μόνους Ἐπισκόπους, τοὺς δὲ λοιποὺς εἶναι ἐπιτρόπους αὐτῶν, ὡς μεταταῦτα ῥηθήσεται πλατύτερον. δεύτερον, ὅτε ὁ Γρηγόριος ἄνευ τοῦ μνησθῆναι αὐτὸν ποτὲ τῆς ὁμωνυμίας τῆς λέξεως, καὶ χωρὶς τοῦ διαιρῆσαι τὰς διαφόρους ἐννοίας τῆς φωνῆς κατέκρινεν αὐτὴν, ὑποθέμενος γὰρ τὴν φωνὴν ἁπλῶς καὶ συνώνυμον, ἐνόμισε τὴν σημασίαν αὐτῆς κατὰ πάντα τρόπον εἶναι ἀπρεπῆ μιαρὰν καὶ βλάσφημον. τρίτον, ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἣν γράφει πρὸς Μαυρίκιον τὸν Βασιλέα ὁ Γρηγόριος βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ τρίτῳ ἐπιστολῇ τριακοστῇ δευτέρᾳ, λόγον ποιούμενος περὶ Νεστορίου καὶ Μακεδονίου Ἀρχιεπισκόπων Κωνσταντινουπόλεως καὶ Αἱρεσιαρχῶν λέγει, Ἐάν ποτε σφάλῃ ὁ Οἰκουμενικὸς Ἐπίσκοπος, πᾶσα ἡ Ἐκκλησία ἀπολεῖται, καὶ διατοῦτο οὐ πρέπον ἐστὶν ἵνα τὶς λέγηται Οἰκουμενικὸς, πλὴν πῶς οὐκ ἐγίνωσκεν ὁ Γρηγόριος ἵνα ποιήσῃ διαίρεσιν καθὼς ποιοῦσιν οἱ νεώτεροι σοφοὶ τῶν παπιστῶν τῶν σφαλμά-

των δηλονότι ἐκείνων, ἄλλα ποιεῖ Ἐπίσκοπός τις ὡς μερικὸς Διδάσκαλος, καὶ τῶν σφαλμάτων ἐκείνων, ἄλλα ποιεῖ τὶς ὡς κριτὴς τῆς Ἐκκλησίας; καὶ ἐκ τούτων ἐστὶ δῆλον, ὅτι αἱ διαιρέσεις τῶν μετὰ τὸ σχίσμα Θεολόγων τοῦ Πάπα περὶ μοναρχίας καὶ ἀναμαρτησίας αὐτοῦ προάγονται πάντως ἐκ τῆς καρδίας τοῦ Διαβόλου.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ϛʹ.

Ὅτι ἐκ τοῦ τὸν Διάλογον μετὰ τὰ πολλὰ προβαλεῖν τελευταῖον κατὰ τοῦ Νησιώτου τὴν συνοδικὴν κρίσιν, δείκνυται ἡ καταστροφὴ τῆς μοναρχίας τοῦ Πάπα.

Μικροῦ διέφυγεν ἡμᾶς τὸ μέγιστον ἐπιχείρημα κατὰ τῆς γενικῆς ἐξουσίας τοῦ Πάπα, ἀλλ' ηὐδόκησεν ὁ Θεὸς καὶ ἐμνήσθημεν αὐτοῦ. Ὁ Διάλογος γοῦν τοσαῦτα εἰπὼν καὶ πράξας κατὰ τοῦ Νησιώτου, καὶ μὴ δυνηθεὶς καταπεῖσαι αὐτὸν παραιτήσασθαι τὴν ΟἸΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ προσηγορίαν, προσέφερε κατ' αὐτοῦ τὸ μέγιστον καὶ ἔσχατον ἐπιχείρημα, ἠπείλησε γὰρ ἵνα ἀναφέρῃ τὸ πρᾶγμα πρὸς τὴν κοινότητα τῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι πρὸς τὴν Σύνοδον, λέγει γὰρ βιβλίῳ τετάρτῳ ἐπιστολῇ τριακοστῇ ὀγδόῃ, Καὶ ἡμεῖς μὲν καθ' ὧν τοσοῦτον δι' αὐτοῦ τολμήματος ἁμάρτημα γίνεται, φυλάττομεν ὃ ἡ ἀλήθεια ἐνετείλατο λέγουσα, Ἐὰν ἁμάρτῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε καὶ ἔλεγξον αὐτὸν ἀναμεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου, καὶ ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου, ἐὰν δὲ οὐκ εἰσακούσῃ, λάβε μετὰ σεαυτοῦ προσέτι ἕνα, ἢ δύο, ἵνα ἐν στόματι δύο, ἢ τριῶν μαρτύρων σταθῇ πᾶν ῥῆμα, ἐὰν δὲ καὶ τούτων οὐκ εἰσακούσῃ, εἰπὲ τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐὰν δὲ καὶ τῆς Ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ Ἐθνικὸς καὶ ὁ Τελώνης. ἐγὼ λοιπὸν διὰ τῶν ἐμῶν ἐπιστολῶν ἅπαξ καὶ δὶς ταπεινοῖς ῥήμασι τὸ ἐν πάσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἁμάρτημα διορθοῦν ἐσπούδασα, ὅ,τι μοι ἐχρῆν ταπεινῶς ποιῆσαι οὐκ ἠμέλησα. ἀλλ' εἰ ἐν τῇ ἐμῇ διορθώσει καταφρονοῦμαι, μένει ἵνα τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰπεῖν ὀφείλω. ταῦτα ὁ Γρηγόριος. ἐν οἷς σημείωσαι πρῶτον τὴν ταπεινοφροσύνην τοῦ Διαλόγου, καὶ ἐπειδὴ οἱ νῦν Πάπαι ὑπερόγκως λαλοῦσιν, οὐκ εἰσὶν ἐκείνου διάδοχοι. δεύτερον, ὅτι ἀναντίῤῥητόν ἐστιν, ἐπειδὴ ὁ Γρηγόριος προβάλλει κατὰ τοῦ Νησιώτου τὴν κρίσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι τῆς Συνόδου, ἡ Σύνοδος ἐπὶ τοῦ Πάπα καὶ οὐχ ὁ Πάπας ἐπὶ τῆς Συνόδου, καὶ οὕτω καταστρέφονται καὶ ἐν τούτῳ πάντα τὰ μηχανήματα τῶν Ῥωμαίων περὶ τῆς καινοτομηθείσης μοναρχίας καὶ ἀναμαρτησίας τοῦ Πάπα.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ιʹ. ΜΕΡΟΣ Βʹ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛʹ.

Διατί τῶν Πατριαρχῶν πάντων καὶ ἄλλων πολλῶν πατέρων Οἰκουμενικῶν κληθέντων, μόνοι ὁ Ῥώμης καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Οἰκουμενικοὶ φημίζονται.

Οἰκουμενικοὶ ἐκλήθησαν οἱ πέντε Πατριάρχαι, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω ἐν πολλοῖς, ἀλλὰ καὶ ἰδίως οἱ μεγάλοι Ἀθανάσιος, Βασίλειος, Χρυσόστομος, Κύριλλος καὶ ἄλλοι Οἰκουμενικοὶ προστάται ἐκλήθησαν, ὡς εἴρηται καὶ ῥηθήσεται ἐν τῷ ἑξῆς κεφαλαίῳ. ἔστιν ὅμως ἡ διαφορά, ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι πατέρες οἱ διαπρέψαντες τῷ λόγῳ τῆς διδασκαλίας ἐν τῷ κοινῷ τῆς Ἐκκλησίας ἐκλήθησαν καὶ καλοῦνται Οἰκουμενικοὶ προστάται καὶ Διδάσκαλοι κατὰ τὸν ἀνωτέρω ἕκτον τρόπον, οἱ δὲ Ἐπίσκοποι τῶν καθολικῶν θρόνων, ἤτοι οἱ Πατριάρχαι ἢ Πατριάρχαι καλοῦνται Οἰκουμενικοὶ κατὰ τὸν ἕβδομον τρόπον συνωνύμως καὶ διόλου ὁμοταγῶς καὶ ὁμοτίμως. φημίζονται δὲ οἱ δύο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Οἰκουμενικοὶ διὰ τῆς τάξεως τὸ καλὸν καὶ τῆς συγχύσεως τὸ ἀποτρόπαιον, καθ' ὃν τρόπον ἐῤῥέθη καὶ ὁ Πέτρος ἐν τοῖς ὁμοτίμοις καὶ ἰσοδυνάμοις Ἀποστόλοις πρῶτος, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἱερώνυμος βιβλίῳ δευτέρῳ κατὰ Ἰοβιανοῦ κεφαλαίῳ πρώτῳ λέγων, Εἰ καὶ ἐξίσου ἅπασι τοῖς Ἀποστόλοις ἡ τῆς Ἐκκλησίας ἐπεστηρίχθη δύναμις, ὅμως διὰ τοῦτο εἷς μεταξὺ τῶν δώδεκα ἐκλέγεται, ὅπως κεφαλῆς κατασταθείσης ἡ αἰτία ἀφαιρεθῇ τοῦ σχίσματος, διττὴ γὰρ ἡ τάξις, ἡ μὲν, καθ' ἣν ἡ σύγχυσις ἀποβάλλεται, περὶ ἧς ὁ Ἀπόστολος Κορινθίοις πρώτῃ κεφαλαίῳ δεκάτῳ τετάρτῳ, Τὰ πάντα φησὶ κατὰ τάξιν γινέσθω. ἡ δὲ, τὸν βαθμὸν δηλοῦσα τῆς ἱερωσύνης, καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην, ὁ Ῥώμης πρῶτος τὸ πάλαι, νῦν δὲ ὁ Κωνσταντινουπόλεως, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν, ἴσοι οἱ Πατριάρχαι. διατί οὖν ἐῤῥέθησαν οἱ δύο οὗτοι Ἐπίσκοποι Οἰκουμενικοὶ, εἴρηται ἀνωτέρω. διατὶ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι οὐ φημίζονται οὕτως, αὕτη καὶ μόνη ἐστὶν ἡ αἰτία, ὡς γὰρ οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς Θεὸς ἀκαταστασίας, ἀλλὰ Θεὸς εἰρήνης, οὕτως ἐδωρήσατο τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ φυλάττειν ἐν ἅπασι τὴν εὐταξίαν, μητέρα οὖσαν εἰρήνης καὶ σωφροσύνης, ἣν μὴ φυλάξας ὁ Ῥώμης, ἀλλὰ φρονήσας παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, αἴτιος ἐγένετο τοῦ πανολεθρίου σχίσματος, ὑφ' οὗ ἀπώλετο αὐτὸς καὶ οἱ ἀκόλουθοι αὐτοῦ.

ΠΑΡΑ-

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Β'.

Ὅτι οἱ τοῖς πέντε Πατριάρχαις τὰ πρεσβεῖα δεδωκότες Κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὡς μονὰς ἀκίνητοι εἰσὶ, καὶ μᾶλλον πάντων τῶν προνομίων τῶν ἑπομένων τῇ τάξει καὶ τῷ διορισμῷ τῶν Κανόνων ἰσχύουσι καὶ οὐ τοὔμπαλιν, καὶ ὅτι τῇ τάξει μόνῃ προτιμῶνται πρὸς ἀλλήλους οἱ Πατριάρχαι, δι' ἣν καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Οἰκουμενικὸς λέγεται, καὶ ὅτι οὐδὲ μία Σύνοδος δύναταί ποτε νομοθετῆσαι κατὰ τῶν πράξεων τῶν ἑπτὰ οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Εἴρηται βιβλίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ τρίτῳ, καὶ βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ τρίτῳ, ὅτι οἱ τέσσαρες καθολικοὶ θρόνοι καὶ πρὸ τῆς πρώτης Συνόδου εἶχον ἐκ παραδόσεως καὶ συνηθείας πρεσβεῖα ὑπεροχῆς καὶ τιμὴν ὑπέρτιμον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὐ δι' ἄλλην αἰτίαν, ἀλλὰ μόνον διὰ τὸ ἀξιόλογον τῶν πόλεων. ἀπὸ δὲ τῆς πρώτης Συνόδου ἔλαβον καὶ διὰ Κανόνων τὰ πρεσβεῖα καὶ τὴν τάξιν, πληρέστερον μέντοι καὶ πεπλατυσμένως, ὡς ἔλαβεν αὐτὰ καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως παρὰ τῆς δευτέρας. εἰσὶ δὲ Κανόνες οἵτε δόντες οἵτε βεβαιώσαντες αὐτοῖς τὰ πρεσβεῖα ὁ ἕκτος καὶ ἕβδομος τῆς πρώτης ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, ὁ τρίτος τῆς δευτέρας, ὁ εἰκοστὸς ὄγδοος τῆς ἐν Χαλκηδόνι, καὶ ὁ τριακοστὸς ἕκτος τῆς ἐν Τρούλλῳ. ἀπὸ Κανόνων οὖν αὐτοῖς τὰ πρεσβεῖα καὶ ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων δωρηθέντα καὶ βεβαιωθέντα, ὅθεν ἀπαράβατά εἰσιν, ἀμετάθετα καὶ ἀδιάσειστα οὕτως, ὥστε ἐὰν ὀνομασθῇ ὁ Ἀλεξανδρείας, ἢ ἕτερός τις τῶν μετ' αὐτὸν Πατριαρχῶν Πάπας, ἢ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ὁ δὲ Ῥώμης καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως μόνον Ἐπίσκοποι, οὐ προτιμᾶται ὁ Ἀλεξανδρείας, ἢ ἕτερός τις Πατριάρχης τοῦ Ῥώμης ἢ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως διὰ τοὺς Τίτλους καὶ τὰ ἐγκώμια, ἢ δι' ἄλλην τινὰ ὁποιανοῦν αἰτίαν, καὶ γὰρ οἱ Κανόνες ἰσχύουσι περὶ ἑκάστου, καὶ οὐχ ἁπλῶς τὰ ἐγκώμια καὶ αἱ φῆμαι καὶ τὰ μεγάλα ὀνόματα, ἅτινα ἕπονται ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ τῇ τάξει καὶ τῷ διορισμῷ τῶν Κανόνων, οὐχ ἕπεται δὲ ἡ τάξις τοῖς ὀνόμασι καὶ ταῖς φήμαις, ὡς τυχὸν εἰ καὶ ὁ Καππάδοξ ἐρρέθη Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ὁ δὲ τότε Ῥώμης Ὁρμίσδας οὐκ ἐρρέθη, ἀλλ' οὐκ ἦν μείζων τοῦ Ὁρμίσδου ὁ Καππάδοξ, καθότι ἀπαράλογιστοι οἱ Κανόνες, καὶ ὡς μονὰς ἕκαστοι διόλου ἀκίνητοι. ἀπὸ τῶν Κανόνων λοιπὸν ἔχει ὁ Ῥώμης τὰ πρωτεῖα, καὶ ἀπὸ τῶν Κανόνων ἔχει ὁ Κωνσταντινουπόλεως τὸν δεύτερον τῶν Πατριαρχῶν τόπον, καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ ΟἸΚΟΥΜΕΝΙΚΟ'Σ καὶ ἑτέρων ὀνομάτων χθὲς καὶ πρότριτα ἐξευρημένων ὄντων. προτιμᾶται δὲ ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ Ἀντιοχείας τοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ ὁ Ἀντιοχείας τοῦ Ἱεροσολύμων καὶ Μοσχοβίας, καὶ ὁ Ἱεροσολύμων τοῦ Μοσχοβίας τάξει ἐκείνῃ τῇ κανονικῇ ᾗ προετιμᾶτο ὁ Ῥώμης τοῦ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως τῶν λοιπῶν τεσσάρων, καὶ οὐ διὰ τὸ ΟἸΚΟΥΜΕΝΙΚΟ'Σ καὶ τὰ λοιπὰ μεγάλα ὀνόματα, οὔτε ἄλλῃ τινὶ κατ' οὐδένα τρόπον αἰτίᾳ. φανερὸν οὖν καὶ διόλου ἀναντίρρητον ὅτι πάντες οἱ προαριθμούμενοι Πατριάρχαι τῶν ὑπαριθμουμένων ἐξίσου καὶ τῇ αὐτῇ αἰτίᾳ προαριθμοῦνται, καὶ οὐδενὶ ἰδικῷ ἢ γενικῷ ἀξιώματι, ἀλλὰ μόνῃ τῇ τάξει, δι' ἣν καὶ ὁ πρῶτος ταύτῃ καὶ ὁ μετ' ἐκεῖνον μόνοι ψηφίζονται οἰκουμενικοὶ, καὶ οὐ πάντες, ἵνα φυλάττηται αὕτη, ἤτοι ἡ τάξις, καὶ μὴ γίνωνται σχίσματα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. εἰ δὲ καὶ ὁ Ῥώμης ἀπεβλήθη, ἀλλ' ἀφέντα τοὺς νεωτερισμοὺς ὧν ἐγένετο εἰσηγητὴς, οὐδεὶς αὐτὸν κωλῦσαι δύναται μὴ εὐθὺς πρῶτον εἶναι, εἴρηται γὰρ ὅτι οἱ Κανόνες ἀπαράλλακτοι. οὐ δύναται δέ τις τῶν μετὰ τὸν Κωνσταντινουπόλεως Πατριαρχῶν οἰκουμενικὸς καλεῖσθαι, ἐπειδὴ ἀντίκειται ταῖς πράξεσι καὶ ἐνεργείαις καὶ ἀποδοχαῖς τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων, αἵτινες κατὰ τὸν Διάλογον καὶ τὸν μέγαν Ἰουστινιανὸν καὶ τὸν Αὔγουστον Λέοντα τὸν σοφὸν, καὶ κατὰ τὴν δόξαν ἁπλῶς τῆς καθόλου Ἐκκλησίας τιμῶνται ὡς τὰ ἅγια Εὐαγγέλια. οὔτε δύναται Σύνοδός τις Οἰκουμενικὴ παγκόσμιος κατά τινα ὁπωσδήποτε αἰτίαν νομοθετῆσαί τι κατὰ τῶν πράξεων καὶ ἀποφάσεων τῶν ἑπτὰ ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, οὔτε περὶ πίστεως, οὔτε περὶ ἠθῶν, οὔτε περὶ Μυστηρίων, οὔτε περὶ τάξεων καὶ προσηγοριῶν τῶν Πατριαρχῶν, ἀντινομοθετοῦσα γὰρ ταύταις, οὐκ ἔσεται ἁγία Σύνοδος, ἀλλὰ βέβηλος, πονηρὰ, βιαία, λῃστρικὴ, καὶ διόλου παράνομος, ὡς γεγόνασι πολλαὶ τῶν παπιστῶν, καὶ ἀπευχόμεθα γενέσθαι ποτὲ τοιοῦτόν τι μιαρὸν ἄθροισμα καὶ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἅπαντα γὰρ τὰ παρὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ διατύπωσιν καὶ παράδοσιν τῶν ἁγίων πατέρων πραχθέντα ἢ πραχθησόμενα, ἀνάθεμα πᾶσα ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία ἐκφωνεῖ κατ' ἔτος ἐν τῷ Συνοδικῷ τῆς ὀρθοδοξίας.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Ὅτι τὸ ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἐν Βιτεμπεργίδι Λουθήρους ἐπιστολῇ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίου ῥητὸν περὶ τῶν πρεσβείων τῆς Ῥώμης, τῇ τάξει μόνον πρῶτον ἐννοεῖ πρὸ τῆς πτώσεως τὸν Ῥώμης, καὶ περὶ ὧν λέγει διὰ τοὺς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας Πατριάρχας Κωνσταντῖνος ἱερεὺς ὁ Ἄγγελος ἐν τῷ τῆς πίστεως αὐτοῦ λιβέλλῳ.

Ὃ δὲ λέγει ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας γράφων πρὸς τοὺς ἐν Βιτεμπεργίδι Λουθήρους, ὅτι ἡ νέα

Ῥώμη τὰ πρεσβεῖα τῆς ὀρθοδοξίας εἴληφε, καὶ αὐτὶ τῆς πρώτης εἰς κεφαλὴν τέτακται, οὐκ ἄλλως νοητέον, ἀλλ᾽ ἢ μόνον ὡς ἦν ὁ Ῥώμης περὶ τῆς πίστεως αὐτοῦ, τάξει δηλονότι μόνῃ καὶ οὐδενὶ ἑτέρῳ ἰδικῷ ἀξιώματι, ὡς ἐστὶ δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων πολλάκις. ὅθεν καὶ Κωνσταντῖνος Ἱερεὺς ὁ Ἄγγελος ἐν τῷ λιβέλλῳ τῆς πίστεως αὐτοῦ ὅπερ ἐσχεδίασεν αὐτῷ Γεώργιος ὁ Σχολάριος, ὃ καὶ τεθείκαμεν ἐν τῷ Τόμῳ τῆς Ἀγάπης, τοιαῦτα φησὶν, Ὁπόσοι τοίνυν ἐν Χριστιανοῖς τὴν καθολικὴν τοῦ Χριστοῦ πίστιν βεβαίως τε καὶ γνησίως ἀσπάζεσθε, ὁπόσοι τῇ αὐτοῦ χάριτι φωτισθέντες τὰς καινοτομίας οὐ προσίεσθε ἑνωθέντες μετὰ τῆς ἁγίας μητρὸς ἡμῶν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, οὐ γὰρ ἀρκεῖ ἡμῖν ἡ τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσις καὶ τὸ ἀπὸ τῶν σκανδαλιζόντων φυγεῖν, ἀλλὰ δεῖ πάντως καὶ τὴν καθολικὴν τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησίαν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ ἐπιζητήσαντας εἰς ταύτην καταφυγεῖν, καὶ ταύτῃ περιπλακῆναι, καὶ ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς περιθάλπεσθαι, αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, τέτρασι στύλοις τοῖς πατριαρχικοῖς θρόνοις ἐρειδομένη, ὧν ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπερκάθηται, οὐ τύφῳ, οὐ δεσποτείᾳ, οὐ δὲ ταῖς κοσμικαῖς φαντασίαις περιέχων, ἀλλὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας ἀρχαίῳ καὶ κεκανονισμένῳ ἀξιώματι, καὶ τῇ τοῦ ὀρθοῦ λόγου διδασκαλίᾳ. ταῦτα ὁ Κωνσταντῖνος. ἴδε περὶ κεφαλῆς ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφάλαιον δέκατον ἔνατον, καὶ ἀλλαχοῦ ἐν πολλοῖς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ´

Ὅτι ἐν τῷ Διαλόγῳ Μελετίου τοῦ Πηγᾶ μετὰ ἐρωτήσεως μαθητοῦ ἡ τῶν Ἀρχιερέων προκαθεδρεία διὰ τὴν τάξιν καὶ ἡ αὐτὴ αὐτῶν ἐν ἅπασιν ἰσχὺς διὰ τὴν ἀξίαν παραδηλοῦνται.

Μελέτιος ὁ Πηγᾶς ἐν τῷ διαλογικῶς ἐκτεθέντι Ἐγχειριδίῳ αὐτοῦ φησὶ, Τάξις οὖν τις ἔστω ἐν Ἀρχιερεῦσιν, ὥστε προκαθέζεσθαι καὶ ἐν ταῖς διαλέξεσι ταῖς ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ, ἰσχὺς δὲ ἡ αὐτὴ ἐν ἅπασιν, ἵνα πάντες ὦσι μιᾶς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, μίαν ἐχούσης καθολικὴν κεφαλὴν τὸν Χριστόν. ΜΑΘΗΤΗΣ. τί οὖν βούλεται τὸ λέγεσθαι τινὰ Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην; ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ. ὅτι ἔδει ἕνα τινὰ ὑπερέχειν τῶν λοιπῶν τῇ τάξει, ἔχοντα τουτὶ τὸ προνόμιον, ὥστε τάξιν εἶναι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν ταῖς κοιναῖς συνελεύσεσι καὶ συνόδοις, ἔστι δὲ ἀξίας ἀδελφικῆς ἡ ὑπεροχὴ αὕτη, οὐκ ἐξουσίας τυραννικῆς κατεξανισταμένης τῶν ἀδελφῶν, ἢ τῆς ὅλης κατεξουσιαζούσης Ἐκκλησίας καὶ ὁμοθέως διϊθυνούσης κατ᾽ ἰδίαν βούλησιν τὸ πᾶν, ταῦτα γὰρ ἴδια εἶναι Βασιλέων τῆς γῆς καὶ Ἀρχόντων ἐθνῶν, οὐ Χριστοῦ δὲ μαθητῶν, αὐτὸς ἔφη ὁ Σωτήρ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε´.

Περὶ τοῦ ἐν τίσι δεῖ τιμᾶσθαι, κατὰ τὸν Ἀγκύρας Μακάριον, τὸν Ῥώμης, πρωτεύοντα τῇ τάξει.

Τὰ αὐτά φησιν ὁ Ἀγκύρας Μακάριος κεφαλαίῳ ἐνάτῳ (οὗτος ἐστὶν, ὃς ἐν τῷ Τόμῳ τῆς Καταλλαγῆς ὠνομάσθη ἀνώνυμος πρῶτος) λέγει γοῦν, Τιμᾶσθαι οὖν δέον τὸν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ὡς πρῶτον τῇ τάξει καὶ τῷ ἀριθμῷ τιμὴν πνευματικήν. Καὶ, τίς δὲ ἡ τιμή; τὸ προΐστασθαι, τὸ προκαθῆσθαι, τὸ πρῶτον διαλέγεσθαι, τὸ πρῶτον γνωμοδοτεῖν, τὸ πρῶτον ὑπογράφειν ἐν ταῖς συνοδικαῖς συνελεύσεσι καὶ πράξεσι, καὶ πρός γε, τὸ ἐκφωνεῖσθαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τοῖς Διπτύχοις.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι´. ΜΕΡΟΣ Β´. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ´.

Περὶ ἐγκωμίων, ἐπιγραφῶν καὶ μεγάλων ὀνομάτων τῶν Ἐπισκόπων κατὰ τῶν λεγόντων διὰ ταῦτα μονάρχην καὶ ἀναμάρτητον τὸν Πάπαν, καὶ πρῶτον περὶ τῶν Ἀγάθωνος πρὸς Νύσσης Γρηγόριον, Κύριλλον, Ἱλάριον, Ἀναστάσιον, Ἰουστινιανὸν καὶ Αὐγουστῖνον.

Ἐπειδὴ οἱ Λατῖνοι οὐ μόνον τὸ ΟἸΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ὄνομα προβάλλουσιν ἁρμόζειν τῷ Πάπᾳ, ἀλλὰ καὶ ἕτερα ὀνόματα, ἤτοι τὰ παρὰ τῆς ἕκτης Συνόδου τὸ, ὁ Ῥώμης Ἀρχιερατικώτατος πρόεδρος, τὸ προτέθρονος, καὶ ἔτι ἄλλα ῥηθέντα αὐτῷ νόμῳ ἐγκωμιαστικῷ προσφέρουσιν, ὅπως καὶ διὰ τούτων ἀποδείξωσι τὸν Πάπαν μονάρχην ἀναμάρτητον ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ. διὰ τοῦτο ἡμεῖς εἰ καὶ ἀνωτέρω ἐν τοῖς ἰδίοις τόποις εἴπομεν περὶ ἑκάστου ὀνόματος τῶν τοιούτων τὰ εἰκότα, ὅμως καὶ ἐνταῦθα ἐπιδείξαμεν ἐνταῦθα τινὰ ἐξ ὧν εἶπον οἱ ἅγιοι πατέρες ἀλλήλοις ὀνόματα καὶ ἐγκώμια, ἵνα ἔχῃ ἕκαστος

Χριστιανὸς γινώσκειν, ὅτι καθὼς οἱ λοιποὶ Θρόνοι ἰδικὸν προνόμιον οὐκ ἔλαβον ἀπὸ τῶν τοιούτων ἐγκωμίων καὶ ὀνομάτων, οὕτω μήτε ὁ τῆς Ῥώμης Πάπας τουτέστι δύναται λαβεῖν ἐπὶ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας. Ἀγάθων ὁ Πάπας ἐν τῇ ἀναφορᾷ λέγει, Γρηγόριος ὁ Νύσσης μέγας Ἐπίσκοπος, ὁ συσταλτικὸς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως κῆρυξ Κύριλλος, ὁ τῆς ἀληθείας ἐξοχώτατος ἐκδικητὴς Ἱλάριος, ὁ ἐκδικητὴς τῆς ἀληθείας Λέων, ὁ τῆς ἀληθείας ἐκδικητὴς Κύριλλος, ὁ μέγας Ἀναστάσιος, ὁ ζηλωτὴς τῆς ἀληθείας καὶ ἀποστολικῆς πίστεως Ἰουστινιανὸς, ὁ σοφώτατος τῆς ἀληθείας κῆρυξ ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ ἐγκωμίων Ἀναστασίου Σιναΐτου πρὸς Κύριλλον Ἀλεξανδρείας, καὶ τοῦ λαοῦ Ἀλεξανδρείας πρὸς Παῦλον Ἐμέσης καὶ Κύριλλον κατὰ παπιζόντων.

Ἀναστάσιος ὁ Σιναΐτης ἐν τῇ Ὁδηγῷ κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ περὶ τοῦ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου λέγει, τοῦ Κυρίλλου τῆς σφραγῖδος τῶν πατέρων. καὶ κεφαλαίῳ ὀγδόῳ, Παραστήσωμεν αὐτὸν τὸν Φωστῆρα καὶ τοῦ χοροῦ τῶν πατέρων ἀπόδεσμον. καὶ κεφαλαίῳ δεκάτῳ, Κυρίλλου πάλιν λέγω αἰωνία ἡ μνήμη, μὴ συγχωρῶν ἡμᾶς τῆς ἀληθείας πλανηθῆναι. Ὁ αὐτὸς ἐν τῇ αὐτῇ πραγματείᾳ, Καὶ γὰρ οὐδεὶς τῶν πατέρων τὸ πανάγιον καὶ ἀμέριστον καὶ αἰώνιον καὶ ἀνεξάλειπτον τῶν Χριστοῦ φύσεων εἴρηκεν ὡς ὁ θεοφάντωρ Κύριλλος, οἱ μὲν γὰρ μακάριοι πατέρες τὸν ἀριθμὸν εἰρήκασιν, ὁ δὲ τρισμακάριος Κύριλλος μετὰ τοῦ ἀριθμοῦ τὴν ἀνεξάλειπτον καὶ τηρουμένην ἀεὶ τῶν φύσεων διαμονὴν μετὰ τὴν ἕνωσιν. οὗτοι γένοιτο φωστὴρ καὶ πυρσὲ καὶ στύλε τῆς ἀληθείας. Παύλου τοῦ Ἐμέσης διδάσκοντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ ἐπαινοῦντος τὸν Κύριλλον, ὁ λαὸς ἐβόα περὶ μὲν Κυρίλλου, Τὸν πατέρα τῶν Ἐπισκόπων Κύριε σῶσον. περὶ δὲ Παύλου, Καλῶς ἦλθες ὀρθόδοξε τῆς Οἰκουμένης παιδευτά.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Περὶ ἐγκωμίων Ἀστερίου Ἀμασείας πρὸς τὸν ἅγιον Φωκᾶν καὶ εἰς τοὺς Μάρτυρας κατὰ παπιζόντων.

Ἀστέριος Ἀμασείας ἐγκωμίῳ εἰς τὸν ἅγιον Φωκᾶν λέγει αὐτὸν Στύλον καὶ ἑδραίωμα τῶν θείων τῆς Οἰκουμένης Ἐκκλησιῶν. καὶ ἐγκωμίῳ περὶ Μαρτύρων, Ὧν κορυφαῖοι καὶ προστάται τυγχάνουσιν οἱ σήμερον δημαγωγήσαντες.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Περὶ ἐγκωμίων Βασιλείου τοῦ μεγάλου πρὸς Ἀμβρόσιον, Εὐσέβιον Νεοκαισαρείας, προεστῶτας τῆς Ἐκκλησίας, Ἀθανάσιον Ἀγκύρας, Ἀμφιλόχιον Ἀντιοχείας καὶ Ἑρμογένη κατὰ παπιζόντων, καὶ περὶ ὑπερηφανίας καὶ μέμψεως Παπῶν, ἐν Δύσει μόνον περιοριζομένων.

Βασίλειος ὁ μέγας περὶ Ἀμβροσίου ἐπιστολῇ πρὸς αὐτὸν λέγει. Ἐπειδὴ οὐ παρὰ ἀνθρώπων παρέλαβες, ἢ ἐδιδάχθης τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' αὐτός σε ὁ Κύριος ἀπὸ τῶν κριτῶν τῆς γῆς ἐπὶ τὴν προεδρείαν τῶν Ἀποστόλων μετέθηκε. καὶ ἐπιστολῇ πρὸς Νεοκαισαρεῖς περὶ Εὐσεβείου Νεοκαισαρείας φησὶ, Στύλος καὶ ἑδραίωμα τῆς Ἐκκλησίας, στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως. καὶ ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ Ἡσαΐου, Ἀλλ' ἡμεῖς εὐχόμεθα ἔχειν τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἐπιχορηγίαν τοῦ Πνεύματος, ὥστε ἀναδείκνυσθαι ἡμῖν τοὺς πνευματικοὺς Ἀρχιτέκτονας. καὶ ἐν τῷ δεκάτῳ πέμπτῳ κεφαλαίῳ φησὶν, Διότι ἀντὶ κεφαλῆς εἰσὶν οἱ προεστῶτες τοῦ σώματος τῶν Ἐκκλησιῶν. καὶ ἐπιστολῇ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν Ἀγκύρας περὶ Ἀθανασίου Ἀγκύρας λέγει, Πέπτωκεν ἀνὴρ στύλος τῷ ὄντι καὶ ἑδραίωμα τῆς Ἐκκλησίας, ἔρεισμα ὀρθότητος. καὶ τὸν ἅγιον Ἀμφιλόχιον λέγει τιμιωτάτην αὐτοῦ κεφαλήν. καὶ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον περὶ τῆς Ἀντιοχείας λέγει, Ὥσπερ κεφαλὴ ἐρρωμένη παντὶ τῷ σώματι ὑγείαν ἐπιχορηγήσει. καὶ ἐπιστολῇ πρὸς Πατρόφιλον Ἐπίσκοπον φησὶν, Ἐκοιμήθη Ἑρμογένης, καὶ πάλιν μετέστησαν (οἱ Ἀρειανοὶ) πρὸς Εὐσέβιον, αὐθέρα κορυφαῖον τοῦ κατ' Ἄρειον κύκλου. Ὁ αὐτὸς μάχεται φανερῶς τῷ Πάπᾳ, λέγει γὰρ αὐτὸν ὑπερήφανον καὶ δυτικὴν ὀφρῦν, καὶ ὅτι ὢν ὑπερήφανος καὶ θεραπευόμενος, μᾶλλον ὑπερoπτικώτερος γίνεται, καὶ ὅτι τὸ ἀληθὲς οὐκ οἶδε, καὶ οὔτε μαθεῖν ἀνέχεται. καὶ ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς δυτικοὺς ἐν οἷς καὶ ὁ Πάπας μέμφεται αὐτοῖς, χειροτονήσασιν Ἀντιοχείας παρὰ Κανόνας τὸν Παυλῖνον, καὶ μάλιστα Αἱρετικὸν καὶ πεποιθότα ἐπὶ τὸ δόγμα τοῦ Μαρκέλλου. καὶ ἐπιστολῇ πρὸς Εὐσέβιον Σαμοσάτων φησὶν, Ἐβουλόμην ἐπιστεῖλαι αὐτῶν τῷ κορυφαίῳ, ὥστε μόνοις τοῖς δυτικοῖς κορυφαῖος ὁ Πάπας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε´.

Περὶ ἐγκωμίων Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου εἰς Εὐσέβιον Σαμοσάτων, Βασίλειον τὸν μέγαν, Ἐπίσκοπον Δοάρων, κατάπλουν Αἰγυπτίων, Ἐπισκόπους ἐν τοῖς αὐτοῦ ἔπεσι καὶ ἐν τῷ περὶ εὐταξίας, Νεοκαισαρεῖς καὶ Ἐκκλησίαν Καισαρείας ἐν ὁμιλίᾳ εἰκοστῇ κατὰ παπιζόντων, καὶ περὶ μέμψεως τῆς πρὸς Δάμασον, καὶ προεδρείας τυραννικῆς, καὶ τὸ πρὸς τοὺς Ἀποστόλους ἀνταρχωτίας Ἰουλιανοῦ τοῦ παραβάτου, καὶ τί ἐστιν Ἱερεύς.

Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐπιστολῇ πρὸς Εὐσέβιον Σαμοσάτων λέγει αὐτὸν Στύλον καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας, φωστῆρα ἐν κόσμῳ, Κανόνα πίστεως. καὶ ἐγκωμίῳ εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον, ὅτι τὰς κλεῖς τῶν Οὐρανῶν πιστεύεται, Ἰσαὰκ ἀπηγγέλθη καὶ πρὶν γενέσεως, ὁ δὲ αὐτεπάγγελτος ἦν, καὶ τὴν Ῥεβέκκαν λέγω δὴ τὴν Ἐκκλησίαν οὐ πόρρωθεν ἀλλ᾽ ἐγγὺς ἠγάγετο, οὐδὲ πρεσβείας ἱκετικῶς, ἀλλ᾽ ἐκ Θεοῦ δοθεῖσαν καὶ πιστευθεῖσαν. καὶ ἐγκωμίῳ εἰς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, ὅτι τὴν Οἰκουμένην διέρχεται, καὶ τὴν τοῦ λαοῦ προεδρείαν πιστεύεται, ταὐτὸν δὲ εἰπεῖν τῆς οἰκουμένης ἁπάσης ἐπιστασίαν. καὶ ὁμιλίᾳ πρὸς Ἥρωνα περὶ τοῦ αὐτοῦ Ἀθανασίου, Ἐπειδὴ τὸν ἀκρότατον τῆς Οἰκουμένης ὀφθαλμὸν καὶ τὴν μεγάλην φωνὴν, τὸ τῆς πίστεως ἔρεισμα, τὸν δεύτερον Χριστοῦ λύχνον καὶ πρόδρομον. καὶ λόγῳ, ΟΤΕ ΕΤΕΛΕΣΕΝ Ο ΙΗΣΟΥΣ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ, φησὶν, Εἰ δὲ εἷς Χριστὸς, μία κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μία σὰρξ, ἡ δευτέρα δὲ ἀποπτυέσθω. καὶ ἐν τῇ χειροτονίᾳ Ἐπισκόπου Δοάρων περὶ τοῦ Ἐπισκόπου, Τίμιον ἴσμεν, κεφαλὴν γινώσκομεν, ἅγιον καλοῦμεν, μόνον ἔσω φιλότεκνος καὶ πάσης προνοῶν Ἐκκλησίας. καὶ εἰς τὸν κατάπλουν τῶν Αἰγυπτίων, Ἀφ᾽ ὑμῶν γὰρ ἐξήχηται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἰς πάντας ἀνθρώπους ὑγιῶς πιστευθείς τε καὶ κηρυττόμενος. Καὶ, ὑμεῖς ἄριστοι καρποδόται, καὶ τρέφετε πνευματικῶς μικροῦ πᾶσαν τὴν Οἰκουμένην. καὶ εἰς τὰ ἔπη, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι θεμέλια.

Ὦ Θεὸν ἀνθρώποισι μέγ᾽ ἔξοχον εἰς ἓν ἄγοντες,

Ὦ κόσμοιο θέμεθλα, βίου φάος ἐρμαλόγοιο.

καὶ ἐν τῷ περὶ εὐταξίας, καὶ πρὸς Νεοκαισαρεῖς, Πάσης μὲν οὖν Ἐκκλησίας φροντιστέον ὡς Χριστοῦ σώματος, μάλιστα δὲ τῆς ἡμετέρας, ἣ μήτηρ σχεδὸν ἁπασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἦν τε ἀπ᾽ ἀρχῆς καὶ νῦν ἐστι καὶ νομίζεται, καὶ πρὸς ἣν τὸ κοινὸν βλέπει ὡς κέντρῳ κύκλος περιγραφόμενος. καὶ ὁμιλίᾳ εἰκοστῇ τὴν Ἐκκλησίαν Καισαρείας ἄσειστον καὶ ἀνεπηρέαστον τῶν Ἐκκλησιῶν μητέρα καλεῖ. καὶ ἐπιστολῇ πρὸς Σιμπλικίαν, Τὸν μέγαν Βασίλειον, τὸ τῆς πίστεως ἔρεισμα, τὸν τῆς ἀληθείας Κανόνα καὶ χαρακτῆρα τῆς Ἐκκλησίας. καὶ πρὸς Κληδόνιον μέμφεται τὸν Πάπαν Δάμασον περὶ τοῦ Οὐϊταλίου ὡς ἡμαρτηκότα καὶ μεταμελούμενον. καὶ Ὁμιλίᾳ εἰς ἑαυτὸν ἐξ ἀγροῦ ἐπανήκοντα φησὶν, Ὡς ὄφελόν γε μηδὲ ἦν προεδρεία μηδέ τις τόπου προτίμησις καὶ τυραννικὴ προνομία, ἵνα ἐξ ἀρετῆς μόνης γινωσκώμεθα, νῦν δὲ τὸ δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν καὶ τὸ μέσον καὶ τὸ ὑψηλότερον καὶ τὸ χθαμαλώτερον πεποίηκε τὰ συντρίμματα ἡμῶν διακονῆς (τοῦτο δὲ οὐκ ἂν εἶπεν ὁ ἅγιος, εἰ ἦν τις ἐξουσία τῷ Ῥώμης παρὰ Χριστοῦ καὶ τοῦ Πέτρου) καὶ ἐν τῷ πρώτῳ στηλιτευτικῷ, Οὐκ ᾐδέσθης (Ἰουλιανὲ) τοὺς μεγάλους ἀνταγωνιστάς, τὸν Ἰωάννην ἐκεῖνον, τὸν Πέτρον, τὸν Παῦλον, τὸν Ἰάκωβον, τὸν Στέφανον, τὸν Λουκᾶν, τὴν Μαρίαν, τὴν Θέκλαν. καὶ εἰς τὸν Ἀπολογητικὸν λέγει, ὅτι ὁ Ἱερεύς ἐστι μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ς´.

Περὶ ἐγκωμίων Γρηγορίου Ἀλεξανδρείας, Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, Λέοντος τοῦ σοφοῦ καὶ Ἀνωνύμου εἰς Χρυσόστομον, καὶ Θεοδωρήτου εἰς τὸν αὐτὸν καὶ Βασίλειον τὸν μέγαν κατὰ παπιζόντων.

Γρηγόριος Ἀλεξανδρείας ἐν τῷ βίῳ τοῦ Χρυσοστόμου λέγει αὐτὸν τῆς Οἰκουμένης ἁπάσης Διδάσκαλον καὶ φωστῆρα, καὶ Τόμῳ ὀγδόῳ φύλλοις ἑκατὸν πεντηκονταοκτὼ καλεῖται ὁ αὐτὸς ἄλλος νέος Ἀπόστολος. καὶ ὁ μικρὸς Θεοδόσιος καλεῖ αὐτὸν Οἰκουμενικὸν Διδάσκαλον. Λέων ὁ σοφὸς ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν ἐγκωμίῳ, ὁ κοινὸς τῆς Οἰκουμένης Ποιμήν. καὶ ὁ Ἀνώνυμος ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ λέγει αὐτὸν κοινὸν τῆς Οἰκουμένης προμηθέα καὶ προστάτην. καὶ ὁ Θεοδώρητος παρὰ Φωτίῳ ἀναγνώσει διακοσιοστῇ ἑβδομηκοστῇ τρίτῃ λέγει αὐτὸν, Τὸ τῆς Ἐκκλησίας σῶμα, εὐσεβείας ἀνθρώπων ὀφθαλμόν. καὶ βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας λέγει τὸν μέγαν Βασίλειον τῆς Οἰκουμένης φωστῆρα καὶ Διδάσκαλον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ´.

Περὶ ἐγκωμίων Γρηγορίου Νύσσης εἰς Ἐφραὶμ τὸν Σύρον καὶ Μελέτιον Ἀντιοχείας κατὰ παπιζόντων.

Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἐγκωμίῳ εἰς Ἐφραὶμ τὸν Σύρον λέγει αὐτὸν, Ὁ μέγας πατὴρ ἡμῶν καὶ τῆς Οἰκουμένης Διδάσκαλος Ἐφραίμ. ἐγκωμίῳ εἰς Μελέτιον Ἀντιοχείας λέγει, Ηὔξησεν ἡμῖν τὸν ἀριθμὸν τῶν

τῶν Ἀποστόλων ὁ νέος Ἀπόστολος, ὁ συγκαταψηφισθεὶς μετὰ τῶν Ἀποστόλων. καὶ ἐν ἐπιταφίῳ Πλακιδίας τῆς Βασιλίσσης, Τῶν ἀγαθῶν ἡ ἁρμονία, ὁ τῆς πίστεως ζῆλος, ὁ τῆς Ἐκκλησίας στῦλος, ὁ τῶν θυσιαστηρίων κόσμος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η'.

Περὶ ἐγκωμίων τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας εἰς τοὺς ἁγίους πατέρας κατὰ παπιζόντων.

Ἡ ἁγία Ἐκκλησία ψάλλει Ἰουλίῳ ἐν τῷ Κοντακίῳ τῶν πατέρων, Τῶν Ἀποστόλων τὸ κήρυγμα καὶ τῶν πατέρων τὰ δόγματα τῇ Ἐκκλησίᾳ μίαν τὴν πίστιν ἐκράτυναν ἐκ τῆς ἄνωθεν Θεολογίας. καὶ Ὀκτωβρίῳ περὶ τῶν πατέρων, Τῆς μυστικῆς Σιὼν οἱ ἀκαθαίρετοι πύργοι, καὶ πολλὰ ἕτερα. καὶ Ἰανουαρίου εἰκοστῇ πρώτῃ περὶ Μαξίμου, Ἐκκλησίας στῦλος, ἔρεισμα τῆς πίστεως, ἀσάλευτος βάσις τῶν δογμάτων. καὶ Αὐγούστου δεκάτῃ τρίτῃ περὶ τοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐστὶ παμμέγιστος Ἱερέων, κρηπὶς, βάσις δογμάτων στήλη ὀρθοδοξίας οἱ λόγοι αὐτοῦ, πύργος ὀρθοδοξίας. καὶ ὅτι τὰ βάθη τῶν κριμάτων ἐξηρεύνησε. καὶ Ἰανουαρίου εἰκοστῇ ἑβδόμῃ περὶ τοῦ Χρυσοστόμου, Ἐκκλησίας στήριγμα, πέτρα πίστεως ἄρρηκτος, στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας. καὶ τριακοστῇ, Οἱ μετὰ τοὺς δώδεκα τρεῖς Ἀπόστολοι, εὐσεβείας πρόβολοι, ἐπίγειος τριάς. καὶ Αὐγούστου τρίτῃ, Ἔλυσας Ἀλέξανδρε Αἱρετικῶν τὰ ὀχυρώματα. καὶ Δεκεμβρίου ἕκτῃ, τὸν Νικόλαον Στήριγμα τῶν πιστῶν, στῦλον καὶ ἑδραίωμα τῆς Ἐκκλησίας; Καὶ, τὸν μέγαν Ἀρχιποίμενα. καὶ ἑβδόμῃ περὶ Ἀμβροσίου. Βάσις τῆς Ἐκκλησίας, ἔρεισμα Ἀρχιερέων, σοφὸς Ποιμενάρχης, Ὅρος ὀρθοδοξίας. καὶ Νοεμβρίου εἰκοστῇ τετάρτῃ περὶ Κλήμεντος Ῥώμης καὶ Πέτρου Ἀλεξανδρείας, Ἐκκλησίας ἄσειστοι πύργοι, εὐσεβείας στῦλοι. Καὶ, Χαίροις Πέτρε ἡ πέτρα τῆς πίστεως. καὶ Ὀκτωβρίου πρώτῃ, Ἀρχιποίμην ὁ Ἀνανίας. καὶ Ἰανουαρίου ὀκτωκαιδεκάτῃ, Ἀθανάσιος καὶ Κύριλλος Ποιμενάρχαι καὶ πρόεδροι τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας. καὶ Ὀκτωβρίου εἰκοστῇ τρίτῃ, Ἀρχιποίμην καὶ Ποιμενάρχης, κοσμήτωρ τῆς ἀποστολικῆς χορείας, Θεάδελφος μαθητὴς, Ἀρχιερεὺς αὐτουργίᾳ τοῦ Λόγου χρισθεὶς πρωτόθρονος τῆς Ἐκκλησίας, φωστὴρ καὶ Ἱεράρχης πρῶτος τῆς καινῆς Διαθήκης. καὶ Κυριακῇ μετὰ τὴν Χριστοῦ γέννησιν, Ἰακώβῳ τῆς Ἐκκλησίας τὸν θρόνον παρέθου Χριστέ. καὶ Ὀκτωβρίου εἰκοστῇ τετάρτῃ Ποιμενάρχης λέγεται ὁ Ἀρέθας. καὶ Ἰουνίου δευτέρᾳ, ὁ ἅγιος Νικηφόρος πίστεως ἔρεισμα, Ἀποστόλων διάδοχος, στερεὰ πέτρα, καὶ ἐπὶ πᾶσαν ἄρχων τὴν οἰκουμένην, ᾠδὴ ἕκτη. καὶ Ἰουνίου τετάρτῃ ὁ Μητροφάνης Ἀποστόλων διάδοχος, Ἐκκλησίας θεμέλιον, προεξάρχων τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἔρεισμα, στῦλος, Κανὼν, τὸν Χριστοῦ θρόνον ἐκληρώσατο ἐπὶ γῆς, καὶ ὅτι ὡς ὁ Πέτρος ἐκήρυξε τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ὁμοούσιον, καὶ ἡ Κωνσταντινούπολις ἀκροτάτη καθέδρα, καὶ πατὴρ πατέρων, καὶ ὡς Πέτρος Πέτρα ὁμολογίας, ἐν ᾗ ἔπηξεν ὁ Χριστὸς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ. καὶ περὶ Εὐσεβίου Σαμοσάτων, ὅτι ἐστὶν Ἐκκλησίας ὀφθαλμὸς, Ποιμενάρχης, ὀρθοδοξίας στήλη, φωστὴρ τῆς Ἐκκλησίας. καὶ Φεβρουαρίου δωδεκάτῃ ὁ Ἀντιοχείας Μελέτιος τῶν Ἀποστόλων τὴν αὐθεντίαν καὶ τὸν θρόνον ἐκληρώσατο, προστάτης τῆς Συνόδου, ἤτοι τῆς δευτέρας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ'.

Περὶ ἐγκωμίων τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ εἰς Κύριλλον καὶ Προτέριον Ἀλεξανδρείας, Ἀθανάσιον τὸν μέγαν καὶ τὴν Βασιλείαν, καὶ τοῦ πλήθους τῶν Ἰουδαίων εἰς Πολύκαρπον, Ἰσιδώρου εἰς Χρυσόστομον καὶ Βασίλειον τὸν μέγαν, Σωφρονίου Ἱεροσολύμων εἰς Σέργιον Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Ἱερωνύμου εἰς Ἐπιφάνιον κατὰ παπιζόντων.

Ἰουστινιανὸς ὁ μέγας ἐπιστολῇ πρὸς τὴν πέμπτην Σύνοδον τὸν Κύριλλον λέγει πανοσιώτατον, τὸν δὲ Ἀλεξανδρείας Προτέριον λέγει, ὁ μέγας Ἱερεὺς, τὸν δὲ ἅγιον Ἀθανάσιον, ὁ μέγας τῆς Ἐκκλησίας Διδάσκαλος. καὶ ἐν τῷ κατὰ Ὠριγένους λέγει τὸν Ἀλεξανδρείας ἀροτῆρα καὶ ἀμπελουργόν. καὶ Νεαρᾷ ἑκατοστῇ τριακοστῇ τρίτῃ, λέγει τὴν βασιλείαν κοινὴν πάντων ἀνθρώπων ἐπιστασίαν ἐκ Θεοῦ παραλαβοῦσαν συμφώνως Γρηγορίῳ τῷ δευτέρῳ, εἰπόντι ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Ἴσαυρον, ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἐστὶν κεφαλὴ τῶν Χριστιανῶν. Ἰουδαίων τε τὰ πλήθη καὶ τῶν ἐθνῶν ἐβόων περὶ Πολυκάρπου Σμύρνης, Οὗτος ἐστὶ ὁ τῆς Ἀσίας Διδάσκαλος, ὁ πατὴρ τῶν Χριστιανῶν. ἐν ἐκείνῳ τῷ κεφαλαίῳ καλεῖται ὁ αὐτὸς ἀποστολικὸς καὶ προφητικὸς ἀνὴρ, Εὐσέβιος βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ. καὶ βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ τετάρτῳ λέγεται ὁ αὐτὸς χαρακτὴρ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀληθείας. Ἰσίδωρος τμήματι πρώτῳ ἐπιστολῇ ἑκατοστῇ πεντηκοστῇ ἕκτῃ περὶ Χρυσοστόμου, Ὁ γὰρ τῶν τοῦ Θεοῦ ἀπορρήτων σοφὸς ὑποφήτης Ἰωάννης, ὁ τῆς ἐν Βυζαντίῳ Ἐκκλησίας καὶ πάσης ὀφθαλμός. καὶ τμήματι πρώτῳ ἐπιστολῇ ἑξηκοστῇ πρώτῃ, Τοῦ θεσπεσίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου. ὁ Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος Σέργιον τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῇ ἐπιστολῇ λέγει Δεσπότην πάντων. Ἱερώνυμος ἐν τῇ πρὸς Παμμάχιον ἐπιστολῇ λέγει τὸν Ἐπιφάνιον πατέρα τῶν Ἐπισκόπων, ὡς καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος εἶπεν Ὅσιον τὸν Κορδούβης.

Παρά-

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ι'.

Περὶ ἐγκωμίων Μιχαὴλ Συγκέλλου εἰς τὸν Ἀρεοπαγίτην, Πολύκαρπον, Τίτον καὶ Εὐστάθιον Ἀντιοχείας, καὶ Μαξίμου εἰς Σωφρόνιον καὶ Ἀρκάδιον κατὰ παπιζόντων.

Μιχαὴλ ὁ σύγκελλος ἐγκωμίῳ εἰς τὸν Ἀρεοπαγίτην λέγει περὶ αὐτοῦ, ὅτι τῆς ἀποστολικῆς προεδρείας ὡς ἀληθῶς ἄξιος ἀνεδέχθη, καὶ Διδάσκαλος διδασκάλων, καὶ Ποιμὴν Ποιμένων, καὶ Παύλῳ παραπλήσιος, καὶ κορυφαῖός τις, καὶ ἄλλος Ἀπόστολος· καὶ περὶ Πολυκάρπου καὶ Τίτου λέγει, τῶν τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας θεμελίων. ὁ αὐτὸς τὸν Εὐστάθιον Ἀντιοχείας κορυφαῖον τῶν ἐν Νικαίᾳ πατέρων εἶπε. Μάξιμος ὁ ὁμολογητὴς ἃ λέγει περὶ Σωφρονίου καὶ Ἀρκαδίου, ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου ἑβδόμου κεφάλαιον ὄγδοον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΑ'.

Περὶ ἐγκωμίων Χρυσοστόμου εἰς Μάρτυρας, Πέτρον τὸν Ἀπόστολον, Ἀντιοχεῖς, Ἐπισκόπους καὶ Πρεσβυτέρους καὶ Παῦλον τὸν Ἀπόστολον, καὶ Κελεστίνου Πάπα εἰς Ἀττικὸν Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀθανάσιον τὸν μέγαν, Φωτίου εἰς Ἡγήσιππον, Γελασίου εἰς τοὺς τῆς πρώτης Συνόδου πατέρας, καὶ Κυρίλλου εἰς Ἀθανάσιον τὸν μέγαν κατὰ παπιζόντων.

Χρυσόστομος ὁμιλίᾳ, ΟΤΙ ΘΕΟΣ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ, τοὺς Μάρτυρας λέγει θησαυροὺς τῆς Ἐκκλησίας στύλους καὶ πύργους. καὶ Κολοσσαεῦσι κεφαλαίῳ δευτέρῳ, Χαίρω βλέπων ὑμῶν τὴν τάξιν καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως. καὶ Ὁμιλίᾳ ἑβδομηκοστῇ ἑβδόμῃ εἰς τὸν Ματθαῖον, Πέτρε φιλεῖς με; ποίμαινε τὰ πρόβατά μου, καὶ τρίτον αὐτὸν ἐρωτήσας, τοῦτ᾽ ἔφησεν εἶναι φιλίας τεκμήριον. οὐ πρὸς ἱερέας τοῦτο μόνον εἴρηται, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἕκαστον ἡμῶν τῶν μικρὸν πεπιστευμένων ποίμνιον. καὶ Ὁμιλίᾳ εἰς Ματθαῖον ἑβδόμῃ ἔλεγε πρὸς Ἀντιοχεῖς, Ὑμεῖς ὅταν προεδρείας ἢ λόγος, ἀξιοῦτε τῆς Οἰκουμένης προκαθῆσθαι πάσης, ἐπειδὴ πρώτη ἡ πόλις ἡμῶν τὸ τῶν Χριστιανῶν ἐδέξατο ὄνομα. καὶ ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς ἐν Χαλκηδόνι ἐγκεκλεισμένους Ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους φησί, Παρακαλῶ κύριοί μου μεμνῆσθαι ὑπὲρ τῶν κατὰ τὴν Οἰκουμένην Ἐκκλησιῶν. καὶ περὶ πρεσβυχῆς λόγῳ πρώτῳ, ὅτι ὁ Παῦλος τῶν Ἀποστόλων ἡγεμών. καὶ αὐτὸς δὲ πρόσθες, ὅτι Κελεστῖνος ὁ Πάπας ἐπιστολῇ πρὸς Κωνσταντινουπολίτας τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἀττικὸν λέγει Διδάσκαλον τῆς καθολικῆς πίστεως. καὶ ἐν τῇ πρὸς Κωνσταντινουπολίτας ἐπιστολῇ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον ἀποστολικὸν καλεῖ. καὶ Φώτιος ἀναγνώσει διακοσιοστῇ πεντηκοστῇ δευτέρᾳ τὸν Ἡγήσιππον ἀποστολικὸν καλεῖ. καὶ ὁ Γελάσιος βιβλίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ ἑβδόμῳ πάντας τοὺς πατέρας τῆς πρώτης ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀποστολικοὺς ἄνδρας καλεῖ. Κύριλλος ἐπιστολῇ πρὸς Ἰωάννην Ἀντιοχείας τὸν μέγαν Ἀθανάσιον λέγει, τὸν ἀκριβῆ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ πίστεως ἔκδικον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΒ'.

Περὶ ἐγκωμίων Παύλου Ἐμέσης εἰς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον καὶ Θεόφιλον κατὰ παπιζόντων.

Παῦλος Ἐμέσης ὁμιλίᾳ εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν παρόντος Κυρίλλου, μέρει τρίτῳ Συνόδου τρίτης, τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον καὶ τὸν Θεόφιλον καλεῖ στύλους τῆς ὀρθοδοξίας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΓ'.

Περὶ ἐγκωμίων εἰς Αὐτοκράτορας Ῥωμαίων, Αἰνίου εἰς Ποιητάς, Στεφάνου Καρθαγένης εἰς Δάμασον, Συνόδου τῆς ἐν Χαλκηδόνι εἰς Λέοντα Ῥώμης, Κυρίλλου εἰς Κελεστῖνον, Χρυσοστόμου εἰς Ἰννοκέντιον, Κλήμεντος Ῥώμης εἰς τὸν Ἀδελφόθεον, Ἀθανασίου εἰς Ὅσιον, Συνόδου ἑβδόμης εἰς Νύσσης Γρηγόριον, Ἐπιφάνιον καὶ Χρυσόστομον, Θεοδώρου Στουδίτου εἰς τὸν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων, Συνόδου τῆς ἐπὶ Καππάδοκος εἰς Καππάδοκα, καὶ ἄλλων εἰς τὸν αὐτόν, καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου εἰς τὸν Ῥώμης κατὰ παπιζόντων.

Ἁγιωτάτους ὠνόμαζον τοὺς Αὐτοκράτορας οἱ Ῥωμαῖοι διὰ τὸ ἀξίωμα τῆς βασιλείας. καὶ ὁ Αἴνιος ἁγιωτάτους εἶπε τοὺς Ποιητὰς διὰ τὸ χάρισμα τῆς ποιήσεως, ἦσαν ὅμως ἀληθῶς ἐναγεῖς διὰ τὴν ἀσέβειαν. Στέφανος ὅμως ὁ Καρθαγένης Ἐπίσκοπος ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Ῥώμης Δάμασον, εἶπεν αὐτὸν πατέρα πατέρων. καὶ ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος ἐπιστολῇ εἰς τὸν Πάπαν Λέοντα, εἶπεν αὐτὸν πατέρα αὐτῆς. καὶ ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Ῥώμης Κελεστῖνον, εἶπεν αὐτὸν πατέρα. καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐπιστολῇ πρὸς Ἰννοκέν-

Ἰννοκέντιον τὸν Πάπαν, εἶπεν αὐτὸν Δεσπότην αὐτῦ. ἀλλὰ καὶ ὁ Ῥώμης Κλήμης τὸν Ἀδελφόθεον γράφει Ἐπίσκοπον τῶν Ἐπισκόπων. καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀπολογίᾳ Ὅσιον τὸν Ἐπίσκοπον 5 Κυδρέβης εἶπε πατέρα τῶν Ἐπισκόπων. ἡ ἑβδόμη Σύνοδος πράξει ἕκτη Τόμῳ πέμπτῳ, τὸν μὲν Νύσσης Γρηγόριον πατέρα πατέρων, τὸν δὲ Ἐπιφάνιον εἶπε πατέρα καὶ Διδάσκαλον τῆς καθόλε Ἐκκλησίας. καὶ πράξει τετάρτῃ ὁ Χρυσόστομος πατὴρ πατέρων 10 καλεῖται, καὶ πράξει τρίτῃ Οἰκυμενικὸς καὶ ἀποστολικὸς καλεῖται. Θεόδωρος ὁ Στυδίτης γράφων πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας, εἶπε, Τῷ παναγιωτάτῳ πατρὶ πατέρων καὶ φωτὶ τῶν φώτων, καὶ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Ἱεροσολύμων εἶπεν αὐτὸν πρῶτον Πατριάρχην. καὶ ἐν τῇ ἐπὶ τῦ Καππάδοκος Συνόδῳ ἐῤῥέθη ὁ Κωνσταντινυπόλεως πατὴρ πατέρων καὶ οἰκυμενικὸς Πατριάρχης. καὶ ὁ Ῥώμης Ἀγάπητος ἐκλήθη ἐν Κωνσταντινυπόλει πατὴρ πατέρων καὶ Οἰκυμενικὸς Πατριάρχης. καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κῦρος τὸν Κωνσταντινυπόλεως Σέργιον εἶπε πατέρα πατέρων καὶ Οἰκυμενικὸν Πατριάρχην. ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος εἶπε τὸν Πάπαν Λέοντα φύλακα τῆς ἀμπέλυ, ἀλλὰ περὶ τύτυ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ πρώτῳ Παράγραφον εἰκοστὸν ὄγδοον.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ΙΔ'.

15 Περὶ πατρικῆς κλήσεως τῶν Οἰκυμενικῶν Συνόδων καὶ Παπῶν εἰς τὺς πάλαι ἁγίυς, καὶ Πατριαρχῶν καὶ Παπῶν εἰς ἀλλήλυς, καὶ ἐγκωμίων Συνόδων εἰς Πατριάρχας καὶ τὴν Ἱερυσαλήμ.

Ἐν ταῖς Οἰκυμενικαῖς Συνόδοις μεμνημένοι οἱ πατέρες 20 τῶν πάλαι ἁγίων, καὶ αὐτοὶ οἱ Πάπαι εἰς τὰς πρὸς τὰς Συνόδυς ἐπιστολὰς αὐτῶν λέγυσι, Τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν. καὶ Κύριλλος ἐπιστολῇ πρὸς Μαξιμιανὸν τὸν Κωνσταντινυπόλεως τρίτῳ μέρει τῆς τρίτης Συνόδυ λέγει αὐτὸν πατέρα, ὡς εἶπε καὶ τὸν Κελε-25 στῖνον. καὶ ἐπιστολῇ πρὸς Ἀκάκιον τὸν Βεῤῥοίας τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον καὶ τὸν Θεόφιλον πατέρας αὐτῦ καλεῖ. καὶ ὁ Ταράσιος ἐπιστολῇ πρὸς τὺς Πατριάρχας τῆς Ἀνατολῆς πατέρας αὐτῦ καλεῖ αὐτύς. καὶ ὁ Θεολόγος τὺς ἑκατὸν πεντήκοντα, πατέρας αὐτῦ κα-30 λεῖ. Χρυσόστομος πρὸς Τιμόθεον πρώτῃ κεφαλαίῳ δευτέρῳ φησίν, Ὥσπερ κοινός τις ἐστὶ πατὴρ τῆς Οἰκυμένης ἁπάσης ὁ Ἱερεύς. καὶ ὁ Βασίλειος ὁ μέγας ἐπιστολῇ τοῖς ἐν Δύσει ἀδελφοῖς λέγει, Ὁ τιμιώτατος πατὴρ ἡμῶν Ἀθανάσιος. καὶ ὁ Πάπας Ἀδριανὸς τῷ Ταρασίῳ γράφει, Ἡ σὴ σεπτὴ ὁσιότης καὶ σεπτοτάτη ἁγιωσύνη, βιβλίῳ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ πρώτῳ Παραγράφῳ δεκάτῳ. καὶ αἱ ἐπὶ Φωτίυ καὶ κατὰ Φωτίυ Σύνοδοι λέγυσι τὺς Πατριάρχας Ἀρχιποίμενας, πατέρας πατέρων, Ἀρχιερεῖς μεγίστυς, κεφαλὰς τῆς Ἐκκλησίας, κεντὰς ὁμοτίμυς, μεγάλυς Ἀρχιποίμενας, τὴν Ἱερυσαλὴμ μητέρα πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ θρόνον τῦ Χριστῦ, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίυ ἑβδόμυ κεφάλαιον δέκατον τρίτον, καὶ τῦ αὐτῦ βιβλίυ κεφαλαίυ τετάρτυ Παράγραφον πέμπτον, ἐν ᾧ λέγεται ἡ Ἱερυσαλὴμ, Τῦ δεσπότυ καὶ Σωτῆρος ἡ ἐν τοῖς ἁγίοις τόποις ἀποστολικὴ διαδοχή. ἴδε καὶ τὴν ἐπὶ Μηνᾶ Σύνοδον ἀνωτέρω βιβλίῳ πέμπτῳ, πῶς καλῦνται κοινῶς οἱ Πατριάρχαι.

35 ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ΙΕ'

Περὶ κυριακῆς καὶ δεσποτικῆς κλήσεως Πατριαρχῶν εἰς Πατριάρχας Ἐπισκόπυς καὶ Πρεσβυτέρυς, καὶ Συνόδων εἰς Πατριάρχας.

40 Κύριλλος γράφων τῷ Ἱεροσολύμων Ἰυβεναλίῳ καὶ τῷ Ἀντιοχείας Ἰωάννῃ καὶ τῷ Νικοπόλεως Δονάτῳ καὶ τῷ Βεῤῥοίας Ἀκακίῳ, Κυρίυς αὐτὺς καλεῖ, καὶ τῷ Κωνσταντινυπόλεως Μαξιμιανῷ γράφων, Δεσπότῃ ἐμῷ λέγει. ὁ Ἀντιοχείας Ἰωάννης τὸν Νεστόριον 45 καὶ τὸν Κύριλλον Δεσπότας αὐτῦ λέγει, μέρει πρώτῳ καὶ τρίτῳ τῆς τρίτης Συνόδυ. τῷ Ἱεροσολύμων Ἰωάννῃ γράφει ὁ Χρυσόστομος, Δέσποτά μυ, καὶ ἐπιστολῇ ἑβδομηκοστῇ δευτέρᾳ φησίν, Ὁ κύριός μυ ὁ Πρεσβύτερος, καὶ ἐπιστολῇ Θεοδότῳ Ἐπισκόπῳ λέγει, Αὐτὸς ἦν κύριέ μυ. ὁ Ἱεροσολύμων Ἀλέξανδρος τοῖς Ἀντιοχεῦσι γράφει, Κύριοί μυ. καὶ ἐπιστολῇ πρὸς Ὠριγένη, τὸν Στρωματέα Κλήμεντα κύριον αὐτῦ λέγει, ὡς Εὐσέβιος βιβλίῳ ἕκτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ καὶ δεκάτῳ τετάρτῳ. ἡ πρώτη Σύνοδος ἐπιστολῇ πρὸς τὺς Ἀλεξανδρεῖς τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρον κύριον αὐτῆς καλεῖ. καὶ πράξει τρίτῃ Συνόδυ ἑβδόμης οἱ Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς τὸν Ταράσιον Δεσπότην καὶ κύριον καλῦσι.

50 ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Ις'.

Περὶ τῶν γραφόντων Παπῶν καὶ Πατριαρχῶν ἑαυτὺς ἁπλῶς Ἐπισκόπυς ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλυς καὶ πρὸς τὰς Συνόδυς ἐπιστολαῖς αὐτῶν.

Ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ μέρει πρώτῳ, γράφει ὁ Πάπας Λέων τῷ Εὐτυχεῖ καὶ τῷ Κωνσταντινουπόλεως Φλαυϊανῷ, Λέων Ἐπίσκοπος. καὶ ἄλλοι Πάπαι ἄλλοις πολλοῖς οὕτω γράφουσιν. ἀλλὰ καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀττικὸς γράφων τῇ ἐν Καρθαγένῃ ἐπὶ Αὐρηλίου Συνόδῳ, γράφει, Ἀττικὸς Ἐπίσκοπος. καὶ μέρει πρώτῳ τῆς τρίτης Συνόδου, Αὐτοκράτορες Θεοδόσιος καὶ Οὐαλεντινιανὸς Κυρίλλῳ Ἐπισκόπῳ. καὶ πρὸς Κωνσταντινουπολίτας, Κύριλλος Ἐπίσκοπος. Καὶ, τῷ συλλειτουργῷ Κυρίλλῳ Μαξιμιανὸς Ἐπίσκοπος. Καὶ, τῷ Κωνσταντινουπόλεως Μαξιμιανῷ Κύριλλος Ἐπίσκοπος. καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ Συνόδῳ Λέων (ὁ Ῥώμης) Φλαυϊανῷ Ἐπισκόπῳ. καὶ ἐν ταῖς Συνόδοις τρίτῃ τετάρτῃ καὶ πέμπτῃ μυριάκις ὁ ἅγιος Κύριλλος μόνον Κύριλλος λέγεται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΖʹ.

Ὅτι Πάπαι καὶ Πατριάρχαι πρὸς ἀλλήλους γράφοντες, μόνα τὰ αὐτῶν ὀνόματα τιθέασι, καὶ περὶ τοῦ πῶς ἔγραφον τοῖς Πάπαις καὶ Πατριάρχαις Σύνοδοι καὶ Βασιλεῖς καὶ ἐκάλουν αὐτούς, καὶ πῶς ἀλλήλοις Πάπαι Πατριάρχαι καὶ Μητροπολῖται.

Ὅτι καὶ μόνα τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐπιγράφουσιν οἱ πατέρες πολλάκις, ὥς, τῷ θεοφιλεστάτῳ πατρὶ Κελεστίνῳ Κύριλλος. Καὶ, τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ Κυρίλλῳ Κελεστῖνος. Καὶ, τῷ συλλειτουργῷ κυρίῳ Κωνσταντίνῳ (ἤτοι τῷ Πάπᾳ) Ἰωάννης. Καὶ, τοῖς Ἀρμενίοις Πρόκλος. πρὸς δὲ τοὺς Πάπας καὶ Πατριάρχας αἵτε Σύνοδοι καὶ Βασιλεῖς καὶ αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους Πάπαι Πατριάρχαι καὶ Μητροπολῖται γράφουσιν οὕτως, Ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Πάπαν γράφει, Τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ. καὶ Ἰωάννης ὁ Κωνσταντινουπόλεως τὸν Ῥώμης Κωνσταντῖνον, καὶ ὁ Φώτιος Νικόλαον τὸν πρῶτον, καὶ ἕτεροι τὸν Ῥώμης γράφουσιν ἁγιώτατον καὶ μακαριώτατον. ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ Ἡράκλειος καὶ Λέων ὁ σοφὸς καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνάτος καὶ ἄλλοι πολλοὶ Αὐτοκράτορες καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ Καππαδόκος Σύνοδος τοὺς Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχας ἁγιωτάτους καὶ μακαριωτάτους γράφουσιν, ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς καὶ θειοτάτους. καὶ πράξει ἑβδόμῃ τῆς ἕκτης Συνόδου ὁ Κωνσταντινουπόλεως παναγιώτατος καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καλεῖται, καὶ πράξει δεκάτῃ τρίτῃ θεοτίμητος Δεσπότης καὶ ἀγαθὸς Ἀρχιποίμην. καὶ εἰς τὸν προσφωνητικὸν αὐτῆς λέγει περὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, Γεωργίου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου Πατριάρχου. καὶ ἐν τῇ ἐπὶ Μηνᾶ Συνόδῳ ἐρρέθη, Προκαθεζομένου τοῦ Δεσπότου ἡμῶν τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου καὶ Πατριάρχου Μηνᾶ. καὶ ἐν τῇ ἐν Ἱεροσολύμοις Συνόδῳ ἐρρέθη, Προκαθεζομένου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου καὶ Πατριάρχου Πέτρου. ὁ Κύριλλος τὸν Κωνσταντινουπόλεως Μαξιμιανὸν ἁγιώτατον γράφει, καὶ ὁ Νεστόριος τὸν Κύριλλον. καὶ Βασίλειος ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς Δυτικοὺς τὸν Καισαρείας Ἑρμογένην μακαριώτατον λέγει. καὶ Ἐπιφάνιος Αἱρέσει ἑξηκοστῇ ἐνάτῃ, Τῷ ἁγιωτάτῳ Πάπᾳ Ἀλεξάνδρῳ. καὶ ἐν ταῖς ὑπογραφαῖς τῆς ἐπὶ Μηνᾶ Συνόδου, Ἡράκλειος ἐλέῳ Θεοῦ Διάκονος καὶ Ἀποκρισιάριος τοῦ ἀποστολικοῦ τῆς Θεουπολιτῶν καθέδρας καὶ τοῦ τὰ πάντα ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἐφραίμ. Καὶ, Σαβῖνος ἐλέῳ Θεοῦ Διάκονος τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν Ἀναστάσεως, πληρῶν τὰς ἀποκρίσεις Πέτρου τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων. καὶ ὁ ἅγιος Σωφρόνιος τὸν Σέργιον, Δεσπότῃ πάντων ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀδελφῷ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΗʹ.

Ὅτι οὐ πάντες οὐδὲ πάντοτε τὸν Ῥώμης καὶ τοὺς ἄλλους Πατριάρχας ἁγιωτάτους ἢ μακαριωτάτους γράφουσιν, ἀλλὰ διαφόρως.

Οὐ πάντες, ἢ πάντοτε τὸν Ῥώμης, ἢ τοὺς ἄλλους Πατριάρχας ἁγιωτάτους, ἢ μακαριωτάτους γράφουσι. Κύριλλος, Τῷ ὁσιωτάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ πατρὶ Κελεστίνῳ. Τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ Κυρίλλῳ Κελεστῖνος. Κυπριανὸς τῷ ἀδελφῷ Κορνηλίῳ χαίρειν. Καὶ, Κυπριανὸς καὶ οἱ ὀπαδοὶ Στεφάνῳ τῷ ἀδελφῷ ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Καὶ, ἀγαπητῷ ἀδελφῷ Σιρικίῳ Πάπᾳ Ἀμβρόσιος Ἐπίσκοπος καὶ οἱ λοιποὶ χαίρειν. Χρυσόστομος, Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ Ἰννοκεντίῳ. Καί, Κυρίῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ Λιβερίῳ Εὐστάθιος Θεόδωρος καὶ Σιλβανός. ἡ δευτέρα οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐπιστολῇ πρὸς τὴν ἐν Ῥώμῃ Σύνοδον, Κυρίοις εὐλαβεστάτοις ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς Δαμάσῳ Ἀμβροσίῳ Βρύτωνι καὶ τοῖς λοιποῖς ἁγίοις Ἐπισκόποις. Τοῖς θεοφιλεστάτοις καὶ ὁσιωτάτοις κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Γαλλίαν Ἐπισκόποις Βασίλειος καὶ Εὐσέβιος. καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ Συνόδῳ, Τοῖς τὰ πάντα θεοφιλεστάτοις ἁγίοις πατράσι Λέοντι Ἀνατολίῳ καὶ Μαξίμῳ. Κυρίῳ μου ἀγαπητῷ Δόμνῳ Κύριλλος. Τῷ ὁσιωτάτῳ θεοφιλεστάτῳ καὶ συλλειτουργῷ Δόμνῳ Πρόκλος. ἴδε καὶ ἀνωτέρω κεφαλαίου τρίτου Παράγραφον δεύτερον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΘ'.

Περὶ τοῦ ἀπόντος πρῶτον τὸν Κωνσταντινουπόλεως Παναγιώτατον, ὃ ταυτόν ἐστι τῷ Τὰ πάντα ἁγιωτάτῳ. καὶ ὅτι καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Πατριαρχῶν Παναγιώτατοι ἐῤῥέθησαν.

Τὸ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΣ ἐφεύρημα εἶπε πρῶτος ὁ Ἀντιοχείας Μακάριος ὁ Αἱρεσιάρχης ἐν τῇ ἕκτῃ Συνόδῳ περὶ Σεργίου Κωνσταντινουπόλεως. ὅθεν ἐν τῇ αὐτῇ Συνόδῳ ἐῤῥέθη καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Γεώργιος Παναγιώτατος, δοκεῖ δὲ εἶναι ταυτὸν τῷ τὰ πάντα ἁγιωτάτῳ, ὡς ἔγραφεν ὁ Ταράσιος. Τῷ τὰ πάντα ἁγιωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ Ἀδριανῷ Πάπᾳ Ῥώμης. καὶ ὁ Φώτιος, Τῷ τὰ πάντα ἁγιωτάτῳ ἱερωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ Νικολάῳ Πάπᾳ Ῥώμης, καὶ ἄλλοι πολλοὶ οὕτω πολλοῖς ἔγραψαν. οὐ πάντοτε δὲ λέγεται ὁ Κωνσταντινουπόλεως Παναγιώτατος, ὅθεν οἱ Ἀρχιερεῖς τῆς Ἀνατολῆς, Τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ Κυρίῳ καὶ Δεσπότῃ Ταρασίῳ. Καὶ, Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἴδε καὶ ἐν τῷ Συνοδικῷ τῆς ὀρθοδοξίας. Καὶ, Προκαθημένου τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν Δεσπότου καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Μιχαήλ. Καὶ, Προκαθημένου τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν Δεσπότου καὶ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Λουκᾶ. καὶ ἐν ταῖς κατὰ Βαρλαὰμ Συνόδοις ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἁγιώτατος Πατριάρχης καλεῖται. Οὐ μόνον δὲ ὁ Κωνσταντινουπόλεως καλεῖται Παναγιώτατος, ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Παναγιώτατος καλεῖται ὑπὸ τοῦ Στουδίτου, ὡς ἀνωτέρω βιβλίῳ ἑβδόμῳ. ἐν τῇ Συνόδῳ τῇ ἐν τῇ Παμμακαρίστῳ, τῷ ἑπτακισχιλιοστῷ ἑκατοστῷ πρώτῳ ἔτει ἀθροισθείσῃ, ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας, ὁ Ἀντιοχείας Ἰωάννης καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος Παναγιώτατοι ἐῤῥέθησαν, καὶ ἴδε τὸν συνοδικὸν Τόμον αὐτῶν. Ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ δεκάτῳ ἕκτῳ, Παναγιώτατος καλεῖται ὁ Ἱεροσολύμων Θεοφάνης ἐν τῇ ἀποδημίᾳ αὐτοῦ εἰς Μοσχοβίαν. ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου ἑβδόμου κεφάλαιον ὕστατον, ὅπου ὁ Ἱεροσολύμων Εὐθύμιος καὶ ὁ Ἀρσένιος Παναγιώτατοι καλοῦνται. Τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ πεντηκοστῷ δευτέρῳ ἔτει ὁ Ἀλεξανδρείας Ἰωαννίκιος τὸν Ἱεροσολύμων Παΐσιον Παναγιώτατον γράφει.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Κ'.

Ὅτι οὐ μόνος ὁ τῆς Ῥώμης θρόνος ἀποστολικὸς λέγεται, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Πατριαρχῶν θρόνοι, μαρτυρουσῶν τῆς ἕκτης καὶ ἑβδόμης τῶν συνόδων καὶ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ.

Ἡ Ῥώμη λέγεται ἀποστολικὸς θρόνος καὶ ἀποστολικὴ καθέδρα. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι οἱ λοιποὶ πατριαρχικοὶ θρόνοι ἀποστολικοὶ θρόνοι λέγονται Συνόδου ἕκτης πράξει δεκάτῃ ἕκτῃ, Θεόδωρος Διάκονος τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς μεγάλης Ἐκκλησίας. καὶ πράξει δεκάτῃ ὀγδόῃ, Πέτρος Πρεσβύτερος καὶ Τοποτηρητὴς τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως. Γεώργιος Πρεσβύτερος ἐπέχων τὸν τόπον Θεοδώρου Πρεσβυτέρου καὶ Τοποτηρητοῦ τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν Ἀναστάσεως πόλεως Ἱεροσολύμων. ἐν τῇ αὐτῇ πράξει, Ἐγένετο ἀπόφασις ἵνα πεμφθῶσι συνοδικὰ γράμματα τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ τοῦ ἁγίου κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων Πέτρου, καὶ τῷ θρόνῳ τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς μεγάλης Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου. Καὶ Συνόδου ἑβδόμης πράξει πρώτῃ, Ἰωάννου καὶ Θωμᾶ τῶν εὐλαβεστάτων Πρεσβυτέρων καὶ Τοποτηρητῶν τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς Ἀνατολικῆς Διοικήσεως. Καὶ ἐν τῇ ὑπογραφῇ τοῦ Ὅρου, Ἰωάννης Πρεσβύτερος καὶ Τοποτηρητὴς τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς Ἀνατολῆς. Καὶ, Ἰωάννης καὶ Θωμᾶς Πρεσβύτεροι καὶ Μοναχοὶ, καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντες τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς Ἀνατολικῆς Διοικήσεως. Καὶ πράξει ἑνδεκάτῃ τῆς αὐτῆς Συνόδου, Κωνσταντῖνος Ἀρχιδιάκονος τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. καὶ ἐν τῇ ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδῳ συνελθούσῃ δεκάτῃ ἑβδόμῃ, Ἀντώνιος καὶ Γρηγόριος Τοποτηρηταὶ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας Ἀλεξανδρείας. Ὁ Ῥωσίας καὶ Ἐφέσου Τοποτηρηταὶ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας Ἀντιοχείας. Ὁ Μονεμβασίας Τοποτηρητὴς τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας Ἱεροσολύμων. καὶ συνελθούσῃ δεκάτῃ ἑβδόμῃ, ὁ Ἰούλιος Καρδηνάλις ἀποστολικὰς καθέδρας φησὶ τοὺς πατριαρχικοὺς θρόνους. καὶ ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ μέρει τρίτῳ, ὁ θρόνος Ἀλεξανδρείας θρόνος εὐαγγελικὸς ἐῤῥέθη, καὶ ἐν τῷ Ὅρῳ ὁμοίως. ὁμοίως οἱ πατριαρχικοὶ θρόνοι μεγάλοι λέγονται θρόνοι, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφαλαίου ἑνδεκάτου Παράγραφον δέκατον ἔνατον. καὶ καθολικοὶ θρόνοι, καὶ ἴδε βιβλίου αὐτοῦ κεφαλαίου δεκάτου ἐνάτου Παράγραφον δέκατον τρίτον, καὶ βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον δέκατον τρίτον. ἴδε καὶ κεφάλαιον ὄγδοον βιβλίου τοῦ αὐτοῦ περὶ ἐγκωμίων Ἀδριανοῦ, Ταρασίου, Νικηφόρου καὶ τοῦ Στουδίτου, καὶ κεφαλαίου δεκάτου τρίτου Παράγραφον δέκατον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΚΑ΄.

Ὅτι οὐ μόνον ὁ τῆς Ῥώμης θρόνος προσκυνητὸς εἴρηται, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Πατριαρχικῶν θρόνοι, καὶ αὐτὸς ὁ Καρθαγένης σὺν τῇ Συνόδῳ.

Περὶ τῆς ἕκτης Συνόδου γράφει ὁ Πάπας Λέων ὁ δεύτερος πρὸς τὸν Βασιλέα, Καὶ γὰρ ἐπέγνωμεν ὅτι ἡ ἁγία καὶ μεγάλη καὶ Οἰκουμενικὴ ἕκτη Σύνοδος, ἥτις κατὰ Θεοῦ χάριν τῷ βασιλικῷ προστάγματι ἔναγχος ἐν τῇ βασιλίδι συνηθροίσθη πόλει, καὶ διὰ τῆς ἡμετέρας τάξεως οὗτος ὁ προσκυνητὸς καὶ ἀποστολικὸς θρόνος ὁμογνωμόνως τε καὶ ὁμοψύχως τοῖς παρ' αὐτοῖς ὁρισθεῖσι συναινεῖ, καὶ τῇ αὐθεντίᾳ τοῦ μακαρίτου Πέτρου βεβαιοῖ. ἀλλὰ δὴ καὶ Σύνοδος ἡ ἐν Καρθαγένῃ ἐν τοῖς προοιμίοις, Καὶ μὴ μόνον πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἐπίσκοπον, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας τοὺς προσκυνητοὺς ἱερεῖς. καὶ Κανόνι ὀγδοηκοστῷ ἕκτῳ, ὁ προσκυνητὸς Ἐπίσκοπος ὁ ἐν τῷ θρόνῳ τούτῳ προκαθήμενος. καὶ Κανόνι ἑκατοστῷ τρίτῳ, Ἐν ταῖς Εἰδοῖς γενομένην προσκυνητὴν Σύνοδον. καὶ Κανόνι ἑκατοστῷ τριακοστῷ ὀγδόῳ ἐν τῇ πρὸς Κελεστῖνον Ῥώμης ἐπιστολῇ αὐτῆς, Καὶ παρὰ τοῦ προσκυνητοῦ Ἀττικοῦ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐπισκόπου. ἴδε καὶ κατωτέρω μέρους τρίτου κεφάλαιον ἕβδομον περὶ τῶν Συνόδων τῆς χωρικῆς, καὶ τῆς Ἐπαρχίας κεφάλαιον ὄγδοον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΚΒ΄.

Ὅτι οὐδὲ αὐτὴ ἡ δοῦλος τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ ἐπιγραφὴ τῷ Ῥώμης ἐνέμεινεν ἰδίως αὐτῷ μόνῳ λέγεσθαι, ὅθεν οὐδὲν ὄνομα ἰδίως ἔχει ὡς ὢν ἰσάξιος τοῖς Ἐπισκόποις.

Ὁ Ῥώμης γράφεται Δοῦλος τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ καὶ Στυλιανὸς Ἐπίσκοπος γράφων τῷ Ῥώμης Στεφάνῳ, γράφεται Δοῦλος τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ κατὰ Φωτίου Συνόδῳ ἐν τῷ τέλει. καὶ ἀνωτέρω βιβλίου ἕκτου κεφαλαίου ἑβδόμου Παραγράφῳ ὀγδόῳ, Μωϋσῆς ὁ Ῥαββίνης οὕτως ἐπιγράφεται. καὶ σημείωσαι ὅτι οὐδὲν ὄνομα ἔμεινεν ἰδίως λέγεσθαι ἢ μόνως τῷ Ῥώμης, ἀλλὰ ἐξίσου λέγονται πᾶσι τοῖς ἁγίοις πατράσιν, ἐπειδὴ ἡ αὐτὴ τιμὴ καὶ ἀξία ἐξίσου ἐστὶν ἐν πᾶσιν αὐτοῖς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΚΓ΄.

Περὶ ἀνθυποφορᾶς παπιστῶν, ὅτι ἡ Ῥώμη ἀπολελυμένως ἀποστολικὴ καθέδρα λέγεται, καὶ περὶ τῆς ἀνατροπῆς αὐτῆς ἀπὸ τῆς γραφῆς καὶ τῶν Κανόνων καὶ τῆς παραδόσεως καὶ πράξεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν πατέρων καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ Σακρῶν, καὶ περὶ ἕξ τινῶν ἐν τῇ ἀποστολικῇ θεωρουμένων καθέδρᾳ, ἐξ ὧν δείκνυται μηδὲν τοὺς παπιστὰς ὠφεληθῆναι τῷ ἐπιχειρήματι τῆς καθέδρας.

Ἀνθυποφέρουσιν οἱ ἑτερόδοξοι, ἤτοι οἱ παπισταί, ὅτι ἡ Ῥώμης λέγεται ἀπολελυμένως ἀποστολικὴ καθέδρα, ἐξ οὗ δῆλον γίνεται ὅτι πρώτη ἐστὶν οὐ μόνον κατὰ τάξιν ἀλλὰ καὶ κατ' ἐξουσίαν. Ἀλλὰ ῥητέον πρῶτον, ὅτι περὶ τούτων καὶ τῶν τοιούτων Τίτλων οὐ βλέπομεν τί λέγουσιν ὁ δεῖνα, καὶ ὁ δεῖνα, ἀλλὰ τί λέγουσιν ἡ γραφὴ οἱ Κανόνες καὶ ἡ παράδοσις καὶ πρᾶξις τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ κοινῶς οἱ ἔγκριτοι ἅγιοι πατέρες καὶ αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, ὡς εἴρηται ἐν τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ καὶ ῥηθήσεται ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τοῦ πέμπτου μέρους, ὅπου κατὰ πάντα ὅ,τι λέγεται ὁ Ῥώμης λέγονται καὶ οἱ λοιποὶ πατέρες, οὐ μόνον οἱ Πατριάρχαι, ἀλλὰ καὶ Μητροπολῖται καὶ Ἐπίσκοποι. δεύτερον, οἱ ἅγιοι πατέρες ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων ἕως τῆς τρίτης οἰκουμενικῆς οὐκ εἶπον τὸν Ῥώμης ἄλλως, ἀλλ' ἢ ὡς τοὺς λοιποὺς πατέρας, ὡς παριστῶσι τὰ πρακτικὰ τῶν Συνόδων καὶ τὰ συγγράμματα τῶν ἁγίων πατέρων καὶ αἱ Σάκραι τῶν Αὐτοκρατόρων καὶ τὰ ἤδη διαληφθέντα κεφάλαια· τρίτον, ἐν τῇ τρίτῃ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ πρῶτοι οἱ Λεγάτοι τοῦ Ῥώμης εἶπον Ἀποστολικὴν καθέδραν, κατὰ προσπάθειαν μέντοι. γράφων δὲ ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς τῷ πληρώματι τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, λέγει, Πλὴν κἀκεῖνο δεῖ προσέχειν τοὺς τὴν ἀλήθειαν ἐρευνῶντας, ὅτι πολλάκις τινὰ ἐν ταῖς Συνόδοις παρά τινων ἐν αὐταῖς εὑρισκομένων λέγεται ἢ κατὰ προσπάθειαν, ἢ κατ' ἐναντίωσιν, ἢ κατὰ ἄγνοιαν, οὐδεὶς δὲ προσέχει τοῖς κατὰ μέρος παρά τινων λεγομένοις, ἀλλὰ μόνοις τοῖς κατὰ κοινὴν συναίνεσιν παρὰ πάντων ὁριζομένοις, εἰ γὰρ κατ' ἐκείνους βουληθείη τις προσέχειν ταῖς τοιαύταις ἐναντιώσεσιν, ἑκάστη Σύνοδος εὑρίσκεται ἑαυτὴν ἀνατρέπουσα. τέταρτον, λεγομένης ἀποστολικῆς καθέδρας, ἕξ τινὰ θεωρητέον, πρῶτον, ὅτι ἀποστολικὴ καθέδρα καὶ ἀποστολικὸς θρόνος ταὐτόν ἐστι, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφαλαίου ἑνδεκάτου Παράγραφον δέκατον. δεύτερον, ὅτι ἀποστολικὴν καθέδραν λέγουσιν ὡς ἐπιπλεῖστον οἱ Ῥωμαῖοι κατ' ἰδιότητα ἴσως τῆς ἰταλικῆς γλώττης, σπανίως δὲ τοῦτο λέγουσιν οἱ Ἀνατολικοί, ἐπειδὴ ἐν χρήσει ἔχουσι τό, ἀποστολικὸς θρόνος. τρίτον, οἱ

ἅγιοι

ἅγιοι πατέρες οὐδέποτε εἶπον ἀπολελυμένως ἀποστολικὸν θρόνον, ἢ ἀποστολικὴν καθέδραν, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ προσθήκης, δηλοῦντες προφανῶς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον περὶ οὗ ὁ λόγος. τέταρτον, εἰ ἐλέγετο ἁπλῶς ἀπολελυμένως ἀποστολικὴ καθέδρα ἡ Ῥώμη, καὶ ἐδήλου τινὰ ἰδικὴν ἐξουσίαν, πάντως οὕτως ἂν ἔλεγον αὐτὴν καὶ οἱ Τοποτηρηταὶ τοῦ Ῥώμης, καὶ κοινῶς οἱ ἅγιοι πατέρες, καὶ οἱ Αὐτοκράτορες, καὶ ὅμως οὐ πάντοτε λέγουσιν αὐτὴν οὕτως, ἀλλ' ἀποστολικὴν καθέδραν, ἀποστολικὸν θρόνον, ῥωμαϊκὴν ἐκκλησίαν, πρεσβυτέραν Ῥώμην, καὶ ἄλλως, οὕτω δὲ λέγονται καὶ οἱ λοιποὶ Πατριαρχικοὶ θρόνοι. πέμπτον, οἱ Ἀρχιερατικοὶ τῆς Ἀνατολῆς θρόνοι, καίτοι ἰσότιμοι ὄντες τῷ ῥωμαϊκῷ θρόνῳ, ἀλλ' οὐκ ἐκάλουν ἑαυτοὺς ἀεὶ θρόνους καὶ καθέδρας ἀποστολικούς, ἢ διὰ τὸ συνήθικον μέτριον ἀρχαῖον καὶ πάτριον φρόνημα, ἢ διότι πολλῶν ὄντων θρόνων, εἰ ἦν ὁ λόγος περὶ ἑνός, καὶ ἐλέγετο ἀπολελυμένως, οὐκ ἦν φανερὸν περὶ ποίου ἦν ὁ λόγος. εἰ δὲ ἦν περὶ τῶν τριῶν, εἰ μὴ ἐλέγετο καὶ ἡ προσθήκη τῆς Ἀνατολῆς, ἀναμφιβόλως ἐνοεῖτο ὁ λόγος καὶ περὶ τῶν πέντε Πατριαρχικῶν θρόνων, ὅθεν εἰ ἐν τῇ Δύσει ἦν καὶ ἕτερος θρόνος Πατριαρχικός, οὐκ ἂν ἐλέγετο ἡ Ῥώμη ῥᾳδίως ἀποστολικὴ καθέδρα. ἕκτον, ὅπου ἐρρέθη ἡ Ῥώμη ἀποστολικὸς θρόνος καὶ ἀποστολικὴ καθέδρα, οὐκ ἐρρέθη ἁπλῶς ἀπολελυμένως, ὡς συκοφαντοῦσι τοὺς εἰπόντας οἱ Λατῖνοι, ἀλλὰ μετὰ προσθήκης, ὥστε ἢ συνημμένως τῇ λέξει, ἢ πρὸ τῆς λέξεως, ἢ μετὰ τὴν λέξιν συνεξακούεσθαι τὸν θρόνον τῆς Ῥώμης, καὶ ἄθρει. Εἶπον, ὡς ἔφημεν, πρῶτον οἱ Λεγάτοι, ὁ ἅγιος Πάπας ἡμῶν, ὁ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας Ἐπίσκοπος, ὅπερ ταὐτόν ἐστι τῷ, ὁ Πάπας ὁ Ἐπίσκοπος τῆς καθ' ἡμᾶς ἀποστολικῆς καθέδρας. ὅθεν ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ εἰπὼν τοῦ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας Ἐπισκόπου, ἐπήγαγε, τῆς Ῥωμαίων Κελεστίνου, ὅπερ ταὐτόν ἐστι τῷ, Κελεστίνου Ἐπισκόπου τοῦ ῥωμαϊκοῦ θρόνου, ὡσανεὶ ἔλεγεν, εἰσὶ καὶ ἄλλαι ἀποστολικαὶ καθέδραι, ὁ δὲ λόγος ἐστὶ περὶ τῆς ἐν Ῥώμῃ καθέδρας. ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, δῆλον, ὁ γὰρ Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιος καὶ ὁ εἷς Λεγάτος τοῦ Πάπα οὐκ εἶπον ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἀποστολικὴν καθέδραν, ἀλλὰ τοῦ ἁγιωτάτου Ἐπισκόπου τῆς Ῥωμαίων ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας. καὶ ὁ Ἐφέσου Μέμνων ἐν τῇ τρίτῃ πράξει ἔφη, Τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας τῆς μεγάλης Ῥώμης, ἴδε καὶ ἀνωτέρω ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ τὸν τόπον τῆς Συνόδου. ἔτι ἐν τῇ τετάρτῃ πράξει τῆς αὐτῆς Συνόδου ὁ Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιος θέλων εἰπεῖν περὶ τοῦ Ῥώμης καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων, εἶπε καὶ τοὺς δύο θρόνους ἐξίσου ἀποστολικούς, καὶ ἴδε κατωτέρω μέρους τρίτου κεφαλαίου τρίτου τμήματος τετάρτου Παράγραφον ὄγδοον.

ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ, ὅπου ἐρρέθη ἀποστολικὴ καθέδρα ἡ Ῥώμη παρά τινων, ἐρρέθη μετὰ προσθήκης ἢ τοῦ προέδρου, ἢ τοῦ Πάπα, ἢ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγάλης, ἢ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ἢ συνημμένως, ἢ ἡγουμένως, ἢ ἑπομένως. ὁ δὲ θρόνος Ἀλεξανδρείας ἐρρέθη θρόνος εὐαγγελικός, μεῖζον δὲ τὸ Εὐαγγέλιον τῶν Ἀποστόλων, ὅθεν ἕπεται εἰπεῖν μείζω τὸν θρόνον Ἀλεξανδρείας τοῦ τῆς Ῥώμης θρόνου. ἐν δὲ τῇ ἐπὶ Μηνᾶ ἐρρέθη ἡ Ῥώμη ἀποστολικὴ καθέδρα, ἀλλ' ἦν προηγουμένως καὶ ἑπομένως ὁ Ῥώμης Ἀγαπητὸς καὶ ἡ συνοδία αὐτοῦ, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφάλαιον ἐνδέκατον, ἐρρέθη ὅμως ἐκεῖ καί, Ἡράκλειος Ἀποκρισιάριος τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου Ἀντιοχείας, καὶ ἔτι ἐρρέθησαν ἐξίσου ἀποστολικαὶ διαδοχαὶ καὶ πατριαρχικοὶ θρόνοι ὁμοτίμως ἡ Ῥώμη καὶ Ἱερουσαλήμ. ἐν δὲ τῇ ἕκτῃ Συνόδῳ πολλάκις ἐρρέθησαν καὶ οἱ πέντε θρόνοι ἀποστολικοὶ θρόνοι, καὶ ἴδε τὸ ἀνωτέρω Παράγραφον. καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἀρχαῖς τῶν πράξεων λέγεται, Τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ μεγαλοπόλεως Ἀλεξανδρείας, καὶ Θεουπόλεως Ἀντιοχείας. ἐν δὲ τῇ ἑβδόμῃ Συνόδῳ ἐν ταῖς ἀρχαῖς τῶν πράξεων λέγεται περὶ τῶν Τοποτηρητῶν, Τὸν τόπον ἐπέχοντες τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας τοῦ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης. καὶ ἐν ταῖς διαλαλιαῖς, Τοῦ ἁγιωτάτου Πάπα ὁ Τοποτηρητής. Καί, Τῶν Τοποτηρητῶν τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς Ἀνατολικῆς Διοικήσεως, πρὸς ἀντιδιαστολὴν δηλονότι τοῦ θρόνου τῆς δυτικῆς Διοικήσεως. καὶ ἐν τῇ τρίτῃ ἕκτῃ καὶ ἑβδόμῃ, Ὁ θρόνος Κελεστίνου Ἀγάθωνος καὶ Ἀδριανοῦ, πρὸς ἀντιδιαστολὴν δηλονότι τῶν θρόνων τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς. ἐν δὲ τῇ κατὰ Φωτίου, πράξει ὑστάτῃ, λέγονται ἀδιαφόρως οἱ πέντε πατριαρχικοὶ θρόνοι. καὶ Ἰουνίου ἑβδόμῃ ἡ Ἐκκλησία τὴν Κωνσταντινούπολιν καλεῖ θρόνον τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀκροτάτην καθέδραν. καὶ ὁ Ἐπιφάνιος Αἱρέσει ἑβδομηκοστῇ ὀγδόῃ λέγει τὴν Ἱερουσαλὴμ θρόνον τοῦ Κυρίου. ψεύδεται ἄρα ὁ Καρυόφυλλος λέγων ἐν τῇ ἀντιρρήσει τοῦ Νείλου κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα, ὅτι ἐν μόνῃ τῇ ἕκτῃ Συνόδῳ ἐρρέθησαν οἱ πατριαρχικοὶ θρόνοι ἀποστολικοί, ἐπειδὴ ἐν τῇ τρίτῃ ὅτε ἐρρέθη πρῶτον ἡ Ῥώμη ἀποστολικὸς θρόνος, ἐρρέθη καὶ ἡ Ἱερουσαλὴμ ὡσαύτως ἀποστολικὸς θρόνος. ἐν δὲ τῇ ἐν Χαλκηδόνι ἐρρέθη ὁ θρόνος τῆς Ἀλεξανδρείας Εὐαγγελικός. ἐν δὲ τῇ ἐπὶ Μηνᾶ ἐρρέθη ὁ θρόνος τῆς Ἀντιοχείας ἀποστολικός, καὶ καθεξῆς ἐρρέθησαν οὕτως, ὡς εἴρηται, καὶ μάλιστα ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ ἡ Ἱερουσαλὴμ ἐρρέθησαν θρόνοι τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ Χριστοῦ, ὡς εἴρηται. οὐδὲν ἄρα καὶ ἐκ τῆς καθέδρας ὠφελήθησαν οἱ παπολάτραι.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ΚΔ'.

Κατὰ παπιστῶν, τὸν τῆς Ῥώμης θρόνον Οἰκουμενικὸν λεγόντων, καὶ ὅτι οὐδεὶς θρόνος ἐπὶ γῆς Οἰκουμενικὸς ἰδικῶς.

Προσέτι οἱ αὐτοὶ λέγουσι τὸν θρόνον Ῥώμης Οἰκουμενικὸν θρόνον. Ἀλλὰ ῥητέον ὅτι Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, καὶ Οἰκουμενικὸς Πάπας ἐκλήθησαν ὁ Ῥώμης καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως, πῶς δὲ, καὶ διατὶ, ἐῤῥέθη ἀνωτέρω κεφαλαίῳ τετάρτῳ. ὡς δὲ οὐδυνάνται αἱ Σύνοδοι αὐτῶν καλεῖσθαι Οἰκουμενικαὶ, οὕτως οἱ θρόνοι αὐτῶν οὐ δύνανται κληθῆναι Οἰκουμενικοί· ἐπειδὴ οἰκουμενικὸς θρόνος οὐδείς ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς ἰδικῶς, ὅθεν οὔτε ἐν ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις, οὔτε ἐν ταῖς Σάκραις, οὔτε ὑπό τινος τῶν πατέρων, ἢ τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν ἱστορικῶν, οὔτε ὑπὸ Ἀσκητῶν, ἢ ἄλλων Χριστιανῶν τοιοῦτόν τι εἴρηται, καὶ εἰ τινὲς εἶπον τοῦτο, ἀλλ' εἶπον κατὰ προσπάθειαν, ἢ κατ' ἐναντίωσιν, ἢ κατὰ ἄγνοιαν, καὶ μάλιστα χθὲς καὶ πρότερα ἐν μὲν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ μετὰ τὸ σχίσμα καὶ τὴν ἀποστασίαν τοῦ Πάπα, ἐν δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως πρώτου, καὶ μεταταῦτα εἶπον τοῦτο τινὲς κατὰ προσπάθειαν, ὡς εἴρηται, ἢ ἄγνοιαν, ἀλλὰ πάνυ σπανίως, τὰ τοιαῦτα ὅμως εἴρηται ἀνωτέρω ὅτι ἀνέτρεψεν ἄρδην ὁ μέγας Ἰουστινιανός. εἰ δὲ εἶπεν ὁ ἱερὸς Θεοφάνης ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ χρονικοῦ αὐτοῦ τοὺς πέντε πατριαρχικοὺς θρόνους καθολικοὺς καὶ οἰκουμενικοὺς θρόνους, ἀλλ' εἶπε τοῦτο κατὰ τὸν ἕβδομον τρόπον, ὃν εἴπομεν ἀνωτέρω κεφαλαίῳ τρίτῳ.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι'. ΜΕΡΟΣ Γ'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ τῆς ὑπογραφῆς τῆς ἁγίας καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ πόσα τὰ μέρη αὐτῆς, καὶ διατὶ λέγονται καθολικαὶ καὶ ἀποστολικαὶ αἱ μερικαὶ Ἐκκλησίαι, καὶ τινὲς αὐτῶν μητέρες καὶ κεφαλαὶ τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ διατὶ ἡ Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησία καὶ ἄλλαι ἐκλήθησαν μεγάλαι, καὶ τίς ἡ ἀΐδιος τῆς Ἐκκλησίας κεφαλὴ, καὶ τίς ἡ καθόλου Ἐκκλησία.

Ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία ἐστὶ συνάθροισμα τῶν πιστῶν τῶν πιστευόντων εἰς τὴν ἁγίαν γραφὴν καὶ εἰς τὰς οἰκουμενικὰς Συνόδους, Ἢ Συνάθροισμα τῶν πιστῶν τῶν πειθομένων τῇ ἀποκαλυφθείσῃ θεόθεν ἀληθείᾳ ἢ διὰ τῶν γραφῶν ἢ διὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, Ἢ ἐστὶ Συνάθροισις τῶν πιστῶν ἐπὶ τῇ κτήσει τῆς θείας μακαριότητος, Ἢ ἐστὶ Συνάθροισις τῶν πιστῶν, τὴν αὐτὴν πίστιν ἐπαγγελλομένων ἔν τε τῇ Τριάδι καὶ τῇ ἐν σαρκὶ οἰκονομίᾳ καὶ τοῖς Μυστηρίοις, καὶ ἐν ὅσοις ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία συνοδικῶς καὶ Οἰκουμενικῶς διορίζει, Ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία ἐστὶ σύστημα μόνων τῶν ὀρθοδόξων καὶ περὶ τὸν χριστιανισμὸν κατὰ πάντα ὑγιαινόντων, Ἡ κατὰ τὸν Βαρλαὰμ καθολικὴ Ἐκκλησία ἐστὶ σύστημα τῶν ἁπανταχοῦ τῆς Οἰκουμένης ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, τῶν ἀκίνητα καὶ ἀσάλευτα τὰ τῆς εὐσεβείας δόγματα διατηρούντων, καὶ κατὰ τὸν Χρυσόστομον, αἱ κατὰ πόλεις καὶ χώρας Ἐκκλησίαι πολλαὶ τὸν ἀριθμὸν οὖσαι, μία ἐστὶν Ἐκκλησία, εἷς γὰρ ἐν αὐταῖς ὁ Χριστὸς ἁπανταχοῦ ὁ τέλειος καὶ ἀμέριστος, Ὁμιλίᾳ ἑκατοστῇ τεσσαρακοστῇ ἐνάτῃ Τόμῳ πέμπτῳ, Ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία ἐστὶ κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Μελέτιον Σύλλογος εἷς, εἴτουν συναγωγὴ ἀνθρώπων, τῶν πρὸ καταβολῆς κόσμου προεγνωσμένων καὶ προωρισμένων καὶ ἐκλελεγμένων ἐν Χριστῷ, ἰδίοις καιροῖς πολυτρόπως κεκλημένων ἐπὶ σωτηρίᾳ εἰς ἔπαινον δόξης Θεοῦ, καὶ εἰς ταύτην διὰ πίστεως ἀληθοῦς καὶ ζώσης εἰσαγομένων. Γνωρίσματα δὲ αὐτῆς τρία, Ἔστι γὰρ Μία, ὡς ἕν τι ὅλον, ἔχει δὲ μέρη τὰς μερικὰς Ἐκκλησίας, αἵτινες ἀνάγονται εἰς τὰς καθολικωτέρας, αἵτινές εἰσιν οἱ πέντε Πατριαρχικοὶ θρόνοι, εἰ γάρ εἰσι καί τινες αὐτοκέφαλοι Ἀρχιεπίσκοποι, ἀλλ' εἰς τὰς πατριαρχικὰς καὶ αὐτοὶ ἀναφέρονται καθέδρας. Μία, ὅτι εἷς Θεὸς, μία πίστις, ἓν βάπτισμα. Καὶ ἁγία, διὰ τὴν ἁγίαν αὐτῆς κεφαλὴν, ἥτις ἐστὶν ὁ Χριστὸς, καὶ διὰ τὴν πλύσιν τοῦ κυριακοῦ αἵματος καὶ τὸ πανάγιον Πνεῦμα τὸ διαπαντὸς ζωογονοῦν καὶ ἁγιάζον αὐτήν. Καὶ καθολικὴ, ὅτι τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα καλύπτει πᾶσαν τὴν Οἰκουμένην. λέγονται δὲ καθολικαὶ καὶ ἀποστολικαὶ αἱ μερικαὶ, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίῳ πρώτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ, ἐπειδὴ ἡ διάταξις αὐτῶν ἐστὶν ὁμοία τῇ διατάξει τῆς καθόλου, ἀλλὰ καὶ μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν λέγεται Καισάρεια καὶ Κωνσταντινούπολις ὑπὸ τοῦ Ναζιανζηνοῦ διὰ τὴν τότε ἐν αὐταῖς Διδασκαλίαν, καὶ κεφαλὴ τῆς Οἰκουμένης ἡ Ἀντιόχεια παρὰ τοῦ Χρυσοστόμου, διότι ἐκεῖ ἐκλήθησαν πρῶτον οἱ πιστοὶ Χριστιανοὶ, καὶ μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡ Σιὼν ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου ἐν τῇ Λειτουργίᾳ, καὶ τοῦ Δαμασκηνοῦ ἐν τῇ Ὀκτωήχῳ, καὶ τῆς δευτέρας Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐν τῇ πρὸς τοὺς δυτικοὺς ἐπιστολῇ, καὶ ὑπὸ πάσης ἁπλῶς τῆς Ἐκκλησίας. λέγεται δὲ ἡ Κωνσταντινούπολις ὡς ἁγία Ἐκκλησία, μεγάλη Ἐκκλησία ἐν τῇ πέμπτῃ πράξει τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, καὶ ἐν τῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ πράξει τῆς ἕκτης Συνόδου, ἐκλήθη δὲ οὕτω διὰ τὴν ἁγίαν Σοφίαν, λέγει γὰρ ὁ Σωκράτης βιβλίῳ πρώτῳ κεφαλαίῳ ἕκτῳ, Καὶ ἐν μὲν τῇ τῆς εἰρήνης ἐπωνύμῳ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐχομένῃ τῆς νῦν μεγάλης καὶ Σοφίας ὀνομαζομένης χειροτονεῖται Παῦλος. Καὶ, βίος καὶ πολιτεία Συμεὼν τοῦ διὰ Χριστὸν σαλοῦ, συγγραφεὶς παρὰ Νικηφόρου Ἱερέως τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς ἐν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων τῆς ἐπωνύμου Σοφίας. καλεῖται οὖν οὕτως ἡ Κωνσταντινούπολις, ἀλλ' οὐ μόνη, ἐπειδὴ ἐν πάσαις

ταῖς πράξεσι τῆς ἑβδόμης Συνόδου ἡ ἐν Νικαίᾳ Ἁγία Σοφία, ἔνθα οἱ πατέρες τῆς Συνόδου συνήρχοντο, μεγάλη Ἐκκλησία καλεῖται, καὶ ἡ τρίτη Σύνοδος ἐν τῇ πρὸς τοὺς Βασιλεῖς ἀναφορᾷ περὶ καθαιρέσεως Νεστορίου φησί, Τῇ οὖν ἐπαύριον συναχθέντες ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τῇ καλουμένῃ Μαρίᾳ. ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας μεγάλη Ἐκκλησία καλεῖται ὑπὸ τῆς πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐν τῇ πρὸς αὐτὴν ἐπιστολῇ, ὡς Θεοδώρητος βιβλίῳ πρώτῳ κεφαλαίῳ ὀγδόῳ. καὶ Νικηφόρος Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῷ χρονικῷ φησί, Φακέλλιος, ἐφ' οὗ τὰ ἐγκαίνια τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας. ὅμως ὡς ἀληθῶς μία τῆς Ἐκκλησίας ἀΐδιος καὶ συνδιαιωνίζουσα καὶ ἁγία κεφαλή ἐστιν ὁ Χριστός, καὶ μία ἡ καθολικὴ ἁγία ἀποστολικὴ καὶ μεγάλη Ἐκκλησία κυρίως καὶ πρώτως καὶ καθ' αὐτὸ ὅλον τὸ συνάθροισμα τῶν ἁπανταχοῦ τῆς Οἰκουμένης πιστῶν τῶν τε ποιμαινόντων καὶ τῶν ποιμαινομένων, ἤτοι ἐξίσου νοουμένων Πατριαρχῶν, Παπῶν, Ἐπισκόπων καὶ λοιπῶν Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Β'

Περὶ ἑρμηνείας εἰς τὸ Εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν ῥητὸν τοῦ Συμβόλου, καὶ εἰς τὸ Εἰς τὴν μίαν Ἐκκλησίαν καὶ μίαν Ἐπισκοπὴν ῥητὸν τοῦ Κυπριανοῦ, καὶ περὶ τοῦ πῶς Γρηγόριος ὁ Διάλογος, Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος, Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης, Χρυσόστομος, Ναζιανζηνὸς καὶ ὁ Ἀπόστολος ταύτην καλοῦσι, καὶ τίνι τρόπῳ εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν πιστεύομεν.

Κύριλλος Ἱεροσολύμων κατηχήσει δεκάτῃ ὀγδόῃ ἑρμηνεύων τὴν λέξιν τοῦ Συμβόλου, ΕἸΣ ΜΙ'ΑΝ ἉΓΙ'ΑΝ ΚΑΘΟΛΙΚΗ'Ν, φησί, καθολικὴ καλεῖται, διότι κατὰ πᾶσαν τὴν Οἰκουμένην ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς γῆς ἕως τῶν ἄκρων αὐτῆς ἐξαπλοῦται, καὶ ἕνεκα τούτου τίθησι τὸ καθολικόν, τουτέστι τὸ ἁπανταχοῦ, τὸ ἀνελλείψεως περὶ πάντων τῶν δογμάτων, ἅπερ δεῖ τοὺς ἀνθρώπους γινώσκειν περὶ πάντων ὁρατῶν καὶ ἀοράτων, οὐρανίων καὶ ἐπιγείων, καὶ ὅτι πᾶν γένος ἀνθρώπων εὐσεβῶς ὑπέχει ταύτῃ, Ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, σοφοὶ καὶ ἰδιῶται, καὶ ἔτι εἰς τὸ καθόλου ἰᾶται πᾶν γένος ἁμαρτημάτων, καὶ τὰ διὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἐργαζόμενα, καὶ ἔρχεται ἐν αὐτῇ πᾶν γένος ἀρετῆς ἐν ἔργοις καὶ λόγοις καὶ τοῖς παντοδαποῖς πνευματικοῖς χαρίσμασιν. ὁ Κυπριανὸς ἐπιστολῇ πεντηκοστῇ ἑβδόμῃ βιβλίῳ δευτέρῳ πρὸς Ἀντωνιανὸν φησί, Μία ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία κατὰ πᾶσαν τὴν Οἰκουμένην ἐν πολλοῖς μέλεσι κεχωρισμένη, ὁμοίως καὶ μία Ἐπισκοπὴ πολλῶν Ἐπισκόπων συμφώνῳ ἀριθμότητι διακεχυμένη. ταύτην τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν Γρηγόριος ὁ Διάλογος γενικὴν καλεῖ καὶ γενικωτάτην βιβλίῳ τετάρτῳ ἐπιστολῇ τριακοστῇ δευτέρᾳ, ἤτοι κεφαλαίῳ ἑβδομηκοστῷ ἕκτῳ. Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος ἐν τῇ πρὸς Τραλλιανοὺς ἐπιστολῇ, καλεῖ Ἐκκλησίαν ἐκλεκτήν, συνάθροισμα ἅγιον, συναγωγὴν ὁσίων. καὶ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης βιβλίῳ δευτέρῳ ἐπιστολῇ διακοσιοστῇ τεσσαρακοστῇ ἕκτῃ, καλεῖ Ἄθροισμα τῶν ἁγίων τὸ ἐξ ὀρθῆς πίστεως καὶ ἀρίστης πολιτείας συγκεκροτημένον. καὶ ὁ Χρυσόστομος Ὁμιλίᾳ ὀγδοηκοστῇ δευτέρᾳ Τόμῳ ἕκτῳ λέγει αὐτὴν Δικαστήριον, οὐκ εὐθύνας ἁμαρτημάτων ἀπαιτοῦν, ἀλλὰ συγχώρησιν παρέχον. καὶ Ὁμιλίᾳ τριακοστῇ δευτέρᾳ ἐν τῇ γενέσει φησί, Πανήγυρίς ἐστι πνευματικὴ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ. καὶ Ὁμιλίᾳ τριακοστῇ ἕκτῃ ἐν τῇ πρώτῃ πρὸς Κορινθίους λέγει αὐτὴν τόπον Ἀγγέλων, τόπον Ἀρχαγγέλων, βασιλείαν Θεοῦ, αὐτὸν τὸν Οὐρανόν. καὶ Ὁμιλίᾳ δεκάτῃ ὀγδόῃ Τόμῳ πέμπτῳ, Νύμφην ἐστολισμένην, Βασιλίδα κεκαλλωπισμένην, Παράδεισον κομῶντα, Λειμῶνα βρύοντα τὴν εὐκαρπίαν. καὶ ὁ Ναζιανζηνὸς λόγῳ δωδεκάτῳ, Ἄτμητον καὶ ἀμέριστον καὶ ὑφαντὸν διόλου Χιτῶνα. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ μήτηρ πάντων ἡμῶν ἡ τελεία, ἡ ἄμωμος Νύμφη, ἡ ἀναμάρτητος, καὶ περὶ αὐτῆς εἶπεν ὁ Κύριος, Ὁ μὴ ἀκούων τῆς Ἐκκλησίας, ἐστὶν Ἐθνικὸς καὶ Τελώνης. καὶ ὁ Παῦλος ὑπογράφων αὐτήν, λέγει ὅτι ἐστὶ στύλη καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας. ὅθεν οὐδέποτε ἴσχυσαν, ἢ κατισχύσουσιν αὐτῆς αἱ πύλαι τοῦ Ἅδου, τὰ ἀπύλωτα τῶν Αἱρετικῶν καὶ Σχισματικῶν στόματα, ὡς διοικουμένης παρὰ τοῦ Σωτῆρος, καὶ διὰ τοῦτο πιστεύομεν Εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν συνεκδοχικῶς δηλονότι, ἐπειδὴ ἡ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν πίστις ἀνάγεται εἰς τὸν διϊθύνοντα ταύτην Σωτῆρα Χριστόν, καὶ μονώτατον κυρίως ὄντα αὐτῆς κεφαλήν, καὶ εἰς τὸν μόνον κυρίως καὶ ἀληθῶς καὶ διαπαντὸς Διδάσκαλον αὐτῆς τὸν Παράκλητον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Γ'

Περὶ τῆς κυρίως καὶ πρώτως καὶ ἀληθῶς καὶ μόνως κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας κατὰ Θεοφύλακτον, Βασίλειον τὸν μέγαν, Θεοδώρητον, Ναζιανζηνόν, Ἱερώνυμον, Χρυσόστομον καὶ Ὠριγένην, καὶ κατὰ τί ἐστι κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας ὁ Χριστός, καὶ ὅτι οὐκ ἄνθρωπος, οὐκ Ἄγγελος δύναται ζωοποιεῖν καὶ συντηρεῖν ἁρμοζόντως τὸ ζῶν τῆς Ἐκκλησίας σῶμα, ἀλλ' ἢ ὁ Χριστός.

Κεφαλὴ δὲ αὐτῆς ἐστίν, ὡς εἴρηται, κυρίως καὶ πρώτως καὶ ἀληθῶς καὶ μόνως ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός,

Χριστὸς, αὐτὸν γὰρ ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους κεφαλαίῳ πρώτῳ, ὅθεν ὁ Θεοφύλακτος κεφαλαίῳ ἐνδεκάτῳ τῆς πρώτης πρὸς Κορινθίους φησὶν, Ἡμῶν κεφαλὴ ὁ Χριστὸς, καὶ ὡς σώματος ὄντων ἡμῶν. Ὁ αὐτὸς ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς κεφαλαίῳ δωδεκάτῳ φησὶ, Καθολικὴ Ἐκκλησία ἐστὶν ἡ ἁπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης, ἧς τὸ σῶμα συνέστηκεν ἐκ τῶν ἁπανταχοῦ Ἐκκλησιῶν, ἔχον κεφαλὴν τὸν Χριστόν. καὶ κεφαλαίῳ ἐνδεκάτῳ τοῦ Ἰωάννου, Εἰς γὰρ ὁ Χριστὸς ἡμᾶς συνήγαγεν, εἰς μίαν Ἐκκλησίαν καὶ ζυγὸν ἓν συναγαγὼν, καὶ τοὺς ἐγγὺς καὶ τοὺς μακρὰν ἓν σῶμα ποιήσας, ἵνα ὁ ἐν τῇ Ῥώμῃ καθήμενος τὸν ἐν Ἰνδίᾳ ὄντα μέλος οἰκεῖον λογίζηται, καὶ πάντων ἡμῶν μίαν κεφαλὴν ὁμολογῇ τὸν Χριστόν. καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ προοιμίῳ τῶν ἠθικῶν περὶ κρίματος Θεοῦ, Ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους, κρατούσης δηλονότι τῆς συναπτούσης ἕκαστον τῷ ἄλλῳ πρὸς ὁμόνοιαν τῆς μιᾶς καὶ μόνης κεφαλῆς, ἥτις ἐστὶν ὁ Χριστός. καὶ ὁ Θεοδώρητος ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους πρώτῃ κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ, Παντὸς ἀνδρὸς κεφαλὴ ὁ Χριστός ἐστι, δηλονότι τῶν πιστευόντων, κεφαλὴ δὲ ἡμῶν ἐστιν οὐ κατὰ τὴν Θεότητα, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, σῶμα γὰρ αὐτοῦ προσαγορευόμεθα, τῷ δὲ σώματι ὁμόφυλον δεῖ εἶναι τὴν κεφαλὴν, κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα τοίνυν ἡμῶν κεφαλή. Ὁ αὐτὸς, Κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας ὁ Δεσπότης καλεῖται Χριστός. Ὁ αὐτὸς, Κεφαλῆς τάξιν ὁ Δεσπότης ἐπέχει Χριστὸς, οἱ δέ γε πιστεύοντες εἰς αὐτὸν, τὴν τοῦ σώματος, ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους κεφαλαίῳ πρώτῳ. ὁ Ναζιανζηνὸς λόγῳ, ΟΤΕ ΕΤΕΛΕΣΕΝ Ο ΙΗΣΟΥΣ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ, φησὶν, εἷς δὲ εἷς ὁ Χριστὸς, μία κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μία σὰρξ, ἡ δευτέρα δὲ ἀποπτυέσθω. πρῶτον, ὅτι ἰδοὺ ἡ γραφὴ καὶ οἱ πατέρες μόνον τὸν Χριστὸν λέγουσι κεφαλὴν, καὶ λέγουσι καὶ τὸ διατί, ὅπερ οὐδενὶ ἑτέρῳ προσήκει. δεύτερον, ὅτι καθὼς οὐ δύναταί τις θεμέλιον ἄλλον θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, οὕτως οὔτε κεφαλήν. τρίτον, ὅτι προφητικῶς φησὶν ὁ πατὴρ, Ἡ δευτέρα ἀποπτυέσθω, κἂν δηλαδὴ καὶ εὔλογον αἰτίαν προβάλλῃ τις ὅτι ἐστὶ κεφαλὴ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας τὸ, ὅτι ἐστὶν ὁρατή. καθότι ἡ Ἐκκλησία, κατὰ τοὺς πατέρας καὶ τὸν Ἱερώνυμον ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ ἑκατοστοῦ τριακοστοῦ τρίτου ψαλμοῦ, οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς τοίχοις, ἀλλ' ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἐστὶ τῶν δογμάτων, αὕτη δὲ ἡ αὐτοχειροτόνητος δευτέρα κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας σμῆνος ἐστὶν ἀσεβημάτων καὶ ἁμαρτημάτων. τέταρτον, ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ἥτις ἐστὶν, ὡς εἴρηται, οἱ σωζόμενοι, οὐκ ἔστιν αἰσθητὴ, ἀλλὰ μόνῳ τῷ Θεῷ γνωστή. πέμπτον, ὅτι οὐ δύναται ἄνθρωπος παρέχειν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν ἁρμόζουσαν καὶ ἱκανὴν διοίκησιν καὶ ζωὴν, ἀλλὰ μόνος ὁ πήξας αὐτὴν ἄνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός. ὅθεν ὁ Χρυσόστομος ἐν τῇ πέμπτῃ ὁμιλίᾳ τῆς δευτέρας πρὸς Θεσσαλονικεῖς φησὶ, Καθάπερ κυβερνήτης εἶπεν τὸ σῶμα εὐθύνει, ἐν γὰρ τῇ κεφαλῇ καὶ οἱ τοῦ σώματος καὶ οἱ τῆς ψυχῆς ὀφθαλμοὶ, ἐκεῖθεν ἐπιρρεῖ τούτοις τὸ διορατικὸν, ἐκεῖθεν τὸ ἡγεμονικὸν, καὶ τὸ μὲν λοιπὸν τάττεται εἰς διακονίαν, αὐτὴ δὲ εἰς τὸ ἐπιτάττειν κεῖται, πᾶσαι αἱ αἰσθήσεις ἐκεῖθεν ἔχουσι τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν πηγὴν, τὰ φωνητικὰ ὄργανα ἐκεῖθεν ἀναπέμπεται, τὸ διορατικὸν, τὸ ὀσφρητικὸν, ἡ ἁφὴ πᾶσα, ἡ γὰρ τῶν νεύρων ῥίζα καὶ τῶν ὀστῶν ἐκεῖθεν συνέστηκεν. Ὁ αὐτὸς ἐν ταῖς πράξεσι λόγῳ εἰκοστῷ τετάρτῳ φησὶ, Μία γὰρ γεγόναμεν Ἐκκλησία, μιᾶς κεφαλῆς συναρμολογούμενοι μέλη τελοῦμεν, ἓν γὰρ οἱ πάντες κατέστημεν σῶμα. καὶ ὁ Ὠριγένης βιβλίῳ ἕκτῳ κατὰ Κέλσου φησὶ, Λέγομεν ὅτι σῶμα Χριστοῦ φασὶν εἶναι οἱ θεῖοι λόγοι ὑπὸ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ψυχούμενον τὴν πᾶσαν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν, μέλη δὲ τούτου τοῦ σώματος εἶναι ὡς ὅλου τοὺς δέ τινας τοὺς πιστεύοντας, ἐπείπερ ὡς ψυχὴ ζωοποιεῖ καὶ κινεῖ τὸ σῶμα, οὐ πεφυκὸς ἀφ' ἑαυτοῦ κινεῖσθαι ζωτικῶς, οὕτως ὁ λόγος κινῶν ἐπὶ τὰ δέοντα καὶ ἐνεργῶν, τὸ ὅλον σῶμα τὴν Ἐκκλησίαν κινεῖ, καὶ ἕκαστον μέλος τῶν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας οὐδὲν χωρὶς λόγου πράττον. καὶ ἔτι ὁ Χρυσόστομος Ὁμιλίᾳ δεκάτῃ ὀγδόῃ Τόμῳ πέμπτῳ φησὶ, Πολεμουμένη νικᾷ, ἐπιβουλευομένη περιγίνεται, ὑβριζομένη λαμπροτέρα καθίσταται, δέχεται τραύματα, καὶ οὐ καταπίπτει, ὑπὸ τῶν ἐθνῶν κλυδωνίζεται, ἀλλ' οὐ καταποντίζεται, χειμάζεται, ἀλλὰ ναυάγιον οὐχ ὑπομένει, παλαίει, ἀλλ' οὐχ ἡττᾶται, πυκτεύει, ἀλλ' οὐ νικᾶται. ταῦτα δὲ οὐ μόνον ἄνθρωπος, οὐδιότι ἐστὶ θνητὸς, ἡ δὲ Ἐκκλησία ἐστὶ σῶμα ζῶν, ἀλλ' οὔτε Ἄγγελος, οὔτε Ἀρχάγγελος δύναται ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ, καὶ ὁ λέγων ὅτι δύναται, ψεύστης ἐστὶ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὅθεν καὶ δικαίως ἀποπτυέσθω.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Περὶ τοῦ τί τὸ ποιοῦν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τηροῦν ἀδιάρρηκτον αὐτὴν καὶ τὴν ἀκοινωνησίαν αὐτῆς, καὶ τί τὸ γεννῶν τὸ σχίσμα, καὶ πῶς τοῦτο τρέφεται καὶ δυναμοῦται, καὶ ὅτι φόνου καὶ εἰδωλολατρείας δεινότερον τὸ σχίσμα, καὶ οἱ σχισματικοὶ Ἀντίχριστοι.

Τὴν Ἐκκλησίαν ποιεῖ ἡ ἁπλῆ καὶ ἀληθὴς ἔννοια καὶ ἡ ὁμοψυχία, τὸ δὲ σχίσμα γεννᾶται, διαρρηχθέντος τοῦ συνδέσμου, καὶ διασπασθεισῶν τῶν τῆς εἰρήνης αἰσθήσεων, φθόνῳ τρέφεται, φιλονεικίαις καὶ ἀντιτάξεσι δυναμοῦται, ὅθεν καταλιμπάνοντα τὴν μητέρα τὴν Ἐκκλησίαν τὰ ἀσεβῆ τέκνα, ἐξέρχονται αὐτῆς, καὶ διαχωρίζουσιν ἑαυτὰ ἀπὸ τῆς ῥίζης τῆς μητρός. ταῦτα Ὀπτᾶτος βιβλίῳ πρώτῳ κατὰ

Παρ.

Παρμενιανοῦ περὶ τοῦ σχίσματος τῶν Δονατιστῶν, καὶ κατωτέρω, Ἄκρα ἐστὶ πονηρία τὸ σχίσμα, τοῦ φόνου καὶ τῆς Εἰδωλολατρείας δεινότερον, ἔξεστι τοῦτο ἰδεῖν παρὰ Δαθὰν καὶ Ἀβειρὼν καὶ Κορὲ, οἵτινες τῷ ἑαυτῶν ἑπόμενοι σχίσματι, καὶ ἑαυτοὺς καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς φονεύσαντες ἀπώλεσαν, οἱ γὰρ Σχισματικοὶ εἰσὶν Ἀντίχριστοι. καὶ βιβλίῳ δευτέρῳ τῆς αὐτῆς πραγματείας φησὶ, Μία ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία, ἧς ἡ ἁγιωσύνη ἐκ τῶν Μυστηρίων συμπεραίνεται, ἀλλ' οὐ τῇ τῶν προσώπων ὑπερηφανίᾳ ζυγοστατεῖται, ταύτην ἄρα μίαν καὶ ἐκλεκτὴν Περιστερὰν καὶ Νύμφην ἑαυτοῦ ὁ Κύριος καλεῖ, αὕτη παρὰ πᾶσι τοῖς Αἱρετικοῖς καὶ Σχισματικοῖς κρατεῖσθαι οὐ δύναται. καὶ μετ' ὀλίγα, Ἕνεκεν τούτου καθολικὴ, ὅτι καὶ λογιστικὴ λέγεται καὶ ἁπανταχοῦ διεσπαρμένη, ἧστινος μέλη καὶ ἡμεῖς ἐσμέν. καὶ ὁ Κυπριανὸς βιβλίῳ περὶ ἑνώσεως Ἐκκλησίας φησὶν, Εἷς ἐστιν ὁ Θεὸς, καὶ εἷς ἐστιν ὁ Χριστὸς, καὶ μία ἡ αὐτοῦ Ἐκκλησία, καὶ μία ἡ πίστις, ὅ,τε λαὸς εἰς στερεὰν ἕνωσιν τοῦ σώματος τῷ δεσμῷ τῆς συμφωνίας ἡνωμένος, διαρρήγνυσθαι ἡ ἑνότης οὐ δύναται, οὔτε τὸ ἓν σῶμα διαιρεῖσθαι. καὶ ὁ Αὐγουστῖνος βιβλίῳ πρώτῳ περὶ βαπτίσματος κατὰ Δονατιστῶν κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ δεκάτῳ ἕκτῳ καὶ δεκάτῳ ἑβδόμῳ φησὶν, Αὕτη ἐξ ἀρχῆς ἦν ἡ Ἐκκλησία ἡ τὸν Ἄβελ τεκοῦσα, ἥτις καὶ μέχρι τῆς συντελείας διαμένει, αὕτη ἐν τῇ ἀποδημίᾳ τῆς παρούσης ζωῆς ἔχει ἐν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις τὸ μέρος τῆς ἀλογίας ὡσεὶ ἄχυρον, ὥσπερ ἐν τῷ Κάϊν καὶ τῷ Χὰμ καὶ τῷ Ἠσαῦ, τῷ Κορὲ, τῷ Δαθὰν, τοῖς ψευδαποστόλοις καὶ ψευδοχριστιανοῖς, τοῖς ἐν τῷ πάθει τοῖς ἀλογίας πασματικῶς πασμωθεῖσιν, ἐν τοῖς ἄλλοις δὲ κέκτηται τὸ πνευματικὸν μέρος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Ὅτι αἴτιον τοῦ σχίσματος τὸ ἀδελφικὸν μῖσος, ὡς τοὔμπαλιν τῆς ἑνώσεως ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη, ἧς ὁ ἐχόμενος Σχισματικὸς ἢ Αἱρετικὸς εἶναι οὐ δύναται. καὶ περὶ τοῦ τίσι παρεικάζονται οἱ Σχισματικοί.

Οὐδέ τινες δὲ ἐποίουν ἂν σχίσμα, εἰ μὴ ἀδελφικῷ μίσει οὐ κατεφλέγοντο, φησὶν Αὐγουστῖνος βιβλίῳ πρώτῳ περὶ τοῦ βαπτίσματος κατὰ Δονατιστῶν, κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ. Ὁ αὐτὸς ἐν τῇ ἕκτῃ καὶ ἑβδόμῃ πράξει εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἰωάννου φησὶ, Μὴ δύνασθαι τοὺς Αἱρετικοὺς ἔχειν Πνεῦμα Θεοῦ, καὶ πᾶς Σχισματικὸς, ὅστις διαιρεῖ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ σχίσματος, καὶ διαρρήγνυσι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἐστὶν Ἀντίχριστος. καὶ βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἐνάτῳ κατὰ Δονατιστῶν, Ταύτης τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης οἱ ἐχθροὶ φανερῶς ἔξω εἰσίν, εἰ δὲ καὶ ἔσω εἶναι δοκοῦσι, ψευδοχριστιανοί εἰσι καὶ Ἀντίχριστοι. καὶ βιβλίῳ δευτέρῳ κατὰ Κρεσκωνίου, κεφαλαίῳ δεκάτῳ τρίτῳ φησὶν, Οὐδεὶς ὅστις ἔχει τὴν ἀγάπην δύναται εἶναι Σχισματικὸς, ἢ Αἱρετικός. καὶ βιβλίῳ δευτέρῳ περὶ βαπτίσματος κατὰ Δονατιστῶν, κεφαλαίῳ ὀγδόῳ, Τί ὠφελεῖ ἀνθρώπῳ ἡ ὑγιὴς πίστις, ἢ τὸ ὑγιὲς μόνον τῆς πίστεως Μυστήριον, ὅπου θανατηφόρῳ πληγῇ τοῦ σχίσματος ἀφῄρηται ἡ τῆς ἀγάπης ὑγεία, δι' ἧς μόνης τὴν ἀφαίρεσιν καὶ τὰ λοιπὰ σῶα προφανῶς ἕλκονται. Ἐννόδιος, ὃς ἦν ἐν τῷ πεντακοσιοστῷ ἔτει, βιβλίῳ περὶ τῶν Συνόδων Συμμάχου τοῦ Πάπα, Τόμῳ τρίτῳ τῶν Συνόδων φησὶν, Οὐ διαφέρει ποίαις ὁδοῖς πρὸς τὸν τοῦ κόσμου Ἡγεμόνα τρέχει, ὅστις ἀπὸ τῆς ἁγίας ἑνότητος διαφωνεῖ, πίονα ὁλοκαυτώματα αἴρεσι τῷ διαβόλῳ ὁ τὴν Ἐκκλησίαν καταθλίβων. Ὀπτᾶτος περὶ Δονάτου κεφαλαίῳ τρίτῳ κατὰ Παρμενιανοῦ φησὶ, Τὸ μέρος ὑμῶν ὡσεὶ Ἐκκλησία ἐστὶν, ἀλλ' οὐκ ἔστι καθολική, ὅθεν τοὺς Δονατιστὰς ταύτης χωριζομένους, καλεῖ βιβλίῳ δευτέρῳ υἱοὺς ἀσεβεῖς, στελέχη ἐκ τοῦ δένδρου ἀποκοπέντα, αὔλακας τῆς πηγῆς χωρισθείσας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ς'.

Περὶ τοῦ τί Σχίσμα, Αἵρεσις καὶ Παρασυναγωγαί, καὶ τῆς διαιρέσεως αὐτῶν εἰς ἁπλῶς Σχισματικοὺς καὶ εἰς Σχισματαιρετικοὺς μετὰ τῶν παραδειγμάτων αὐτῶν.

Σχίσμα ἐστὶ νέας συναθροίσεως ἔκ τινος διαφορᾶς γνωμῶν χωρισμὸς, καὶ γὰρ Σχίσμα οὐ δύναται γενέσθαι, εἰ μὴ διαφορᾷ τινὶ ἀκολουθήσωσιν οἱ ποιοῦντες αὐτό, οὐδὲ Αἵρεσις πεπαλαιωμένον ἐστὶ Σχίσμα. ταῦτα Αὐγουστῖνος βιβλίῳ δευτέρῳ κατὰ Κρεσκωνίου, κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ. ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐπιστολῇ πρώτῃ κανονικῇ πρὸς Ἀμφιλόχιον, Κανόνι πρώτῳ φησὶ, Τοὺς παλαιοὺς τῶν πατέρων δεδωκέναι ἀκριβῆ τὴν διαίρεσιν μεταξὺ Αἱρέσεων Σχισματικῶν καὶ Παρασυναγωγῶν. Καὶ Αἵρεσις μέν ἐστιν, ὅταν οἱ ἄνθρωποι παντελῶς ἀποχωρίζωνται καὶ κατὰ πίστιν ἀλλοιῶνται. Σχίσμα δὲ, ὅταν περὶ αἰτίας τινὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ ζητήματα ἰάσιμα πρὸς ἀλλήλους διενεχθέντες ἀποσχισθῶσι. Παρασυναγωγὰς δὲ εἶπον τὰς συνάξεις τὰς παρὰ τῶν ἀνυποτάκτων Πρεσβυτέρων, ἢ Ἐπισκόπων, καὶ παρὰ τῶν ἀπαιδεύτων λαῶν γινομένας, τουτέστιν, εἴ τις ἁμαρτήσας φωραθῇ, καὶ τῆς τῶν Μυστηρίων κωλυθῇ διακονίας, αὐτὸς δὲ μὴ ὑπακούσας τοῖς Κανόσιν, ἀλλ' ἑαυτῷ προεδρίαν καὶ τὴν Λειτουργίαν ἀπαιτήσει, πάντες δὲ ὅσοι μετ' αὐτοῦ, ἢ ὀπίσω αὐτοῦ

αὐτοῦ ἐπορεύθησαν καταλιπόντες τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, Σχισματικοί εἰσι. καὶ ἐπειδὴ ἡ Παρασυναγωγὴ ἐστὶν εἶδός τι σχίσματος οὐδὲ Αἱρέσεως, πᾶν δὲ Σχίσμα ἔχει τὴν παρακοὴν, διαιρετέον τὸ Σχίσμα τῆς καθαρᾶς ἀποστασίας, ἤ φατρίας ἀπὸ τοῦ δογματικοῦ Σχίσματος, ὥστε Σχισματικοὺς τοὺς μὲν εἶναι ἁπλῶς, τοὺς δὲ Σχισματοαιρετικοὺς, ἤ καὶ αὐτὸ τὸ Σχίσμα τῆς ἀποστασίας κακῶς διηρημένον, τέως εἰς Αἵρεσιν μεταγίνεται, καὶ Αἵρεσίν τινα ἑαυτῷ γεννᾷ, ἵνα ὀρθῶς ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀφεστηκέναι δόξῃ. δίδωσι δὲ παράδειγμα τῶν Σχισματικῶν τοὺς Ναυατικοὺς περὶ μετανοίας διαφωνοῦντας ἀπὸ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, τῶν δὲ Αἱρετικῶν, τοὺς διαφερομένους περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως. καὶ μέντοι τὰς Παρασυναγωγὰς ἐκείνας, ἃς ὁ μέγας Βασίλειος καλεῖ τῶν Ἀνυποτάκτων, λοιμικῇ νόσῳ κατέχεσθαι διδάσκει ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος ἐν τῇ πρὸς Τραλλιανοὺς ἐπιστολῇ. ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ δευτέρα ἁγία Σύνοδος Κανόνι ἕκτῳ φησὶν, ὅτι μετὰ τῶν Αἱρετικῶν τακτέον τοὺς ὑγιᾶ μὲν ἔχοντας πίστιν, κεχωρισμένους δὲ ὄντας, καὶ κατὰ τῶν κανονικῶν Ἐπισκόπων φατρίας καὶ συναθροίσεις ποιοῦντας. Αὐγουστῖνος περὶ τῶν Σχισματικῶν ἐν τῷ περὶ πόλεως Θεοῦ βιβλίῳ δεκάτῳ ὀγδόῳ κεφαλαίῳ πεντηκοστῷ πρώτῳ φησὶ, Περὶ δὲ τῶν Σχίσματα ποιούντων ἐπερωτᾶται ζήτημα, ηὐδόκατο γὰρ ἡ κυριακὴ ἅλως μέχρι τοῦ καιροῦ τῆς ἐσχάτης ἐκλικμήσεως ὥσπερ ἄχυρα ὑπομένειν, εἰ μὴ τὸ τῆς ὑπερηφανίας ἀνέμῳ καὶ τῇ πολλῇ κουφότητι ἀπεδήμησαν αὐτομάτως τοῦ σίτου. καὶ ἐν τοῖς εὐαγγελικοῖς ζητήμασιν εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ φησὶ, Τοὺς Σχισματικοὺς ποιεῖ οὐχ ἡ διάφορος πίστις, ἀλλ' ἡ διαρρηχθεῖσα τῆς κοινωνίας συντροφία, τὸ δὲ Σχίσμα κακῶς διαμένον, γίνεται Αἵρεσις, ἤ καταφέρεται εἰς Αἵρεσιν.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Ζ΄.

Περὶ διαφορᾶς ἁπλῶς Αἱρετικῶν καὶ Σχισματοαιρετικῶν παρὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τοῦ κατ' αὐτῶν ἐλέγχου.

Παρὰ τῶν ἄλλων δὲ ἁπλῶς Αἱρετικῶν διΐστανται οἱ Σχισματοαιρετικοὶ, ὅτι οἱ ἄλλοι Αἱρετικοὶ, εἰ καὶ ὅλως μὴ θέλουσιν, ἀπορρίπτονται ὅμως καὶ ἀποβάλλονται τῆς κοινωνίας τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας διὰ τὸ μιαρὸν καὶ ἀφόρητον τοῦ δόγματος αὐτῶν σφάλμα, καὶ μᾶλλον εἰ οὕτω τοῦ ψεύδους τῆς ἑαυτῶν γνώμης ὑπερασπίζονται ἵνα πλανῶσι καὶ τὸ πλῆθος, ὡς ἑρμηνεύει ὁ Αὐγουστῖνος βιβλίῳ δευτέρῳ περὶ ἀληθοῦς δόξης κεφαλαίῳ πέμπτῳ, καὶ βιβλίῳ δευτέρῳ τῶν εὐαγγελικῶν ζητημάτων εἰς τὸν Ματθαῖον κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ φησὶν, οἱ δὲ Σχισματοαιρετικοὶ, εἰ μὴ ηὐτομόλησαν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὴν ἕνωσιν διεῤῥήγνυντο, καὶ εἰρηνικῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ζῆν ἤθελον, ὑπεφέροντο ἂν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὡς ἀσθενεῖς ἀδελφοὶ καὶ ἄχυρα ἐν ὀλίγῳ τι παραπταίοντες, σωζομένου ὅμως τοῦ δεσμοῦ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς εἰρήνης, καὶ ἐλεγχομένης μόνης τῆς Αἱρέσεως τῶν τοιούτων ἐν τῷ νομίζειν διαῤῥήγνυσθαι τὴν συντροφίαν ὑπὲρ τῶν διδασκαλιῶν, ἢ καὶ πράξεων ἐξωτερικῶν, ὑπὲρ ὧν οὐκ ἔδει γίνεσθαι τοιοῦτον Σχίσμα, καὶ διατοῦτο τὴν τοῦ Θεοῦ δίκην μηνύει αὐτοῖς ὁ Εἰρηναῖος τούτοις τοῖς ῥήμασιν ἐν τῷ τετάρτῳ βιβλίῳ κατὰ Αἱρέσεων κεφαλαίῳ εἰκοστῷ δευτέρῳ, Κρινεῖ δὲ καὶ τοὺς τὰ Σχίσματα ἐργαζομένους, τοὺς αὐθάδεις, τοὺς μὴ ἔχοντας ἀγάπην Θεοῦ, τὸ ἑαυτῶν ὄφελος μόνον σκοποῦντας, οἳ τὴν τῆς Ἐκκλησίας ἑνότητα ὑπέρ τινων καὶ οὐδαμινῶν αἰτιῶν τὸ μέγα καὶ ἔνδοξον σῶμα τοῦ Χριστοῦ διαιροῦσι καὶ διαῤῥηγνύουσι, καὶ ὅσον τὸ κατ' αὐτοὺς ἀποκτείνουσιν, εἰρήνην ὁμολογοῦντες, πόλεμον ἐργάζονται, ἀληθῶς τὸν Κώνωπα διϋλίζοντες, καὶ τὴν Κάμηλον καταπίνοντες, οὐδεὶς γὰρ τοσοῦτος κατ' αὐτῶν δύναται γίνεσθαι ἔλεγχος, ὅση τοῦ Σχίσματός ἐστιν ἡ λύμη, διαλυθείσης τῆς ἑνότητος, προσκόπτουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, σωρεύοντες νέα σφάλματα, ἐγειρόμενοι μετὰ συκοφαντιῶν κατὰ τῶν ὀρθοδόξων, τῶν ἐν τῇ ἑνότητι μενόντων, οὓς καὶ ὑπερηφανῶς βδελύγματι μισοῦσι, καὶ πολιορκοῦσι τὰ ὦτα καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἁπλουστέρων, ἵν' αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἑνότητος ἀποσπάσωσι, καὶ εἰς τὸ τοῦ ἑαυτῶν κακίστου χωρισμοῦ βάραθρον καταφέρωσιν, ὥσπερ δηλαδὴ περὶ τῶν παλαιῶν Σχισματικῶν Ναυατιανῶν ἔγραψαν Κυπριανὸς καὶ Ἐπιφάνιος, καὶ περὶ τῶν Δονατιστῶν ὁ Ὀπτᾶτος, καὶ Αὐγουστῖνος.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Η΄.

Ὅτι οὔτε ἐστὶ Σχίσμα οὐδὲν, εἰ μὴ πρότερον Αἵρεσίν τινα ἀναπλάσῃ, καὶ τίς ἐστιν Αἱρετικὸς, καὶ ὅτι Αἱρετικοὶ οἱ Λατῖνοι.

Ὁ Αὐγουστῖνος ἐπιστολῇ ἑκατοστῇ πρώτῃ φησὶν, οὐκ ἔστιν οὐδὲν Σχίσμα, εἰ μὴ πρότερον Αἵρεσιν τινὰ ἀναπλάσῃ, ἵνα ὀρθῶς τῆς Ἐκκλησίας δόξῃ ἀφεστηκέναι. Γεώργιος ὁ Σχολάριος ἐν τῷ κατὰ σιμωνίας, Αἱρετικός ἐστιν ἅπας ὁ περί τι τῶν τῆς πίστεως ἄρθρων ἢ κατ' εὐθεῖαν, ἢ πλαγίως πλανώμενος. καὶ ὅπερ οἱ πολιτικοὶ Νόμοι φασὶν, Αἱρετικός ἐστι, καὶ τοῖς Αἱρετικῶν ὑπόκειται Νόμοις, ὁ μικρὸν γοῦν τῆς ὀρθῆς πίστεως παρεγκλίνων. καὶ ἐν τῇ ἐν Φλωρεντίᾳ συνελθούσῃ εἰκοστῇ πέμπτῃ ὁ Ἐφέσου ἔφη, Ἡμεῖς δι' οὐδὲν ἄλλο ἀπεσχίσθημεν τῶν Λατίνων, ἀλλ' ἢ ὅτι εἰσὶν οὐ μόνον Σχισματικοὶ, ἀλλὰ καὶ Αἱρετι-

Αἱρετικοί, διὸ οὐδὲ πρέπει ὅλως ἑνωθῆναι αὐτοῖς, εἰ μὴ ἐκβάλλωσι τὴν προσθήκην ἀπὸ τοῦ Συμβόλου. Ὁ αὐτὸς ὡς λέγει ὁ μέγας Ἐκκλησιάρχης τμήματι ἐνάτῳ κεφαλαίῳ πέμπτῳ, ἔλεγον ἐν τῇ αὐτῇ Συνόδῳ, Ἡ τῶν Λατίνων διαφορὰ Αἵρεσίς ἐστι. καὶ οὕτως εἶχον αὐτὴν καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν, πλὴν οὐκ ἠθέλησαν θριαμβεῦσαι τοὺς Λατίνους ὡς Αἱρετικούς, τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν ἐκδεχόμενοι, καὶ τὴν φιλίαν πραγματευόμενοι. καὶ ὁ Ταράσιος πράξει πρώτῃ τῆς ἑβδόμης Συνόδου ἔφη, Τὸ γὰρ ἐπὶ δόγμασιν εἴτε μικροῖς εἴτε μεγάλοις ἁμαρτάνειν, ταὐτόν ἐστιν, ἐξ ἀμφοτέρων γὰρ ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ ἀθετεῖται. καὶ ἐκεῖνο τὸ τοῦ Φωτίου, γράφοντος πρὸς Νικόλαον Ἐπίσκοπον Ῥώμης, ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐπιστολῇ, Καὶ γάρ ἐστιν ὄντως κοινὰ πᾶσιν ἅπαντα φυλάττειν ἐπάναγκες, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων τὰ περὶ πίστεως, ἔνθα καὶ τὸ παρεκκλῖναι μικρὸν, ἁμαρτεῖν ἐστιν ἁμαρτίαν τὴν πρὸς θάνατον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ΄.

Ἔλεγχος κατὰ τῆς γλωσσαλγίας Λεοπόλδου Κολονίκης Καρδηνάλεως, γράψαντος τῷ Οὐγγροβλαχίας κατὰ τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος τῶν Ἀνατολικῶν.

Λεοπόλδος Κολονίκης Καρδηνάλις ἀπὸ Βιέννης γράψας πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ δευτέρῳ, λέγει πρὸς τοῖς ἄλλοις οἷς γράφει καθ' ἡμῶν, Τὸ ἀσεβέστατον σχίσμα τῶν Γραικῶν τῶν Ἀνατολικῶν. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι οἱ Ἀνατολικοὶ Γραικοὶ ὀρθόδοξοί εἰσι, καὶ γὰρ φυλάττουσι πάντα τὰ ἀρχαῖα καὶ πάτρια καὶ ἀποστολικὰ, καὶ μάρτυρες ἡ γραφὴ, οἱ πατέρες, καὶ ἡ ἀλληλοδιάδοχος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας παράδοσις, οἱ δὲ Λατῖνοι καινοτομήσαντες καὶ εἰς τὴν πίστιν καὶ εἰς τὰ Μυστήρια καὶ εἰς πάντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ, εἰσὶ προφανεῖς ἀσεβεῖς καὶ Σχισματικοὶ, ὡς ποιοῦντες τὴν μερικὴν καθολικὴν, καὶ ἀντὶ τοῦ ἔχειν τὸν Χριστὸν κεφαλὴν ἡγοῦνται κεφαλὴν τοὺς Πάπας, καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν μερικὴν οὖσαν, ποιοῦσι καθολικὴν, ὅθεν κατὰ τοὺς ἀνωτέρω προσεχῶς διαληφθέντας πατέρας καὶ Διδασκάλους εἰσὶ πλάνοι, ἄχυρα, αἰχιδᾶς· μὴ ἔχοντες ἀγάπην, πολέμιοι τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης, συκοφάνται τῶν ὀρθοδόξων, σπορεῖς νέων σφαλμάτων, παρήκοοι, ἀποστάται, τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ, φθονεροὶ, φιλόνεικοι, πεισματικοὶ, ὥσπερ ὑπὸ τῶν πατέρων ὁμολογοῦνται, ὅθεν καὶ ἀπέπτυσαν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ι΄.

Ὅτι τῶν Λατίνων λεγόντων μὴ εἶναι σφᾶς αὐτοὺς Αἱρετικοὺς ὡς τῷ Ἐφέσου δῆθεν ἔδοξε Μάρκῳ, καὶ τοῦ Χωματηνοῦ Δημητρίου τοὺς τύπους καὶ τὰ ἔθη αὐτῶν μὴ καταγνωσθῆναι, μήτε αὐτοὺς ἀποβλήτους ὡς Αἱρεσιώτας δημοσίᾳ γεγονῆσθαι λέγοντος, δείκνυται ἐνταῦθα καὶ ἰδίως καὶ συνοδικῶς πολλάκις αὐτοὺς ἀναθεματισθῆναι ὡς Αἱρετικοὺς διὰ τὸ προσθεῖναι ἐν τῷ Συμβόλῳ· καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ τὸ ἅγιον Πνεῦμα δογματίσαι, καὶ ἄζυμα θύειν, καὶ τὸ ἐν τῇ τοῦ Κυρίου Μεταμορφώσει φῶς κτιστὸν λέγειν.

Πρὸς ταῦτα τοῦ Ἐφέσου λέγουσιν οἱ Λατῖνοι, ὅτι οὐκ εἰσὶν Αἱρετικοὶ ὡς ἐνόμισεν οὗτος καὶ ἄλλοι τινὲς τοιοῦτοι, ὅθεν Δημήτριος ὁ Χωματηνὸς ἀποκρίσει πρὸς Κωνσταντῖνον Καβάσιλαν Ἀρχιεπίσκοπον Δυρραχίου περὶ τοῦ Βαλσαμῶνος ἐν ταῖς ἐρωταποκρίσεσι Μάρκου Ἀλεξανδρείας Αἱρετικοὺς ἀποκαλοῦντος Λατίνους, λέγει, Τῇ τοιαύτῃ δὲ ἀποκρίσει τηνικαῦτα πολλοὶ τῶν ἐλλογίμων οὐκ ἔθεντο, πολὺ ἐχούσῃ τὸ ἀπηνές τε καὶ ἰταμὸν, καὶ μὴ προσῆκον μέμψει λατινικῶν τύπων τε καὶ ἐθῶν, ὅτι τε φασὶν οὐ κατεγνώσθη ταῦτα συνοδικῶς, καὶ οὐδὲ ὡς Αἱρεσιῶται ἀπόβλητοι δημοσίᾳ γεγόνασιν. Ἀλλὰ ῥητέον πρὸς ταῦτα, διότι τοὺς Λατίνους παραβάτας γενομένους ἐν πολλοῖς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος, οἱ Ἀνατολικοὶ οὕτως ἀναφανδὸν οὐκ ἀνεθεμάτισαν, λέγει τὸ αἴτιον ἀνωτέρω ὁ αὐτὸς Ἐφέσου, καὶ σὺν αὐτῷ ὁ μακαρίτης Ἱεροσολύμων Νεκτάριος τμήματι δευτέρῳ φύλλοις ἑβδομηκονταεννέα τοῦ Συντάγματος αὐτοῦ. λέγομεν ὅμως καὶ ἡμεῖς, ὅτι ἐφ' ὅσον οἱ Λατῖνοι ἐψιθύριζον ὑπ' ὀδόντα τὰς καινοτομίας αὐτῶν, καὶ ἡ Ἐκκλησία οἰκονομοῦσα, καὶ τὴν διόρθωσιν αὐτῶν ἐλπίζουσα, συνεπτυγμένως κατέκρινεν αὐτοὺς, ἀφ' οὗ δὲ ἤρξαντο γυμνῇ τῇ κεφαλῇ βλασφημεῖν, ἀνεθεμάτισαν αὐτοὺς καὶ κοινῶς καὶ ἰδίως. ἀναθεματίζει ἡ τρίτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐν τῷ ἑβδόμῳ αὐτῆς Κανόνι τοὺς προσθήκην τολμήσοντας ἐν τῷ τῆς πίστεως Συμβόλῳ, καὶ καθεξῆς αἱ μετ' αὐτὴν ἅγιαι τέσσαρες Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι οὕτως ὥρισαν ἐν τοῖς Ὅροις αὐτῶν, ἀλλὰ μὴν οἱ Λατῖνοι ἐτόλμησαν προσθήκην ἐν τῷ Συμβόλῳ, οἱ Λατῖνοι ἄρα ἀναθεματίζονται ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τουτέστιν ὑπὸ πάσης τῆς καθόλου Ἐκκλησίας. δεύτερον, εἴπομεν ἀνωτέρω βιβλίῳ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ, καὶ ἔτι ὡς εἶπεν ἐν τοῖς περὶ προσθήκης ὁ Βελλαρμῖνος συμφώνως Πέτρῳ τῷ Λομπάρδῳ διαιρέσει ἑνδεκάτῃ, Ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ οὐκ ἐσέρχετο ἡ προσθήκη, ἀντεχομένων δέ τινων, Λέων ὁ τρίτος τὸ Σύμβολον τῆς δευτέρας Συνόδου ἐχάραξεν εἰς τὰς ἀργυρᾶς ἀσπίδας, καὶ κατὰ

τὸ εἰκὸς ἐξεφώνησε τὸ ἀνάθεμα εἰς τοὺς παράβασιν τολμήσοντας. τρίτον, ἡ κατὰ Φωτίου καὶ ἡ ἐπὶ Φωτίου αἱ Σύνοδοι ὥρισαν μένειν τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως ἀκαινοτόμητον, καὶ ἴδε τοὺς τόπους ἀνωτέρω, οὐκ αὐτοὺς ὅμως τοὺς ὑπὸ τῶν περὶ αὐτοὺς Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐκφωνηθέντων ἐπιτιμίων, καὶ ἴδε ἀνωτέρω ὅλον τὸ δεύτερον κεφάλαιον τοῦ ὀγδόου βιβλίου. τέταρτον, ἐπὶ Βασιλέως Πορφυρογεννήτου καὶ Σεργίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐγένετο ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδος Τοπικὴ κατὰ τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης, καὶ ἐξέβαλεν αὐτὸν τῶν Διπτύχων. πέμπτον, ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου ἐγένετο τρίτη Σύνοδος ἐν Κωνσταντινουπόλει σχεδὸν Οἰκουμενική, ἥτις καλέσασα αὐτὸν τὸν Πάπαν Λέοντα τὸν ἔνατον εἰς ἀπολογίαν, καὶ μὴ ἐλθόντα ἀπέκοψε τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας. ἕκτον, ἐπὶ τῶν Βασιλέων Ἀλεξίου Ἰωάννου καὶ Μανουὴλ τῶν Κομνηνῶν ἐγένοντο Σύνοδοι περὶ τούτου, ἰδίως δὲ ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ Σύνοδος γεγονυῖα ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν ᾗ παρῆν καὶ ἡ Σύγκλητος, τελείῳ χωρισμῷ ἀπέκοψε καὶ αὐτὴ τὸν Πάπαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου ὀγδόου κεφάλαιον δέκατον. ἕβδομον, ἐν τῇ Νικαίᾳ οὔσης τῆς Βασιλείας, πολλάκις κατεκρίθησαν οἱ Λατῖνοι ἐν τῷ καλουμένῳ Νυμφαίῳ, ὅμως ἐπὶ Γερμανοῦ τοῦ νέου Σύνοδος ἀθροισθεῖσα Γραικολατίνων, καὶ τῶν Λατίνων μὴ ἀφισταμένων τῆς προσθήκης, ἡ Σύνοδος ἀνεθεμάτισεν αὐτούς, καὶ γὰρ ῥητῶς εἶπεν ἐν τῇ ἀποφάσει, ἤτοι ἐν τῷ Ὅρῳ αὐτῆς, Τοῖς μὴ ὁμολογοῦσι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς προσεχῶς ἐκπορεύεσθαι ὥσπερ καὶ τὸν Υἱὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς προσεχῶς γεννᾶσθαι, καθώσπερ αὐτὸς ὁ Θεὸς Λόγος τοῖς Ἀποστόλοις διέθετο εἰπών, ὍΤΑΝ ΔῈ ἘΛΘΗ͂ Ὁ ΠΑΡΆΚΛΗΤΟΣ, ὋΝ ἘΓῺ ΠΈΜΨΩ ὙΜῖΝ ΠΑΡᾺ ΤΟΥ͂ ΠΑΤΡῸΣ ΤῸ ΠΝΕΥ͂ΜΑ ΤΗ͂Σ ἈΛΗΘΕΊΑΣ, Ὃ ΠΑΡᾺ ΤΟΥ͂ ΠΑΤΡῸΣ ἘΚΠΟΡΕΎΕΤΑΙ. ἀλλὰ παρ' οὐδὲν θεμένοις τὴν τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν παράδοσιν, τολμῶσι φάσκειν ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ Πατρὸς προσεχῶς καὶ ἀμέσως, Ἀνάθεμα. Τοῖς ἐναντία τῷ Δεσπότῃ Χριστῷ δογματίζειν ἐπιχειροῦσι, καὶ λέγουσι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι, καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ μὲν ἀμέσως καὶ προσεχῶς, ἐκ τοῦ Πατρὸς δὲ οὐ προσεχῶς, ἀλλὰ πόρρω, ὡς τὸν μὲν Υἱὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀμέσως, τὸ δὲ Πνεῦμα ἐκ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τολμῶσι λέγειν τὸν μὲν Υἱὸν προσεχῶς τοῦ Πνεύματος αἴτιον, πόρρω δὲ τοῦ Πνεύματος αἴτιον τὸν Πατέρα, ὥστε εἶναι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐνεργείᾳ μὲν τοῦ Υἱοῦ, δυνάμει δὲ τοῦ Πατρός, καὶ βαθμοὺς καὶ ὑποβάσεις αἰτίων καὶ αἰτιατῶν ἐπὶ τῆς ἁπλῆς καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος ἐπεισάγουσιν, Ἀνάθεμα. Τοῖς δοξάζουσιν ἐπὶ τῆς ἁγίας Τριάδος δοξῶν τε καὶ τάξεων καὶ ἀξιωμάτων διαφοράς, καὶ τολμῶσι λέγειν τρίτον εἶναι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπὸ τοῦ Πατρὸς τῇ τε τάξει καὶ τῇ ἀξίᾳ, δεύτερον δὲ τὸν Υἱόν, καὶ οὕτω τὴν μίαν καὶ ἁπλῆν καὶ ὁμότιμον καὶ ὁμόδοξον καὶ ὁμόθρονον κατατέμνειν Θεότητα, καὶ εἰς τὸ τῆς τριθεΐας ἐμπίπτουσι βάραθρον, Ἀνάθεμα. Τοῖς μὴ καταδεχομένοις ἀπαραποίητον καὶ αὐθεντικὸν στέργειν τὸ καθ' ἑκάστην ἐν τῇ ἁγίᾳ Λειτουργίᾳ παρὰ τῶν ὀρθοδόξων ὁμολογούμενον ἅγιον Σύμβολον, τὸ παρὰ τῆς πρώτης τε φημὶ καὶ δευτέρας τῶν ἁγίων Συνόδων εὐαγγελικῶς ἐκτεθέν, καὶ βεβαιωθὲν παρὰ τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ μεταποιοῦσι τοῦτο. καὶ λέγουσι, καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ κύριον καὶ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορευόμενον, καὶ οὐ μόνον τὰς τῶν ἁγίων πατέρων συνοδικὰς παραδόσεις καὶ τῶν ἁγίων καὶ θεοδιδάκτων Ἀποστόλων, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀληθινοῦ ἡμῶν Θεοῦ καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ παραφθείρουσι τοὺς Ὅρους, Ἀνάθεμα. Τοῖς κακῶς ἐκλαμβάνουσι τὴν τοῦ παναγίου Πνεύματος ἐκπόρευσιν, καὶ λέγουσι, ταὐτόν ἐστιν ἐκπόρευσις καὶ πρόχυσις ἢ πρόεσις, καὶ ἐπεὶ κατὰ τοὺς θείους πατέρας, καὶ μάλιστα κατὰ τὸν θεῖον Κύριλλον προχεῖται καὶ πρόεισι καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ καθώσπερ καὶ ἐκ τοῦ Πατρός, ἐκπορεύεται ἄρα καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, μὴ νοοῦντες οἱ ἄφρονες, ὅτι ἡ μὲν ἐκπόρευσις τὸν ἄναρχον τρόπον τῆς τοῦ παναγίου Πνεύματος κηρύττει ὑπάρξεως, διὰ τοῦτο καὶ ἄνευ αἰτίας τινὸς ἐκ τοῦ Πατρὸς ταύτην ὁμολογοῦμεν, τὸ δὲ προχεῖσθαι καὶ προϊέναι, τὴν ἄφθονον τοῦ παναγίου Πνεύματος χορηγίαν καὶ τὴν τῶν αὐτοῦ χαρισμάτων διανομήν, διὸ καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν καὶ προχεῖται οἱ θεῖοι πατέρες φέρουσιν, ὅτι ἐστὶν ὑπὸ χρεῖον, τοῖς οὖν μὴ ὁμολογοῦσι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευτῶς ἔχειν τὴν ὕπαρξιν, ὥσπερ καὶ τὸν Υἱὸν γεννητῶς, καὶ τρόπον ὑπάρξεως τοῦ μὲν Υἱοῦ τὴν γέννησιν, τοῦ δὲ παναγίου Πνεύματος τὴν ἐκπόρευσιν, ἀλλὰ δολίως ἀθετοῦσι τὴν τοῦ παναγίου Πνεύματος ἰδιότητα, καὶ φάσκουσιν οὐ καθὸ ἐκπορευτὸν ἔχειν τὴν ὕπαρξιν ἐκ τοῦ Πατρός, καὶ ταῦτα τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου εἰς τὸν περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος λόγον, καὶ τοῦ Θεολογικωτάτου Δαμασκηνοῦ μέσον ἀγεννήτου καὶ γεννητοῦ βοώντων εἶναι τὸ ἐκπορευτὸν ἑτέρου τρόπου ὑπάρξεως τῆς τε ἀγεννησίας τοῦ Πατρὸς καὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ τὴν τοῦ παναγίου Πνεύματος ἐκπόρευσιν, Ἀνάθεμα, καὶ τὰ ἑξῆς. Ὁμοίως ἐπί τε τῇ παραβάσει τῶν ἱερῶν Κανόνων, καὶ τῇ τῶν Ἀζύμων νεκρᾷ θυσίᾳ, καὶ τῇ περὶ τὸ βάπτισμα καινοτομίᾳ, καὶ τῇ τοῦ πουργατορίου φλυαρίᾳ, καὶ τοῖς κατὰ μικρὸν παρανόμως καινοτομηθεῖσιν ἀθέσμοις καὶ καταγελάστοις αὐτῶν ἔθεσιν, ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου ὀγδόου κεφάλαιον δέκατον ὄγδοον. ὄγδοον, διάφοροι Σύνοδοι συνῆλθον ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, καὶ Ἄννης τῆς Βασιλίσσης, καὶ Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ, ὡς εἴρηται ἐν τοῖς προλεγομένοις τῆς Ἀγάπης, καὶ ἀνωτέρω βιβλίῳ ἐνάτῳ κεφαλαίῳ τρίτῳ, ἀναθεματίσασαι Βαρλαὰμ καὶ Ἀκίνδυνον καὶ Ἰωάννην Καλέκαν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Πρόχορον τὸν Κυδώνην, φρονοῦντας κτιστὸν τὸ φῶς τῆς Μεταμορφώσεως, καὶ ταὐτὸν οὐσίαν καὶ ἐνέργειαν ἐπὶ Θεοῦ, ἀλλὰ μὴν ταῦτα φρονοῦσι καὶ οἱ Λατῖνοι,

τῖνοι, ἄρα κοινόν ἐστι τὸ ἀνάθεμα τοῖς διαληφθεῖσι καὶ τοῖς Λατίνοις. ἔνατον, ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Παλαιολόγου ἤκμαζεν Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος, καὶ φανερῶς κατεκρίθησαν καὶ τότε οἱ Λατῖνοι, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου ἐνάτου κεφαλαίου ἑνδεκάτου Παράγραφον τρίτον. δέκατον, τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ Σύνοδον κατέκρινεν ἀπέβαλε καὶ ἀνεθεμάτισεν ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία εἰς πολλοὺς καὶ διαφόρους τρόπους, καὶ συνοδικῶς, καὶ ἴδε ἀνωτέρω ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τοῦ παρόντος δεκάτου βιβλίου. ἑνδέκατον, ἐν ἔτει ἑξακισχιλιοστῷ ἐνακοσιοστῷ ἐννενηκοστῷ δευτέρῳ Σύνοδος γεγονυῖα οἰκουμενικὴ ἐν Κωνσταντινουπόλει, φανερῶς κατέκρινε τοὺς Λατίνους ὡς Αἱρετικοὺς, ὥστε καὶ ὀρθοδόξους γινομένους μετὰ ἀκολουθίας καὶ λιβέλλων καὶ κατακρίσει τῶν λατινικῶν καινοτομιῶν καὶ χρίσει τοῦ ἁγίου μύρου ὥρισε γίνεσθαι, ἴδε καὶ ἐν τῷ Τόμῳ τῆς Ἀγάπης καταβατὸν πεντακοσιοστὸν ἑξηκοστὸν ὄγδοον. δωδέκατον, ἴδε τὴν κατὰ Βέκκου Σύνοδον ἀνωτέρω βιβλίου ἐνάτου κεφαλαίῳ τρίτῳ. καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας μετὰ ταῦτα ἐν ἔτει . . . . γράφων διὰ πολλῶν πρὸς τοὺς ἐν Βιτεμπεργίδι Λουτεραίους ἐγκυκλίους ἐπιστολὰς, κατέκρινε τὸ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, καὶ ἄλλα καινοτομήματα λατινικὰ, καὶ τέως αἱ ἐπὶ Παρθενίου Κωνσταντινουπόλεως ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Ἰασίῳ Σύνοδοι ἀνεθεμάτισαν καὶ ἀφώρισαν δημοσίως τοὺς λέγοντας ἢ φρονοῦντας καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλὰ μὴν καὶ ἰδίως ὑπὸ πολλῶν πατέρων κατεκρίθησαν οἱ Λατῖνοι ὡς Αἱρετικοὶ, ἐξ ὧν πατέρων ἐστὶ καὶ ὁ Ἀντιοχείας Πέτρος γράφων πρὸς τὸν Κηρουλλάριον καὶ λέγων, Κακῶν κάκιστον ἡ προσθήκη, καὶ ὁ συγχωρῶν ταύτην, ἀσυγχώρητος. τοῦτο λέγει καὶ ὁ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας, Ὁ συγχωρῶν τὴν προσθήκην, ἀσυγχώρητος. ἴδε περὶ τοιούτων ἐπιτιμίων καὶ ἀνωτέρω βιβλίου ὀγδόου τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον τὰ κεφάλαια, καὶ ἐν τῇ Καταλλαγῇ Βασιλείου τοῦ Ἀγκύρας τὸ ἑκατοστὸν εἰκοστὸν κεφάλαιον, καὶ τὸν Βλάσταρην περὶ τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐν τῇ Καταλλαγῇ καταβατῷ τετρακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ τετάρτῳ, καὶ Μάρκου τοῦ Ἐφέσου τὰ δύο κεφάλαια ἐν τῷ Τόμῳ τῆς Ἀγάπης καταβατῷ πεντακοσιοστῷ ὀγδοηκοστῷ πρώτῳ, καὶ ἐν τῷ Συνοδικῷ τῷ κατὰ τὴν πρώτην Κυριακὴν τῶν νηστειῶν ἀναγινωσκομένῳ, Ἅπαντα τὰ παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν καὶ ὑποτύπωσιν τῶν ἁγίων πατέρων καινοτομηθέντα καὶ πραχθέντα, ἢ μετὰ τοῦτο πραχθησόμενα, ἀνάθεμα, καὶ ἐν τῷ κατηχητικῷ τῶν προσερχομένων Ἀρμενίων ἐπὶ τὴν ἁγίαν καὶ καθολικὴν Ἐκκλησίαν, Εἴτις οὐ βάλλει εἰς τὴν προσφορὰν προζύμιον καὶ ἅλας, ἀνάθεμα. καὶ εἴτις ἐσθίει κρέα κατὰ τὴν τυροφάγον ἑβδομάδα, ἀνάθεμα.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ΙΑ'.

Περὶ ἀνθυποφορᾶς Λατίνων, τὴν μέσον ἡμῶν καὶ αὐτῶν διαφορὰν κατὰ Βαρλαὰμ, Ἰωάννην Κύπρου, Θεοφύλακτον, Νικήταν Σεΐδον καὶ Ἀνδρόνικον Καματηρὸν λεγόντων εἶναι μόνον ἐν τῇ προσθήκῃ τοῖς Ἀζύμοις καὶ τῷ ἐκ τοῦ Υἱοῦ δόγματι, τὰ δ᾽ ἄλλα μὴ κωλύειν τὴν ἕνωσιν.

Ἀνθυποφέρουσι πρὸς ταῦτα οἱ Λατῖνοι, ὅτι ὁ Μοναχὸς Βαρλαὰμ λέγει, Ἐπεὶ περὶ ἃ μάλιστα διαφερόμεθα, τό, τε προστεθὲν ἐν τῷ Συμβόλῳ, καὶ ἡ διὰ Ἀζύμων τελετὴ, τὰ γὰρ ἄλλα διαφορὰ μὲν τινές εἰσιν, οὐ μὴν τοιαῦται, ὥστε δι᾽ αὐτὰς τηλικοῦτον σχίσμα γενέσθαι. Ἔτι Ἰωάννης ὁ Κύπρου πρὸς Κωνσταντῖνον Καβάσιλαν γράφων, λέγει, Δύο εἰσὶ προφανῆ καὶ μεγάλα ποιοῦντα διαφορὰν μέσον ἡμῶν καὶ τῶν Λατίνων, τὸ πρῶτον καὶ μεῖζον τὸ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος δόγμα, δεύτερον δὲ καὶ τοῦ ἴσου λόγου, Ἀζύμων ἡ προσφορά. Ἔτι ὁ Θεοφύλακτος λέγει μόνην τὴν ἐν τῷ Συμβόλῳ προσθήκην. Ἔτι Νικήτας ὁ Σεΐδος, Πολλὰ μὲν ἡμῖν ὦ ἄνδρες ῥωμαῖοι (ἤγουν Λατῖνοι) τὰ διϊστῶντα ἡμᾶς ἀφ᾽ ὑμῶν, καὶ πάντα παράνομα, τρία δὲ τῶν ἄλλων παρανομώτερα, ὡς τῶν λοιπῶν μὴ τοιούτων τὴν ἕνωσιν κωλυόντων. καὶ τέως Ἀνδρόνικος ὁ Καματηρὸς φησὶν, Ἢ τούτοις παθὲς τοῦ ἱεροῦ Συμβόλου τὴν οὐκ οἶδα πόθεν καὶ παρά τινος παρεντεθεῖσαν προσθήκην ὑπέξελε, καὶ δεῦρο σαὶ μεθ᾽ ἡμῶν σύμψαλλε καθὼς ἀπὸ τῶν θείων πατέρων αὐτὸ παρελάβομεν.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ΙΒ'.

Περὶ ἀπαντήσεως πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν Λατίνων ἀνθυπενεχθέντα ἀνωτέρω, καὶ ἀπολογίας εἰς ἃ προβάλλουσιν οἱ αὐτοὶ ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου Νικήτα, τοῦ λέγοντος, διατὶ μὴ καὶ μετὰ ταῦτα εἰάθησαν ἀνεξέταστα τὰ τῶν Λατίνων σφάλματα, ὡς καὶ ἀπὸ τῆς ἕκτης Συνόδου μέχρι τοῦ Κηρουλλαρίου, οὔσης καὶ τῆς ἑνώσεως.

Ἀλλὰ ῥητέον πρῶτον, εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίου ὀγδόου κεφαλαίου δεκάτου ὀγδόου Παραγράφῳ δεκάτῳ τρίτῳ, Τὰ κατὰ κοινὴν συνέλευσιν τῶν πατέρων βεβαιότερά εἰσι τῶν κατὰ μέρος γραφέντων, καὶ τὰ ἑξῆς. δεύτερον, ἰδοὺ καὶ ἀπὸ τῶν κατὰ μόνας καὶ ἰδίως ὑπό τινων γραφέντων οἱ Λατῖνοι ἐλέγχονται ὡς Αἱρετικοὶ, καὶ ἕως οὗ ἔχωσι τὰς καινοτομίας, ἀσυγχώρητοι εἰσὶ, τουτέστιν ὑπὸ ἀνάθεμα εἰσὶν,

εἰσὶν, ἐπειδὴ ὅπερ λέγουσιν οἱ ὀλίγοι οὓς προβάλλουσιν, ἀσυγχώρητον ἐστὶ, καὶ οἱ τοιαῦτα συγχωροῦντες, καὶ οἱ ἕνεκα τούτων ἀσυγχώρητοι θεμελιοῦνται ἐπὶ τῇ γραφῇ καὶ τῇ κοινῇ ἀποφάσει καὶ τούτων τῶν ὀλίγων, καὶ τῶν λοιπῶν πατέρων καὶ Διδασκάλων. τείτου, οἱ γράψαντες ταῦτα τὰ ὀλίγα σφάλματα τῶν Λατίνων, ἔχουσιν αἴτιον τὴν χρηστότητα, καὶ γὰρ ὡς ἔδοξεν αὐτοῖς ἤλπιζον τὴν διόρθωσιν τῶν ἀδελφῶν ὡς εἴρηκεν ἀνωτέρω ὁ Ἐφέσου, ὅπερ ὅτι πάτριόν ἐστι, δῆλον γίνεται ἐξ ἐκείνου, ὅπου ὁ ἅγιος Κύριλλος γράφων πρὸς τὸν Πάπαν Κελεστῖνον κατὰ Νεστορίου, ἔλεγεν, ὅτι μακροθυμεῖν δεῖ, ἴσως διορθωθῇ, καὶ ἴδε ἀνωτέρω τὸν τόπον τῆς τρίτης Συνόδου. ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ Ἀρειανοὶ παντάπασιν ἄθεοι ὄντες, εἶχον τὴν κοινωνίαν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἕως τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ ἕκτῳ, οὐ δι᾽ ἄλλο τι, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς διορθώσεως, καὶ ἐπειδὴ ἔμειναν ἐν τῇ πεισμονῇ, ἀπερρίφθησαν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἴδε ἀνωτέρω τὸν αὐτὸν τόπον, ἤτοι βιβλίου δευτέρου κεφάλαιον ἕκτον. τέως ὁ χριστιανικώτατος Γίγας, Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν τῷ λόγῳ, οὗ ἡ ἀρχὴ, ΕΓΩ ΤΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΧΑΡΙΤΙ, καταλέγων πολλὰς τῶν Λατινικῶν Αἱρέσεων, καὶ εἰπὼν, ὅτι ἓν καὶ μόνον ἱκανόν ἐστιν ἡμᾶς ἐξ αὐτῶν διαστῆσαι, ἀκολουθήσω ὅμως τοῖς λέγουσι τὸν Υἱὸν δεύτερον αἴτιον τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ τούτους, ἐὰν μὴ ἀποστῶσι, μὴ μόνον ἀκοινωνήτους ἔχειν, ἀλλὰ μήτε ἀδελφοὺς ὀνομάζειν, ἐπειδὴ ἅπαντες οἱ τῆς Ἐκκλησίας Διδάσκαλοι, πᾶσαι αἱ Σύνοδοι, καὶ πᾶσαι αἱ θεῖαι γραφαὶ φεύγειν τοὺς ἑτερόφρονας παραινοῦσι, καὶ τῆς αὐτῶν κοινωνίας διΐστασθαι. οὐκ ἐλευθεροῦνται ἄρα οἱ Λατῖνοι τοῦ κοινοῦ καὶ δημοσίου ἀναθέματος, εἰ καὶ μὴ πάντες οἱ Διδάσκαλοι πάσας τὰς καινοτομίας αὐτῶν καταλέγουσιν, ἀρκεῖ καὶ γὰρ παρὰ τοῖς τελειοτέροις ἓν καὶ μόνον αὐτοὺς Αἱρετικοὺς ἀποφῆναι ἡ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον βλασφημία, καὶ ἕως οὗ ὁ Ἥλιος ἐφορᾷ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἀποδιΐστασθαι. τέως, ἐπὶ τοῖς διαληφθεῖσι προβάλλουσι τὸν πατραλοίαν Νικήταν τὸν ἀπὸ Νικαίας βιβλίῳ κατὰ Σχισματικῶν λέγοντα, Τὰ αἰτιάματα ἅπερ ἡ ἕκτη Σύνοδος καταμέμφεται ἐάθησαν ἀνεξέταστα, ὅθεν ἀπὸ τῆς ἕκτης ἕως τῆς ἑβδόμης Συνόδου ἦσαν αἱ Ἐκκλησίαι ἡνωμέναι, ἀπὸ δὲ τῆς ἑβδόμης Συνόδου ἕως τοῦ Φωτίου οὐδὲν ἐκινήθη κατὰ Λατίνων σφάλμα, καὶ πάλιν τοῦ Φωτίου ταράξαντος καὶ συνελθόντος, ἦν ἡ ἕνωσις ἄχρι Σεργίου καὶ Κηρουλλαρίου, καὶ πάλιν ἡ μέμψις ἐπανῆλθεν, ἥντινα ἐχρῆν ἢ ἀποστρέφεσθαι, ἢ διορθώσασθαι, εἰ δὲ τὴν δύναμιν ὑπερέβαινεν ἡ διόρθωσις, τέως διὰ λόγων ἀντιστῆναι, καὶ εἰ τοσοῦτον χρόνον τὰ αἰτιάματα ἐάθησαν ἀνεξέταστα, διατί οὐ καὶ μετὰ ταῦτα οὕτως ἐάθησαν; ταῦτα οἱ Λατῖνοι. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι ἡ ἕκτη Σύνοδος ᾐτιάσατό τινα τῶν Ῥωμαίων, ἀλλ᾽ ἢ ἀπεδέχθησαν, ἢ τοὐλάχιστον ἐσιωπήθησαν παρὰ τῶν Λατίνων, ὡς μαρτυρεῖ τὰ ἐν τῇ ἑβδόμῃ Συνόδῳ ὑπὸ τοῦ Πάπα Ἀδριανοῦ γεγενημένα, καὶ γὰρ ἀπεδέχθη ὡς ἁγία καὶ θεοβούλητος ἐν πᾶσιν ἡ Σύνοδος ἡ ἐν Τρούλλῳ, καὶ ἀναμεταξὺ ταύτης τῆς ἐν Τρούλλῳ καὶ τῆς ἑβδόμης Συνόδου ἀναφανέντων τῶν Εἰκονομάχων, οἱ Πατριάρχαι ὁ Ἀλεξανδρείας Κοσμᾶς, ὁ Ἀντιοχείας Θεόδωρος, καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Θεόδωρος, ὁ Κωνσταντινουπόλεως Γερμανὸς καὶ οἱ Ῥώμης Γρηγόριος καὶ Γρηγόριος, Παῦλος καὶ Στέφανος καὶ ἄλλοι, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίου πρώτου Παραγράφῳ ἐνάτῳ καὶ δεκάτῳ τετάρτῳ, ἀλλήλοις ἔγραφον, καὶ ἰσχυρῶς ἠγωνίσαντο κατὰ τῶν Εἰκονομάχων, μετὰ δὲ τὴν ἑβδόμην Σύνοδον ἦν εἰρήνη, ὅτι οὐδὲ μία καινοτομία ἐγένετο ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ. ἐπὶ δὲ Φωτίου ἐξεφωνήθη τινὰ καινοτομήματα, ἀλλ᾽ ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ καὶ μὴ ἐν τῇ Ῥώμῃ, ἅτινα ὁ Φώτιος κατήλεγξεν, ἡ δὲ ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία εἰ καὶ διεφέρετο μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει διὰ τὴν καθαίρεσιν Ἰγνατίου καὶ τοῦ Πάπα Νικολάου ὑπὸ Φωτίου, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ οὐκ ἦν ἡ διαφορὰ περὶ ἐκκλησιαστικοῦ δόγματος, ἀλλὰ περὶ ἐθῶν τινῶν ἐκκλησιαστικῶν, πάλιν ἡ ἕνωσις καὶ εἰρήνη τῶν δύο θρόνων ἐγένετο ῥᾳδιώτατα, ὅθεν καὶ ἔμενεν ἕως τοῦ Σεργίου. καὶ ἐπειδὴ τότε οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἐν τῷ Συμβόλῳ προσέθηκαν, καὶ ἄλλα λίαν πικρὰ καὶ βλαπτικὰ ἐκαινοτόμησαν, ἐγένετο ἡ ἀποβολὴ τοῦ Πάπα ἀπὸ τῶν Διπτύχων, καὶ καθεξῆς μὴ γενομένης διορθώσεως, ἠκολούθησεν ἡ τελεία ἀκοινωνησία, καὶ ἡ ἔνστασις διὰ λόγων συνοδικῶν, καὶ τὰ αἰτιάματα εἰ καὶ μὴ πάντα, ἀλλὰ τὰ δοκοῦντα κυριώτερα ἐγένετο διὰ τοῦ Κηρουλλαρίου, καὶ τοῦ Ἀντιοχείας Πέτρου, καὶ Νικήτα τοῦ Στηθάτου, καὶ τέως τὸ τοῦ Ἀντιοχείας, Ἡ προσθήκη κακῶν κάκιστον, καὶ τοῦ Βουλγαρίας τὸ, Ὁ συγχωρῶν ἀσυγχώρητος. καὶ οὗτος ἄρα ὁ γονυκλάδας Νικήτας Σχισματικὸς ὢν, σχισματοποιά τινα εἶπε καὶ πάντη ψευδῆ. ἴδε καὶ ἀνωτέρω βιβλίου ὀγδόου κεφαλαίου δεκάτου Παράγραφον ἕβδομον, καὶ ἐν βιβλίου τοῦ αὐτοῦ κεφάλαιον δέκατον ὄγδοον.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι΄. ΜΕΡΟΣ Γ΄. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ὅτι τὸ καθόλου κριτήριον τῆς Ἐκκλησίας εἰσὶ κοινῶς οἱ ἅγιοι πατέρες, καὶ αἱ κανονικαὶ καὶ νόμιμοι Σύνοδοι.

Ἐδύνατο ὁ Θεὸς διὰ τῆς ἀπολελυμένης αὐτοῦ δυνάμεως καὶ χωρὶς Συνόδων κυβερνᾶν καὶ διαφυλάττειν τὴν Ἐκκλησίαν, ὅμως κατὰ τὴν κοινὴν αὐτοῦ πρόνοιαν τὰς Συνόδους εἶναι ἀναγκαιοτάτας εἰς πολυ-

μαρχικὴν κυβέρνησιν τῆς Ἐκκλησίας ἠθέλησαν, ὅθεν ἐξέλιπον αἱ Συνόδοι, οὐχ οἱ ἀπολελυμένοι, ἀλλὰ καὶ οἱ σωζόμενοι ὁσημέραι ἐχραίνοντο ἐλαττώμασι κακίαις καὶ βλασφημίαις. εἰ δὲ καὶ οἱ Ἀπόστολοι πάντες ἐδύναντο ἰδίᾳ ἕκαστος κρίνειν καὶ διορίζειν τὰς συμβαινούσας διαφορὰς, ὅμως ἵνα μὴ δόξωσι καταφρονεῖν τοῦ κοινοῦ μέσου τοῦ παρὰ Θεοῦ δοθέντος, καὶ μάλιστα ἵνα σαφῶς δείξωσιν ὅτι τὸ κοινότατον καὶ ἀναγκαιότατον μέσον εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς Ἐκκλησίας ἐστὶν ἡ Σύνοδος, οὐκ ἠθέλησαν διορίσαι περὶ τῶν νομικῶν ἐνταλμάτων κατὰ τὸν εὐαγγελικὸν σκοπὸν, ἀλλ᾽ ἢ διὰ κοινῆς αὐτῶν συνελεύσεως, ὅθεν ἐν παντὶ καιρῷ ἐφυλάχθη ἡ τοιαύτη συνήθεια καὶ πρᾶξις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὥστε δι᾽ αὐτῆς τὰ ἀμφίβολα ἐξηγεῖσθαι, καθότι μόνη ἡ Σύνοδος ἀπταιστος οὖσα καὶ ἀναμάρτητος, μόνη ἀναμαρτήτως ἐξηγεῖται τὴν ἁγίαν Γραφὴν, καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς Πάπας ἢ Πατριάρχης ἢ ἄλλος Ἐπίσκοπος μόνος ἔκρινε νέαν Αἵρεσιν, ἢ μόνος ἐπίστευσε τῇ γνώσει αὐτοῦ, ἢ προσεδόκησεν ἀποκάλυψιν παρὰ Θεοῦ περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων, ἀλλὰ πάντοτε κατέφυγον εἰς τὸ κοινὸν κριτήριον, ὅπερ ἐστὶν ἡ Σύνοδος, ἥτις ἐξήτασεν, ἔκρινε, διώρισεν, ἀπόφασιν ἐποίησεν. ὅθεν πολλοὶ τῶν Πατριαρχῶν καὶ λοιπῶν Ἐπισκόπων μόνοι διορίσαντες, ἥμαρτον εἰς τὰ μέγιστα, αἱ δὲ Σύνοδοι ἀεὶ ἄπταιστοι ποσοῦτον, ὥστε τὴν ἀπόφασιν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων εἶναι ἀλήθειαν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἥτινι ὁ ἀνθιστάμενος, Αἱρετικὸς νομίζεται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β.

Ὅτι ἕκαστος τῶν Πατριαρχῶν ἐν οἷς καὶ ὁ Πάπας ἐστὶ μέρος καὶ ὄργανον τοῦ ὅλου, ἐν ᾧ ἡ ἄκρα ἐκκλησιαστικὴ ἐξουσία. καὶ περὶ τοῦ ὑποκειμένου καὶ τῆς οὐσιαστικῆς κεφαλῆς τοῦ τῆς Ἐκκλησίας σώματος. καὶ ὅτι ὁ Πέτρος διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἕνεκεν τῆς Ἐκκλησίας καὶ οὐ τὸ ἀνάπαλιν. καὶ περὶ παραδείγματος τῆς Ἱερωσύνης, καὶ τῶν μὴ συνοδικῶς βεβαιουμένων Κανόνων.

Ἀεὶ ἡ δύναμις τοῦ ἐνεργεῖν κυριωτέρως ἐστὶν ἐν τῷ ὅλῳ, ἢ ἐν τοῖς μέρεσιν, ἅ ἐστιν ὄργανα τοῦ ὅλου, κυριωτέρως γὰρ λέγεται ὁ ἄνθρωπος ὁρᾶν, ἢ ὁ ὀφθαλμὸς, ὅθεν ἐπειδὴ ἡ Ἐκκλησία, συναριθμουμένου ἑκάστου τῶν Πατριαρχῶν, ἐστὶ τὸ ὅλον, καὶ ἕκαστος τῶν Πατριαρχῶν (Πατριάρχης δὲ καὶ ὁ Πάπας τῆς Ῥώμης ὡς εἴρηται ἐν πολλοῖς ἀνωτέρω) ἐστὶ μέρος καὶ ὄργανον τοῦ ὅλου, ἀκολουθεῖ κυριωτέρως τὴν Ἐκκλησίαν κοινῶς ἔχειν τὴν ἄκραν ἐκκλησιαστικὴν ἐξουσίαν, ἢ τῶν Πατριαρχῶν ἕκαστον. Ἔτι εἰ ὄργανον τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, καίτοιγ᾽ ἐλάχιστον αὐτοῦ τοῦ ὅλου, ἐστὶν ἕκαστος τῶν Πατριαρχῶν, καθὸ δηλαδὴ ἐν τῷ ὅλῳ αὐτὸν τὸν Χριστὸν ὡς ὑποκείμενον παραλαμβάνομεν, ὁ δὲ Χριστὸς ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον καὶ ἡ οὐσιαστικὴ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, οὐ δύναται διαζεύγνυσθαι τῆς Νύμφης αὐτοῦ, ὅθεν ὑπόσχεται Ματθαίου κεφαλαίῳ δεκάτῳ ὀγδόῳ, δυσὶν ἢ τρισὶ τὴν Ἐκκλησίαν συνισῶσι, καὶ συνηγμένοις ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, παρὼν αὐτὸς ἔσεσθαι ἐν αὐτοῖς. εἰ δὲ ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν τριῶν ἀπολείπεταί τις τῶν Πατριαρχῶν, ἄρα φεύγεται ὁ Χριστὸς ἀπὸ τῶν λοιπῶν τῶν ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ συνηγμένων; Οὔ, καὶ γὰρ οὐκ ἀναιροῦνται τὰ εὐαγγελικὰ ῥήματα, ἄρα καὶ μετὰ ἑκάστου τῶν Πατριαρχῶν ὡς ὀργάνου, καὶ ἄνευ τοῦ Πάπα ἢ τινὸς τῶν Πατριαρχῶν ἡ Σύνοδος συνίσταται, ὡς ἡ δευτέρα καὶ ἡ πέμπτη ἄνευ τοῦ Πάπα, καὶ ἡ τρίτη ἄνευ τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ ἡ τετάρτη ἄνευ τοῦ Ἀλεξανδρείας συνῆλθον, καὶ γὰρ ὅτι ἐξ ἴσου πάντες οἱ Πατριάρχαι ἀναγκαῖοι εἰς τὴν ἄθροισιν τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, εἴρηται εἰς πλάτος ἀνωτέρω ἐν ὅλοις τοῖς βιβλίοις, καὶ ἐντὸς βιβλίου ἕκτου κεφαλαίου δεκάτου ἕκτου Παραγράφῳ τετάρτῳ, καὶ βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίῳ πρώτῳ, καὶ ῥηθήσεται κατωτέρω κεφαλαίου τρίτου μέρους τρίτου τοῦ παρόντος βιβλίου τμήματος ὀγδόου Παραγράφῳ δευτέρῳ, καὶ ἀλλαχοῦ, ἀπόντος ὅμως τοῦ Πάπα ἤ τινος τῶν Πατριαρχῶν, οὐκ ἔστιν ἀκέφαλος ἡ Ἐκκλησία, εἴτε τὸ ἀμεσώτερον καὶ οὐσιωδέστερον ἐν πάσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ ὅπερ ἐστὶν ὁ ἱερατικὸς βαθμὸς, οὗ πρόσωπον ἐπιφέρει ἡ Σύνοδος, πρέπον ἵνα δι᾽ αὐτοῦ διοικῇ τὴν Ἐκκλησίαν, οὐχὶ δὲ ἐν τινι μερικῷ ἅπασαν τὴν κοινότητα. ἀληθῶς ἡ τελικὴ αἰτία τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ διὰ τῆς ἀγαθῆς διοικήσεως, δείκνυσι φανερῶς τῶν Πατριαρχῶν ἕκαστον ὀρθοδοξοῦντα εἶναι διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἕνεκα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ οὐχὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἕνεκα τοῦ Πάπα, ἢ τοῦ τάδε Πατριάρχου, καὶ γὰρ ὁ Κηφᾶς καὶ Ἀπολλὼς καὶ Παῦλος διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ οὐ τὸ ἀνάπαλιν. εἰς ὃ δὲ προσφέρουσιν οἱ παπισταὶ λέγοντες τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πάπα ἀπὸ ἐξωτερικῆς αἰτίας, τουτέστιν ἀπὸ Θεοῦ καὶ μὴ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας διατάττεσθαι, ἐρωτητέον, εἰ κατὰ πρώτην διαταγὴν ὁ Κύριος τὴν Ἐκκλησίαν ἐστερέωσεν ἕνεκεν τοῦ Πέτρου, ἢ τὸν Πέτρον ἕνεκεν τῆς Ἐκκλησίας, πάντως εἰ μὴ μαίνοιντο, ἐροῦσι τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους ἕνεκεν τῆς Ἐκκλησίας. χηρευούσης τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Πέτρου, ἢ τοῦ Πάπα, ἢ τινὸς ἑτέρου Πατριάρχου, οὐκ ἀπόλλυται ἡ κοινὴ Ἱερωσύνη, ἀφ᾽ ἧς ψηφίζεται ἕτερος Πάπας καὶ Πατριάρχης, καὶ γὰρ ἡ Ἱερωσύνη ἐστὶν ὡσεὶ μία ψυχὴ ἐν ἑνὶ σώματι τῶν πιστευόντων, ἥτις θείῳ καὶ φυσικῷ Νόμῳ κοινωνεῖ τοῖς μέλεσι τὴν ζωπυρείαν τὴν αἰσθητικὴν καὶ τὴν αὐξητικὴν, καὶ οὐδὲν ἁπλῶς ἐκ τοῦ τόπου ἢ τοῦ θρόνου καρποῦται, οὐ γὰρ μέλει τῷ Θεῷ κατὰ πρῶτον λόγον περὶ τόπων γῆς, ἀλλὰ περὶ τρόπων διοικήσεως, ὧν ἕνεκα καὶ οἱ Πατριαρχικοὶ θρόνοι παρὰ

τοῦ κοινοῦ τῆς Ἐκκλησίας γεγόνασιν, οὐκ ἀπολελυμένη ἐξουσία, ἀλλὰ διατεταγμένῳ καὶ διωρισμένῳ ἀξιώματι ὁρισθέντες, ὡς τὰ συγγράμματα τὰ ἀναμφίβολα τῶν ἐγκρίτων πατέρων καὶ οἱ Κανόνες τῶν Συνόδων ἀριδηλότατα διασαφοῦσι, λέγω δὲ συνοδικοὺς Κανόνας, ἐπειδὴ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ διοικήσει ἕπεται ἵνα καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς Κανόνας μὴ δύνασθαι, εἰ μὴ διὰ τῆς Συνόδου καταστῆσθαι, καὶ εἰ Πάπας ἢ Πατριάρχης ἢ ἄλλος τις Ἐπίσκοπος ἀποφάσεις μὴ κατὰ τοὺς Κανόνας τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ποιήσοι, οὐ δύνανται ἐκεῖναι αἱ ἀποφάσεις Κανόνες καλεῖσθαι ἢ διαταγαὶ ἐκκλησιαστικαί, οὔτε μὴν ἔχουσι τὸ στερρὸν αἱ ἑκάστου μερικῶς διαταγαί, εἰ μὴ καθὸ παρὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων βεβαιοῦνται, ἢ τοὐλάχιστον καθὸ τοῖς τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων Κανόσι συμφωνοῦσιν, ἐν οἷς δὲ οὔτε βεβαιοῦνται οὔτε συμφωνοῦσιν, οὐδέν εἰσι.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι. ΜΕΡΟΥΣ Γ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ Γ. ΤΜΗΜΑ Α.

Ἤτοι ἀπὸ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου ἕως τῆς πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ὅτι οἱ Ἀπόστολοι, καὶ καθεξῆς ἡ Ἐκκλησία τὰς συμβαινούσας ἀμφιβολίας ἀεὶ διὰ Συνόδων ἔλυσαν.

Κοινῶς οἱ Ἀπόστολοι ἐδεήθησαν, ἵνα κατασταθῇ Ἀπόστολος εἰς τὸν τόπον τοῦ Ἰούδα, πράξεων κεφαλαίῳ πρώτῳ, Καὶ προσευξάμενοι εἶπον, σὺ Κύριε καρδιογνῶστα πάντων ἀνάδειξον ἐκ τούτων τῶν δύο ἕνα, ὃν ἐξελέξω. καὶ ἔδωκαν κλήρους αὐτῶν, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ Ματθίαν. Κοινῶς ἔκρινον τὸν Πέτρον βαπτίσαντα τὸν Κορνήλιον, πράξεων κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ, Ἤκουσαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ οἱ ὄντες κατὰ τὴν Ἰουδαίαν ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτε ἀνέβη Πέτρος εἰς Ἱεροσόλυμα, διεκρίνοντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς, ἀρξάμενος δὲ ὁ Πέτρος ἐξετίθετο αὐτοῖς, ἤτοι ἀπολογησάμενος, ἀπελύθη. Κινηθέντος λόγου περὶ τῆς περιτομῆς τῶν ἐθνῶν, κοινῶς γέγονεν ἡ λύσις τῆς ἀμφιβολίας, πράξεων κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ, Ἐξανέστησαν δέ τινες λέγοντες, ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτούς, παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν Νόμον Μωσέως, συνήχθησαν δὲ οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ λόγου τούτου. Καί, οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς. ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφάλαιον πέμπτον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β.

Ὅτι ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Βίκτορος καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ τὸ περὶ τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα ἀμφισβητηθὲν δόγμα, οὗ πέρι Βίκτορι ἀντεφέρετο Πολυκράτης καὶ Ἀνικήτῳ Πολύκαρπος, διὰ Συνόδων διετυπώθη.

Ἐπὶ Βίκτορος Ῥώμης γινομένης ἀμφισβητήσεως περὶ τοῦ Πάσχα, γράφει ὁ Εὐσέβιος βιβλίῳ πέμπτῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τρίτῳ, Σύνοδοι δὴ καὶ συγκροτήσεις Ἐπισκόπων ἐπὶ ταυτὸν ἐγένοντο, πάντες τε μιᾷ γνώμῃ δι' ἐπιστολῶν ἐκκλησιαστικὸν δόγμα τοῖς πανταχόσε διετυποῦντο, ὡς ἂν μὴ δ' ἄλλη ποτὲ τῆς Κυριακῆς ἡμέρᾳ τὸ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως ἀποτελοῖτο τοῦ Κυρίου Μυστήριον. ἐγένοντο δὲ Σύνοδοι ἐν Παλαιστίνῃ, ἐν αἷς συνῆσαν Νάρκισσος, καὶ Θεόφιλος, καὶ ὁ Τύρου Κάσσιος, καὶ Κλάρος Πτολεμαΐδος, οἵ τε μετὰ τούτων συνελθόντες περὶ τῆς κατελθούσης εἰς αὐτοὺς ἐκ διαδοχῆς τῶν Ἀποστόλων περὶ τοῦ Πάσχα παραδόσεως, καὶ ἐν Ῥώμῃ ἧς ἡγεῖτο Βίκτωρ, καὶ ἐπὶ Πόντου, οὗ ἡγεῖτο Πάλμας, καὶ ἐν Γαλλίᾳ, ἧς ἡγεῖτο Εἰρηναῖος, ἔτι τε τῶν κατὰ τὴν Ὀσροηνὴν καὶ τὰς ἐκεῖσε πόλεις, καὶ ἰδίως Βακχύλλου τῆς Κορινθίων Ἐκκλησίας Ἐπισκόπου, Καὶ πλείστων ὅσων ἄλλων, οἳ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν δόξαν τε καὶ κρίσιν ἐξενηνεγμένοι, τὴν αὐτὴν τέθεινται ψῆφον. λέγει δὲ ὁ αὐτὸς βιβλίῳ τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τετάρτῳ καὶ εἰκοστῷ πέμπτῳ, ὅτι ἀντιφερόμενος τῷ Βίκτορι ὁ Ἐφέσου Πολυκράτης διὰ τῶν προηγησαμένων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀποστόλων καὶ Ἐπισκόπων, ἐπίκυρον βεβαιοῖ τὴν γνώμην αὐτοῦ, ἐν οἷς λέγει, ὅτι ὁ Πολύκαρπος Σμύρνης ἀνελθὼν εἰς Ῥώμην ἐπὶ τοῦ Πάπα Ἀνικήτου, διηνέχθη αὐτῷ περὶ τοῦ Πάσχα, καὶ οὔτε ὁ Ἀνίκητος τὸν Πολύκαρπον πεῖσαι ἐδύνατο μὴ τηρεῖν (τὴν δεκάτην τετάρτην τῆς Σελήνης) ἅτε ἑπόμενον τῷ Ἐπιστηθίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς Ἀποστόλοις οἷς συνδιέτριψεν, οὔτε μὴν ὁ Πολύκαρπος τὸν Ἀνίκητον ἔπεισε τηρεῖν, λέγοντα τὴν συνήθειαν τῶν πρὸ αὐτοῦ Πρεσβυτέρων ὀφείλειν κατέχειν, καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παρεχώρησεν ὁ Ἀνίκητος τὴν Εὐχαριστίαν τῷ Πολυκάρπῳ κατ' ἐντροπὴν δηλονότι, καὶ μετ' εἰρήνης ἀλλήλων ἀπηλλάγησαν. ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφάλαιον ἑνδέκατον.